

รายงานการติดตามผลการดำเนินงาน
โครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

รอบ 12 เดือน
(1 ตุลาคม 2564 – 30 กันยายน 2565)

รายงานการติดตามผลการดำเนินงาน
แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

รอบ 12 เดือน
(1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565)

ศูนย์ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทสรุปผู้บริหาร

แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนและเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำของรายได้ พัฒนาศักยภาพประชากรผู้มีรายได้น้อยให้เข้าถึงทรัพยากร ปัจจัยการผลิต และได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ พัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มและผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมทั้งพัฒนาระบบบริหารจัดการและกลไกการตลาด ผ่านการดำเนินงานร่วมกันของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงอุตสาหกรรม และสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้รับการจัดสรรงบประมาณ 1,506.4458 ล้านบาท โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้รับมอบหมายให้เป็นเจ้าภาพหลักในการจัดทำแผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก และได้รับจัดสรรงบประมาณเพื่อติดตามผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานฯ สรุปผลการติดตามในรอบ 12 เดือน (ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - วันที่ 30 กันยายน 2565) ได้ ดังนี้

ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ณ วันที่ 30 กันยายน 2565 มีผลการเบิกจ่ายงบประมาณทั้งสิ้น 1,333.1014 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 88.49 ของงบประมาณทั้งหมด หรือมีประสิทธิภาพระดับปานกลาง ที่ค่าคะแนน 2.70 (คะแนนเต็ม 5 คะแนน) เป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีการปรับรูปแบบการดำเนินกิจกรรมเป็นแบบ Online การพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มีคุณภาพมาตรฐาน ยังอยู่ระหว่างการดำเนินงานตามสัญญา และมีการกักเงินเหลือปี

ความทันเวลาและความพอเพียง เจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ ส่วนใหญ่ร้อยละ 86.52 เห็นว่างบประมาณมาทันเวลาดำเนินงาน และร้อยละ 13.48 เห็นว่าการจัดสรรงบประมาณทยอยเป็นงวด ไม่ทันเวลาดำเนินงาน ด้านความพอเพียง ร้อยละ 85.12 เห็นว่าเพียงพอ และร้อยละ 14.88 เห็นว่าไม่เพียงพอ เนื่องจากเกษตรกรมีต้องการเข้าร่วมโครงการมากกว่าเป้าหมายที่กำหนด

ผลได้จากการดำเนินงาน

แนวทางที่ 1 พัฒนาศักยภาพประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (ต้นทาง) สามารถเข้าถึงแหล่งทุนและที่ดินทำกิน คิดเป็นร้อยละ 100.08 หรือ 181,344 ราย โดยมีการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพแก่กลุ่มเป้าหมายได้ 134,897 ราย (ร้อยละ 100.90)

แนวทางที่ 2 พัฒนาผลิตภัณฑ์และการให้บริการชุมชน (กลางทาง) แก่สถาบัน/วิสาหกิจชุมชน 584 กลุ่ม (ร้อยละ 100.00) เกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชนครบตามแผน 3,800 ราย และพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน 4,619 ผลิตภัณฑ์ (ร้อยละ 99.06) เนื่องจากยังมีผลิตภัณฑ์ OTOP ที่พัฒนาโดยกระทรวงมหาดไทย ยังอยู่ระหว่างการพัฒนาอีก 100 ผลิตภัณฑ์

แนวทางที่ 3 สามารถพัฒนาระบบบริหารจัดการและกลไกการตลาด (ปลายทาง) ดำเนินการได้สูงกว่าเป้าหมาย โดยส่งเสริมและพัฒนาตลาดชุมชนและวิสาหกิจชุมชนรวม 467 แห่ง และพัฒนาผู้ประกอบการชุมชนด้านการบริหารจัดการและการตลาด 7,446 ราย

ผลจากการติดตาม

1) สิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน กลุ่มเป้าหมายร้อยละ 78.33 ได้รับสิทธิเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน เป็นเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. 4-01 เฉลี่ย 9.79 ไร่ต่อครัวเรือน และ ส.ป.ก. 4-01 (ข) เฉลี่ย 0.51 ไร่ต่อครัวเรือน ส่วนใหญ่ร้อยละ 97.45 นำไปใช้ประโยชน์ในการทำเกษตร

2) การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ กลุ่มเป้าหมายร้อยละ 90.24 ได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์แล้ว ส่วนร้อยละ 9.76 ยังไม่ได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากปัจจัยด้านเงินทุนประกอบอาชีพ อยู่ในระยะเริ่มต้น หลังจากผ่านการอบรม ปัญหาจากภัยธรรมชาติ และความไม่เหมาะสมของพื้นที่

3) ด้านเศรษฐกิจ พิจารณาจากการจำหน่ายสินค้าชุมชนที่กำหนดรายได้จากการจำหน่ายสินค้าชุมชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 6 พบว่า ในปี 2565 มีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าชุมชน 244,189 ล้านบาท ลดลงจากปี 2564 คิดเป็นร้อยละ 12.34 ยังไม่บรรลุเป้าหมาย ซึ่งมีปัจจัยจากภาวะเศรษฐกิจที่ซบเซา และสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ประชาชนมีกำลังซื้อที่ลดลง

4) ความพึงพอใจ ในภาพรวมเจ้าหน้าที่ เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.27 และ 4.48 คะแนน (คะแนนเต็ม 5 คะแนน) ตามลำดับ

ข้อค้นพบ

1) จากการดำเนินงานของแผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากในปี 2565 พบว่า เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล อยู่ในระดับมาก ที่ค่าคะแนน 3.85 และ 4.16 ตามลำดับ (คะแนนเต็ม 5 คะแนน) ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยผลการเบิกจ่ายที่ไม่เป็นไปตามแผน การส่งมอบงานพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่แล้วเสร็จ และตัวชี้วัดสำคัญในเรื่องรายได้จากการจำหน่ายสินค้าชุมชนลดลงจากปี 2564

2) จากการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานฯ มีโครงการคิดเป็นร้อยละ 60 ที่เกิดผลลัพธ์จากกลุ่มเป้าหมายที่มีการประยุกต์ใช้ความรู้และปัจจัยต่าง ๆ เริ่มมีรายได้แล้ว ส่วนที่เหลืออยู่ระหว่างกระบวนการพัฒนาบางโครงการต้องใช้ระยะเวลาหลายปีจึงจะเกิดผลลัพธ์ เช่น โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะ ในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร (กิจกรรมส่งเสริมการปลูกไม้เชิงเศรษฐกิจ) หรือผลผลิตที่ได้เป็นแผนงานที่ต้องอาศัยหน่วยงานอื่น ๆ นำไปปฏิบัติต่อ เช่น โครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพระดับตำบลของสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

3) ด้านการจัดทำแผนงาน/โครงการภายใต้แผนงานฯ เป็นลักษณะการจัดทำแผนปฏิบัติการเป็นแบบปีต่อปี ขาดความต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เป็นโครงการเดิม ยังขาดกระบวนการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานระดับพื้นที่ในการจัดทำโครงการ ส่งผลให้การกำหนดเป้าหมายหรือกิจกรรมไม่สอดคล้องกับงบประมาณที่จัดสรร และความพร้อม/ความต้องการในแต่ละพื้นที่ รวมถึงการขับเคลื่อนแผนงานเป็นการดำเนินงานตามภารกิจของแต่ละหน่วยงานในแต่ละโครงการ ยังไม่ปรากฏการส่งต่อผลผลิตถึงกันในแต่ละแนวทาง

4) ด้านงบประมาณ ผลการเบิกจ่ายไม่เป็นไปตามแผน ซึ่งมีปัจจัยหลัก คือ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หน่วยงานปรับรูปแบบการดำเนินกิจกรรม เช่น ฝึกอบรม ในรูปแบบ Online ทำให้มีเงินเหลือจ่าย การโอนจัดสรรงบประมาณลักษณะทยอยเป็นงวด หน่วยงานระดับพื้นที่ต้องปรับแผนในลักษณะทยอยดำเนินการ บางกิจกรรมยังอยู่ระหว่างการดำเนินงานตามสัญญา

5) ด้านผู้เข้าร่วมโครงการ บางโครงการกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สูงอายุ มีปัญหาเรื่องการเรียนรู้/ใช้เทคโนโลยี และไม่มีผู้สืบทอด บางส่วนต้องการความรู้ด้านตลาดออนไลน์เพิ่ม ขาดเงินทุนสำหรับการต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ ในช่วงเริ่มต้นโครงการควรชี้แจงประชาสัมพันธ์ ทำความเข้าใจ และสำรวจความต้องการ ส่งเสริมและพัฒนา ก่อนจัดทำหลักสูตร เสริมองค์ความรู้ด้านการตลาดสมัยใหม่ เน้นการฝึกปฏิบัติ และดูงานมากกว่าเชิงทฤษฎี รวมทั้งแนะนำแหล่งทุนและการเข้าถึงแหล่งทุนให้แก่กลุ่มที่มีความต้องการ

6) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตร ในด้านการเชื่อมโยงตลาดกับผู้ประกอบการค้ายังดำเนินการได้ค่อนข้างน้อย อาทิ การเชื่อมโยงตลาดข้าวอินทรีย์และข้าว GAP เนื่องจากเกษตรกรต้องการขายข้าวสด แต่เงื่อนไขโครงการกำหนดให้ขายข้าวเปลือกแห้ง นอกจากนี้ กลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน/สหกรณ์เข้าร่วมกิจกรรมออกบูธแสดงสินค้าข้าวปลอดภัยในงานต่าง ๆ จำนวนน้อย เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายที่ต้องมาอยู่ประจำที่บูธ และไม่คุ้มค่ากับสินค้าที่จำหน่ายได้

ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานร่วมขับเคลื่อนการบูรณาการภายใต้แผนงานฯ ควรดำเนินการ ดังนี้

1) การจัดทำแผนงาน/โครงการที่บรรลุภายใต้แผนงานฯ ที่สามารถสะท้อนผลลัพธ์ตามค่าเป้าหมายของแต่ละแนวทาง ควรพิจารณานำฐานข้อมูลทางสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้จัดทำตั้งแต่ปี 2563 ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ พื้นที่ดำเนินการ และกลุ่มเป้าหมาย ไปจัดทำแผนงาน/โครงการในระยะ 3 - 5 ปี แทนการทำแผนแบบปีต่อปี เพื่อให้เห็นทิศทางความต่อเนื่องและการส่งต่อเชื่อมโยงในแต่ละแนวทาง

2) เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานระดับพื้นที่ในการจัดทำโครงการให้มากขึ้น โดยเฉพาะการกำหนดเป้าหมาย กิจกรรม รูปแบบการดำเนินงานในพื้นที่ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงและสามารถปฏิบัติได้ตามบริบทของแต่ละพื้นที่ รวมทั้งสื่อสารทำความเข้าใจกับหน่วยงานในระดับพื้นที่ถึงที่มาของโครงการแหล่งงบประมาณ และแนวทางการปฏิบัติ รวมถึงภารกิจของหน่วยงานร่วมที่ขับเคลื่อนภายใต้แผนงานฯ ด้วย

3) กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย วิธีการ ให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่ดำเนินงานให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม เพื่อลดปัญหาในการเรียนรู้ หรือการนำไปปฏิบัติ ซึ่งจะส่งผลต่อผลสำเร็จของแผนงาน/โครงการภายใต้แผนงานฯ นอกจากนี้ ควรมีการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงในกรณีที่เกิดผลกระทบจากปัจจัยภายนอก โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการแก้ปัญหา ทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติและกลุ่มเป้าหมาย

4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน หน่วยงานทั้งกรมปศุสัตว์ กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม สำนักงานปลัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ควรมีการติดตามผลิตภัณฑ์ที่มีการพัฒนาในปีที่ผ่านมา ถึงความยั่งยืน ปัญหาที่เกิดขึ้นหลังการพัฒนา เพื่อนำมาต่อยอดหรือปรับใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ในปีต่อไป

คำนำ

รายงานการติดตามความก้าวหน้า แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จัดทำขึ้นเพื่อติดตามความก้าวหน้า ประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานฯ ที่ดำเนินการโดยหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผ่านระบบการประเมินผลติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นการรายงานผลในรอบ 12 เดือน ข้อมูลสะสมตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2565 และการสำรวจข้อมูลกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ การสำรวจผ่านระบบออนไลน์ ร่วมกับการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2565 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2565

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ต้องขอขอบคุณหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเกษตรกรที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานการติดตามฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการโครงการภายใต้แผนงานฯ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเกิดประโยชน์ต่อกลุ่มประชาชนเป้าหมาย

ศูนย์ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
เดือนตุลาคม 2565

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
คำนำ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 สารสำคัญของแผนงาน	1
1.2 วัตถุประสงค์ของแผนงาน	1
1.3 ขอบเขตการดำเนินงาน	1
1.4 วิธีการดำเนินงาน	2
1.5 เป้าหมายและงบประมาณ	2
1.6 หน่วยงานที่รับผิดชอบ	5
1.7 แผนภาพความเชื่อมโยง	6
1.8 ผลสัมฤทธิ์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 ระเบียบวิธีการติดตาม	7
2.1 ความสำคัญของการติดตาม	7
2.2 วัตถุประสงค์ของการติดตาม	7
2.3 ขอบเขตการติดตาม	7
2.4 วิธีการติดตาม	7
2.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการติดตาม	9
บทที่ 3 ผลการติดตามการดำเนินงาน	11
3.1 ภาพรวม	11
3.1.1 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ	11
3.1.2 กิจกรรม	14
3.1.3 ผลได้ภาพรวม	15
3.1.4 ผลลัพธ์เบื้องต้น	19
3.1.5 สรุปผลสำเร็จของแผนงาน	20
3.1.6 ข้อค้นพบ	24
3.1.7 ข้อเสนอแนะ	24
3.2 ผลการดำเนินงานรายโครงการ	25
3.2.1 โครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส	25
3.2.2 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อ ภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2.3 โครงการบริหารจัดการหนี้	41
3.2.4 โครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล	53
3.2.5 โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	64
3.2.6 โครงการพัฒนาเกษตรกรรปราดเป็รื่อง (Smart Farmer)	75
3.2.7 โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอก ภาคเกษตร	88
3.2.8 โครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ	104
3.2.9 โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร	112
3.2.10 โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร	127
3.2.11 โครงการยกระดับศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการ/ วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชน	163
3.2.12 โครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน	174
3.2.13 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน	184
3.2.14 โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร	192
3.2.15 โครงการส่งเสริมการพัฒนากลไกและโครงสร้างอุตสาหกรรมมูลค่าทางเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น	202
3.2.16 โครงการติดตามประเมินผลภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนา และส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก	219
หน่วยงานรับผิดชอบการติดตาม	228

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 1.1	งบประมาณสำหรับดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานฯ จำแนกกระทรวง	2
ตารางที่ 1.2	งบประมาณและหน่วยงานรับผิดชอบโครงการภายใต้แผนงานฯ จำแนกตามแนวทาง	3
ตารางที่ 2.1	ช่วงระยะเวลาการจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่	7
ตารางที่ 2.2	ประเด็น ตัวชี้วัด และเกณฑ์การวัดการติดตามผลการดำเนินงาน (ภาพรวม)	8
ตารางที่ 2.3	การกำหนดระดับค่าคะแนนและค่าร้อยละ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล	9
ตารางที่ 2.4	สรุปเกณฑ์การวัดความสำเร็จ	9
ตารางที่ 3.1	สรุปผลการเบิกจ่ายงบประมาณแผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก จำแนกรายกระทรวง	12
ตารางที่ 3.2	ผลการเบิกจ่ายงบประมาณแผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก จำแนกรายโครงการ	13
ตารางที่ 3.3	ผลการสนับสนุนการเข้าถึงทรัพยากรและปัจจัยการผลิต	16
ตารางที่ 3.4	ผลการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ	16
ตารางที่ 3.5	ผลการพัฒนาสถาบันเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน	17
ตารางที่ 3.6	ผลการพัฒนาผู้ประกอบการชุมชน	17
ตารางที่ 3.7	ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์	18
ตารางที่ 3.8	ผลการดำเนินการพัฒนากลไกการตลาดและระบบบริหารจัดการ (ปลายทาง)	19
ตารางที่ 3.9	ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานภาพรวมของโครงการ	20
ตารางที่ 3.10	ผลสำเร็จด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานฯ	21
ตารางที่ 3.11	ผลสำเร็จด้านประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานฯ	23
	โครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส	
ตารางที่ 3.12	ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ	26
ตารางที่ 3.13	ผลการดำเนินงานโครงการ	27
ตารางที่ 3.14	การได้รับมอบเอกสารสิทธิของเกษตรกร	27
ตารางที่ 3.15	การใช้ประโยชน์พื้นที่ที่ได้รับเอกสารสิทธิ	29
ตารางที่ 3.16	การเข้าใช้บริการศูนย์บริการประชาชนของเกษตรกร	28
ตารางที่ 3.17	ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่	29
ตารางที่ 3.18	ความพึงพอใจของเกษตรกร	29
	โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อ ภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน	
ตารางที่ 3.19	ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ	35
ตารางที่ 3.20	ผลการดำเนินงานโครงการ	37
ตารางที่ 3.21	ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดต่อการดำเนินงานโครงการ	37

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน (ต่อ)	
ตารางที่ 3.22	ความพึงพอใจของคณะกรรมการกองทุนชุมชนต่อการดำเนินงานโครงการ 38
ตารางที่ 3.23	ความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานโครงการ 38
โครงการบริหารจัดการหนี้	
ตารางที่ 3.24	ความเพียงพอและทันเวลาของงบประมาณ 42
ตารางที่ 3.25	ระดับความรู้หลังเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ 45
ตารางที่ 3.26	การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์และระดับการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ 46
ตารางที่ 3.27	ความเพียงพอและคุณภาพของปัจจัยการผลิตที่ได้รับสนับสนุน 47
ตารางที่ 3.28	ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ต่อการดำเนินงานโครงการ 49
ตารางที่ 3.29	ความพึงพอใจของครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ 50
โครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล	
ตารางที่ 3.30	สรุปประเด็นปัญหา/ความต้องการ/แนวทางการพัฒนาระดับตำบล 56
ตารางที่ 3.31	การมีส่วนร่วมของเกษตรกร 57
ตารางที่ 3.32	ความต้องการของโครงการ/กิจกรรมจากแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล 58
ตารางที่ 3.33	การใช้ประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรมภายใต้แผนฯ ที่มีการขับเคลื่อนแล้ว 58
ตารางที่ 3.34	รูปแบบการใช้ประโยชน์ของเกษตรกร 59
ตารางที่ 3.35	ร้อยละของหน่วยงานที่มีการนำโครงการ/กิจกรรมภายใต้แผนฯ ไปเขียนคำขอ งบประมาณ หรือขับเคลื่อนเป็นรูปธรรม 59
ตารางที่ 3.36	ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง 60
ตารางที่ 3.37	ความพึงพอใจของเกษตรกร 61
โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	
ตารางที่ 3.38	งบประมาณและผลการเบิกจ่าย 65
ตารางที่ 3.39	การพัฒนาศักยภาพของ ศพก. หลัก และ ศพก. เครือข่าย 68
ตารางที่ 3.40	การอบรมเกษตรกรของแต่ละหน่วยงาน 68
ตารางที่ 3.41	ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ต่อการดำเนินงานโครงการ 72
ตารางที่ 3.42	ความพึงพอใจของประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ต่อโครงการ 72
ตารางที่ 3.43	ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ 73

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
	โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเป็รื่อง (Smart Farmer)	
ตารางที่ 3.44	การจัดสรรงบประมาณและผลการเบิกจ่าย	76
ตารางที่ 3.45	องค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบ (Smart Farmer Model)	79
ตารางที่ 3.46	การพัฒนาเกษตรกร	81
ตารางที่ 3.47	การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	82
ตารางที่ 3.48	การรวมกลุ่มเกษตรกรและการสร้างเครือข่าย	83
ตารางที่ 3.49	ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ต่อการดำเนินงานโครงการ	84
ตารางที่ 3.50	ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการ	85
	โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร	
ตารางที่ 3.51	ความทันเวลา และความเพียงพอของงบประมาณ	89
ตารางที่ 3.52	การสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกรที่ผ่านการอบรมถ่ายทอดความรู้	94
ตารางที่ 3.53	ประสบการณ์ในการปลูกไม้ของเกษตรกร	95
ตารางที่ 3.54	ระดับความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรผู้ปลูกไม้	95
ตารางที่ 3.55	การนำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์	96
ตารางที่ 3.56	ลักษณะการปลูกไม้ของเกษตรกร	97
ตารางที่ 3.57	การบำรุงรักษาไม้	97
ตารางที่ 3.58	การนำความรู้เรื่องการขยายพันธุ์และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ไปใช้ประโยชน์	98
ตารางที่ 3.59	การขยายผลความรู้	100
ตารางที่ 3.60	ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ต่อการดำเนินงานโครงการ	101
ตารางที่ 3.61	ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการ	101
	โครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ	
ตารางที่ 3.62	ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ	105
ตารางที่ 3.63	ชุมชนและเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	105
ตารางที่ 3.64	ระดับความรู้หลังเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้	107
ตารางที่ 3.65	การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์และระดับการนำไปใช้ประโยชน์	107
ตารางที่ 3.66	ความเพียงพอและคุณภาพของปัจจัยการผลิตที่ได้รับสนับสนุน	108
ตารางที่ 3.67	ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ในส่วนกลางต่อการดำเนินงานโครงการ	109
ตารางที่ 3.68	ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ	110

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
	โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร	
ตารางที่ 3.69	งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรและผลการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ	114
ตารางที่ 3.70	ร้อยละความเพียงพอและความทันเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร ดำเนินงานโครงการ	114
ตารางที่ 3.71	กิจกรรมการดำเนินงานของโครงการ	116
ตารางที่ 3.72	ผลการดำเนินงานโครงการ	117
ตารางที่ 3.73	การนำองค์ความรู้ไปปฏิบัติ และการนำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์	119
ตารางที่ 3.74	ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของเกษตรกรจำแนกตามกลุ่มการผลิต	120
ตารางที่ 3.75	ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่ลดลงในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร	120
ตารางที่ 3.76	การอยู่อาศัยของเกษตรกรในพื้นที่โครงการ	121
ตารางที่ 3.77	การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในชุมชน	121
ตารางที่ 3.78	ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการปฏิบัติงานโครงการ	122
ตารางที่ 3.79	ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ	123
	โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร	
ตารางที่ 3.80	ความทันเวลา และความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร	128
ตารางที่ 3.81	ผลการคัดเลือกเกษตรกรเป้าหมาย	129
ตารางที่ 3.82	การประชุมชี้แจงโครงการ และการติดตามให้คำปรึกษาเกษตรกร	131
ตารางที่ 3.83	การติดตามให้คำปรึกษากลุ่มเกษตรกร	131
ตารางที่ 3.84	จำนวนกลุ่มเกษตรกร และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	132
ตารางที่ 3.85	การจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกร	133
ตารางที่ 3.86	จำนวนครั้งที่เกษตรกรได้รับการติดตามให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่	134
ตารางที่ 3.87	ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรก่อนและหลังเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้	135
ตารางที่ 3.88	การเปลี่ยนแปลงของเกษตรกรด้านปริมาณการผลิต ราคาที่จำหน่ายได้ และแหล่ง จำหน่ายผลผลิต	135
ตารางที่ 3.89	จำนวนรายได้จากการจำหน่ายสินค้าของเกษตรกรเปรียบเทียบกับก่อนเข้าร่วม โครงการ	136
ตารางที่ 3.90	แหล่งจำหน่ายผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ของเกษตรกร	136
ตารางที่ 3.91	ช่องทางจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรทางออนไลน์	137
ตารางที่ 3.92	การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้	137
ตารางที่ 3.93	การถ่ายทอดความรู้ขยายผลสู่ชุมชนและเครือข่าย	137
ตารางที่ 3.94	ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่	139
ตารางที่ 3.95	ความพึงพอใจของเกษตรกร	140

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
	โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร (ต่อ)
	141
ตารางที่ 3.96	141
ตารางที่ 3.97	141
ตารางที่ 3.98	143
ตารางที่ 3.99	145
ตารางที่ 3.100	145
ตารางที่ 3.101	146
ตารางที่ 3.102	147
ตารางที่ 3.103	148
ตารางที่ 3.104	148
ตารางที่ 3.105	149
ตารางที่ 3.106	149
ตารางที่ 3.107	149
ตารางที่ 3.108	150
ตารางที่ 3.109	150
ตารางที่ 3.110	150
ตารางที่ 3.111	151
ตารางที่ 3.112	152
ตารางที่ 3.113	154
ตารางที่ 3.114	155
ตารางที่ 3.115	156
ตารางที่ 3.116	156
ตารางที่ 3.117	158
ตารางที่ 3.118	159
ตารางที่ 3.119	159
ตารางที่ 3.120	160

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
	โครงการยกระดับศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชน ในการผลิตสินค้าชุมชน	
ตารางที่ 3.121	ระดับความรู้ของผู้ผลิต ผู้ประกอบการ	170
ตารางที่ 3.122	รายได้ของผู้ผลิต ผู้ประกอบการ	171
ตารางที่ 3.123	ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อโครงการ	171
ตารางที่ 3.124	ความพึงพอใจของผู้ประกอบการต่อโครงการ	172
	โครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน	
ตารางที่ 3.125	ประชาสัมพันธ์โครงการให้กับกลุ่มเกษตรกร/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	175
ตารางที่ 3.126	ช่องทางการรับทราบข้อมูลของเกษตรกร/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	176
ตารางที่ 3.127	หลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรเข้าอบรมถ่ายทอดความรู้	176
ตารางที่ 3.128	หลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรในกิจกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์	177
ตารางที่ 3.129	ช่องทางการรับทราบข้อมูลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร	177
ตารางที่ 3.130	ความรู้ที่เกษตรกรได้รับจากการอบรม	178
ตารางที่ 3.131	การนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ/นำไปใช้ประโยชน์	179
ตารางที่ 3.132	การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปถ่ายทอด	179
ตารางที่ 3.133	ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่	180
ตารางที่ 3.134	ความพึงพอใจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร	181
	โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน	
ตารางที่ 3.135	ผลการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน	185
ตารางที่ 3.136	ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ	186
ตารางที่ 3.137	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ของผู้ผลิต/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	188
ตารางที่ 3.138	การเปลี่ยนแปลงรายได้ของผู้ผลิต/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่เพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วม โครงการ	189
ตารางที่ 3.139	ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ต่อการดำเนินงานโครงการ	189
ตารางที่ 3.140	ความพึงพอใจของผู้ผลิต/กลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อการดำเนินงานโครงการ	190
	โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร	
ตารางที่ 3.141	งบประมาณจำแนกตามหน่วยงาน	194
ตารางที่ 3.142	ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ	195
ตารางที่ 3.143	ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ	199

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
	โครงการส่งเสริมการพัฒนากลไกและโครงสร้างชุดข้อมูลค่าทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น	
ตารางที่ 3.144	ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ	204
ตารางที่ 3.145	การทราบข่าวการจัดตลาดนัดคนไทยยิ้มได้	204
ตารางที่ 3.146	ลักษณะสินค้าและการจำหน่ายของผู้ประกอบการร้านค้า ณ ตลาดนัดคนไทยยิ้มได้	209
ตารางที่ 3.147	อาชีพ การตัดสินใจซื้อสินค้า และความคิดเห็นเห็นราคาสินค้าของผู้บริโภค ณ ตลาดนัดคนไทยยิ้มได้	210
ตารางที่ 3.148	รายได้จากการจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการร้านค้า และการซื้อสินค้าของผู้บริโภค ณ ตลาดนัดคนไทยยิ้มได้	215
ตารางที่ 3.149	ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ต่อการดำเนินงานโครงการ	216
ตารางที่ 3.150	ความพึงพอใจของผู้ประกอบการร้านค้าที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ	216
ตารางที่ 3.151	ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ	217
	โครงการติดตามประเมินผลภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก	
ตารางที่ 3.152	ผลการดำเนินงานโครงการติดตามประเมินผลภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565	226

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1	6
แผนภาพแสดงความเชื่อมโยงระดับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) และยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ	
ภาพรวม	
ภาพที่ 3.1	14
ภาพที่ 3.2	14
ภาพที่ 3.3	19
โครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส	
ภาพที่ 3.4	26
งบประมาณที่ได้รับและผลการเบิกจ่าย	
โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน	
ภาพที่ 3.5	35
งบประมาณของโครงการ	
โครงการบริหารจัดการหนี้	
ภาพที่ 3.6	46
การนำปัจจัยการผลิตที่ได้รับไปใช้ประโยชน์และระดับการนำไปใช้ประโยชน์	
โครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล	
ภาพที่ 3.7	54
ความเพียงพอของงบประมาณ	
โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	
ภาพที่ 3.8	65
ความทันเวลาของงบประมาณ	
ภาพที่ 3.9	65
ความเพียงพอของงบประมาณ	
ภาพที่ 3.10	69
ความพร้อมในการให้บริการเกษตรกรของ ศพก.หลัก และศพก.เครือข่าย	
ภาพที่ 3.11	70
การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	
ภาพที่ 3.12	71
ด้านเศรษฐกิจ	
ภาพที่ 3.13	71
ด้านสังคม	
โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)	
ภาพที่ 3.14	77
ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ	
ภาพที่ 3.15	80
การประเมินคุณสมบัติเกษตรกร	
ภาพที่ 3.16	84
รายได้ครัวเรือนของเกษตรกร	
โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร	
ภาพที่ 3.17	90
หลักสูตรการอบรมการพัฒนาอาชีพเกษตรกรโดยการปลูกฝังเชิงเศรษฐกิจ	
ภาพที่ 3.18	91
การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน/ฐานข้อมูล	
ภาพที่ 3.19	92
การจัดทำแปลงสาธิตการปลูกไม้	
ภาพที่ 3.20	92
การติดตามประเมินผล	

สารบัญญภาพ (ต่อ)

	หน้า
โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร (ต่อ)	
ภาพที่ 3.21	จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้และศึกษาดูงาน 93
ภาพที่ 3.22	การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ 96
ภาพที่ 3.23	การวางแผนการตลาด 99
โครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ	
ภาพที่ 3.24	การนำปัจจัยการผลิตที่ได้รับไปใช้ประโยชน์และระดับการนำไปใช้ประโยชน์ 108
โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร	
ภาพที่ 3.25	การสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้เกษตรกร 130
ภาพที่ 3.26	การนำปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์การผลิตไปใช้ของเกษตรกร 134
ภาพที่ 3.27	เกษตรกรที่ได้รับการติดตามให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ 134
ภาพที่ 3.28	การผลิตสินค้าของกลุ่มเกษตรกร 138
ภาพที่ 3.29	การสนับสนุนพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้กับชุมชน 157
ภาพที่ 3.30	การแบ่งปันรายได้ไปอนุรักษ์ฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน 159
โครงการยกระดับศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชน	
ภาพที่ 3.31	การจัดสรรงบประมาณและผลการเบิกจ่าย 164
ภาพที่ 3.32	ระดับคะแนนของความทันเวลา 164
ภาพที่ 3.33	ระดับคะแนนของความเพียงพอ 164
ภาพที่ 3.34	อายุของผู้ผลิต ผู้ประกอบการ 165
ภาพที่ 3.35	ระดับการศึกษาของผู้ผลิต ผู้ประกอบการ 165
ภาพที่ 3.36	ลักษณะของผู้ผลิต ผู้ประกอบการ 166
ภาพที่ 3.37	ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ 166
ภาพที่ 3.38	ผลิตภัณฑ์จักสาน 166
ภาพที่ 3.39	ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป 167
ภาพที่ 3.40	หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการยุค 4.0 167
ภาพที่ 3.41	การถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ประกอบการ 168
ภาพที่ 3.42	ผู้ผลิต ผู้ประกอบการที่เข้ารับการอบรม 168
ภาพที่ 3.43	ช่องทางการตลาด 169
ภาพที่ 3.44	การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ 170
โครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน	
ภาพที่ 3.45	ความเพียงพอของงบประมาณ 175

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน	
ภาพที่ 3.46	ผลิตภัณฑ์ที่สามารถวางจำหน่ายและสร้างรายได้ 187
ภาพที่ 3.47	รายได้ของผู้ผลิต/กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหลังเข้าร่วมโครงการ 188
โครงการส่งเสริมการพัฒนาเกลือและโครงสร้างอุตสาหกรรมและ การกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น	
ภาพที่ 3.48	งบประมาณของโครงการ 203
ภาพที่ 3.49	ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อความคุ้มค่า ณ ตลาดนัดคนไทยยิ้มได้มีความ คุ้มค่า 215
โครงการติดตามประเมินผลภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริม เศรษฐกิจฐานราก	
ภาพที่ 3.50	การจัดสรรงบประมาณ และผลการเบิกจ่าย 219
ภาพที่ 3.51	เอกสารรายงานการติดตามผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการ พัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 รอบ 12 เดือน (1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565) 225

บทที่ 1

บทนำ

1.1 สาระสำคัญของแผนงาน

แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนและเกษตรกรมีรายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น และลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำของรายได้ประชากร โดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สร้างอาชีพและรายได้ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความมั่นคง ตลอดจนพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อต่อยอดเชิงพาณิชย์ อีกทั้งพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรเพื่อเตรียมไปสู่การเป็นผู้ประกอบการในอนาคต เพิ่มขีดความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล ความรู้ เทคโนโลยี การจัดการ และการตลาด พัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องและคนรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคเกษตรในอนาคต จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้จัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อรองรับการดำเนินงานตามแผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับทิศทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม แผนแม่บทหลักภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 16 เศรษฐกิจฐานราก แผนย่อยการยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ และการสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และยุทธศาสตร์จัดสรรงบประมาณ ข้อ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลัก บูรณาการการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 6 กระทรวง 19 หน่วยงาน 1 หน่วยงานอื่นของรัฐ

1.2 วัตถุประสงค์ของแผนงาน

เพื่อให้ชุมชนและเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำของรายได้ประชากร โดยพัฒนาประชาชนกลุ่มเป้าหมายอย่างเป็นขั้นตอนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาศักยภาพประชากรผู้มีรายได้น้อยให้เข้าถึงทรัพยากร ปัจจัยการผลิต และได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ พัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มและผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมทั้งพัฒนาระบบบริหารจัดการและกลไกการตลาด

1.3 ขอบเขตการดำเนินงาน

1.3.1 กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ได้รับประโยชน์

- 1) ประชาชนผู้มีรายได้น้อย
- 2) เกษตรกรรายย่อย
- 3) สถาบันเกษตรกร
- 4) วิสาหกิจชุมชน
- 5) ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการชุมชน

1.3.2 พื้นที่ดำเนินการ 7,255 ตำบล

1.4 วิธีการดำเนินงาน

1.4.1 แนวทางที่ 1 พัฒนาศักยภาพประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (ต้นทาง)

- 1) สนับสนุนการเข้าถึงทรัพยากรและปัจจัยการผลิต
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ

ตัวชี้วัดแนวทางที่ 1

- ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเข้าถึงแหล่งทุนและที่ดินทำกินไม่น้อยกว่า 180,000 ราย
- ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพไม่น้อยกว่า 130,000 ราย

1.4.2 แนวทางที่ 2 พัฒนาผลิตภัณฑ์และการให้บริการชุมชน (กลางทาง)

- 1) พัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม
- 2) พัฒนาผู้ประกอบการ
- 3) พัฒนาผลิตภัณฑ์

ตัวชี้วัดแนวทางที่ 2

- จำนวนสถาบันเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการพัฒนาไม่น้อยกว่า 500 กลุ่ม
- จำนวนผู้ประกอบการชุมชนได้รับการพัฒนาไม่น้อยกว่า 3,000 ราย
- จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาไม่น้อยกว่า 4,600 ผลิตภัณฑ์

1.4.3 แนวทางที่ 3 พัฒนาระบบการบริหารจัดการและกลไกการตลาด (ปลายทาง)

- 1) พัฒนาระบบตลาด
- 2) พัฒนากลไก อาทิ สหกรณ์ ร้านค้าชุมชน วิสาหกิจชุมชน
- 3) การติดตามประเมินผล

ตัวชี้วัดแนวทางที่ 3: รายได้จากการจำหน่ายสินค้าชุมชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 6

1.5 เป้าหมายและงบประมาณ

1.5.1 เป้าหมาย ประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.00 ต่อปี

1.5.2 งบประมาณ จำนวน 1,506.4458 ล้านบาท จำแนกเป็นกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 579.0475 ล้านบาท ที่เหลือเป็นในส่วนของ 5 กระทรวง คือ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงอุตสาหกรรม และหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ (สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ) จำนวน 927.3983 ล้านบาท (ตารางที่ 1.1)

ตารางที่ 1.1 งบประมาณสำหรับดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานฯ จำแนกกระทรวง

กระทรวง	งบประมาณ (ล้านบาท)
1. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	579.0475
2. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	93.1008
3. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	21.8289
4. กระทรวงพาณิชย์	107.0282
5. กระทรวงมหาดไทย	662.9206
6. กระทรวงอุตสาหกรรม	38.5198
7. หน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ (สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ)	4.0000
รวม	1,506.4458

ที่มา: งบประมาณโดยสังเขปแผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

งบประมาณจำแนกตามแนวทางการพัฒนา 3 แนวทาง เป็นงบประมาณสำหรับดำเนินการในแนวทางที่ 1 พัฒนาด้านศักยภาพประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (ต้นทาง) วงเงิน 682.6518 ล้านบาท แนวทางที่ 2 พัฒนาผลิตภัณฑ์และการให้บริการชุมชน (กลางทาง) วงเงิน 391.9368 ล้านบาท และแนวทางที่ 3 พัฒนากลไกการตลาดและระบบการบริหารจัดการ (ปลายทาง) วงเงิน 431.8572 ล้านบาท (ตารางที่ 1.2)

ตารางที่ 1.2 งบประมาณและหน่วยงานรับผิดชอบโครงการภายใต้แผนงานฯ จำแนกตามแนวทาง

แนวทาง/โครงการ	หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
แนวทางที่ 1 พัฒนาด้านศักยภาพประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (ต้นทาง)		682.6518
1.1 โครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	163.8382
1.2 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน	กระทรวงมหาดไทย - กรมการพัฒนาชุมชน	72.9000
1.3 โครงการบริหารจัดการหนี้	กระทรวงมหาดไทย - กรมการพัฒนาชุมชน	33.3022
1.4 โครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล	สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ	3.0000
1.5 โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมประมง - กรมปศุสัตว์ - กรมหม่อนไหม - กรมพัฒนาที่ดิน - กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ - สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	151.2986 22.1420 15.3844 3.0295 7.8825 11.2283 8.8200
	รวม	219.7853
1.6 โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมการข้าว - กรมปศุสัตว์ - กรมหม่อนไหม - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม - สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ	32.9949 13.5040 3.3298 2.4502 13.4382 33.6000
	รวม	99.3171
1.7 โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร	สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ	1.0000

ตารางที่ 1.2 งบประมาณและหน่วยงานรับผิดชอบโครงการภายใต้แผนงานฯ จำแนกตามแนวทาง (ต่อ)

แนวทาง/โครงการ	หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
แนวทางที่ 1 พัฒนาศักยภาพประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (ต้นทาง) (ต่อ)		
1.8 โครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม - สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจ จากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)	5.7589
1.9 โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน ของเกษตรกร	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมประมง - กรมปศุสัตว์ - กรมพัฒนาที่ดิน - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม - กรมส่งเสริมสหกรณ์	2.8724 5.4750 6.4917 51.5145 15.9253 1.4712
	รวม	83.7501
แนวทางที่ 2 พัฒนาผลิตภัณฑ์และการให้บริการชุมชน (กลางทาง)		391.9368
2.1 โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กรมหม่อนไหม - กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม - สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจ จากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)	4.8700 18.5762 16.0700
	รวม	39.5162
2.2 โครงการยกระดับศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่และ ผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชน	กระทรวงมหาดไทย - กรมการพัฒนาชุมชน	22.3438
2.3 โครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน	กระทรวงอุตสาหกรรม - สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม	19.0198
2.4 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กรมปศุสัตว์ กระทรวงมหาดไทย - กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงอุตสาหกรรม - กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม - สำนักปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม - กรมวิทยาศาสตร์บริการ	1.0458 231.0104 19.5000 46.0000 13.5008
	รวม	311.0570

ตารางที่ 1.2 งบประมาณและหน่วยงานรับผิดชอบโครงการภายใต้แผนงานฯ จำแนกตามแนวทาง (ต่อ)

แนวทาง/โครงการ	หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
แนวทางที่ 3 พัฒนากลไกการตลาดและระบบการบริหารจัดการ (ปลายทาง)		431.8572
3.1 โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับ สินค้าเกษตร	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	
	- กรมการค้าข้าว	13.9960
	- กรมส่งเสริมการสหกรณ์	2.6778
	กระทรวงพาณิชย์	
	- กรมการค้าภายใน	78.4282
	รวม	95.1020
3.2 โครงการส่งเสริมการพัฒนากลไกและโครงสร้างชุดซัพพลาย ทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น	กระทรวงมหาดไทย	
	- กรมการพัฒนาชุมชน	303.3642
	กระทรวงพาณิชย์	
	- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า	28.6000
	รวม	331.9642
3.3 โครงการติดตามประเมินผลภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนา และส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	
	- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	4.7910
รวมทั้งสิ้น		1,506.4458

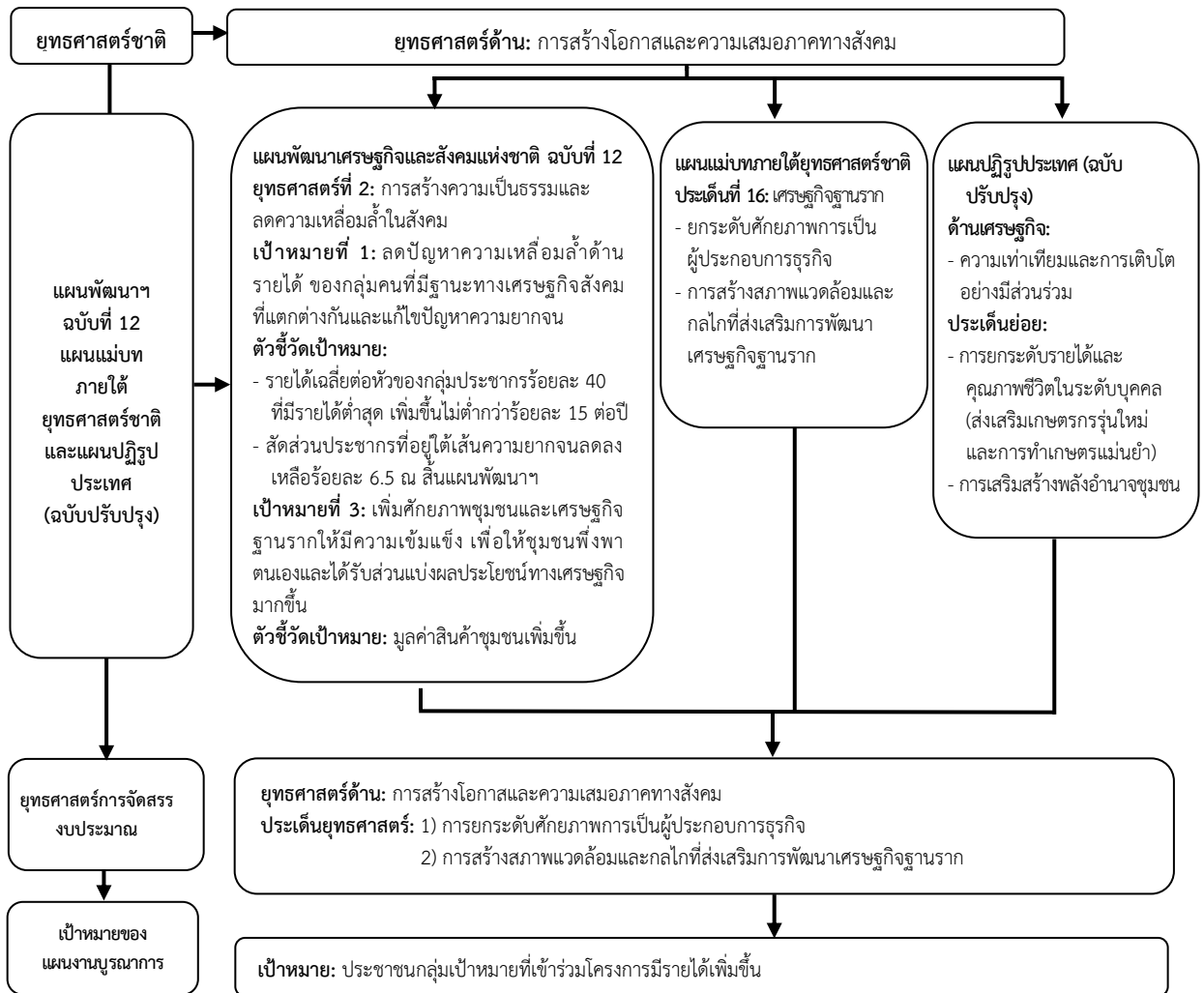
ที่มา: งบประมาณโดยสังเขปแผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

1.6 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หน่วยงานเจ้าภาพ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงอุตสาหกรรม และหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ รวม 6 กระทรวง 19 หน่วยงาน 1 หน่วยงานอื่นของรัฐ

1.7 แผนภาพความเชื่อมโยง

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.)

ภาพที่ 1.1 แผนภาพแสดงความเชื่อมโยงระดับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) และยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ

1.8 ผลสัมฤทธิ์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ลดปัญหาความยากจนของประชาชน โดยประชากรที่มีรายได้น้อยมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวไม่น้อยกว่า 4,600 บาทต่อรายต่อเดือน หรือ 55,200 บาทต่อรายต่อปี ไม่น้อยกว่า 1.35 ล้านบาท ในปี 2565

บทที่ 2

ระเบียบวิธีการติดตาม

2.1 ความสำคัญของการติดตาม

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพในการบูรณาการและเป็นหน่วยรับงบประมาณ สำหรับดำเนินกิจกรรมติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และนิเทศงานโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนา และส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งได้ดำเนินการต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2563 จนถึงปี 2565 ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงาน โครงการภายใต้แผนงานฯ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเกิดการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้ติดตาม ผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

2.2 วัตถุประสงค์ของการติดตาม

เพื่อติดตามผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

2.3 ขอบเขตการติดตาม

2.3.1 พื้นที่เป้าหมายครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของโครงการภายใต้แผนงานฯ จำนวน 16 โครงการ

2.3.2 กลุ่มเป้าหมาย เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ประชาชนผู้มีรายได้น้อย เกษตรกรรายย่อย สถาบันเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ โดยสุ่มสัมภาษณ์ตามจำนวนตัวอย่างที่กำหนด

2.3.3 ระยะเวลาของข้อมูล ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2.3.4 ช่วงระยะเวลาการจัดเก็บข้อมูล การจัดทำรายงาน และประเด็นการติดตาม

1) ข้อมูลผลการดำเนินงานภาพรวม จัดเก็บผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบาย ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้บันทึกผลการดำเนินงานโครงการเป็นประจำ ทุกไตรมาส ตัดยอดข้อมูล ณ วันที่ 25 ของเดือนสุดท้ายของแต่ละไตรมาส ยกเว้นไตรมาสที่ 4 ตัดยอดข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2565 โดยเริ่มบันทึกข้อมูลครั้งแรก ไตรมาสที่ 1 ภายในวันที่ 5 มกราคม 2565 ซึ่งเป็น ข้อมูลสะสมตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 25 ธันวาคม 2564

2) ข้อมูลในพื้นที่ จัดเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 2 ครั้ง ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ช่วงระยะเวลาการจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่

ครั้งที่	จัดเก็บข้อมูล	จัดทำรายงาน	ประเด็นการติดตามประเมินผล
1	ก.พ. - มี.ค. 65	เม.ย. - พ.ค. 65	กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ
2	มิ.ย. - ก.ค. 65	ส.ค. - ก.ย. 65	การเบิกจ่ายงบประมาณ กิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์เบื้องต้น ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ที่มา: ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2.4 วิธีการติดตาม

เป็นการดำเนินการโดยประยุกต์ใช้รูปแบบ ประเภท และแผนแบบของการประเมินผลโครงการมาใช้ในการติดตามความก้าวหน้าของโครงการต่าง ๆ ภายใต้แผนงานฯ ดังนี้

2.4.1 รูปแบบการติดตาม เป็นการประยุกต์ใช้แนวคิดของ stake การประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย ซึ่งเป็นแนวคิดที่เน้นการตรวจสอบผลที่คาดหวังได้เกิดขึ้นหรือไม่ โดยตรวจสอบผลที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมาย กับผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานโครงการว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

2.4.2 แผนแบบการติดตาม การติดตามผลการดำเนินงานระหว่างดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ใช้การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงกับผลที่คาดหวัง

2.4.3 ประเด็นและตัวชี้วัด

ตารางที่ 2.2 ประเด็น ตัวชี้วัด และเกณฑ์การวัดการติดตามผลการดำเนินงาน (ภาพรวม)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
1. ปัจจัยนำเข้า	- ร้อยละของงบประมาณที่เบิกจ่าย	- ร้อยละ 100.00
2. กิจกรรม	- มีการดำเนินงานตามกระบวนการที่กำหนด	- เท่ากับเป้าหมาย
3. ผลผลิต	- จำนวนกลุ่มเป้าหมาย/ผลจากการทำกิจกรรม	- เท่ากับเป้าหมาย
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น	- รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชาชนผู้มีรายได้น้อย	- ไม่น้อยกว่า 4,600 บาทต่อรายต่อเดือน หรือ 55,200 บาทต่อรายต่อปี
5. ทิศนคติต่อโครงการ	- รายได้จากการจำหน่ายสินค้าชุมชนเพิ่มขึ้น	- ร้อยละ 6 ต่อปี
	- ระดับความพึงพอใจต่อโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความคิดเห็นต่อโครงการ (การจัดสรรงบประมาณ กระบวนการดำเนินงาน การสนับสนุนปัจจัย ฯลฯ)	- ระดับมากขึ้นไป

2.4.4 การรวบรวมข้อมูล

1) วิธีการรวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ประชาชนผู้มีรายได้น้อย เกษตรกรรายย่อย สถาบันเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ และแบบสอบถามเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยเจ้าหน้าที่ของศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร รวมทั้งการบันทึกข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน ผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เอกสารโครงการ และเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

2) แหล่งข้อมูล

2.1) ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้มีรายได้น้อย เกษตรกรรายย่อย สถาบันเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในแต่ละโครงการ ตามหลักทางวิชาการ

2.2) ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการรวบรวมจากการรายงานผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานฯ ของแต่ละหน่วยงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2.4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายให้เห็นคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการศึกษา ทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติอย่างง่าย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยของข้อมูล ค่าร้อยละ และผลรวม เพื่อนำเสนอผลการศึกษาเป็นคำอธิบายประกอบตาราง

2) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถาม และการสังเกต จากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลแต่ละโครงการภายใต้แผนงานฯ เพื่ออธิบายผลการติดตามว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย หรือไม่อย่างไร รวมทั้งวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ที่เข้าร่วมโครงการ โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) มีการกำหนดค่าคะแนนแบ่งออกเป็น 5 ระดับ และการพิจารณาการเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจริงกับเป้าหมาย หรือข้อมูลที่ต้องการเปรียบเทียบ กำหนดเป็นช่วงค่าร้อยละ ดังนี้ (ตารางที่ 2.3 - 2.4)

ตารางที่ 2.3 การกำหนดระดับค่าคะแนนและค่าร้อยละสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าคะแนน	ช่วงค่าคะแนน	ผลการประเมิน
1	1.00 - 1.80	ไม่พึงพอใจมาก
2	1.81 - 2.60	ไม่พึงพอใจ
3	2.61 - 3.40	พึงพอใจปานกลาง
4	3.41 - 4.20	พึงพอใจมาก
5	4.21 - 5.00	พึงพอใจมากที่สุด

ที่มา: คู่มือการประเมินโครงการ ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ปี 2556

ตารางที่ 2.4 สรุปเกณฑ์การวัดความสำเร็จ

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การให้คะแนน				
		1	2	3	4	5
ประสิทธิภาพ	- ร้อยละของผลงานที่ทำได้จริง	60 ลงไป	60.01- 70.00	70.01- 80.00	80.01- 90.00	90.01 ขึ้นไป
	- ร้อยละของงบประมาณที่เบิกจ่ายจริง	80 ลงไป	80.01- 85.00	85.01- 90.00	90.01- 95.00	95.01 ขึ้นไป
ประสิทธิผล	- ร้อยละของความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายโครงการ	60 ลงไป	60.01- 70.00	70.01- 80.00	80.01- 90.00	90.01 ขึ้นไป
	- ระดับความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อโครงการ	1 (น้อยที่สุด)	2 (น้อย)	3 (ปานกลาง)	4 (มาก)	5 (มากที่สุด)

หมายเหตุ: การวัดภาพรวม/โครงการ ในประเด็นประสิทธิภาพ (ค่าน้ำหนัก ร้อยละ 50) และประสิทธิผล (ค่าน้ำหนัก ร้อยละ 50) โดยในประเด็นประสิทธิภาพ จะพิจารณาจากตัวชี้วัดร้อยละของผลงานที่ทำได้จริง (ค่าน้ำหนักร้อยละ 25) และร้อยละของงบประมาณที่เบิกจ่ายจริง (ค่าน้ำหนัก ร้อยละ 25) และในประเด็นประสิทธิผล จะพิจารณาจากตัวชี้วัดร้อยละของความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายโครงการ (ค่าน้ำหนัก ร้อยละ 25) และระดับความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อโครงการ (ค่าน้ำหนักร้อยละ 25)

ที่มา: ศูนย์ประเมินผล

2.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการติดตาม

2.5.1 ผู้บริหารกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก

2.5.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลการติดตาม ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ ไปปรับปรุงแก้ไขโครงการในส่วนที่รับผิดชอบให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

บทที่ 3

ผลการติดตามการดำเนินงาน

ด้วยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.) ได้ทำการติดตามความก้าวหน้าผลการดำเนินงานแผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เพื่อจัดทำรายงานความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานแผนงาน/โครงการ จำนวน 16 โครงการ การรายงานครั้งนี้เป็นการรายงานผลการดำเนินงานในรอบ 12 เดือน เป็นข้อมูลสะสมตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - วันที่ 30 กันยายน 2565 ผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การติดตามในพื้นที่ การสำรวจผ่านระบบออนไลน์ ร่วมกับการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ โดยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ทุกโครงการ เกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้มีการนำเสนอผลการติดตามให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ และให้ข้อคิดเห็นในคราวการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการติดตามโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เมื่อวันที่ 1 - 2 กันยายน 2565 แล้ว สรุปผลการติดตามการดำเนินงานได้ ดังนี้

3.1 ภาพรวม

3.1.1 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

ภาพรวมของแผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ได้รับจัดสรรงบประมาณสำหรับดำเนินการพัฒนาศักยภาพประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (ต้นทาง) การพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มและผลิตภัณฑ์ชุมชน (กลางทาง) และการพัฒนาระบบบริหารจัดการและกลไกการตลาด (ปลายทาง) จำนวน 6 กระทรวง 19 หน่วยงาน 1 หน่วยงานอื่นของรัฐ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 1,506.4458 ล้านบาท

ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ณ วันที่ 30 กันยายน 2565 จำนวน 1,333.1014 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 88.49 หรือมีประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณอยู่ที่ระดับปานกลาง ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.70 คะแนน ซึ่งปัจจัยสำคัญหลักที่ทำให้การเบิกจ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามเป้าหมาย มาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อการจัดฝึกอบรมเกษตรกรปราดเปรื่อง มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการฝึกอบรมเป็นรูปแบบ Online และการจัดฝึกอบรมเกษตรกรระดับ Developing Smart Farmer ของกรมการข้าว ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากเกษตรกรอยู่ในกลุ่มเสี่ยง นอกจากนี้ โครงการพัฒนาสินค้าชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กิจกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มีคุณภาพมาตรฐานจำนวน 100 ผลิตภัณฑ์ ยังไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปีงบประมาณ 2565 หน่วยงานได้มีการดำเนินการกันเงินเหลือมปีและกำหนดการส่งมอบงาน ภายในวันที่ 20 มกราคม 2566

เมื่อพิจารณาผลเบิกจ่ายเป็นรายกระทรวง พบว่า กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ (สำนักงานสภาพัฒนาการแห่งชาติ) มีผลการเบิกจ่ายงบประมาณมากที่สุด ในสัดส่วนเท่ากันคือ ร้อยละ 100.00 รองลงมาเป็นกระทรวงอุตสาหกรรม มีผลเบิกจ่ายร้อยละ 99.65 สำหรับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีผลเบิกจ่าย ร้อยละ 91.21 จัดอยู่ในลำดับที่ 5 โดยกระทรวงมหาดไทย ผลการเบิกจ่ายน้อยที่สุด ร้อยละ 82.86 มีประสิทธิภาพการเบิกจ่ายอยู่ในระดับน้อยที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.57 (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 สรุปผลการเบิกจ่ายงบประมาณแผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก
จำแนกกระทรวง

กระทรวง/หน่วยงาน	งบประมาณ ที่ได้รับ (ล้านบาท)	ผลการ เบิกจ่าย (ล้านบาท)	ร้อยละ	ค่าคะแนน ความสำเร็จ (เต็ม 5 คะแนน)
1. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	579.0475	528.1318	91.21	3.24
2. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	93.1008	90.7727	97.50	4.50
3. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	21.8289	21.8289	100.00	5.00
4. กระทรวงพาณิชย์	107.0282	100.6825	94.07	3.81
5. กระทรวงมหาดไทย	662.9206	549.3018	82.86	1.57
6. กระทรวงอุตสาหกรรม	38.5198	38.3837	99.65	4.93
7. หน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ)	4.0000	4.0000	100.00	5.00
รวมทั้งหมด	1,506.4458	1,333.1014	88.49	2.70

หมายเหตุ: เกณฑ์การวัดความสำเร็จ ด้านประสิทธิภาพ ร้อยละของงบประมาณที่เบิกจ่ายจริง กำหนดให้ ร้อยละ 80 ลงไป = 1 คะแนน ร้อยละ 80.01 - 85.00 = 2 คะแนน ร้อยละ 85.01 - 90.00 = 3 คะแนน ร้อยละ 90.01 - 95.00 = 4 คะแนน และ ร้อยละ 95.01 ขึ้นไป = 5 คะแนน

ที่มา: เอกสารผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ณ วันที่ 30 กันยายน 2565 และจากการคำนวณ

งบประมาณจำแนกตามแนวทางการพัฒนา 3 แนวทาง เป็นงบประมาณสำหรับดำเนินการในแนวทางที่ 1 พัฒนาด้านศักยภาพประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (ต้นทาง) วงเงิน 682.6518 ล้านบาท เบิกจ่ายแล้ว 632.8663 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 92.71 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร แนวทางที่ 2 พัฒนาผลิตภัณฑ์และการให้บริการชุมชน (กลางทาง) วงเงิน 391.9368 ล้านบาท เบิกจ่ายแล้ว 304.6054 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 77.72 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร และแนวทางที่ 3 พัฒนากลไกการตลาดและระบบการบริหารจัดการ (ปลายทาง) วงเงิน 431.8572 ล้านบาท เบิกจ่ายแล้ว 395.6297 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 91.61 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร (ตารางที่ 3.2)

**ตารางที่ 3.2 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณแผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก
จำแนกรายโครงการ**

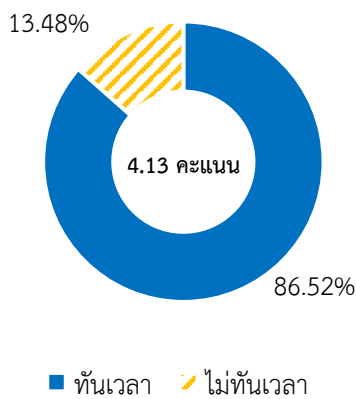
โครงการ	งบประมาณ (ล้านบาท)		ร้อยละ	ค่าคะแนน ความสำเร็จ (เต็ม 5 คะแนน)
	ได้รับจัดสรร	เบิกจ่าย		
แนวทางที่ 1 พัฒนาศักยภาพประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (ต้นทาง)	682.6518	632.8663	92.71	3.54
1.1 โครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อย และผู้ด้อยโอกาส	163.8382	133.8938	81.72	1.34
1.2 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกร และแหล่งสินเชื่อภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน	72.9000	69.3339	95.11	4.02
1.3 โครงการบริหารจัดการหนี้	33.3022	32.9164	98.84	4.77
1.4 โครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล	3.0000	3.0000	100.00	5.00
1.5 โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สินค้าเกษตร	219.7853	217.1435	98.80	4.76
1.6 โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)	99.3171	92.9279	93.57	3.71
1.7 โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพ ทั้งในและนอกภาคเกษตร	1.0000	1.0000	100.00	5.00
1.8 โครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ	5.7589	5.7589	100.00	5.00
1.9 โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหา ที่ดินทำกินของเกษตรกร	83.7501	76.8919	91.81	3.36
แนวทางที่ 2 พัฒนาผลิตภัณฑ์และการให้บริการชุมชน (กลางทาง)	391.9368	304.6054	77.72	1.00
2.1 โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร	39.5162	39.4416	99.81	4.96
2.2 โครงการยกระดับศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่และ ผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชน	22.3438	21.7165	97.19	4.44
2.3 โครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน	19.0198	18.9018	99.38	4.88
2.4 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน	311.0507	224.5455	72.19	1.00
แนวทางที่ 3 พัฒนากลไกการตลาดและระบบการบริหารจัดการ (ปลายทาง)	431.8572	395.6297	91.61	3.32
3.1 โครงการส่งเสริมการพัฒนาตลาดภายในสำหรับ สินค้าเกษตร	95.1020	84.5042	88.86	2.77
3.2 โครงการส่งเสริมการพัฒนากลไกและโครงสร้างชุดซัพ พลีค่าทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น	331.9642	306.8227	92.43	3.49
3.3 โครงการติดตามประเมินผลภายใต้แผนงานบูรณาการ พัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก	4.7910	4.3028	89.81	2.96
รวม	1,506.4458	1333.1014	88.49	2.70

หมายเหตุ: เกณฑ์การวัดความสำเร็จ ด้านประสิทธิภาพ ร้อยละของงบประมาณที่เบิกจ่ายจริง กำหนดให้ ร้อยละ 80 ลงไป = 1 คะแนน ร้อยละ 80.01 - 85.00 = 2 คะแนน ร้อยละ 85.01 - 90.00 = 3 คะแนน ร้อยละ 90.01 - 95.00 = 4 คะแนน และ ร้อยละ 95.01 ขึ้นไป = 5 คะแนน

ที่มา: จากการรายงานของหน่วยงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2565 และจากการคำนวณ

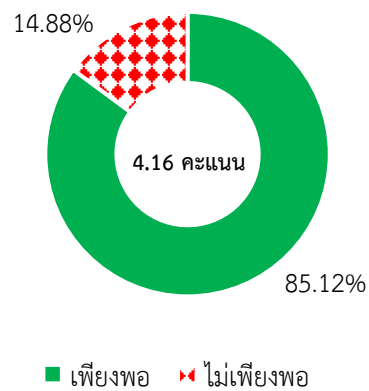
ความทันเวลาของงบประมาณที่จัดสรร ผลการสำรวจเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการในเรื่องความทันเวลาของงบประมาณที่ได้รับ พบว่า ร้อยละ 86.52 เห็นว่าได้รับจัดสรรงบประมาณทันเวลา อยู่ในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.13 คะแนน มีเพียงร้อยละ 13.48 ที่มีความเห็นว่าได้รับจัดสรรงบประมาณไม่ทันเวลา เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณมีลักษณะทยอยเป็นงวด ไม่สอดคล้องกับกระบวนการงาน (ภาพที่ 3.1)

ความเพียงพอของงบประมาณที่จัดสรร สำหรับการปฏิบัติงานในภาพรวม พบว่าเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ร้อยละ 85.12 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับจัดสรรเพียงพอ อยู่ในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.16 คะแนน มีเพียงร้อยละ 14.88 ที่เห็นว่างบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอ เนื่องจากมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการมากกว่าเป้าหมาย ซึ่งไม่สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรร โดยเฉพาะในส่วนของ การจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน การสนับสนุนปัจจัยการผลิต และค่าพาหนะในการเดินทางมาอบรมสำหรับเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล (ภาพที่ 3.2)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.1 ความทันเวลาของงบประมาณ

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.2 ความเพียงพอของงบประมาณ

3.1.2 กิจกรรม

การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละโครงการภายใต้แผนงานฯ จำนวน 16 โครงการ พบว่าทุกโครงการสามารถดำเนินการได้ครบทุกกิจกรรม ในภาพรวมมีผลการดำเนินกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 109.70 แต่จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้บางโครงการมีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมและเป้าหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ส่งผลให้ผลการดำเนินงานในบางกิจกรรมสูงหรือต่ำกว่าเป้าหมาย รายละเอียดจำแนกแต่ละแนวทางและโครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการ ดังนี้

1) แนวทางที่ 1 การพัฒนาศักยภาพประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (ต้นทาง) ได้แก่ โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ดำเนินการโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กิจกรรมพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจการเกษตรอาสาประจำศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ดำเนินการได้ต่ำกว่าเป้าหมาย เนื่องจากสถานการณ์ COVID-19 ส่งผลให้เจ้าหน้าที่เศรษฐกิจการเกษตรอาสา (ศกอ.) บางส่วนไม่สามารถเข้าร่วมการอบรม ณ สถานที่จัดฝึกอบรมได้ หน่วยงานจึงปรับรูปแบบการฝึกอบรมด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ตลอดจนถึงพื้นที่เพื่อดำเนินการประสานงานให้ข้อมูลเพิ่มเติม

2) แนวทางที่ 2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการให้บริการชุมชน (กลางทาง) ได้แก่ ผลการดำเนินงานต่ำกว่าเป้าหมายในโครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร กิจกรรมการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร ดำเนินการโดยกรมส่งเสริมการเกษตร การแลกเปลี่ยนยุวเกษตรกรระหว่างประเทศ ประกอบด้วย กิจกรรมการเตรียมความพร้อมผู้นำเยาวชนเกษตรกรไปฝึกงานตามข้อตกลงร่วมมือกับสภาการแลกเปลี่ยนทางการเกษตรของญี่ปุ่น (JAEC) เป้าหมาย 10 ราย กิจกรรมการแลกเปลี่ยนยุวเกษตรกรและผู้นำยุวเกษตรกรกับเกาหลีใต้ เป้าหมาย 4 ราย และกิจกรรมแลกเปลี่ยนยุวเกษตรกรกับวิทยาลัยเกษตรกรรมโคอิบุจิ เป้าหมาย 4 ราย ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการตามแผนปฏิบัติงาน และโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน ดำเนินการโดยกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย อยู่ระหว่างการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มีคุณภาพมาตรฐานจำนวน 100 ผลิตภัณฑ์ โดยมีกำหนดส่งมอบภายในวันที่ 20 มกราคม 2566

3) แนวทางที่ 3 พัฒนากลไกการตลาดและระบบบริหารจัดการ (ปลายทาง) ได้แก่ โครงการส่งเสริมการพัฒนากลไกและโครงสร้างชุดข้อมูลค่าทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาช่องทางการตลาด ดำเนินการโดยกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย มูลค่าสินค้าชุมชนที่จำหน่ายได้ลดลง เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ซบเซาและสถานการณ์ COVID-19 ทำให้ประชาชนมีกำลังซื้อที่ลดลง

3.1.3 ผลผลิตภาพรวม

1) แนวทางที่ 1 การพัฒนาศักยภาพประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (ต้นทาง)

ผลการติดตามในรอบ 12 เดือน การสนับสนุนการเข้าถึงทรัพยากรและปัจจัยการผลิต ทั้งการปรับปรุงแผนที่แปลงที่ดินตามมาตรฐาน RIK GNSS จัดที่ดินทำกินให้กับเกษตรกรและผู้ไร้ที่ดินทำกินในเขตพื้นที่ ส.ป.ก. และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐเพื่อเข้าถึงแหล่งทุน ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเข้าถึงแหล่งทุนและที่ดินทำกินทั้งสิ้น 181,344 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.08 ของแผนการดำเนินงาน 181,204 ราย

เมื่อพิจารณาจะเห็นได้ว่าเป็นผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจากโครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส 23,640 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.60 ของเป้าหมายโครงการโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน และโครงการบริหารจัดการหนี้ จำนวน 150,000 ราย และ 7,704 ราย ตามลำดับ ครบตามเป้าหมาย

เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายแนวทางที่ 1.1 ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเข้าถึงแหล่งทุนและที่ดินทำกินไม่น้อยกว่า 180,000 ราย สามารถดำเนินการได้ 181,344 ราย บรรลุเป้าหมายของแนวทางที่ 1.1 (ตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3 ผลการสนับสนุนการเข้าถึงทรัพยากรและปัจจัยการผลิต

หน่วย: ราย

โครงการ	เป้าหมายแนวทางที่ 1.1	แผน	ผล	ร้อยละ
1. โครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส	ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเข้าถึงแหล่งทุน และที่ดินทำกินไม่น้อยกว่า 180,000 ราย	23,500	23,640	100.60
2. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน		150,000	150,000	100.00
3. โครงการบริหารจัดการหนี้		7,704	7,704	100.00
รวม		181,204	181,344	100.08

ที่มา: เอกสารผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

สำหรับผลการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพผ่านโครงการต่าง ๆ ทั้งของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงอื่น ๆ ที่ร่วมดำเนินการ อาทิ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร โครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพแล้วรวม 134,897 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.90 ของแผนการดำเนินงาน 133,694 ราย (ตารางที่ 3.4)

เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายแนวทางที่ 1.2 ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพไม่น้อยกว่า 130,000 ราย สามารถดำเนินการได้ 134,897 ราย บรรลุเป้าหมายของแนวทางที่ 1.2

ตารางที่ 3.4 ผลการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ

หน่วย: ราย

โครงการ	เป้าหมายแนวทางที่ 1.2	แผน	ผล	ร้อยละ
1. โครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล		2,310	2,843	123.07
2. โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร		108,162	108,199	100.03
3. โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)	ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพไม่น้อยกว่า 130,000 ราย	18,822	19,205	102.03
4. โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร		200	418	209.00
5. โครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ		200	200	100.00
6. โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร		4,000	4,032	100.80
รวม		133,694	134,897	100.90

ที่มา: เอกสารผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2) แนวทางที่ 2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการให้บริการชุมชน (กลางทาง)

2.1) การพัฒนาสถาบัน/วิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินงานผ่านโครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร ดำเนินงานโดยหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภาพรวมดำเนินการได้ 584 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของแผนการดำเนินงาน ซึ่งเป็นผลการดำเนินงานจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 559 กลุ่ม และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 25 ชุมชน

เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายแนวทางที่ 2.1 จำนวนสถาบันเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการพัฒนาไม่น้อยกว่า 500 กลุ่ม สามารถดำเนินการได้ 584 กลุ่ม บรรลุเป้าหมายของแนวทางที่ 2.1 (ตารางที่ 3.5)

ตารางที่ 3.5 ผลการพัฒนาสถาบันเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน

หน่วย: กลุ่ม

โครงการ	เป้าหมายแนวทางที่ 2.1	แผน	ผล	ร้อยละ
โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร	จำนวนสถาบันเกษตรกร/	584	584	100.00
1. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	วิสาหกิจชุมชน ที่ได้รับการพัฒนา	559	559	100.00
2. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ไม่น้อยกว่า 500 กลุ่ม	25	25	100.00

ที่มา: เอกสารผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2.2) การพัฒนาผู้ประกอบการชุมชน เป็นการดำเนินการในโครงการยกระดับศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชน โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงพาณิชย์ พบว่า ในภาพรวมสามารถดำเนินการพัฒนาผู้ประกอบการชุมชนได้แล้ว 3,800 ราย ครบตามเป้าหมาย

เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายแนวทางที่ 2.2 จำนวนผู้ประกอบการชุมชนที่ได้รับการพัฒนาไม่น้อยกว่า 3,000 ราย สามารถดำเนินการได้ 3,800 ราย บรรลุเป้าหมายของแนวทางที่ 2.2 (ตารางที่ 3.6)

ตารางที่ 3.6 ผลการพัฒนาผู้ประกอบการชุมชน

หน่วย: ราย

โครงการ	เป้าหมายของแนวทางที่ 2.2	แผน	ผล	ร้อยละ
โครงการยกระดับศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชน	จำนวนผู้ประกอบการชุมชนที่ได้รับการพัฒนา	3,800	3,800	100.00
	ไม่น้อยกว่า 3,000 ราย			

ที่มา: เอกสารผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2.3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผ่านโครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในชุมชน และโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน พบว่า ในภาพรวมสามารถดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์แล้ว 4,619 ผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 99.06 ของแผนการดำเนินงาน 4,663 ผลิตภัณฑ์

เมื่อพิจารณาจะเห็นได้ว่าเป็นผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจากโครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน 304 ผลิตภัณฑ์ ครบเป้าหมายโครงการ และโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน 4,315 ผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 98.99 ของแผนการดำเนินงาน เนื่องจากกิจกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มีคุณภาพมาตรฐาน (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย) จำนวน 100 ผลิตภัณฑ์ ยังไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปีงบประมาณ 2565 ได้ โดยมีกำหนดส่งมอบงานภายในวันที่ 20 มกราคม 2566

เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายแนวทางที่ 2.3 จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาไม่น้อยกว่า 4,600 ผลิตภัณฑ์ สามารถดำเนินการได้ 4,619 ผลิตภัณฑ์ บรรลุเป้าหมายของแนวทางที่ 2.3 (ตารางที่ 3.7)

ตารางที่ 3.7 ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์

หน่วย: ผลิตภัณฑ์

โครงการ	เป้าหมายของแนวทางที่ 2.3	แผน	ผล	ร้อยละ
1. โครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน		304	304	100.00
2. โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน	จำนวนผลิตภัณฑ์ที่	4,359	4,315	98.99
2.1 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ได้รับการพัฒนา	9	9	100.00
2.2 กระทรวงมหาดไทย	ไม่น้อยกว่า 4,600	3,820	3,720	97.38
2.3 กระทรวงอุตสาหกรรม	ผลิตภัณฑ์	200	200	100.00
2.4 กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม		330	386	116.97
รวม		4,663	4,619	99.06

ที่มา: เอกสารผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ข้อสังเกต แผนการดำเนินงานโครงการภายใต้ทั้งแนวทางที่ 1 และ 2 ในภาพรวมจะกำหนดค่าเป้าหมายสูงกว่าเป้าหมายของแต่ละแนวทาง

3) แนวทางที่ 3 พัฒนากลไกการตลาดและระบบบริหารจัดการ (ปลายทาง) ประกอบด้วยโครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร ดำเนินการเชื่อมโยงตลาดระหว่างกลุ่มเกษตรกรกับผู้ประกอบการค้าข้าว และผู้ประกอบการอื่น ๆ 319 กลุ่ม (ร้อยละ 212.67) ส่งเสริมและพัฒนาระบบบริหารจัดการด้านการตลาด การเชื่อมโยงเครือข่าย/คลัสเตอร์ให้สหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร 262 กลุ่ม (ร้อยละ 179.45) ส่งเสริมและพัฒนาระบบตลาดชุมชนและวิสาหกิจชุมชน 467 แห่ง (ร้อยละ 718.46) เกิดมูลค่าการค้าสินค้าและบริการชุมชนที่ได้รับการส่งเสริม 2,892 ล้านบาท (ร้อยละ 350.55) ในส่วนโครงการส่งเสริมการพัฒนากลไกและโครงสร้างดูดซับมูลค่าทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น พัฒนาผู้ประกอบการชุมชนด้านการบริหารจัดการและการตลาด 7,446 ราย (ร้อยละ 118.57) สามารถสร้างรายได้ 956.17 ล้านบาท (ร้อยละ 117.76) ส่งเสริมและพัฒนาช่องทางทางการตลาดแล้ว 80,013 ครั้ง (ร้อยละ 100.00) โดยในปี 2565 มีมูลค่าสินค้าชุมชนที่จำหน่ายได้ 244,189 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 12.34 (ลดลงร้อยละ 205.67) จากปี 2564 (มูลค่า 278,570 ล้านบาท) เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ซบเซาและสถานการณ์ COVID-19 ทำให้ประชาชนมีกำลังซื้อที่ลดลง

เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายแนวทางที่ 3 รายได้จากการจำหน่ายสินค้าชุมชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 6 ลดลงร้อยละ 12.34 ไม่บรรลุเป้าหมายของแนวทางที่ 3 (ตารางที่ 3.8)

ตารางที่ 3.8 ผลการดำเนินการพัฒนากลไกการตลาดและระบบบริหารจัดการ (ปลายทาง)

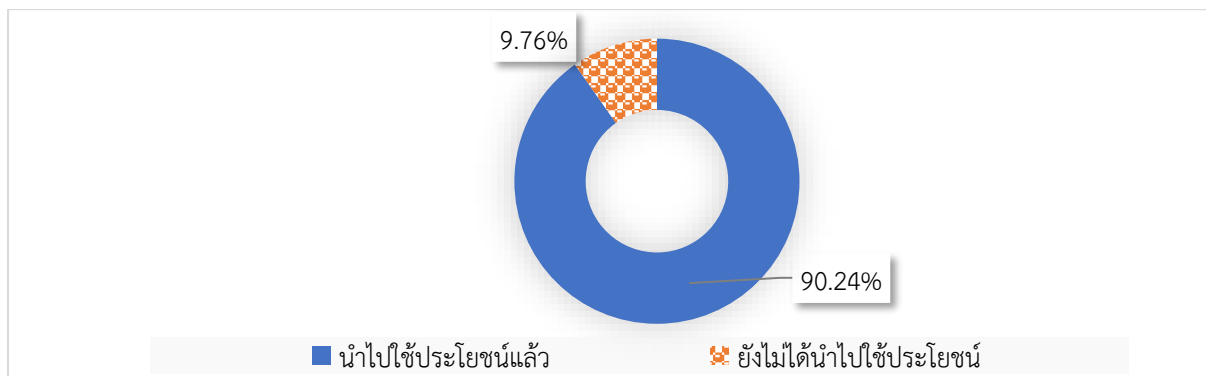
โครงการ/กิจกรรม	หน่วย	แผน	ผล	ร้อยละ
1. โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร				
1.1 กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพการบริหารจัดการการตลาดข้าว (กข.)	กลุ่ม	150	319	212.67
1.2 กิจกรรมพัฒนากลไกการตลาดเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (กสส.)	แห่ง	146	262	179.45
1.3 กิจกรรมตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น (คน.)	แห่ง	65	467	718.46
- มูลค่าการค้าสินค้าและบริการชุมชน	ล้านบาท	825	2,892	350.55
2. โครงการสร้างจุดซบมูลค่าทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น				
2.1 กิจกรรมพัฒนาผู้ประกอบการชุมชนด้านการบริหารจัดการและการตลาด (พค.)	ราย	6,280	7,446	118.57
- รายได้ที่เกิดจากผู้ประกอบการ	ล้านบาท	812	956.17	117.76
2.2 กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาช่องทางการตลาด (พช.)	ครั้ง	80,013	80,013	100.00
- รายได้จากการจำหน่ายสินค้าชุมชน	ร้อยละ	6	-12.34	-205.67

ที่มา: เอกสารผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และจากการคำนวณ

3.1.4 ผลลัพธ์เบื้องต้น

1) สิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน ภายหลังจากสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงทรัพยากรและปัจจัยการผลิต โดยการจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่เกษตรกรและผู้ไร้ที่ดินทำกิน ผ่านโครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส พบว่า เกษตรกรร้อยละ 78.33 เข้ารับสิทธิเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน โดยร้อยละ 75.06 ได้รับเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. 4-01 เฉลี่ย 9.79 ไร่ต่อครัวเรือน และเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. 4-01 (ช) เฉลี่ย 0.51 ไร่ต่อครัวเรือน ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 97.45 นำไปใช้ประโยชน์ในการทำการเกษตร เช่น พืชไร่ สวนผลไม้/ไม้ยืนต้น นาข้าว และพื้นที่เลี้ยงสัตว์/โรงเรือน/คอกสัตว์ เป็นต้น

2) การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ กลุ่มเป้าหมายร้อยละ 90.24 ได้นำความรู้จากการอบรมถ่ายทอดความรู้ไปใช้ประโยชน์แล้ว ส่วนที่เหลือร้อยละ 9.76 ยังไม่ได้้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากปัจจัยหลักด้านเงินทุนประกอบอาชีพ อยู่ในระยะเริ่มต้นหลังจากผ่านการอบรม และบางรายติดภารกิจด้านอื่น ๆ รวมทั้งปัญหาจากภัยธรรมชาติ และความไม่เหมาะสมของพื้นที่

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.3 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

3) ความพึงพอใจ

ผลการสำรวจความพึงพอใจของโครงการ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ส่วนกลาง และระดับพื้นที่ ในประเด็นด้านงบประมาณ การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย การดำเนินงาน การอบรมให้ความรู้ ฯลฯ พบว่า การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ ทั้งสิ้น 15 โครงการ ในภาพรวมเจ้าหน้าที่ที่มีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.27 คะแนน

ในส่วนของความพึงพอใจของเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการ ในประเด็นการชี้แจงและประชาสัมพันธ์โครงการ หลักเกณฑ์และขั้นตอนการสมัครเข้าร่วมโครงการ การอบรม ให้ความรู้ พบว่า เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการ ทั้ง 15 โครงการ มีความพึงพอใจต่อโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.48 คะแนน (ตารางที่ 3.9)

ตารางที่ 3.9 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานภาพรวมของโครงการ

โครงการ	ความพึงพอใจต่อโครงการภายใต้แผนงานฯ			
	เจ้าหน้าที่		เกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร/ ผู้ประกอบการ ฯลฯ	
	ค่าคะแนน	แปลผล	ค่าคะแนน	แปลผล
1. โครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อย และผู้ด้อยโอกาส	3.81	มาก	4.57	มากที่สุด
2. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน	3.92	มาก	4.73	มากที่สุด
3. โครงการบริหารจัดการหนี้	4.32	มากที่สุด	4.51	มากที่สุด
4. โครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล	4.52	มากที่สุด	4.42	มากที่สุด
5. โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	3.90	มาก	4.49	มากที่สุด
6. โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)	3.99	มาก	4.49	มากที่สุด
7. โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร	3.83	มาก	4.11	มาก
8. โครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ	5.00	มากที่สุด	4.56	มากที่สุด
9. โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร	4.40	มากที่สุด	4.71	มากที่สุด
10. โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร	3.97	มาก	4.29	มากที่สุด
11. โครงการยกระดับศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชน	4.75	มากที่สุด	4.45	มากที่สุด
12. โครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน	4.76	มากที่สุด	4.75	มากที่สุด
13. โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน	4.52	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด
14. โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร	3.77	มาก	4.24	มากที่สุด
15. โครงการส่งเสริมการพัฒนากลไกและโครงสร้างชุดข้อมูลค่าทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น	4.62	มากที่สุด	4.05	มาก
ภาพรวม	4.27	มากที่สุด	4.48	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจข้อมูล

3.1.5 สรุปผลสำเร็จของแผนงาน

การวัดความสำเร็จการดำเนินงานของแผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก พิจารณาในประเด็นประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ร้อยละของผลงานที่ทำได้จริง (เป็นการพิจารณาจากผลการดำเนินงานตามกิจกรรมที่ทำเปรียบเทียบกับจำนวนกิจกรรมตามเป้าหมายทั้งหมด) และร้อยละของงบประมาณที่เบิกจ่ายจริง และประเด็นประสิทธิผล ประกอบด้วย ร้อยละของความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายโครงการ (เป็นการพิจารณาจากผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดของโครงการเปรียบเทียบกับเป้าหมาย)

ที่โครงการกำหนด) และระดับความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อโครงการ (เป็นการวัดความพึงพอใจจากเจ้าหน้าที่ ประธานกลุ่ม ผู้ประกอบการ เกษตรกร และผู้ที่เกี่ยวข้องในแต่ละโครงการ)

สำหรับการกำหนดค่าน้ำหนัก พิจารณาให้มีความสำคัญในประเด็นทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล เท่ากัน ที่ค่าน้ำหนัก ร้อยละ 50 ส่วนตัวชี้วัดย่อยในแต่ละด้าน กำหนดค่าน้ำหนักเท่ากัน ที่ค่าน้ำหนัก ร้อยละ 25 และกำหนดเกณฑ์การประเมินผลแบบลิเคิร์ตใน 5 ระดับ (รายละเอียดตามตารางที่ 2.4)

ผลการติดตาม ในภาพรวมความสำเร็จของแผนงานฯ ทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล อยู่ในระดับมาก ที่ค่าคะแนน 3.85 และ 4.16 ตามลำดับ สรุปผลแต่ละด้าน ดังนี้

1) ด้านประสิทธิภาพ ผลสำเร็จจากการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานฯ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ มากถึงมากที่สุด ยกเว้นโครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส และโครงการ พัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง ที่ค่าคะแนน 3.17 และ 3.00 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาในแต่ละตัวชี้วัด พบว่า สำหรับตัวชี้วัดร้อยละของผลงานที่ทำได้จริง ในทุกโครงการ มีผลการติดตามอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับตัวชี้วัดร้อยละของงบประมาณที่เบิกจ่ายจริง โครงการโดยส่วนใหญ่ จำนวนทั้งสิ้น 8 โครงการ มีผลการติดตามอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ โครงการที่ 3 4 5 7 8 10 11 และ 12 รองลงมาได้แก่ โครงการที่มีผลการติดตามอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 โครงการ ได้แก่ โครงการที่ 4 6 และ 15 ระดับปานกลาง จำนวน 3 โครงการ ได้แก่ โครงการที่ 9, 14 และ 16 และระดับน้อยที่สุด จำนวน 2 โครงการ ได้แก่ โครงการที่ 1 และ 13 โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การเบิกจ่ายอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง เนื่องจาก สถานการณ์ COVID-19 หน่วยงานได้มีการปรับรูปแบบการดำเนินกิจกรรม เช่น ฝึกอบรมในรูปแบบ Online ทำให้มีเงินเหลือจ่าย บางกิจกรรมดำเนินการในไตรมาสที่ 3 - 4 ประกอบกับการจัดสรรงบประมาณลงพื้นที่ มีความล่าช้า ทำให้บางโครงการต้องมีการกันเงินเหลือในปี (ตารางที่ 3.10)

ตารางที่ 3.10 ผลสำเร็จด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานฯ

โครงการ	ด้านประสิทธิภาพ		ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	ร้อยละของผลงานที่ทำได้จริง	ร้อยละของงบประมาณที่เบิกจ่ายจริง		
1. โครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส	100.30 (5.00)	81.72 (1.34)	(3.17)	ปานกลาง
2. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน	100.00 (5.00)	95.11 (4.02)	(4.51)	มากที่สุด
3. โครงการบริหารจัดการหนี้	112.50 (5.00)	98.84 (4.77)	(4.89)	มากที่สุด
4. โครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล	101.00 (5.00)	100.00 (5.00)	(5.00)	มากที่สุด
5. โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	99.91 (4.99)	98.80 (4.76)	(4.86)	มากที่สุด
6. โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)	104.88 (5.00)	93.57 (3.71)	(4.36)	มากที่สุด
7. โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร	174.27 (5.00)	100.00 (5.00)	(5.00)	มากที่สุด
8. โครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ	100.00 (5.00)	100.00 (5.00)	(5.00)	มากที่สุด

ตารางที่ 3.10 ผลสำเร็จด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานฯ (ต่อ)

โครงการ	ด้านประสิทธิภาพ		ค่า คะแนน เฉลี่ย	แปลผล
	ร้อยละของ ผลงาน ที่ทำได้จริง	ร้อยละของ งบประมาณ ที่เบิกจ่ายจริง		
9. โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร	100.81 (5.00)	91.81 (3.36)	(4.18)	มาก
10. โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร	99.10 (4.99)	99.81 (4.96)	(4.98)	มากที่สุด
11. โครงการยกระดับศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชน ในการผลิตสินค้าชุมชน	100.00 (5.00)	97.19 (4.44)	(4.72)	มากที่สุด
12. โครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน	121.84 (5.00)	99.38 (4.88)	(4.94)	มากที่สุด
13. โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน	116.29 (5.00)	72.19 (1.00)	(3.00)	ปานกลาง
14. โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร	162.04 (5.00)	88.86 (2.77)	(3.89)	มาก
15. โครงการส่งเสริมการพัฒนาไกลและโครงสร้างชุดซัพพลายห่วงโซ่อุปทาน การกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น	111.54 (5.00)	92.43 (3.49)	(4.25)	มากที่สุด
16. โครงการติดตามประเมินผลภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริม เศรษฐกิจฐานราก	100.00 (5.00)	89.81 (2.96)	(3.98)	มาก
รวม/เฉลี่ย	112.78 (5.00)	88.49 (2.70)	(3.85)	มาก

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ () หมายถึงค่าคะแนนมีค่าอยู่ระหว่าง 1 - 5 โดย 1) ระดับค่าคะแนนตั้งแต่ 1.00 - 1.80 คือ ระดับน้อยที่สุด
2) ระดับค่าคะแนนตั้งแต่ 1.81 - 2.60 คือ ระดับน้อย 3) ระดับค่าคะแนนตั้งแต่ 2.61 - 3.40 คือ ระดับปานกลาง
4) ระดับค่าคะแนนตั้งแต่ 3.41 - 4.20 คือ ระดับมาก และ 5) ระดับค่าคะแนนตั้งแต่ 4.21 - 5.00 คือ ระดับมากที่สุด

ที่มา: จากการคำนวณ

2) ด้านประสิทธิผล จากการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานฯ ทั้ง 15 โครงการ มีผลสำเร็จอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 4.16 ยกเว้นโครงการส่งเสริมการพัฒนาไกลและโครงสร้างชุดซัพพลายห่วงโซ่อุปทานทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น มีผลสำเร็จอยู่ในระดับน้อย ที่ค่าคะแนน 2.53 ซึ่งเป็นผลมาจากรายได้จากจำหน่ายสินค้าชุมชนลดลงร้อยละ 205.67 จากปี 2564

เมื่อพิจารณาในแต่ละตัวชี้วัด พบว่า ร้อยละของความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายโครงการในภาพรวม มีประสิทธิผลที่ค่าคะแนน 3.83 (ระดับมาก) ซึ่งเป็นจากการดำเนินงานโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน ดำเนินการได้ร้อยละ 98.99 เนื่องจากยังมีผลิตภัณฑ์ที่ยังอยู่ระหว่างการพัฒนา จะส่งมอบได้ในเดือนมกราคม 2566 และโครงการส่งเสริมการพัฒนาไกลและโครงสร้างชุดซัพพลายห่วงโซ่อุปทานทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่นที่เกิดประสิทธิผลในระดับน้อย (ตารางที่ 3.11)

ตารางที่ 3.11 ผลสำเร็จด้านประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานฯ

โครงการ	ด้านประสิทธิผล		ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	ร้อยละของความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายโครงการ	ระดับความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อโครงการ		
1. โครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส	100.60 (5.00)	4.57 (4.57)	(4.79)	มากที่สุด
2. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน	100.00 (5.00)	4.73 (4.73)	(4.87)	มากที่สุด
3. โครงการบริหารจัดการหนี้	100.00 (5.00)	4.51 (4.51)	(4.76)	มากที่สุด
4. โครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล	123.07 (5.00)	4.42 (4.42)	(4.71)	มากที่สุด
5. โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	100.03 (5.00)	4.49 (4.49)	(4.75)	มากที่สุด
6. โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)	102.03 (5.00)	4.49 (4.49)	(4.75)	มากที่สุด
7. โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอภาคเกษตร	209.00 (5.00)	4.11 (4.11)	(4.56)	มากที่สุด
8. โครงการส่งเสริมการปลูกไม้ค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ	100.00 (5.00)	4.56 (4.56)	(4.78)	มากที่สุด
9. โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร	100.80 (5.00)	4.71 (4.71)	(4.86)	มากที่สุด
10. โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร	100.00 (5.00)	4.29 (4.29)	(4.65)	มากที่สุด
11. โครงการยกระดับศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชน	100.00 (5.00)	4.45 (4.45)	(4.73)	มากที่สุด
12. โครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน	100.00 (5.00)	4.75 (4.75)	(4.88)	มากที่สุด
13. โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน	98.99 (4.80)	4.80 (4.80)	(4.80)	มากที่สุด
14. โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร	196.28 (5.00)	4.24 (4.24)	(4.62)	มากที่สุด
15. โครงการส่งเสริมการพัฒนากลไกและโครงสร้างชุดขับเคลื่อนค่าทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น	- 205.67 (1.00)	4.05 (4.05)	(2.53)	น้อย
รวม/เฉลี่ย	88.302 (3.83)	4.48 (4.48)	(4.16)	มาก

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ () หมายถึงค่าคะแนนมีค่าอยู่ระหว่าง 1 - 5 โดย 1) ระดับค่าคะแนนตั้งแต่ 1.00 - 1.80 คือ ระดับน้อยที่สุด

2) ระดับค่าคะแนนตั้งแต่ 1.81 - 2.60 คือ ระดับน้อย 3) ระดับค่าคะแนนตั้งแต่ 2.61 - 3.40 คือ ระดับปานกลาง

4) ระดับค่าคะแนนตั้งแต่ 3.41 - 4.20 คือ ระดับมาก และ 5) ระดับค่าคะแนนตั้งแต่ 4.21 - 5.00 คือ ระดับมากที่สุด

ที่มา: จากการคำนวณ

3.1.6 ข้อค้นพบ

1) จากการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานฯ มีโครงการคิดเป็นร้อยละ 60.00 ที่เกิดผลลัพธ์จากกลุ่มเป้าหมายที่มีการประยุกต์ใช้ความรู้และปัจจัยต่าง ๆ เริ่มมีรายได้แล้ว ส่วนที่เหลืออยู่ระหว่างกระบวนการพัฒนา บางโครงการต้องใช้ระยะเวลาหลายปีในการให้ผลผลิต และเป็นแผนงานที่ต้องอาศัยหน่วยงานอื่นๆ นำไปปฏิบัติ

2) ด้านการจัดทำแผนงาน/โครงการภายใต้แผนงานฯ เป็นลักษณะการจัดทำแผนปฏิบัติการแบบปีต่อปี ขาดความต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เป็นโครงการเดิมที่เคยดำเนินการ ยังขาดกระบวนการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานระดับพื้นที่ในการจัดทำโครงการ ส่งผลให้การกำหนดเป้าหมายหรือกิจกรรมไม่สอดคล้องกับงบประมาณที่จัดสรร และความพร้อม/ความต้องการในแต่ละพื้นที่ บางโครงการผลผลิตที่ได้เป็นลักษณะเป็นแผนงาน รวมถึงการขับเคลื่อนแผนงาน เป็นการดำเนินงานตามภารกิจของแต่ละหน่วยงานในแต่ละโครงการ ไม่ได้มีการเชื่อมโยงหรือส่งต่อผลผลิตถึงกันในแต่ละแนวทาง

3) ด้านงบประมาณ ผลการเบิกจ่ายไม่เป็นไปตามแผน ซึ่งมีปัจจัยหลัก คือ สถานการณ์ COVID-19 หน่วยงานปรับรูปแบบการดำเนินกิจกรรม เช่น ฝึกอบรมในรูปแบบ Online ทำให้มีเงินเหลือจ่าย การโอนจัดสรรงบประมาณลักษณะทยอยเป็นงวด ต้องปรับแผนในลักษณะทยอยดำเนินการ บางกิจกรรมดำเนินการในไตรมาสที่ 3 - 4 ประกอบกับการจัดสรรงบประมาณลงพื้นที่ที่มีความล่าช้า ทำให้บางโครงการต้องมีการกักเงินเหลือมปี

4) ด้านผู้เข้าร่วมโครงการ บางโครงการกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สูงอายุ มีปัญหาเรื่องการเรียนรู้/ใช้เทคโนโลยี และไม่มีผู้สืบทอด บางส่วนต้องการความรู้ด้านตลาดออนไลน์เพิ่ม ขาดเงินทุนสำหรับการต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์ ในช่วงเริ่มต้นโครงการควรชี้แจงประชาสัมพันธ์ ทำความเข้าใจ และสำรวจความต้องการการส่งเสริมและพัฒนา ก่อนจัดทำหลักสูตร เสริมองค์ความรู้ด้านการตลาดสมัยใหม่ เน้นการฝึกปฏิบัติและดูงานมากกว่าเชิงทฤษฎี รวมทั้งแนะนำแหล่งทุนและการเข้าถึงแหล่งทุนให้แก่กลุ่มที่มีความต้องการ

5) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตร ในด้านการเชื่อมโยงตลาดกับผู้ประกอบการค้ายังดำเนินการได้ค่อนข้างน้อย อาทิ การเชื่อมโยงตลาดข้าวอินทรีย์และข้าว GAP เนื่องจากเกษตรกรต้องการขายข้าวสด แต่เงื่อนไขโครงการกำหนดให้ขายข้าวเปลือกแห้ง นอกจากนี้ กลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน/สหกรณ์เข้าร่วมกิจกรรมออกบูธแสดงสินค้าข้าวปลอดภัยในงานต่าง ๆ จำนวนน้อย เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายที่ต้องมาอยู่ประจำที่บูธ และไม่คุ้มค่ากับสินค้าที่จำหน่ายได้

6) ด้านโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึงแหล่งที่ดินทำกิน พบว่า ในการจัดสรรพื้นที่ทำกินโดยจัดซื้อที่ดินให้แก่เกษตรกร บางพื้นที่ไม่เหมาะสม ขาดระบบสาธารณูปโภค แหล่งน้ำ รวมทั้งการจัดสรรที่ดินมีปัญหาพื้นที่ทับซ้อนระหว่างสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกับกรมป่าไม้

7) ด้านบริหารจัดการหนี้ พบว่า ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีทุนในการจัดการในทันที การปรับโครงสร้างหนี้จะมีผลในปีถัดไป เจ้าหน้าที่ขาดประสบการณ์ในการจัดการหนี้ นอกจากนี้ ยังมีประเด็นการขยายเป้าหมายครัวเรือนเข้าร่วมโครงการที่กำหนดให้มีการขยายผลต่อเนื่องทุกแห่งศูนย์ละ 30 ราย ทำให้มีข้อจำกัด เพราะบางศูนย์ไม่สามารถหากกลุ่มเป้าหมายได้

3.1.7 ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานร่วมขับเคลื่อนการบูรณาการภายใต้แผนงานฯ ควรดำเนินการ ดังนี้

1) การจัดทำแผนงาน/โครงการที่บรรจุภายใต้แผนงานฯ ที่สามารถสะท้อนผลลัพธ์ตามค่าเป้าหมายของแต่ละแนวทาง ควรพิจารณานำฐานข้อมูลพื้นฐานที่ทางสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้จัดทำตั้งแต่ปี 2563

ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ พื้นที่ดำเนินการ และกลุ่มเป้าหมาย ไปจัดทำแผนงาน/โครงการในระยะ 3 - 5 ปี แทนการทำแผนแบบปีต่อปี เพื่อให้เห็นทิศทางความต่อเนื่องและการส่งต่อเชื่อมโยงในแต่ละแนวทาง

2) เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานระดับพื้นที่ในการจัดทำโครงการให้มากขึ้น โดยเฉพาะการกำหนดเป้าหมาย กิจกรรม รูปแบบการดำเนินงานในพื้นที่ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงและสามารถปฏิบัติตามบริบทของแต่ละพื้นที่ รวมทั้งสื่อสารทำความเข้าใจกับหน่วยงานในระดับพื้นที่ถึงที่มาของโครงการ แหล่งงบประมาณ และแนวทางการปฏิบัติ รวมถึงภารกิจของหน่วยงานร่วมที่ขับเคลื่อนภายใต้แผนงานฯ ด้วย

3) กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย วิธีการ ให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่ดำเนินงานเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม เพื่อลดปัญหาในการเรียนรู้ หรือการนำไปปฏิบัติ ซึ่งจะส่งผลต่อผลสำเร็จของแผนงาน/โครงการภายใต้แผนงานฯ นอกจากนี้ ควรมีการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงในกรณีที่เกิดผลกระทบจากปัจจัยภายนอก โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการแก้ปัญหาทั้งในส่วนของผู้ปฏิบัติและผู้ปฏิบัติและกลุ่มเป้าหมาย

4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน หน่วยงานทั้งกรมปศุสัตว์ กรมพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม สำนักงานปลัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ควรมีการติดตามผลิตภัณฑ์ที่มีการพัฒนาในปีที่ผ่านมา ถึงความยั่งยืน ปัญหาที่เกิดขึ้นหลังการพัฒนา เพื่อนำมาต่อยอดหรือปรับใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่

5) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ควรประสานกับกรมชลประทานในเรื่องแหล่งน้ำ และเร่งแก้ปัญหาเรื่องการทับซ้อนของพื้นที่กับกรมป่าไม้ เพื่อจะได้จัดสรรพื้นที่ให้กับเกษตรกรที่ยังรอการจัดสรรต่อไป

6) กรมการพัฒนาชุมชนควรมีการถอดบทเรียนการบริหารจัดการพื้นที่ที่เคยดำเนินการและนำมากำหนดให้กับคณะกรรมการศูนย์ฯ และทบทุนการกำหนดเป้าหมายการขยายผล โดยให้หน่วยงานระดับพื้นที่เป็นผู้เสนอจำนวนเป้าหมายในแต่ละพื้นที่

3.2 ผลการดำเนินงานรายโครงการ

3.2.1 โครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส

1) สาระสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.1.1) เพื่อให้เกษตรกรมีโอกาสเป็นเจ้าของที่ดินหรือมีที่ดินสำหรับประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นของตนเอง

1.1.2) เพื่อให้บริการเกษตรกรและประชาชนผู้ใช้บริการในงานปฏิรูปที่ดิน

1.2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

1.2.1) กิจกรรมจัดที่ดินโดยสอบสวนสิทธิการถือครองและทำประโยชน์ในที่ดินเกษตรกรพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม 68 จังหวัด จำนวน 23,500 ราย

1.2.2) กิจกรรมศูนย์บริการประชาชน พัฒนาปรับปรุงฐานข้อมูลศูนย์บริการประชาชน จำนวน 72 แห่ง

1.3) หน่วยงานรับผิดชอบ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

1.4) งบประมาณ 163.8382 ล้านบาท

1.5) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2) วิธีการติดตามผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเอกสารผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 แผนงานบูรณาการ พัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก

2.1.2) สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการระดับจังหวัด จำนวน 12 จังหวัด จังหวัดละ 1 ราย รวม 12 ราย

2.1.3) สัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 12 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัด ตาก ลำปาง อุทัยธานี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด ประจวบคีรีขันธ์ กาฬสินธุ์ นครราชสีมา อุตรดิตถ์ ชุมพร และ สุราษฎร์ธานี จังหวัดละ 10 ราย รวม 120 ราย

2.2) ช่วงเวลาของข้อมูล

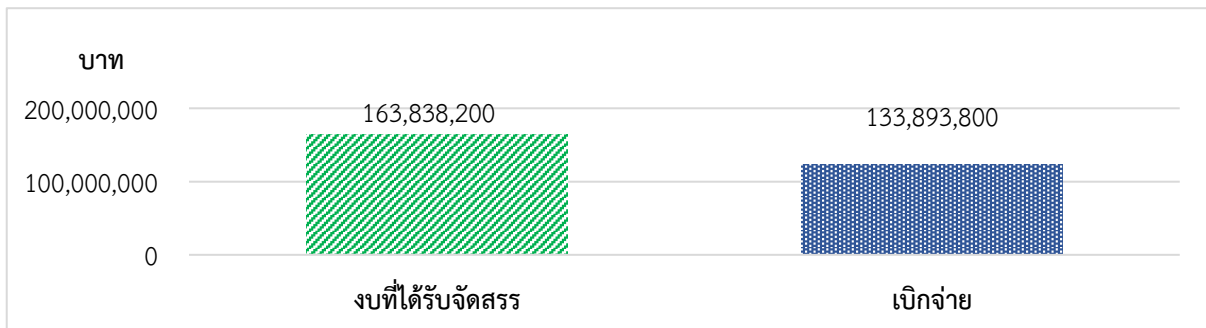
2.2.1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2.2.2) สํารวจข้อมูลในพื้นที่โครงการ ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน - 31 กรกฎาคม 2565

3) ผลการติดตาม

3.1) ปัจจัยนำเข้า

3.1.1) งบประมาณ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เบิกจ่ายงบประมาณ รวมทั้งสิ้น 133,893,800 บาท คิดเป็นร้อยละ 81.72 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร 163,838,200 บาท (ภาพที่ 3.4)

ที่มา: จากการรายงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาพที่ 3.4 งบประมาณที่ได้รับและผลการเบิกจ่าย

3.1.2) ความทันเวลาของงบประมาณ ในภาพรวมเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ ในระดับพื้นที่ ร้อยละ 84.62 เห็นว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้รับงบประมาณทันเวลาในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.85 เนื่องจากการวางแผนการดำเนินงานไว้แล้ว เมื่อได้รับการจัดสรรงบประมาณ จึงสามารถดำเนินการในแต่ละกิจกรรม ส่งผลให้การปฏิบัติงาน เช่น การรังวัดที่ดิน การออกสอบสวนสิทธิ การใช้ศูนย์บริการประชาชนเคลื่อนที่ (mobile unit) เป็นไปตามเป้าหมาย ส่วนที่เหลือร้อยละ 15.38 เห็นว่า การจัดสรรงบประมาณไม่ทันเวลา ควรจัดสรรงบประมาณทั้งหมดมาในช่วงไตรมาสที่ 1 (เดือนตุลาคม - ธันวาคม) ของแต่ละปีงบประมาณ เพื่อหน่วยงานระดับพื้นที่จะได้จัดสรรแต่ละไตรมาสให้ทันต่อการดำเนินงานในพื้นที่ (ตารางที่ 3.12)

3.1.3) ความเพียงพอของงบประมาณ ในภาพรวมเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับพื้นที่ ร้อยละ 69.23 ให้ความเห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอต่อการดำเนินงาน ในระดับมากที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.69 ส่วนที่เหลือร้อยละ 30.77 เห็นว่าไม่เพียงพอ เนื่องจากบางพื้นที่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานมากกว่างบประมาณที่ได้รับ เช่น กิจกรรมด้านการสำรวจรังวัด ส่งผลทำให้งบประมาณที่หน่วยงานในพื้นที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานในพื้นที่ เป็นต้น (ตารางที่ 3.12)

ตารางที่ 3.12 ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

รายการ	ร้อยละ	ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. ความทันเวลาของงบประมาณ			
1.1 ทันเวลา	84.62	3.85	มาก
1.2 ไม่ทันเวลา	15.38		
2. ความเพียงพอของงบประมาณ			
2.1 เพียงพอ	69.23	3.69	มาก
2.2 ไม่เพียงพอ	30.77		

ที่มา: จากการสำรวจ

3.2) กิจกรรม

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ได้กำหนดแนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการรวม 2 กิจกรรม ดังนี้

3.2.1) กิจกรรมจัดที่ดินโดยสอบสวนสิทธิการถือครองและทำประโยชน์ในที่ดินเกษตรกรรม เป็นกระบวนการจัดที่ดินที่มีเกษตรกรอาศัยอยู่เดิมในพื้นที่ หรือเป็นพื้นที่ทำเกษตรกรรม ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ ประกอบด้วย สำรวจรังวัด/กำหนดขอบเขตชุมชน สอบสวนสิทธิ ประชุมคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (คปจ.) และชี้แจง/ฝึกอบรมเกษตรกร ก่อนมอบเอกสารสิทธิ เมื่อผ่านการพิจารณาทุกขั้นตอนแล้ว ส.ป.ก. จะดำเนินการมอบเอกสารสิทธิให้เกษตรกร ซึ่งมี 2 ประเภท คือ หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก. 4 - 01) สำหรับพื้นที่เพื่อเกษตรกรรม และหนังสืออนุญาต ส.ป.ก. 4 - 01 (ข) สำหรับที่อยู่อาศัย

3.2.2) กิจกรรมศูนย์บริการประชาชน เป็นการดำเนินการให้คำปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับที่ดิน การยื่นคำขอการโอนสิทธิ มรดกสิทธิ กรณีพิพาทในแปลงที่ดิน และการออกศูนย์บริการเคลื่อนที่จัดขึ้นเพื่อให้บริการตอบข้อซักถาม แก้ไขปัญหา หรือช่วยเหลือเกษตรกรที่ไม่สะดวกมาติดต่อที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และการพัฒนาปรับปรุงศูนย์บริการในพื้นที่จังหวัด โดยการจัดสรรอุปกรณ์สำนักงาน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับงานประมวลผล อุปกรณ์อ่านบัตรแบบเอนกประสงค์ (Smart Card Reader) เครื่องพิมพ์ใบเสร็จ ตัดกระดาษอัตโนมัติ Thermal Printer เป็นต้น เพื่อใช้ในการทำเอกสารต่าง ๆ ให้กับประชาชน ให้ความสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ระบบงานการให้บริการมีประสิทธิภาพดีขึ้น

3.3) ผลผลิต

จากการดำเนินงานโครงการฯ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ดำเนินการในภาพรวม สรุปได้ดังนี้ (ตารางที่ 3.13)

3.3.1) เกษตรกรที่ได้รับสิทธิเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน ภายหลังจากผ่านขั้นตอนการขอจัดสรรที่ดินเพื่อเป็นเจ้าของที่ดินหรือมีที่ดินสำหรับประกอบอาชีพเป็นของตนเอง ภาพรวมมีการดำเนินงานมอบเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. 4 - 01 แล้ว จำนวน 23,640 ราย ซึ่งดำเนินการได้สูงกว่าเป้าหมาย (ร้อยละ 100.60)

3.3.2) พัฒนาปรับปรุงข้อมูลศูนย์บริการประชาชน เป็นการพัฒนาปรับปรุงศูนย์บริการในพื้นที่จังหวัด ภาพรวมดำเนินงานได้ 72 จังหวัด ครบตามเป้าหมาย

ตารางที่ 3.13 ผลการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม	หน่วย	แผน	ผล	ร้อยละ
1. เกษตรกรที่ได้รับสิทธิเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน	ราย	23,500	23,640	100.60
2. พัฒนาปรับปรุงข้อมูลศูนย์บริการประชาชน	แห่ง	72	72	100.00

ที่มา: จากการรายงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

3.4.1) การได้รับมอบเอกสารสิทธิของเกษตรกร จากการสำรวจ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 78.33 ได้รับมอบเอกสารสิทธิเรียบร้อยแล้ว โดยแยกเป็นร้อยละ 75.06 เป็นพื้นที่เพื่อทำเกษตรกรรม (ส.ป.ก. 4 - 01) พื้นที่เฉลี่ย 9.79 ไร่ ร้อยละ 3.27 เป็นพื้นที่เพื่ออยู่อาศัย (ส.ป.ก. 4 - 01 (ช)) พื้นที่เฉลี่ย 0.51 ไร่ ส่วนเกษตรกรที่เหลืออีกร้อยละ 21.67 อยู่ระหว่างขั้นตอนการดำเนินการเสนอปฏิรูปที่ดินจังหวัด เพื่อออกใบเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. 4 - 01 หรือ ส.ป.ก. 4 - 01 (ช) ซึ่งจะได้รับภายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อย่างไรก็ตาม คาดว่าเกษตรกรจะได้รับมอบเอกสารสิทธิครบทุกรายตามเป้าหมายที่กำหนด (ตารางที่ 3.14)

ตารางที่ 3.14 การได้รับมอบเอกสารสิทธิของเกษตรกร

การได้รับมอบเอกสารสิทธิ	ร้อยละ
1. ได้รับ	78.33
1.1 พื้นที่เกษตรกรรม (ส.ป.ก. 4 - 01)	75.06
1.2 พื้นที่อยู่อาศัย (ส.ป.ก. 4 - 01 (ช))	3.27
2. ไม่ได้รับ	21.67

ที่มา: จากการสำรวจ

3.4.2) การใช้ประโยชน์พื้นที่ที่ได้รับเอกสารสิทธิ เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ได้รับเอกสารสิทธิเป็นเกษตรกรซึ่งรับบริการโอนสิทธิ - มรดกสิทธิจากบิดามารดา ซึ่งมีพื้นที่ทำประโยชน์เดิมอยู่แล้ว จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิ ประเภท ส.ป.ก. 4 - 01 เฉลี่ย 9.79 ไร่ มีการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่ได้รับโดยแบ่งเป็น ปลูกสร้างบ้าน เฉลี่ย 0.18 ไร่ ร้อยละ 1.83 ปลูกผลไม้/ไม้ยืนต้น (ยางพารา ปาล์ม น้ำมัน กาแฟ ทุเรียน มังคุด มะม่วง) เฉลี่ย 5.06 ไร่ ร้อยละ 51.69 พืชไร่ (มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) เฉลี่ย 3.11 ไร่ ร้อยละ 31.77 นาข้าว เฉลี่ย 0.72 ไร่ ร้อยละ 7.35 ที่เลี้ยงสัตว์/โรงเรือน/คอกสัตว์ เฉลี่ย 0.65 ไร่ ร้อยละ 6.64 และทำประโยชน์อื่น ๆ (บ่อน้ำเลี้ยงปลา พืชผักสวนครัว) เฉลี่ย 0.07 ไร่ ร้อยละ 0.72

ส่วนเกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิ ประเภท ส.ป.ก. 4 - 01 (ช) เฉลี่ย 0.51 ไร่ ใช้ประโยชน์เป็นที่อยู่อาศัย (ตารางที่ 3.15)

ตารางที่ 3.15 การใช้ประโยชน์พื้นที่ที่ได้รับเอกสารสิทธิ

การใช้ประโยชน์พื้นที่ที่ได้รับเอกสารสิทธิ	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
1. พื้นที่ทำเกษตรกรรม (ส.ป.ก. 4 - 01)	9.79	100.00
1.1 ปลูกสร้างบ้าน	0.18	1.83
1.2 ปลูกสวนผลไม้/ไม้ยืนต้น	5.06	51.69
1.3 ปลูกพืชไร่	3.11	31.77
1.4 นาข้าว	0.72	7.35
1.5 ที่เลี้ยงสัตว์/โรงเรือน/คอกสัตว์	0.65	6.64
1.6 ที่ทำประโยชน์อื่น	0.07	0.72
2. พื้นที่อยู่อาศัย (ส.ป.ก. 4 - 01 (ซ))	0.51	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

3.4.3) การสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิ จากการสำรวจ พบว่า ภายหลังจากที่เกษตรกรได้รับเอกสารสิทธิแล้ว สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการขอสินเชื่อกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ก่อให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนทางการเกษตร หรือทำให้ได้รับประโยชน์ การสนับสนุน ช่วยเหลือจากการเข้าร่วมโครงการของหน่วยงานรัฐ สำหรับรายได้ขณะนี้อยู่ระหว่างการเพาะปลูกของเกษตรกร ยังไม่มีการเก็บเกี่ยวผลผลิต จึงไม่สามารถวัดผลได้

3.4.4) การเข้าใช้บริการศูนย์บริการประชาชนของเกษตรกร จากการสำรวจ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 81.67 ได้เข้าใช้บริการศูนย์บริการประชาชนที่สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจังหวัด เพื่อไปดำเนินการต่าง ๆ เช่น สอบสิทธิ รับเอกสารสิทธิ และปรึกษาปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับที่ดิน ส่วนที่เหลือร้อยละ 18.33 ไม่เคยเข้าไปใช้บริการที่ศูนย์บริการประชาชน เนื่องจากบางพื้นที่มีการออกศูนย์บริการเคลื่อนที่ เพื่อให้บริการตอบข้อซักถาม แก้ไขปัญหา หรือช่วยเหลือเกษตรกรที่ไม่สะดวกมาติดต่อที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ตารางที่ 3.16)

ตารางที่ 3.16 การเข้าใช้บริการศูนย์บริการประชาชนของเกษตรกร

การเข้าใช้บริการศูนย์บริการประชาชน	ร้อยละ
1. เคยใช้	81.67
2. ไม่เคยใช้	18.33

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5) ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ

3.5.1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่

ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ ระดับพื้นที่ จากการสำรวจความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับพื้นที่ ในประเด็นการจัดสรรงบประมาณ การชี้แจงรายละเอียดโครงการ/ประสานงาน/ แนะนำการดำเนินงานโครงการจากหน่วยงานส่วนกลาง วิธีการ หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และเงื่อนไข ในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายโครงการ การกำกับ/แนะนำ/เยี่ยมเยียน/ติดตามผลการดำเนินงาน และโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.81 โดยร้อยละ 12.31 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 63.08 มีความพึงพอใจในระดับมาก ร้อยละ 18.46 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และร้อยละ 6.15 มีความพึงพอใจในระดับน้อย เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานด้านรังวัดที่ดิน (ตารางที่ 3.17)

ตารางที่ 3.17 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่า คะแนน เฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การจัดสรรงบประมาณ	7.69	46.15	23.08	23.08	-	3.38	ปานกลาง
2. การชี้แจงโครงการฯ/ประสานงาน/ แนะนำการดำเนินงานโครงการ จากหน่วยงานส่วนกลาง	15.38	53.85	23.08	7.69	-	3.77	ปานกลาง
3. วิธีการ ขั้นตอน และเงื่อนไข ในการคัดเลือก กลุ่มเป้าหมาย	15.38	61.54	23.08	-	-	3.92	มาก
4. การกำกับ/แนะนำ/เยี่ยมเยือน/ ติดตามผลการดำเนินงาน	15.39	76.92	7.69	-	-	4.08	มาก
5. ภาพรวมโครงการฯ	7.69	76.92	15.39	-	-	3.92	มาก
เฉลี่ย	12.31	63.08	18.46	6.15	-	3.81	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5.2) ความพึงพอใจของเกษตรกร

ความพึงพอใจของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในเรื่องการรับทราบการชี้แจงโครงการฯ/ประชาสัมพันธ์/แนะนำการดำเนินงานโครงการ บริเวณพื้นที่ที่ได้รับการจัดสรรโครงการฯ มีประโยชน์ต่อเกษตรกร สิทธิการถือครองที่ดิน การใช้บริการศูนย์บริการประชาชน กระบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่ การแนะนำ/เยี่ยมเยือน/ติดตามผลการดำเนินงานจากเจ้าหน้าที่ ภาพรวมโครงการฯ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.57 โดยเกษตรกรร้อยละ 64.69 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 28.86 มีความพึงพอใจในระดับมาก ร้อยละ 5.83 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และร้อยละ 0.62 มีความพึงพอใจในระดับน้อย เนื่องจากเกษตรกรมีความต้องการเอกสารที่เป็นโฉนดมากกว่าเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4 - 01 (ตารางที่ 3.18).

ตารางที่ 3.18 ความพึงพอใจของเกษตรกร

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่า คะแนน เฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การรับทราบการชี้แจงโครงการฯ	60.83	31.67	5.83	1.67	-	4.51	มากที่สุด
2. บริเวณพื้นที่ที่ได้รับการจัดสรร	75.83	19.17	4.17	0.83	-	4.70	มากที่สุด
3. โครงการฯ มีประโยชน์ต่อเกษตรกร	74.17	21.67	3.33	0.83	-	4.69	มากที่สุด
4. สิทธิการถือครองที่ดิน	74.17	21.67	4.16	-	-	4.69	มากที่สุด
5. การใช้บริการศูนย์บริการประชาชน	59.17	30.83	10.00	-	-	4.49	มากที่สุด
6. กระบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่	59.17	32.50	7.50	0.83	-	4.50	มากที่สุด
7. การแนะนำ/เยี่ยมเยือน/ติดตามผล การดำเนินงานจากเจ้าหน้าที่	54.17	36.67	8.33	0.83	-	4.44	มากที่สุด
8. ภาพรวมโครงการฯ	60.00	36.67	3.33	-	-	4.57	มากที่สุด
รวม	64.69	28.86	5.83	0.62	-	4.57	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

4) ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

4.1) ข้อค้นพบ

4.1.1) ด้านงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ ส.ป.ก. ส่วนกลาง โอนให้ ส.ป.ก. จังหวัด เป็นงบประมาณที่ค่อนข้างจำกัดต่อการปฏิบัติงานจริง ซึ่งการจัดสรรงบประมาณเป็นรายไตรมาสนั้น ทำให้บริหารจัดการลำบาก ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานด้านการจัดที่ดินค่อนข้างล่าช้า และขาดความต่อเนื่อง

4.1.2) ด้านพื้นที่ที่ได้รับจัดสรร

(1) ด้านงานจัดซื้อที่ดินให้แก่เกษตรกร พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินบางพื้นที่ ไม่เหมาะสมในการทำการเกษตร เช่น จังหวัดชลบุรี ตราด เนื่องจากยังขาดระบบสาธารณูปโภค และมีปัญหา ด้านแหล่งน้ำ ซึ่งทาง ส.ป.ก. มิได้มีการกิจโดยตรง โดยบุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านนี้ส่วนใหญ่อยู่ส่วนกลางไม่ได้ อยู่ส่วนภูมิภาค จึงเป็นการยากที่จะของบประมาณในการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตปฏิรูปที่ดิน

(2) เรื่องที่ดินที่จัดสรร มีปัญหาการทับซ้อนพื้นที่ระหว่าง ส.ป.ก. และ กรมป่าไม้ ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการจัดที่ดินของ ส.ป.ก. ล่าช้า ทำให้เกษตรกรเสียโอกาสในการขอรับ การจัดที่ดินจากหน่วยงาน ส.ป.ก. และเกษตรกรบางรายยังขาดความเข้าใจในการขอรับการจัดที่ดินในเขต ปฏิรูปที่ดิน จึงยังไม่เข้าสู่กระบวนการขอรับการจัดที่ดิน

4.1.3) ด้านสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ติดเชื้อไวรัสฯ จำนวนมาก ทำให้การประชุมต่าง ๆ ต้องเลื่อนหรือชะลอการจัด ประชุมไว้ก่อน เพื่อทำความสะอาดเชื้อสถานที่ จึงได้มีมาตรการในการกำหนด การให้บริการในศูนย์บริการ ประชาชนต่อวันไม่เกิน 20 คน และเจ้าหน้าที่ไม่สามารถปฏิบัติงานให้บริการศูนย์บริการประชาชนเคลื่อนที่ ในพื้นที่ได้ ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติงานและการดำเนินการค่อนข้างล่าช้า

4.1.4) ด้านการกำกับ/แนะนำ/เยี่ยมเยียน/ติดตามผลการดำเนินงาน

(1) ส.ป.ก. ในพื้นที่ได้มีการตรวจเยี่ยม ให้คำแนะนำเกษตรกรที่มาขอรับบริการ และติดต่อราชการ เช่น การขอรับการจัดที่ดิน ผ่านกระบวนการฝึกอบรมต่าง ๆ ตามที่เจ้าหน้าที่รับผิดชอบ แต่ละโครงการฯ

(2) ส.ป.ก. มีการจัดทำระบบยื่นคำขอผ่านระบบออนไลน์ เช่น การขอรับ การจัดที่ดินแทนที่ การออกใบแทน เป็นต้น รวมถึงได้มีการจัดทำระบบติดตามขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อให้เกษตรกรที่ใช้บริการทราบถึงสถานะหรือกระบวนการจัดที่ดินของตนเอง

4.1.5) ด้านบุคลากร ภารกิจงานของ ส.ป.ก. มีหลายด้าน ประกอบกับบุคลากร/เจ้าหน้าที่ ไม่เพียงพอ และขาดความชำนาญ เช่น นายช่างสำรวจ นายช่างรังวัด และกรณีเปิดรับสมัครบรรจุใหม่ต้องได้รับการฝึกฝนอย่างน้อย 3 - 4 เดือน ทำให้งานจัดที่ดินต้องชะลอ และไม่เป็นไปตามแผน

4.2) ข้อเสนอแนะ

4.2.1) ด้านงบประมาณ หน่วยงาน ส.ป.ก. ส่วนกลาง ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ และมาทันเวลาในไตรมาส 1 (เดือนตุลาคม - ธันวาคม) ของทุกปี เพื่อให้ ส.ป.ก. ในพื้นที่วางแผน และใช้งบประมาณ ทันกับการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ได้ทั้งปี

4.2.2) ด้านพื้นที่ที่ได้รับจัดสรร

(1) ควรมีหน่วยงานร่วมบูรณาการ ส.ป.ก. ประสานกับกรมชลประทาน เพื่อขอรับการสนับสนุนในเรื่องแหล่งน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องแหล่งน้ำในเขตปฏิรูปที่ดิน หรือจัดระบบน้ำ ในการเกษตร ให้เกษตรกรมีน้ำใช้ทำการเกษตร

(2) ส.ป.ก. ควรเร่งแก้ไขปัญหาเรื่องการทับซ้อนของที่ดิน และควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ หรือให้องค์ความรู้แก่เกษตรกรในเรื่องการขอรับจัดสรรที่ดินเพิ่มเติม เพื่อประโยชน์ของเกษตรกรในการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

4.2.3) ด้านสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หน่วยงานควรปรับแผนการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เช่น มีการจัดทำแผน (สำรอง) โดยการประชุมผ่านระบบออนไลน์/แอปพลิเคชัน Zoom และควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบถึงการให้บริการทางระบบออนไลน์แทน เพื่อจำกัดจำนวนเกษตรกรที่มาใช้บริการที่ ส.ป.ก. ในแต่ละวัน เพื่อป้องกันโรคและบริหารจัดการให้ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกษตรกรในพื้นที่หรือที่ต้องเดินทางมา ส.ป.ก. ไม่ต้องเสียเวลาหรือรอนาน และสอดคล้องกับอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่

4.2.4) ด้านบุคลากร ควรสนับสนุนงบประมาณจัดจ้างบุคลากร/เจ้าหน้าที่เฉพาะทางเพิ่มขึ้น เนื่องจากในบางพื้นที่ขาดแคลนบุคลากรทำงาน พร้อมทั้งจัดอบรมความรู้เรื่องระบบโครงข่ายการรังวัดด้วยดาวเทียมแบบจลน์ (RTK GNSS NETWORK) เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน และอบรมความพร้อมด้านการใช้เทคโนโลยีแก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ

ประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินงานโครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส

กิจกรรมการจัดที่ดิน การร้งวัดที่ดินให้แก่ประชาชน

กิจกรรมการให้บริการศูนย์บริการประชาชน ณ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด

กิจกรรมการให้บริการศูนย์บริการประชาชนเคลื่อนที่

เกษตรกรที่ได้รับมอบเอกสาร ส.ป.ก. 4 - 01 หรือ ส.ป.ก. 4 - 01 (ข)

3.2.2 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน

1) สารสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.1.1) เพื่อส่งเสริมกองทุนชุมชนให้มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งทุนและนำเงินไปประกอบอาชีพ

1.1.2) เพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องการดำเนินชีวิต การออม การวางแผนทางการเงิน และการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับความเสี่ยงภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน

1.1.3) เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ และประกาศความสำเร็จกองทุนชุมชนที่มีการบริหารจัดการดีเด่น

1.2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

1.2.1) เป้าหมาย

(1) กองทุนชุมชน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน 6,000 กองทุน

(2) ประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมาย จำนวน 150,000 ราย

1.2.2) พื้นที่ดำเนินการ

(1) ที่ทำการกองทุนชุมชน จำนวน 6,000 แห่ง

(2) เขตพื้นที่ประชาชนเป้าหมาย จำนวน 6,000 หมู่บ้าน

1.3) หน่วยงานรับผิดชอบ สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

1.4) งบประมาณ รวมทั้งสิ้น 72.9000 ล้านบาท

1.5) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2) วิธีการติดตามผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเอกสารผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 แผนงานบูรณาการ พัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก

2.1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการระดับจังหวัด จากกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย จำนวน 20 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก ลำปาง อุทัยธานี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด กาฬสินธุ์ อุดรธานี นครราชสีมา ชุมพร สุราษฎร์ธานี ประจวบคีรีขันธ์ สุรินทร์ น่าน ลพบุรี นครปฐม ลำพูน บุรีรัมย์ เชียงใหม่ กาญจนบุรี รวม 20 ราย

2.1.3) สอบถามประธานและคณะกรรมการ กองทุนชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 12 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก ลำปาง อุทัยธานี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด กาฬสินธุ์ อุดรธานี นครราชสีมา สุราษฎร์ธานี ชุมพร และประจวบคีรีขันธ์ รวม 60 ราย

2.1.4) สอบถามประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 12 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก ลำปาง อุทัยธานี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด กาฬสินธุ์ อุดรธานี นครราชสีมา สุราษฎร์ธานี ชุมพร และประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 100 ราย

2.2) ช่วงเวลาของข้อมูล

2.2.1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

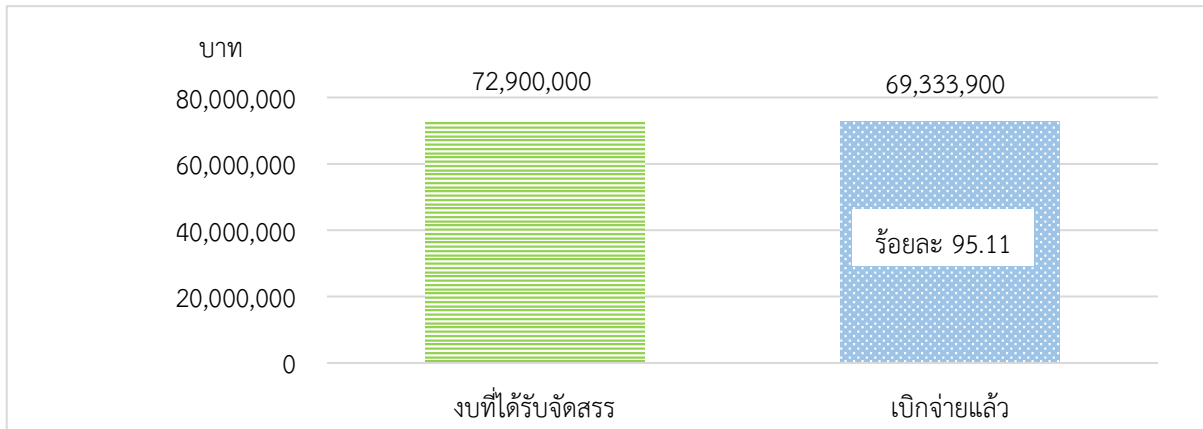
2.2.2) สำรวจข้อมูลในพื้นที่โครงการ ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน - 31 กรกฎาคม 2565

3) ผลการติดตาม

3.1) ปัจจัยนำเข้า

3.1.1) งบประมาณของโครงการ

สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ดำเนินกิจกรรม Mobile Clinic สร้างสุขกองทุนชุมชนตามหลักธรรมาภิบาล และการส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งทุน ของประชาชนในพื้นที่ ณ วันที่ 30 กันยายน 2565 มีเบิกจ่ายงบประมาณรวมทั้งสิ้น 69.3339 ล้านบาท คิดเป็น ร้อยละ 95.11 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร 72.9000 ล้านบาท (ภาพที่ 3.5)

ที่มา: จากการรายงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาพที่ 3.5 งบประมาณของโครงการ

3.1.2) ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

ความทันเวลาของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัด ร้อยละ 100.00 เห็นว่า ได้รับการจัดสรรงบประมาณทันเวลา โดยมีความพึงพอใจในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.10 ในส่วนของ ความเพียงพอของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัด ร้อยละ 95.00 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับเพียงพอ ต่อการดำเนินงาน และมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.26 ส่วนที่เหลือเห็นว่าไม่เพียงพอ ต่อการดำเนินงาน (ตารางที่ 3.19)

ตารางที่ 3.19 ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

รายการ	ร้อยละ	ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. ความทันเวลาของงบประมาณ			
1.1 ทันเวลา	100.00	4.10	มาก
1.2 ไม่ทันเวลา	-		
2. ความเพียงพอของงบประมาณ			
2.1 เพียงพอ	95.00	4.26	มากที่สุด
2.2 ไม่เพียงพอ	5.00		

ที่มา: จากการสำรวจ

3.2) กิจกรรม

สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการ Mobile Clinic ซึ่งเป็นกระบวนการดำเนินโครงการเสริมสร้างศักยภาพกองทุนชุมชนและการเข้าถึงแหล่งทุนไว้เพื่อให้คำแนะนำแก่กองทุน และแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายสมัครเป็นสมาชิกกองทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน และส่งเสริมกลุ่มเป้าหมายให้มีการออมในกองทุน ส่งเสริมกองทุนชุมชนที่มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อนำเงินไปประกอบอาชีพ ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ร้อยละ 100 นำความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนไปใช้ประโยชน์ในครัวเรือนแล้ว ซึ่งกรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดขั้นตอนหรือกระบวนการต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

3.2.1 กำหนดเป้าหมายกองทุนชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กองทุนโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กลุ่ม กข.คจ.) และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

3.2.2 จัดทำแผนการขับเคลื่อนส่งเสริมกองทุนชุมชนตามหลักธรรมาภิบาล

3.2.3 จัดทำแผนพัฒนาตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านเกณฑ์ทุกกลุ่ม เพื่อยกระดับการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกองทุนตามหลักธรรมาภิบาล

3.2.4 คัดเลือกกองทุนชุมชนและประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนตามเงื่อนไข และจัดทำระเบียบรายชื่อกองทุนชุมชนเป้าหมายในปีงบประมาณ

3.2.5 คัดเลือกทีมคู่หู คู่คิด อย่างน้อยกลุ่มละ 4 ราย เพื่อเป็นตัวแทนดูแลกองทุน

3.2.6 ทางอำเภอและทีมคู่หูคู่คิด ดำเนินการจัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการ Mobile Clinic สร้างสุขกองทุนชุมชน กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยคณะกรรมการกองทุนชุมชน และตัวแทนศูนย์จัดการกองทุนชุมชนหรือปราชญ์ชุมชนด้านเศรษฐกิจพอเพียงและประชาชนเป้าหมายเข้าถึงแหล่งทุน จำนวนกลุ่มละ 25 ราย

อีกทั้ง ทางกลุ่มกองทุนจะมีการบันทึกบัญชีและบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ รวมทั้งติดตามให้คำปรึกษา มีการแนะนำประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มเกี่ยวกับการใช้ข้อมูล Big Data ผ่านแอปพลิเคชัน “Click ชุมชน” ในโทรศัพท์ ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มบริการดิจิทัลการพัฒนาคุณภาพชีวิตและชุมชนที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว เพิ่มองค์ความรู้ และเพื่อใช้ประโยชน์ในฐานข้อมูลงานพัฒนาชุมชน

3.3) ผลผลิต

3.3.1 ประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมายเข้าถึงแหล่งทุน ในภาพรวมดำเนินการแล้ว จำนวน 150,000 ราย หรือร้อยละ 100 ของเป้าหมาย 150,000 ราย ในภาพรวมดำเนินการแล้วครบตามเป้าหมาย

3.3.2 กองทุนชุมชนมีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล คือการบริหารกองทุนแบบโปร่งใส ตรวจสอบได้ ในภาพรวมดำเนินการแล้วครบตามเป้าหมาย (ตารางที่ 3.20)

ตารางที่ 3.20 ผลการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม	หน่วย	แผน	ผล	ร้อยละ
1. ประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมาย เข้าถึงแหล่งทุน	ราย	150,000	150,000	100.00
2. กองทุนชุมชนมีการบริหารจัดการ ตามหลักธรรมาภิบาล	ร้อยละ	80	80	100.00

ที่มา: จากการรายงานของสำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน

3.4) ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ

3.4.1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด

จากการสำรวจ ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัดที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานในภาพรวมของโครงการในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.92 โดยมีความพึงพอใจในประเด็นของการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงาน การชี้แจงโครงการ/ประสานงาน/แนะนำ วิธีการ/หลักเกณฑ์/ขั้นตอนและเงื่อนไขในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย องค์ความรู้/หลักสูตร ระยะเวลาและรูปแบบการอบรม และการกำกับ/แนะนำ/เยี่ยมเยียน/ติดตามผลการดำเนินงานในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.95 3.80 4.05 4.00 และ 3.80 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.21)

ตารางที่ 3.21 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การจัดสรรงบประมาณ	35.00	30.00	30.00	5.00	-	3.95	มาก
2. การชี้แจงโครงการ/ประสานงาน	25.00	40.00	30.00	5.00	-	3.80	มาก
3. วิธีการ หลักเกณฑ์	40.00	30.00	25.00	5.00	-	4.05	มาก
4. องค์ความรู้ หลักสูตร	45.00	20.00	25.00	10.00	-	4.00	มาก
5. การกำกับ/แนะนำ/เยี่ยมเยียน	30.00	45.00	20.00	5.00	-	3.80	มาก
ภาพรวม	35.00	33.00	26.00	6.00	-	3.92	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

3.4.2) ความพึงพอใจของคณะกรรมการกองทุนชุมชน

จากการสำรวจ ความพึงพอใจของคณะกรรมการกองทุนชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ ในระดับพื้นที่ที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ พบว่า เจ้าหน้าที่กองทุนชุมชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานในภาพรวมของโครงการในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.76 โดยมีความพึงพอใจในประเด็นของการดำเนินงานของกองทุนฯ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการดำเนินงานในภาพรวมในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.82 4.63 และ 4.85 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.22)

ตารางที่ 3.22 ความพึงพอใจของคณะกรรมการกองทุนชุมชนต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การดำเนินงานของกองทุนฯ	81.67	18.33	-	-	-	4.82	มากที่สุด
2. การประชุมเชิงปฏิบัติการ	66.67	30.00	3.33	-	-	4.63	มากที่สุด
3. การดำเนินงานในภาพรวม	85.00	15.00	-	-	-	4.85	มากที่สุด
ภาพรวม	77.78	21.11	1.11	-	-	4.76	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.4.3) ความพึงพอใจของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ

จากการสำรวจ ความพึงพอใจของเกษตรกรในระดับพื้นที่ที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานในภาพรวมของโครงการในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.73 โดยมีความพึงพอใจในประเด็นของการรับทราบการชี้แจงโครงการ/ประสานงาน/แนะนำความเหมาะสมของวิธีการ หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และเงื่อนไข ความเหมาะสมขององค์ความรู้ หลักสูตรระยะเวลาและรูปแบบการอบรม และการกำกับ/แนะนำ/เยี่ยมเยียน/ติดตามผลการดำเนินงาน ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.96 4.59 4.45 และ 4.94 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.23)

ตารางที่ 3.23 ความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การรับทราบการชี้แจงโครงการ	96.00	4.00	-	-	-	4.96	มากที่สุด
2. ความเหมาะสมของวิธีการ	63.00	35.00	2.00	-	-	4.59	มากที่สุด
3. ความเหมาะสมขององค์ความรู้	47.00	51.00	2.00	-	-	4.45	มากที่สุด
4. การกำกับ/แนะนำ/เยี่ยมเยียน	95.00	4.00	1.00	-	-	4.94	มากที่สุด
ภาพรวม	75.25	23.50	1.25	-	-	4.73	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5) ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

3.5.1) ข้อค้นพบ

1) ด้านการดำเนินงาน

- 1.1) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมการรวมกลุ่ม
- 1.2) การจัดสรรงบประมาณมีลักษณะเป็นงวด ๆ ส่งผลให้การจัดสรรงบประมาณในไตรมาส 3 ล่าช้า และไม่ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย
- 1.3) ประชาชนต้องการให้รัฐจัดสรรงบประมาณในส่วนของกองทุนแก้ไขปัญหาความยากจนเพิ่มขึ้น

2) ด้านการถ่ายทอดความรู้

- 2.1) ขาดสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ประกอบการอบรม ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ชุมชนและประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ

2.2) เจ้าหน้าที่ต้องการให้มีการชี้แจงโครงการเพิ่มขึ้น

2.3) ชุมชนต้องการไปศึกษาดูงาน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เข้มแข็ง เพื่อนำมาพัฒนาต่อยอด ต้องการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการกองทุนชุมชน

3.5.2) ข้อเสนอแนะ

1) ด้านการดำเนินงาน

1.1) กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ควรปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงาน โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย

1.2) กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณ กิจกรรมการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของประชาชน ในไตรมาสที่ 2 เพื่อให้ทันต่อการดำเนินโครงการ

2) ด้านการถ่ายทอดความรู้

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ควรจัดหาสื่อการเรียนการสอน ให้เจ้าหน้าที่ เพื่อนำมาถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชน และควรส่งเสริมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่

ประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินงานโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกร
และแหล่งสินเชื่อภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน

สัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
จังหวัดกาฬสินธุ์

สัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
จังหวัดอุดรธานี

สัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
จังหวัดตราด

สัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
จังหวัดชลบุรี

ภาพกิจกรรมจากหน่วยงานสำนักงานพัฒนา
ชุมชนอำเภอปอทอง จังหวัดชลบุรี

ภาพกิจกรรมจากหน่วยงานสำนักงานพัฒนา
ชุมชนอำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงราย

3.2.3 โครงการบริหารจัดการหนี้

1) สาระสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.1.1) เพื่อจัดตั้งศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ในการเป็นกลไกการบริหารจัดการกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐในการเข้าถึงแหล่งทุนและบริหารจัดการหนี้สินภาคครัวเรือนของประชาชน

1.1.2) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้หมู่บ้าน/ชุมชนบูรณาการกลไกการทำงานในการบริหารจัดการหนี้สินของประชาชน

1.1.3) เพื่อพัฒนาศักยภาพศูนย์จัดการกองทุนชุมชนจนสามารถเป็นต้นแบบ และเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการหนี้

1.2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

1.2.1) เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน 76 จังหวัด (จังหวัดละ 1 ราย) รวม 76 ราย

1.2.2) เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอ 878 อำเภอ (อำเภอละ 2 ราย) รวม 1,756 ราย

1.2.3) คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน จำนวน 107 ศูนย์ (ศูนย์ละ 20 ราย)

รวม 2,140 ราย

1.2.4) ครัวเรือนที่มีปัญหาหนี้สินในหมู่บ้าน/ชุมชนเป้าหมาย จำนวน 321 ศูนย์ (ศูนย์ละ 30 ราย) รวม 9,630 ราย

1.3) หน่วยงานรับผิดชอบ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

1.4) งบประมาณ รวมทั้งสิ้น 33.3022 ล้านบาท

1.5) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2) วิธีการติดตามผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

2.1.2) สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของกรมการพัฒนาชุมชน จำนวน 13 ราย ในจังหวัดนครสวรรค์ พิจิตร พระนครศรีอยุธยา ราชบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง และอุบลราชธานี

2.1.3) สัมภาษณ์คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน จำนวน 13 ศูนย์ และครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 91 ราย ที่จัดตั้งในปี 2565 (ตามข้อ 1.2.4) ข้อ (1)) ในจังหวัดนครสวรรค์ พิจิตร ราชบุรี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง และอุบลราชธานี

2.2) ช่วงเวลาของข้อมูล

2.2.1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2.2.2) สสำรวจข้อมูลในพื้นที่โครงการ ระหว่างวันที่ 19 มิถุนายน - 22 กรกฎาคม 2565

3) ผลการติดตาม

3.1) ปัจจัยนำเข้า

3.1.1) งบประมาณ

(1) การเบิกจ่ายงบประมาณ โครงการบริหารจัดการหนี้ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้รับจัดสรรงบประมาณ จำนวน 33.3022 ล้านบาท เบิกจ่ายแล้ว จำนวน 32.9164 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 98.64 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

(2) ความเพียงพอและความทันเวลาของงบประมาณ

(2.1) ความเพียงพอของงบประมาณ หน่วยงานในพื้นที่ร้อยละ 84.62 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอต่อการดำเนินงานในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.09 และร้อยละ 15.38 เห็นว่า ไม่เพียงพอ ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในกิจกรรมการส่งเสริมการประกอบอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสนับสนุนกระบวนการดังกล่าว (ตารางที่ 3.24)

(2.2) ความทันเวลาของงบประมาณ จากการสำรวจ พบว่า หน่วยงานในพื้นที่ ร้อยละ 100.00 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อดำเนินงานโครงการมีความทันเวลา ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.23

ตารางที่ 3.24 ความเพียงพอและทันเวลาของงบประมาณ

รายการ	งบประมาณ (ร้อยละ)		ระดับความเพียงพอและความทันเวลา (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	เพียงพอ/ ทันเวลา	ไม่ เพียงพอ/ ทันเวลา	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1. ความเพียงพอ	84.62	15.38	-	-	18.18	54.55	27.27	4.09	มาก
2. ความทันเวลา	100.00	-	-	-	7.69	61.54	30.77	4.23	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.1.2) ครั้วเรือนเป้าหมาย ผลการดำเนินงานโครงการมีครั้วเรือนเข้าร่วมโครงการ จำนวน 9,630 ราย ครบตามเป้าหมายที่กำหนด

3.1.3) หลักสูตรการอบรม จากการสำรวจศูนย์จัดการกองทุนชุมชน 13 ศูนย์ พบว่า ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนทุกศูนย์ได้รับการถ่ายทอดความรู้จำนวน 3 หลักสูตรครบตามเป้าหมาย ประกอบด้วย

(1) การบริหารจัดการหนี้ เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของ คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน สร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และแนวทางในการบริหารจัดการหนี้ให้แก่ ครั้วเรือนเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ กระบวนการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา ได้แก่ การสำรวจ/จัดทำฐานข้อมูลหนี้สินของครั้วเรือนที่เข้าร่วมโครงการ การวิเคราะห์ข้อมูล/จัดประเภทลูกหนี้ การประชุมหารือเพื่อเจรจาหนี้ หากกองทุนรับผิดชอบ ปรับโครงสร้างหนี้ โอนภาระหนี้สิน ปรับเปลี่ยนสัญญา และการติดตามการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการศึกษาดูงาน ณ ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนต้นแบบ จำนวน 2 ศูนย์

(2) หลักสูตร “สำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ได้” เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการสร้าง แรงจูงใจในการปรับพฤติกรรมทางการเงินของครั้วเรือนเป้าหมาย สร้างวินัยทางการเงินโดยการส่งเสริมให้มีการจัดทำบัญชีครั้วเรือน จัดทำบัญชีสินทรัพย์และหนี้สิน การวางแผนการเงิน เพื่อลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น

การเจรจาการวางแผนการบริหารจัดการหนี้ไปสู่อีก 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา และกำหนดเป้าหมายในการปลดหนี้ที่เหมาะสมกับครั้วเรือน

(3) หลักสูตรการส่งเสริมอาชีพ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ เป็นหลักสูตรส่งเสริมอาชีพเสริมให้ครั้วเรือนเป้าหมายมีรายได้เพิ่ม นอกจากอาชีพที่ทำอยู่ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในครั้วเรือนและชำระหนี้

3.2) กิจกรรม

3.2.1) การจัดประชุมชี้แจงโครงการ หน่วยงานส่วนกลางจัดประชุมเพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการ เป้าหมาย จำนวนงบประมาณที่จัดสรรให้หน่วยงานในพื้นที่ เพื่อให้ผู้รับผิดชอบโครงการได้รับทราบ และสามารถปฏิบัติได้ตามแผนปฏิบัติงานได้ โดยเป็นการจัดประชุมรูปแบบออนไลน์ผ่านระบบ Zoom Cloud Meetings ดำเนินการประชุมแล้ว 1 ครั้ง ตามเป้าหมาย

3.2.2) การถ่ายทอดความรู้ จากการสำรวจ พบว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการในระดับพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนระดับจังหวัด/อำเภอ จัดอบรมถ่ายทอดความรู้แก่ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนแล้วทุกศูนย์ ดังนี้

(1) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ศูนย์ละ 1 ครั้ง จำนวน 2 วัน และจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน 2 ศูนย์

(2) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้ครั้วเรือนเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ หลักสูตร “สำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ได้” จำนวน 1 ครั้งต่อศูนย์ และหลักสูตรการส่งเสริมอาชีพ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จำนวน 1 ครั้งต่อศูนย์

3.3) ผลผลิต

3.3.1) การถ่ายทอดความรู้

(1) การถ่ายทอดความรู้แก่คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน จากการสำรวจ ศูนย์จัดการกองทุนจำนวน 13 ศูนย์ พบว่า คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนทุกศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 100.00 เข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการบริหารจัดการหนี้ โดยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอ และตำบลเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ และมีการศึกษาดูงาน ศูนย์ละ 1 ครั้ง จำนวน 2 ศูนย์ต่อครั้ง

(2) การถ่ายทอดความรู้ครั้วเรือนที่เข้าร่วมโครงการ ผลการสำรวจสรุปตามหลักสูตร ดังนี้

(2.1) หลักสูตร “สำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ได้” ผลการสำรวจ พบว่า มีศูนย์จัดการกองทุนชุมชน 11 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 84.62 ของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนที่สำรวจจำนวน 13 ศูนย์ จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้แล้ว และศูนย์จัดการกองทุนชุมชน 2 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 15.38 ยังไม่ได้จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั้งนี้ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนที่จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้แล้ว มีครั้วเรือนที่เข้าร่วมโครงการร้อยละ 86.08 เข้ารับการถ่ายทอดความรู้ และร้อยละ 13.92 ไม่ได้เข้ารับการถ่ายทอดความรู้ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความเสี่ยงหรือติดเชื้อ COVID-19

(2.2) หลักสูตรการส่งเสริมอาชีพ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ มีศูนย์จัดการกองทุนชุมชน 10 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 76.92 ของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนที่สำรวจจำนวน 13 ศูนย์ จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้แล้ว และศูนย์จัดการกองทุนชุมชน 3 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 23.08 ยังไม่ได้จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ เนื่องจากอยู่ในกระบวนการเตรียมความพร้อมในการจัดอบรม และสถานการณ์ COVID-19 ทั้งนี้ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนที่จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้แล้ว มีครั้วเรือนที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 85.71 เข้ารับการถ่ายทอดความรู้ โดยอาชีพเสริมที่ครั้วเรือนเลือก ได้แก่ ปลูกกะหล่ำดอก การผลิตพริกแกง พริกเผา

ไม้กวาด เครื่องจักรสาน การเลี้ยงไก่ไข่ และผลิตดอกไม้จันทน์ เป็นต้น และมีครัวเรือนร้อยละ 14.29 ไม่ได้เข้ารับการถ่ายทอดความรู้ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความเสี่ยงหรือติดเชื้อ COVID-19

นอกจากนี้ กิจกรรมภายใต้หลักสูตรยังประกอบด้วย กิจกรรมการสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามอาชีพเสริมที่ครัวเรือนเป้าหมายเลือก ภายใต้งบประมาณที่กำหนด จำนวน 53,000 บาทต่อศูนย์ จากการสำรวจ พบว่า มีครัวเรือนร้อยละ 60.00 ได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิตแล้ว เช่น แม่พันธุ์ไก่ไข่ อาหารและอุปกรณ์เลี้ยงไก่ อุปกรณ์ผลิตพริกแกง น้ำพริกเผา ไข่เค็ม อุปกรณ์ผลิตไม้กวาด อุปกรณ์จักสาน อุปกรณ์ผลิตดอกไม้จันทน์ และเมล็ดพันธุ์ดอกกะหล่ำ เป็นต้น และครัวเรือนร้อยละ 40.00 ยังไม่ได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต เนื่องจากอยู่ในกระบวนการจัดซื้อของหน่วยงาน และครัวเรือนยังไม่พร้อมรับปัจจัยการผลิตจากสถานการณ์ COVID-19

3.3.2) บริหารจัดการหนี้ของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน จากการรายงานผลการดำเนินงานโครงการของกรมการพัฒนาชุมชน ในภาพรวมของโครงการ ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนสามารถบูรณาการกลไกการทำงานในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของคนในชุมชนได้ทุกศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 100 จากเป้าหมายร้อยละ 80 โดยสามารถบริหารจัดการหนี้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 7,704 ครัวเรือน (ยอดรวมจากผลการดำเนินงานปี 2565 และการขยายผลจากปี 2563 - 2564) ครบตามเป้าหมายที่กำหนด (ร้อยละ 80.00 ของครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 9,630 ราย)

จากการสำรวจ พบว่า ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนทุกศูนย์ สามารถบริหารจัดการหนี้ให้แก่ครัวเรือนได้ตามเป้าหมายจำนวน 30 ครัวเรือนต่อศูนย์ โดยการจัดทำฐานข้อมูลหนี้สินของครัวเรือนและเจรจากับกองทุนต่าง ๆ เพื่อบริการจัดการหนี้ โดยมีเป้าหมายหลักในการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา ทั้งนี้หากไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายหลัก จะดำเนินการเจรจากับกองทุนที่ครัวเรือนเป็นหนี้เพื่อขอปรับลดอัตราดอกเบี้ย และยืดระยะเวลาการผ่อนชำระคืน หรือจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เพื่อนำเงินทุนไปบริหารจัดการหนี้สินของครัวเรือนเป้าหมาย และส่งเสริมการสร้างวินัยทางการเงิน โดยการจัดทำบัญชีครัวเรือน จัดทำบัญชีสินทรัพย์และหนี้สิน การวางแผนการเงินเพื่อออมเงิน ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น เพื่อมีเงินเหลือในการชำระหนี้

นอกจากนี้ยังพบว่า ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการมีหนี้สินเฉลี่ย 2 สัญญา โดยมีหนี้สูงสุดจำนวน 6 สัญญา และต่ำสุด 1 สัญญา โดยแหล่งเงินกู้ของครัวเรือน ได้แก่ กองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กทบ.) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนกลุ่มอาชีพ กลุ่มสัจจะสะสมของหมู่บ้าน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สหกรณ์หมู่บ้าน สหกรณ์ชานา เมืองไทย แคปปิตอล และธนาคารออมสิน เป็นต้น

ทั้งนี้ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบางศูนย์มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ ดังนี้ (1) กองทุนที่รับผิดชอบวงเงินกู้ในการรวมหนี้ของครัวเรือนเป้าหมาย ยังไม่มีเงินทุนในการดำเนินการในทันที โดยต้องรอเงินทุนหมุนเวียนของกองทุน จากการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกรายอื่น ๆ ตามกำหนด (2) กองทุนภายในศูนย์จัดการกองทุนชุมชนไม่มีเงินทุนเพียงพอในการรวมหนี้ของสมาชิกทุกราย และ (3) คณะกรรมการขาดประสบการณ์ในการบริหารจัดการหนี้ของครัวเรือน เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่คณะกรรมการไม่เคยดำเนินการมาก่อน

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

3.4.1) ระดับความรู้และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

(1) ระดับความรู้ที่ได้รับหลังเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ ผลการติดตามสรุปได้ ดังนี้

(1.1) การถ่ายทอดความรู้ด้านการบริหารจัดการหนี้ หลังจากได้รับการถ่ายทอดความรู้ คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนมีระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.46 โดยมีสัดส่วนผู้ที่มีความรู้ระดับมากที่สุด ร้อยละ 46.15 และระดับมาก ร้อยละ 53.85 (ตารางที่ 3.25) โดยคณะกรรมการฯ ทุกราช คิดเป็นร้อยละ 100.00 นำความรู้ที่ได้ไปใช้แล้ว ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.38 โดยนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการบริหารจัดการหนี้ให้ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการได้ตามแนวทางที่กำหนด (ตารางที่ 3.26)

(1.2) หลักสูตร “สำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ได้” หลังจากได้รับการถ่ายทอดความรู้ ครัวเรือนที่เข้ารับการอบรมมีระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.26 โดยมีสัดส่วนผู้ที่มีความรู้ระดับมากที่สุดร้อยละ 35.30 ระดับมากร้อยละ 55.88 และระดับปานกลาง ร้อยละ 8.82 โดยครัวเรือนที่มีความรู้ในระดับปานกลาง เนื่องจากหลักสูตรที่จัดอบรมเป็นเรื่องใหม่สำหรับตนเอง และยังขาดความเข้าใจในกระบวนการจัดการหนี้ เป็นต้น (ตารางที่ 3.25)

ทั้งนี้ครัวเรือนที่เข้ารับการอบรม ร้อยละ 85.29 นำความรู้ไปใช้ประโยชน์แล้ว ในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.05 เช่น การออมเงินเพื่อใช้หนี้ การทำบัญชีครัวเรือน การลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น เป็นต้น ร้อยละ 14.71 ยังไม่ได้้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากเพิ่งผ่านการอบรมถ่ายทอดความรู้ (ตารางที่ 3.26)

(1.3) หลักสูตรการส่งเสริมอาชีพ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ หลังจากได้รับการถ่ายทอดความรู้ ครัวเรือนที่เข้ารับการอบรมมีระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.40 โดยมีสัดส่วนผู้ที่มีความรู้ระดับมากที่สุดร้อยละ 43.34 ระดับมากร้อยละ 53.33 และระดับปานกลาง ร้อยละ 3.33 โดยครัวเรือนที่มีความรู้ในระดับปานกลาง เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ไม่เคยทำมาก่อน (ตารางที่ 3.25)

ทั้งนี้ครัวเรือนที่เข้ารับการอบรม ร้อยละ 88.33 นำความรู้ไปใช้ประโยชน์แล้ว ในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.09 เช่น การเลี้ยงไก่ไข่ การทำดอกไม้จันทน์ การทำเครื่องจักสาน เป็นต้น ร้อยละ 11.67 ยังไม่ได้้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากเพิ่งผ่านการอบรมถ่ายทอดความรู้ และไม่สามารถรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการได้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นต้น (ตารางที่ 3.26)

ตารางที่ 3.25 ระดับความรู้หลังเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้

รายการ	ระดับความรู้ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1. การบริหารจัดการหนี้ (คณะกรรมการศูนย์ฯ)	-	-	-	53.85	46.15	4.46	มากที่สุด
2. หลักสูตร “สำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ได้”	-	-	8.82	55.88	35.30	4.26	มากที่สุด
3. การส่งเสริมอาชีพ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้	-	-	3.33	53.33	43.34	4.40	มากที่สุด

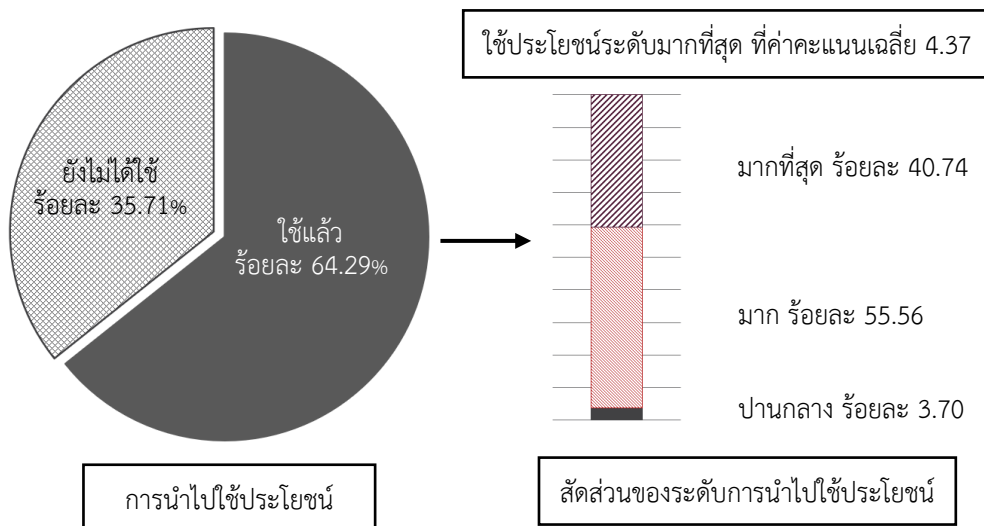
ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 3.26 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์และระดับการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

รายการ	การนำไปใช้ประโยชน์ (ร้อยละ)			ระดับการนำไปใช้ (ร้อยละ)			ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล	
	ใช้แล้ว	ยังไม่ได้ใช้	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก			
									มากที่สุด
1. การบริหารจัดการหนี้ (คณะกรรมการศูนย์ฯ)	100.00	-	-	-	-	61.54	38.46	4.38	มากที่สุด
2. หลักสูตร “สำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ได้”	85.29	14.71	-	-	8.62	77.57	13.79	4.05	มาก
3. การส่งเสริมอาชีพ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้	88.33	11.67	-	-	3.77	83.02	13.21	4.09	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

การนำปัจจัยการผลิตที่ได้รับภายใต้กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จากการสำรวจ พบว่า คราวเรือนที่ได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิตแล้ว ร้อยละ 64.29 นำไปใช้ประโยชน์แล้วในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.37 ร้อยละ 35.71 ยังไม่ได้นำไปใช้ เนื่องจากเพิ่งได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ยังไม่ถึงช่วงเวลาที่ใช้ เช่น เมล็ดพันธุ์กะหล่ำดอก ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือนมกราคม และไม่สามารถรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการได้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นต้น ทั้งนี้ ในจำนวนครัวเรือนที่ได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิตแล้ว ร้อยละ 40.74 ใช้ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 55.56 ใช้ในระดับมาก และร้อยละ 3.70 ใช้ในระดับปานกลาง เนื่องจากครัวเรือนทยอยนำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์ เช่น อุปกรณ์ผลิตดอกไม้จันทน์ ไม้กวาด และพริกแกง เป็นต้น (ภาพที่ 3.6)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.6 การนำปัจจัยการผลิตที่ได้รับไปใช้ประโยชน์และระดับการนำไปใช้ประโยชน์

ด้านความเพียงพอของปัจจัยการผลิตที่ได้รับสนับสนุน จากการสำรวจ พบว่า ครัวเรือนที่ได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิตแล้ว ร้อยละ 76.19 เห็นว่า ปัจจัยที่ได้รับสนับสนุนมีความเพียงพอในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.97 ร้อยละ 23.81 เห็นว่า ยังไม่เพียงพอ เนื่องจาก เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยการผลิตที่ได้รับกับจำนวนสมาชิก 30 รายแล้ว ได้รับเฉลี่ยต่อครัวเรือนไม่มาก เช่น อุปกรณ์เลี้ยงไก่ไข่ เมล็ดพันธุ์ฝัก เป็นต้น

ทั้งนี้ในจำนวนครัวเรือนที่เห็นว่า ปัจจัยที่ได้รับสนับสนุนมีความเพียงพอ ร้อยละ 9.38 เห็นว่า เพียงพอในระดับมากที่สุด ร้อยละ 78.12 เห็นว่า เพียงพอในระดับมาก และร้อยละ 12.50 เห็นว่า เพียงพอในระดับปานกลาง (ตารางที่ 3.27)

ด้านคุณภาพของปัจจัยการผลิตที่ได้รับสนับสนุน จากการสำรวจ พบว่า ครัวเรือนได้นำปัจจัยการผลิตไปใช้แล้วทุกราย ร้อยละ 100.00 เห็นว่า ปัจจัยที่ได้รับมีคุณภาพดี ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.13 โดยมีสัดส่วนของแต่ละระดับ ดังนี้ ร้อยละ 18.75 เห็นว่า มีคุณภาพดีในระดับมากที่สุด ร้อยละ 75.00 เห็นว่า คุณภาพดีในระดับมาก และร้อยละ 6.25 เห็นว่า คุณภาพดีในระดับปานกลาง (ตารางที่ 3.27)

ตารางที่ 3.27 ความเพียงพอและคุณภาพของปัจจัยการผลิตที่ได้รับสนับสนุน

รายการ	ปัจจัยการผลิตที่ได้รับ (ร้อยละ)		ระดับความเพียงพอและคุณภาพ (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	เพียงพอ/คุณภาพดี	ไม่เพียงพอ/คุณภาพไม่ดี	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1. ความเพียงพอ	76.19	23.81	-	-	12.50	78.12	9.38	3.97	มาก
2. คุณภาพ	100.00	-	-	-	6.25	75.00	18.75	4.13	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

3.4.2) รายได้

ด้านรายได้ที่ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการได้รับ ภายใต้กิจกรรมส่งเสริมอาชีพลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จากการสำรวจ พบว่า ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเสริมแล้ว ร้อยละ 81.48 ยังไม่มีรายได้ เนื่องจากเพิ่งเริ่มดำเนินการ และยังไม่มียieldผลิต เป็นต้น และร้อยละ 18.52 มีรายได้แล้ว ได้แก่ การผลิตดอกไม้จันทน์และพวงหรีด ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันผลิตและหาช่องทางการจำหน่ายเอง โดยจำหน่ายให้กับวัดภายในชุมชน 2 ศูนย์ เริ่มดำเนินการมาแล้ว 2 เดือน ครัวเรือนสมาชิกมีรายได้เฉลี่ย 285.00 บาทต่อรายต่อเดือน หรือมีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 4.36 ของรายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 6,530.00 บาทต่อรายต่อเดือน โดยรายได้เพิ่มขึ้นเป็น 6,815.00 บาทต่อรายต่อเดือน ทั้งนี้ยังเป็นช่วงเริ่มดำเนินการ สมาชิกยังขาดทักษะในการผลิตให้สวยงาม/ได้มาตรฐาน ประกอบกับทางกลุ่มยังหาช่องทางการตลาดได้ไม่มาก โดยคาดว่าทางกลุ่มจะสามารถสร้างรายได้เพิ่มมากขึ้น เมื่อสมาชิกมีความชำนาญมากขึ้น รวมทั้งสามารถหาช่องทางการจำหน่ายได้เพิ่มขึ้น

3.5) ความพึงพอใจ

จากการสำรวจความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต่อการดำเนินงานโครงการบริหารจัดการหนี้ในภาพรวม พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.32 โดยร้อยละ 51.28 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 33.33 มีความพึงพอใจในระดับมาก ร้อยละ 11.54 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และร้อยละ 3.85 มีความพึงพอใจในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในด้านต่าง ๆ พบว่า (ตารางที่ 3.28)

3.5.1) ด้านงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.92 โดยร้อยละ 23.08 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 53.85 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 15.38 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และร้อยละ 7.69 มีความพึงพอใจในระดับน้อย โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางและน้อย เนื่องจากเจ้าหน้าที่ เห็นว่า งบประมาณภายใต้กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ละครายจ่าย เพิ่มรายได้ จำนวน 53,000 บาทต่อศูนย์ ไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมอาชีพ และการจัดสรรงบประมาณเป็นงวดไม่สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ ส่งผลให้การปฏิบัติงานไม่ต่อเนื่อง ต้องนัดหมายกลุ่มครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการหลายรอบ ประกอบกับครัวเรือนเป้าหมายมีข้อจำกัดด้านเวลาซึ่งต้องประกอบอาชีพของตนเอง ด้านการสนับสนุนปัจจัยในการส่งเสริมอาชีพ หน่วยงานไม่สามารถจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ได้ตามปริมาณที่ตกลงกับครัวเรือนเป้าหมาย เนื่องจากช่วงเวลาที่รอการจัดสรรงบประมาณ ปัจจัยในการส่งเสริมอาชีพปรับราคาสูงขึ้น จากผลกระทบของสถานการณ์ราคาน้ำมันที่ปรับตัวสูงขึ้น ตลอดจนศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบางศูนย์ได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิตไม่ทันต่อการนำไปใช้ประโยชน์ เช่น วัสดุอุปกรณ์ในการผลิตปุ๋ยหมักเพื่อการปลูกข้าว

3.5.2) การชี้แจงโครงการ/ประสานงาน/แนะนำการดำเนินงานโครงการจากหน่วยงานส่วนกลางสู่ผู้ปฏิบัติงานระดับพื้นที่ พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.46 โดยร้อยละ 53.85 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 38.46 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และร้อยละ 7.69 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

3.5.3) วิธีการ หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และเงื่อนไขในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการ พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.38 โดยร้อยละ 53.85 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 30.77 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และร้อยละ 15.38 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง เนื่องจากศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบางศูนย์มีข้อจำกัดในการหาสมาชิกเข้าร่วมโครงการตามเป้าหมายในปี 2565 เนื่องจากสมาชิกในศูนย์มีจำนวนน้อย การรายงานผลการดำเนินงานโครงการมีรายละเอียดและข้อมูลจำนวนมาก และมีข้อจำกัดในการขยายผลครัวเรือนเข้าร่วมโครงการต่อเนื่องอีกจำนวน 30 ราย ในปี 2566 เนื่องจากสมาชิกในศูนย์มีจำนวนน้อย และสมาชิกส่วนใหญ่เข้าร่วมโครงการในปี 2565 แล้ว

3.5.4) องค์กรความรู้ หลักสูตร ระยะเวลา และรูปแบบการอบรมถ่ายทอดความรู้ พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.85 โดยร้อยละ 84.62 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และร้อยละ 15.38 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

3.5.5) การสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.08 โดยร้อยละ 61.54 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 23.08 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และร้อยละ 15.38 มีความพึงพอใจในระดับน้อย โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางและน้อย เนื่องจากงบประมาณในการสนับสนุนปัจจัยการผลิตไม่เพียงพอต่อครัวเรือนเป้าหมายจำนวน 30 ราย

3.5.6) การกำกับ/แนะนำ/เยี่ยมเยียน/ติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.23 โดยร้อยละ 30.77 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 61.54 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และร้อยละ 7.69 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

ตารางที่ 3.28 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่า คะแนน เฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1. งบประมาณ	-	7.69	15.38	53.85	23.08	3.92	มาก
2. การชี้แจงโครงการ	-	-	7.69	38.46	53.85	4.46	มากที่สุด
3. ขั้นตอน วิธีการดำเนินการโครงการ	-	-	15.38	30.77	53.85	4.38	มากที่สุด
4. หลักสูตรที่อบรมให้เกษตรกร	-	-	-	15.38	84.62	4.85	มากที่สุด
5. ปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์	-	15.38	23.08	-	61.54	4.08	มาก
6. การกำกับ/แนะนำ/เยี่ยมเยียน ติดตามผลการดำเนินงาน	-	-	7.69	61.54	30.77	4.23	มากที่สุด
เฉลี่ย	-	3.85	11.54	33.33	51.28	4.32	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการสำรวจความพึงพอใจของครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการบริหารจัดการหนี้
ในภาพรวม พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.51 โดยร้อยละ 55.56 มีความพึงพอใจ
ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 40.74 มีความพึงพอใจในระดับมาก ร้อยละ 2.38 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และ
ร้อยละ 1.32 มีความพึงพอใจในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในด้านต่าง ๆ พบว่า (ตารางที่ 3.29)

(1) การชี้แจงโครงการ/ประสานงาน/แนะนำการดำเนินงานโครงการจาก
เจ้าหน้าที่ไปยังผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.61
โดยร้อยละ 61.11 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และร้อยละ 38.89 มีความพึงพอใจในระดับมาก

(2) ความเหมาะสมของวิธีการ หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และเงื่อนไขในการคัดเลือก
กลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการ พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.55
โดยร้อยละ 57.30 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 40.45 มีความพึงพอใจในระดับมาก และร้อยละ 2.25
มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยครัวเรือนที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง เนื่องจากอยู่ในระยะแรก
ของการบริหารจัดการหนี้จึงยังไม่เห็นผลที่ชัดเจนจากการดำเนินการ และศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบางศูนย์
มีสมาชิกในศูนย์จำนวนน้อยและสมาชิกที่มีหนี้สินมีจำนวนน้อย จึงมีข้อจำกัดในการหาสมาชิกเข้าร่วมโครงการ
ตามเป้าหมาย

(3) ความเหมาะสมขององค์ความรู้ หลักสูตร ระยะเวลา และรูปแบบการอบรม
ถ่ายทอดความรู้ พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 โดยร้อยละ 54.41
มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 41.18 มีความพึงพอใจในระดับมาก และร้อยละ 4.41 มีความ
พึงพอใจในระดับปานกลาง โดยครัวเรือนที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง เนื่องจากการบริหารจัดการหนี้
เป็นเรื่องที่ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนและครัวเรือนสมาชิกไม่เคยดำเนินการมาก่อน ต้องการให้เพิ่มกิจกรรม
การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้มากขึ้น

(4) ความเหมาะสมของปัจจัยการผลิตที่ได้รับการสนับสนุน พบว่า ในภาพรวม
มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.13 โดยร้อยละ 36.67 มีความพึงพอใจในระดับ
มากที่สุด ร้อยละ 48.33 มีความพึงพอใจในระดับมาก ร้อยละ 6.67 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
และร้อยละ 8.33 มีความพึงพอใจในระดับน้อย โดยครัวเรือนที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางและน้อย
เนื่องจากจำนวนปัจจัยที่สนับสนุนไม่เพียงพอ

(5) การกำกับ/แนะนำ/เยี่ยมเยียน/ติดตามผลการดำเนินงานจากเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.63 โดยร้อยละ 63.38 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และร้อยละ 36.62 มีความพึงพอใจในระดับมาก

ตารางที่ 3.29 ความพึงพอใจของครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1. การชี้แจงโครงการ	-	-	-	38.89	61.11	4.61	มากที่สุด
2. ขั้นตอน วิธีการดำเนินการโครงการ	-	-	2.25	40.45	57.30	4.55	มากที่สุด
3. หลักสูตรที่อบรมให้เกษตรกร	-	-	4.41	41.18	54.41	4.50	มากที่สุด
4. ปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์	-	8.33	6.67	48.33	36.67	4.13	มาก
5. การแนะนำ/ ติดตามผล	-	-	-	36.62	63.38	4.63	มากที่สุด
เฉลี่ย	-	1.32	2.38	40.74	55.56	4.51	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.6) ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

3.6.1) โครงการบริหารจัดการหนี้ มีแนวทางในการคัดเลือกชุมชนเป้าหมายโครงการ โดยคัดเลือกจากชุมชนที่มีกองทุนชุมชนได้รับรางวัลการบริหารจัดการดีเด่นในปีที่ผ่านมา ส่งผลให้ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนมีคณะกรรมการที่มีศักยภาพในการบริหารกองทุน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการบริหารจัดการหนี้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนั้น การคัดเลือกชุมชนเป้าหมาย กรรมการพัฒนาชุมชน จึงควรดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวนี้ต่อไป

3.6.2) กองทุนต่าง ๆ ภายใต้ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่มีเงินทุนในการบริหารจัดการหนี้ให้ครัวเรือนเป้าหมายได้ในทันที เนื่องจากต้องรอเงินหมุนเวียนจากการกู้ยืมของสมาชิกกองทุน ดังนั้นผลประโยชน์ที่ครัวเรือนเป้าหมายจะได้รับจากการปรับโครงสร้างหนี้ ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในปีต่อไป

3.6.3) คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนและสมาชิก ตลอดจนเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่บางศูนย์ ยังขาดประสบการณ์ในการบริหารจัดการหนี้ เนื่องจากเป็นกิจกรรมใหม่ที่ไม่เคยดำเนินการมาก่อน ดังนั้น กรรมการพัฒนาชุมชน จึงควรพิจารณาเพิ่มกิจกรรมในการถ่ายทอดความรู้ในการบริหารจัดการหนี้ และการศึกษาดูงาน และถอดบทเรียนการบริหารจัดการหนี้ ที่มีการดำเนินการมาแล้วในรูปแบบต่าง ๆ ถ่ายทอดสู่คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน และหน่วยงานในระดับพื้นที่ เพื่อเป็นแนวทาง/สร้างการเรียนรู้เพิ่มเติมในการบริหารจัดการหนี้ และสามารถนำแนวทางมาใช้/ประยุกต์ใช้ ให้เหมาะสมกับชุมชนและสภาพแวดล้อม

3.6.4) กรรมการพัฒนาชุมชน ควรพิจารณาทบทวนเป้าหมายการขยายผลครัวเรือนเข้าร่วมโครงการต่อเนื่องในปีต่อไปอีกจำนวน 30 รายต่อศูนย์ เป็นการกำหนดตามสัดส่วนของสมาชิกในศูนย์ฯ ที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการ หรือตามความต้องการสมัครเข้าร่วมจริง เนื่องจากศูนย์จัดการกองทุนชุมชนแต่ละศูนย์มีจำนวนสมาชิกและประชากรในชุมชนแตกต่างกัน ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนที่มีจำนวนสมาชิกและประชากรในชุมชนน้อย จะมีข้อจำกัดในการจัดหาสมาชิกให้ครบตามเป้าหมายดังกล่าว

3.6.5) ด้านการสนับสนุนปัจจัยในการส่งเสริมอาชีพ กรรมการพัฒนาชุมชน ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้ นำไปสู่การลด ปลดหนี้

3.6.6) การจัดสรรงบประมาณเป็นงวด ไม่สอดคล้องกับแผนการดำเนินงานโครงการฯ ส่งผลให้กิจกรรมภายใต้โครงการไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง หน่วยงานต้องติดต่อประสาน เพื่อนัดหมาย ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนและครัวเรือนเป้าหมายหลายครั้ง ประกอบกับครัวเรือนเป้าหมายมีข้อจำกัดด้านเวลา ซึ่งต้องประกอบอาชีพของตนเอง ด้านการสนับสนุนปัจจัยในการส่งเสริมอาชีพ หน่วยงานไม่สามารถจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ได้ตามปริมาณที่ตกลงกับครัวเรือนเป้าหมาย เนื่องจากช่วงเวลาที่รอการจัดสรรงบประมาณ ปัจจัยในการส่งเสริมอาชีพปรับราคาสูงขึ้น จากผลกระทบของสถานการณ์ราคาน้ำมันที่ปรับตัวสูงขึ้น ตลอดจนช่วงเวลาในการสนับสนุนไม่ทันต่อการนำไปใช้ประโยชน์ ดังนั้น กรมการพัฒนาชุมชน ควรพิจารณาปรับแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับระยะเวลาการจัดสรรงบประมาณและวงเงินที่ได้รับ รวมทั้งเตรียมแผนที่จะดำเนินการได้ทันที เมื่องบประมาณลงไปในพื้นที่

3.6.7) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมภายใต้โครงการ โดยเฉพาะกิจกรรมการจัดประชุมชี้แจงโครงการ การศึกษาดูงาน กิจกรรมอบรมถ่ายทอดความรู้ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อครัวเรือนเป้าหมายในการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ และการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพเสริม ตลอดจนครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้ลดลง

ประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินงานโครงการบริหารจัดการหนี้

เจ้าหน้าที่ และสมาชิก จังหวัดนครสวรรค์

สัมมนาสมาชิก จังหวัดนครสวรรค์

เสริมสร้างอาชีพเลี้ยงไก่ไข่ จังหวัดอ่างทอง

เสริมสร้างอาชีพเลี้ยงตะพาบ จังหวัดพิจิตร

การทำบัญชีครัวเรือน จังหวัดนครสวรรค์

เจ้าหน้าที่ และสมาชิก จังหวัดพิจิตร

สัมมนาสมาชิก จังหวัดพิจิตร

3.2.4 โครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล

1) สาระสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมในระดับตำบล สำหรับเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนา/ส่งเสริม/แก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อขับเคลื่อนการยกระดับรายได้จากการผลิตวัตถุดิบให้เป็นผู้ประกอบการเกษตร และเป็นฐานในการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับจังหวัด

1.2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน เกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ 77 ตำบล ตำบลละ 30 ราย รวมทั้งสิ้น 2,310 ราย

1.3) หน่วยงานรับผิดชอบ สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

1.4) งบประมาณ รวมทั้งสิ้น 3.0000 ล้านบาท

1.5) ระยะเวลาดำเนินโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2) วิธีการติดตามผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

2.1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ในพื้นที่ 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดมหาสารคาม กาฬสินธุ์ ขอนแก่น บุรีรัมย์ ลพบุรี สระบุรี และพระนครศรีอยุธยา จำนวน 7 ราย

2.1.3) สัมภาษณ์เกษตรกร จำนวน 128 ราย

2.2) ช่วงเวลาของข้อมูล

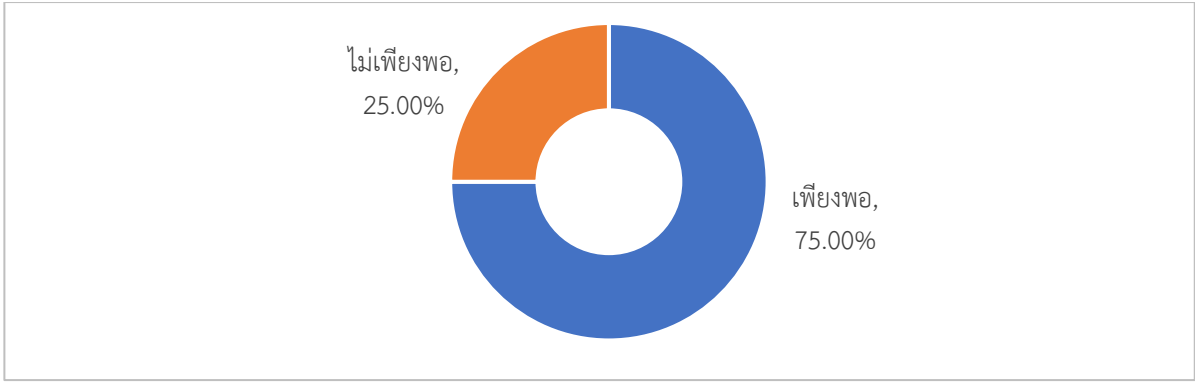
2.2.1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2.2.2) สสำรวจข้อมูลในพื้นที่โครงการ ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน - 31 กรกฎาคม 2565

3) ผลการติดตาม

3.1) ปัจจัยนำเข้า

3.1.1) งบประมาณ สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ ได้รับงบประมาณดำเนินโครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล 3.0000 ล้านบาท เบิกจ่ายแล้วทั้งจำนวน จากการสอบถามความเห็นของเจ้าหน้าที่ด้านความทันเวลาและความเพียงพอ พบว่า เจ้าหน้าที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่ามีเวลาต่อการดำเนินงานในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 33.33 และความเพียงพอ เจ้าหน้าที่ร้อยละ 75.00 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อดำเนินงานโครงการ มีความเพียงพอต่อการดำเนินงานในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.89 และร้อยละ 25.00 เห็นว่าไม่เพียงพอ เนื่องจากได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างจำกัด ส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มที่กรณีมีปัญหาเร่งด่วนในพื้นที่ต้องแก้ไข (ภาพที่ 3.7)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.7 ความเพียงพอของงบประมาณ

เมื่อพิจารณา พบว่า ในด้านความทันเวลาของงบประมาณไม่ผ่านเกณฑ์การติดตาม เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณมีการแบ่งจ่ายออกเป็นงวด ๆ ส่งผลให้บางกิจกรรมของโครงการขาดความต่อเนื่องหรือไม่สามารถดำเนินการได้ตรงตามระยะเวลาที่ได้มีการวางแผนไว้ ดังนั้น ในการดำเนินโครงการปีต่อไป สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดควรปรับแผนการดำเนินโครงการให้สอดคล้องกับลักษณะการจัดสรรงบประมาณในแต่ละปี

3.1.2) หน่วยงานร่วมบูรณาการ ซึ่งมีสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดเป็นหน่วยงานหลัก ได้มีการร่วมบูรณาการกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานพลังงานจังหวัด กระทรวงพลังงาน สำนักงานพาณิชย์จังหวัด กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด กระทรวงอุตสาหกรรม องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาในพื้นที่ เป็นต้น ในรูปแบบการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น ร่วมกันประชุมหาแนวทางเพื่อจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล การให้ความอนุเคราะห์ในด้านข้อมูล/สถานที่ เป็นต้น

3.2) กิจกรรม

3.2.1) การสร้างการรับรู้การจัดทำแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล

สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดได้ดำเนินการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเป็นการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับโครงการแก่เกษตรกร และระดมความคิดเห็น ปัญหา อุปสรรค ความต้องการ ประเมินทุน/ศักยภาพชุมชน และจัดวางแนวทางในการพัฒนา/แก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้อง ก่อนนำมาสรุปผลเพื่อจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล โดยมีผลการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

- (1) ดำเนินการในพื้นที่ 115 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 149.35 ของเป้าหมาย 77 ตำบล
- (2) เกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรม 2,960 ราย คิดเป็นร้อยละ 128.14 ของเป้าหมาย

2,310 ราย

3.2.2) การค้นหาศักยภาพตนเองและชุมชน (จัดเก็บข้อมูลครัวเรือนเกษตรกรด้วยตนเอง)

สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดได้ดำเนินการประชุมผู้แทนเกษตรกร เป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันในการจัดเก็บข้อมูลการพัฒนาอาชีพเกษตรกร รวมทั้งข้อมูลเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเริ่มดำเนินการจัดเก็บข้อมูลครัวเรือนเกษตรกร ซึ่งเน้นให้ความสำคัญกับครัวเรือนเกษตรกรที่ริเริ่มทำอาชีพเกษตรกรรมชนิดใหม่ หรือนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ โดยมีผลการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

- (1) ดำเนินการในพื้นที่ 115 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 149.35 ของเป้าหมาย 77 ตำบล
- (2) ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลครัวเรือน จำนวน 3,932 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 51.06 ของเป้าหมาย 7,700 ครัวเรือน เนื่องจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้มีอุปสรรคในการจัดเก็บข้อมูลครัวเรือน ส่งผลให้จัดเก็บข้อมูลครัวเรือนได้น้อยกว่าที่เป้าหมายกำหนด

3.2.3) การจัดทำแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล

สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาศักยภาพผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชน และจัดเวทีชุมชนร่วมกันวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจ ร่วมกับภาคีเครือข่าย ก่อนนำมาจัดประชุมจัดทำร่างแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล โดยมีผลการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

- (1) ดำเนินการในพื้นที่ 115 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 149.35 ของเป้าหมาย 77 ตำบล
- (2) ดำเนินการสร้างและพัฒนาศักยภาพผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชน ทั้งด้านวิธีคิดและวิธีจัดการ เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้จัดการพื้นที่ (Area Manager) ร่วมกับเจ้าหน้าที่สภาเกษตรกรจังหวัด จำนวน 77 ราย ดำเนินการได้ครบตามเป้าหมาย
- (3) ดำเนินการจัดเวทีชุมชน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์/สังเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม ในการประกอบอาชีพเกษตรกร รวมถึงประเด็นด้านเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในตำบล โดยมีเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรม 2,960 ราย คิดเป็นร้อยละ 128.14 ของเป้าหมาย 2,310 ราย
- (4) ดำเนินการจัดประชุมจัดทำร่างแผนพัฒนา ทั้งโครงการ/กิจกรรม ที่ชุมชนสามารถทำได้เอง และที่ต้องการขอรับการสนับสนุนจากภาคีภายนอก อย่างน้อยตำบลละ 1 ครั้ง ดำเนินการได้ครบตามเป้าหมาย

3.2.4) การสร้างตัวอย่างรูปธรรมการขับเคลื่อนแผนพัฒนา

สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดได้มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งมุ่งเน้นในด้านของการพัฒนา ส่งเสริม และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยมีผลการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

- (1) คัดเลือกตำบลที่มีความพร้อมและเหมาะสม เพื่อเป็นต้นแบบในการสร้างกลไกรองรับการปรับตัวของเกษตรกรเข้าสู่ภาวะปกติใหม่ จำนวน 88 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 114.29 ของเป้าหมาย 77 ตำบล
- (2) ดำเนินการสนับสนุนตำบลที่ได้รับการคัดเลือก เพื่อสร้างรูปธรรมการบูรณาการ 80 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 103.90 ของเป้าหมาย 77 ตำบล

3.2.5) ติดตามประเมินผล โดยสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดได้ดำเนินการติดตามประเมินผล จัดทำรายงานรายไตรมาส และนิเทศงานระดับพื้นที่รายไตรมาส ดำเนินการได้ครบตามเป้าหมาย

3.3) ผลผลิต

จากการที่สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด ดำเนินกิจกรรมตามข้างต้นแล้วเสร็จ จึงสามารถสรุปภาพรวมของปัญหาในพื้นที่และความต้องการ/แนวทางแก้ไข ใน 6 ประเด็นหลัก เพื่อนำไปจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล โดยมีปัญหาที่คล้ายคลึงกันหลายพื้นที่ ดังนี้ (ตารางที่ 3.30)

ตารางที่ 3.30 สรุปประเด็นปัญหา/ความต้องการ/แนวทางการพัฒนาระดับตำบล

ปัญหา/สาเหตุ	ความต้องการ/แนวทางการแก้ไข
1. ด้านสินค้าเกษตร - ราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ - การเอาเปรียบของพ่อค้าคนกลาง - ผลผลิตล้นตลาด	- พัฒนาและส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มของเกษตรกร - อบรมให้ความรู้ด้านการตลาดออนไลน์ - สนับสนุนจุดกระจายผลผลิตท้องถิ่น - อบรมให้ความรู้ด้านการแปรรูปผลผลิต
2. ด้านแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร - ปริมาณน้ำไม่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกทั้งในฤดูแล้งและฤดูน้ำหลาก - ต้นทุนการสูบน้ำเพื่อการเกษตร	- เน้นการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ - การขุดลอกคูคลอง - เสนอให้มีการใช้เครื่องสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์
3. ด้านสภาพหน้าดิน/ดินเสื่อมสภาพ - ดินเสื่อมโทรมจากการทำเกษตรมาเป็นระยะเวลานาน	- อบรมให้ความรู้เกษตรกรในเรื่องของการตรวจวิเคราะห์ดิน - อบรมให้ความรู้เรื่องการบำรุงดิน
4. ด้านหนี้สิน - ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นไม่สอดคล้องกับราคาผลผลิต - ค่าครองชีพเพิ่มสูงขึ้น - เกษตรกรไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนของทางภาครัฐและสถาบันการเงินได้	- อบรมเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์แทนการใช้เคมี เพื่อลดต้นทุน - อบรมเรื่องการจัดทำบัญชีต้นทุนการเกษตร - อบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือน - อบรมการต่อยอด/พัฒนาผลิตภัณฑ์ - อบรมการทำอาชีพเสริม - อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งเงินทุนให้แก่เกษตรกร
5. ด้านสวัสดิการ สิทธิเกษตรกรและการไม่ได้รับความเป็นธรรมในด้านต่าง ๆ - การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในเรื่องสวัสดิการสิทธิการเกษตร	- สนับสนุนการรวมกลุ่มสวัสดิการภายในชุมชน - อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการขั้นพื้นฐาน
6. ด้านสังคมและคุณภาพชีวิตเกษตรกร - ชยะในชุมชน - ยาเสพติด - การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)	- จัดตั้งธนาคารชยะ - อบรมให้ความรู้เรื่องยาเสพติด - อบรมความรู้ในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการขายสินค้าให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน

ที่มา: จากการสำรวจ

การดำเนินงานจัดทำแผน สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด นำข้อมูลด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม ในการประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม รวมถึงประเด็นด้านเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ซึ่งผ่านกระบวนการวิเคราะห์/สังเคราะห์ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว มาจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล ดังนี้

3.3.1) ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรรมในระดับตำบลแบบมีส่วนร่วม ที่สามารถใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาอาชีพและแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้ โดยมีหลักเกณฑ์คือ มีการนำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบลไปขับเคลื่อนอย่างน้อย 1 กิจกรรม หรือเป็นการขับเคลื่อนในรูปแบบข้อเสนอ เพื่อแก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกร โดยส่งข้อเสนอไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 78 แผน

โดยเกษตรกรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของโครงการร้อยละ 100 มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล มีคะแนนความร่วมมืออยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 โดยสามารถแบ่งออกเป็นแต่ละด้าน ดังนี้ (ตารางที่ 2)

(1) เกษตรกรร้อยละ 100.00 มีส่วนร่วมในขั้นตอนการชี้แจง/สร้างการรับรู้โครงการฯ/การระดมความคิดเห็นและสรุปปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไข เพื่อนำไปสู่การจัดเวทีสรุปเพื่อจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล

(2) เกษตรกรร้อยละ 93.75 มีส่วนร่วมในขั้นตอนการเก็บข้อมูลครัวเรือน โดยเน้นให้ความสำคัญกับครัวเรือนเกษตรกรที่ริเริ่มทำอาชีพเกษตรกรรมชนิดใหม่ หรือนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ รวมทั้งข้อมูลเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

(3) เกษตรกรร้อยละ 96.88 มีส่วนร่วมในขั้นตอนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม รวมถึงประเด็นด้านเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในตำบล

ตารางที่ 3.31 การมีส่วนร่วมของเกษตรกร

ขั้นตอน	ร้อยละ
1. การชี้แจง/สร้างการรับรู้โครงการฯ/การระดมความคิดเห็น และสรุปปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไข	100.00
2. การเก็บข้อมูลครัวเรือน	93.75
3. การวิเคราะห์และจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล	96.88

หมายเหตุ: เกษตรกรแต่ละราย สามารถมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบลได้มากกว่า 1 ขั้นตอน
ที่มา: จากการสำรวจ

3.3.2) ดำเนินการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นรูปธรรมในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมแบบบูรณาการ โดยใช้สารสนเทศทรัพยากรและภูมิอากาศเป็นเครื่องมือประกอบการตัดสินใจ เพื่อมุ่งสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตร ทางสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด ได้เริ่มต้นจัดเวทีสร้างตัวอย่างรูปธรรมการขับเคลื่อนแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมในระดับตำบล เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมกันแถลงแผนการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม ให้เกิดกระบวนการช่วยเหลือเกษตรกรในระดับพื้นที่ และสร้างการรับรู้ให้กับหน่วยงานราชการ ให้เชื่อมั่นในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับตำบลของสภาเกษตรกร 77 ตำบล ดำเนินการได้ครบตามเป้าหมาย

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบลเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดได้ดำเนินการจัดเวทีชี้แจงให้เกษตรกรในพื้นที่ได้รับทราบ เข้าใจถึงแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล และมีการนำโครงการ/กิจกรรมจากแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบลไปขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ อาทิ การขุดลอกคูคลองเพื่อแก้ปัญหาน้ำ การอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร ในด้านการตรวจวิเคราะห์ดิน การอบรมให้ความรู้เพื่อสนับสนุนการต่อยอดผลิต/ผลิตภัณฑ์/การสร้างอาชีพ เสริมให้แก่เกษตรกร การอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรในด้านอื่น ๆ ตามแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล เป็นต้น โดยมีผลจากการสำรวจในพื้นที่ทั้ง 7 จังหวัด ดังนี้

3.4.1) ความต้องการของโครงการ/กิจกรรมจากแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล เกษตรกรร้อยละ 100.00 พบว่า รับผิดชอบต่อ/เข้าใจแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบลแล้ว และให้ความเห็นว่า โครงการ/กิจกรรมจากแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบลนั้น ตรงกับความต้องการของเกษตรกร โดยจำแนกเป็น ร้อยละ 81.25 เห็นว่าโครงการ/กิจกรรมจากแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบลตรงกับความต้องการทั้งหมด และ ร้อยละ 18.75 เห็นว่าโครงการ/กิจกรรมจากแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบลตรงกับความต้องการบางส่วน (ตารางที่ 3.32)

ตารางที่ 3.32 ความต้องการของโครงการ/กิจกรรมจากแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล

การตรงความต้องการ	ร้อยละ
1. ตรงกับความต้องการ	100.00
1.1 ตรงกับความต้องการทั้งหมด	81.25
1.2 ตรงกับความต้องการบางส่วน	18.75
2. ไม่ตรงกับความต้องการ	-
รวม	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

3.4.2) การใช้ประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรมภายใต้แผนฯ ที่มีการขับเคลื่อนแล้ว เกษตรกรร้อยละ 92.97 ได้ใช้ประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรมภายใต้แผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบลที่มีการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรมแล้ว เช่น การอบรมให้ความรู้ต่าง ๆ ทั้งในด้านของการทำเกษตรอินทรีย์ การตรวจวิเคราะห์/ปรับปรุงสภาพดิน การต่อยอดผลิต/ผลิตภัณฑ์/อาชีพเสริม เป็นต้น เพื่อนำไปปรับใช้/ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำเกษตรที่แตกต่างจากเดิม หรือต่อยอดการทำเกษตรเดิมด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม หรือนวัตกรรม โดยจำแนกเป็นเกษตรกรร้อยละ 75.63 ได้ใช้ประโยชน์ทั้งหมด และร้อยละ 24.37 ได้ใช้ประโยชน์บางส่วน และร้อยละ 7.03 ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ เนื่องจากไม่ได้เข้าร่วมในโครงการ/กิจกรรมภายใต้แผนที่ได้รับ การขับเคลื่อนไปแล้ว หรือเข้าร่วมแต่ไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้กับตนเองได้ (ตารางที่ 3.33)

ตารางที่ 3.33 การใช้ประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรมภายใต้แผนฯ ที่มีการขับเคลื่อนแล้ว

การใช้ประโยชน์	ร้อยละ
1. ได้ใช้ประโยชน์	92.97
1.1 ได้ใช้ประโยชน์ทั้งหมด	75.63
1.2 ได้ใช้ประโยชน์บางส่วน	24.37
2. ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์	7.03
รวม	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

รูปแบบการใช้ประโยชน์ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมากที่สุดร้อยละ 50.01 ใช้ประโยชน์ในด้านของการทำการเกษตร รองลงมาร้อยละ 36.54 ใช้ประโยชน์ในด้านของการต่อยอดผลิต/ผลิตภัณฑ์/อาชีพเสริม และร้อยละ 26.92 ใช้ประโยชน์ในด้านของแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร นอกจากนี้ ยังมีเกษตรกรที่ใช้ผลประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการปรับปรุงสภาพดิน การจัดทำบัญชีครัวเรือน การจัดทำบัญชีต้นทุนการเกษตร เป็นต้น (ตารางที่ 3.34)

ตารางที่ 3.34 รูปแบบการใช้ประโยชน์ของเกษตรกร

รูปแบบ	ร้อยละ
1. ด้านการทำเกษตร	50.01
2. ด้านการต่อยอดผลผลิต/ผลิตภัณฑ์/อาชีพเสริม	36.54
3. ด้านแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	26.92
4. ด้านการปรับปรุงสภาพดิน	11.54
5. ด้านอื่น ๆ (การจัดทำบัญชีครัวเรือน/ต้นทุน ฯลฯ)	15.38

หมายเหตุ: เกษตรกรแต่ละราย สามารถได้ใช้ประโยชน์ได้มากกว่า 1 รูปแบบ
ที่มา: จากการสำรวจ

3.4.3) การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานภาคีในจังหวัด ร่วมดำเนินกิจกรรมตามโครงการ ได้นำโครงการ/กิจกรรมภายใต้แผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบลไปจัดทำคำของบประมาณประจำปี เพื่อดำเนินการให้เกิดเป็นรูปธรรม อาทิ

(1) สำนักงานเกษตรจังหวัด ดำเนินการจัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร ในด้านของการทำเกษตรอินทรีย์แทนการใช้สารเคมี

(2) สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด ดำเนินการจัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร ในด้านของการปรับปรุงสภาพดิน และแนะนำความเหมาะสมในการเพาะปลูกพืชรอง

(3) สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ดำเนินการส่งเสริมนวัตกรรมการผลิต/แปรรูปสินค้าเกษตร รวมไปถึงช่องทางตลาดและการจัดจำหน่าย

(4) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ดำเนินการอบรมให้ความรู้ด้านสวัสดิการขั้นพื้นฐาน และส่งเสริมสวัสดิการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากไร้

(5) สถานศึกษาในพื้นที่ ดำเนินการจัดอบรมให้ความรู้ในการต่อยอดผลิตภัณฑ์การพัฒนาอาชีพ รวมไปถึงหัวข้อต่าง ๆ ตามปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่

ทั้งนี้ สามารถจำแนกสัดส่วนของหน่วยงานภาคีในจังหวัดที่มีการนำโครงการ/กิจกรรมภายใต้แผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบลไปจัดทำคำขอของงบประมาณประจำปี หรือขับเคลื่อนเป็นรูปธรรมแล้ว ดังนี้ (ตารางที่ 3.35)

ตารางที่ 3.35 ร้อยละของหน่วยงานที่มีการนำโครงการ/กิจกรรมภายใต้แผน ไปเขียนคำขอของงบประมาณ หรือขับเคลื่อนเป็นรูปธรรม

หน่วยงาน	ร้อยละ
1. สำนักงานเกษตรจังหวัด	100.00
2. สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด	41.67
3. สถานศึกษาภายในพื้นที่	41.67
4. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน	25.00
5. พาณิชย์/อุตสาหกรรมจังหวัด	25.00
6. อื่น ๆ (สำนักงานพลังงานจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ฯลฯ)	75.00

หมายเหตุ: ในแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล สามารถมีมากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่นำโครงการ/กิจกรรมไปเขียนคำขอเสนอ
งบประมาณ หรือขับเคลื่อนให้เป็นรูปธรรม

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5) ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการ

3.5.1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่

จากการสำรวจความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องต่อการดำเนินกิจกรรมโครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.52 โดยสามารถแบ่งความพึงพอใจออกเป็นแต่ละด้าน ดังนี้ (ตารางที่ 3.36)

(1) ขั้นตอนการสร้างการรับรู้สู่การจัดทำแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล ได้แก่ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านเครือข่ายสภาระดับหมู่บ้าน และระดมความคิดเห็น ปัญหาอุปสรรค ความต้องการ รวมถึงการประเมินทุนและศักยภาพ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนา/แก้ไขปัญหาในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การจัดเวทีสรุปเพื่อจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.67

(2) ขั้นตอนค้นหาศักยภาพตนเองและชุมชน ได้แก่ การประชุมผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านและเกษตรกรเครือข่าย เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในการจัดเก็บข้อมูลการพัฒนาอาชีพเกษตรกร ข้อมูลเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเริ่มดำเนินการสำรวจ/จัดเก็บข้อมูลการพัฒนาอาชีพเกษตรกร มีความพึงพอใจในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.00

(3) ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล ได้แก่ การสร้างและพัฒนาศักยภาพผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชน (Area Manager) จัดเวทีชุมชนเพื่อร่วมกันวิเคราะห์/สังเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ และประชุมจัดทำร่างแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.67

(4) ขั้นตอนการสร้างตัวอย่างรูปธรรมการขับเคลื่อนแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล ได้แก่ การร่วมบูรณาการภาคีเครือข่ายในการคัดเลือกตำบลที่มีความพร้อมและเหมาะสม เพื่อสร้างรูปธรรมการบูรณาการการพัฒนา และจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการ/กิจกรรมภายใต้แผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.67

(5) ขั้นตอนการติดตาม ได้แก่ การรวบรวมและประมวลผลรายเดือน รายไตรมาส และนิเทศงานในระดับพื้นที่ มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.58

ตารางที่ 3.36 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง

ขั้นตอน	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1. การสร้างการรับรู้สู่การจัดทำแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล	-	-	8.33	16.67	75.00	4.67	มากที่สุด
2. ค้นหาศักยภาพตนเองและชุมชน	-	-	33.33	33.33	33.33	4.00	มาก
3. การจัดทำแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล	-	-	8.33	16.67	75.00	4.67	มากที่สุด
4. การสร้างตัวอย่างรูปธรรมการขับเคลื่อนแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล	-	-	-	33.33	66.67	4.67	มากที่สุด
5. การติดตาม	-	-	16.67	8.33	75.00	4.58	มากที่สุด
เฉลี่ย	-	-	13.33	21.67	65.00	4.52	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5.2) ความพึงพอใจของเกษตรกร

จากการสำรวจความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินกิจกรรมโครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.42 โดยสามารถแบ่งความพึงพอใจออกเป็นแต่ละด้าน ดังนี้ (ตารางที่ 3.37)

(1) ขั้นตอนการชี้แจง/สร้างการรับรู้โครงการฯ/การระดมความคิดเห็น และสรุปปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไข เพื่อนำไปสู่การจัดเวทีสรุปเพื่อจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.48

(2) ขั้นตอนการเก็บข้อมูลครัวเรือน โดยเน้นให้ความสำคัญกับครัวเรือนเกษตรกรที่ริเริ่มทำอาชีพเกษตรกรรมแบบใหม่ หรือนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ รวมทั้งข้อมูลเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.22

(3) ขั้นตอนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม รวมถึงประเด็นด้านเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในตำบล มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.45

(4) ขั้นตอนการนำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบลไปปรับใช้ และใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพและอาชีพเพื่อยกระดับรายได้ของตนเอง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.43

(5) ขั้นตอนการติดตาม/ให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ระหว่างการดำเนินโครงการในแต่ละขั้นตอน ตลอดจนการนำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบลไปปรับใช้ มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.53

ตารางที่ 3.37 ความพึงพอใจของเกษตรกร

ขั้นตอน	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1. การชี้แจง/สร้างการรับรู้โครงการฯ/การระดมความคิดเห็นและสรุปปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไข	-	-	7.81	36.72	55.47	4.48	มากที่สุด
2. การเก็บข้อมูลครัวเรือน	-	0.84	19.33	36.97	42.86	4.22	มากที่สุด
3. การวิเคราะห์และจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล	-	-	12.90	29.03	58.06	4.45	มากที่สุด
4. การนำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบลไปปรับใช้	-	0.85	10.17	33.90	55.08	4.43	มากที่สุด
5. การติดตาม/ให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่	-	0.79	8.66	27.56	62.99	4.53	มากที่สุด
เฉลี่ย	-	0.50	11.77	32.84	54.89	4.42	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.6) ข้อค้นพบ

3.6.1) การจัดสรรงบประมาณของโครงการขาดความต่อเนื่อง โดยการจัดสรรงบประมาณ มีการแบ่งจ่ายออกเป็นทั้งสิ้น 2-3 งวด ส่งผลให้การดำเนินงานจัดกิจกรรมของโครงการขาดความต่อเนื่อง หรือไม่สามารถดำเนินการได้ตรงตามระยะเวลาที่ได้มีการวางแผนไว้

3.6.2) การจัดเวทีชุมชน เพื่อระดมความคิดเห็น และสรุปปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไข เพื่อนำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลด้านทุนและศักยภาพ ส่งผลให้แผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล ที่จัดทำออกมา สามารถตอบสนองความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

3.6.3) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้เจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชนไม่สามารถจัดเวทีเพื่อจัดเก็บข้อมูลครัวเรือน รวมทั้งข้อมูลเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของเกษตรกร ส่งผลให้ในการจัดเก็บข้อมูลครัวเรือนได้ผลการดำเนินงานน้อยกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.6.4) งบประมาณของโครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบลไม่มีในส่วนของ การขับเคลื่อนแผน ส่งผลให้ทุกโครงการ/กิจกรรมภายใต้แผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล ที่มีไว้สำหรับแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ จำเป็นต้องเขียนข้อเสนอส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้บางปัญหาที่เป็นปัญหา เร่งด่วนภายในพื้นที่ได้รับการแก้ไขล่าช้า

3.7) ข้อเสนอแนะจากการติดตาม

3.7.1) สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ (หน่วยงานส่วนกลาง) ควรพิจารณาจัดสรร งบประมาณให้สอดคล้องกับความต่อเนื่องของกิจกรรม และสำนักงานสภาเกษตรกรในแต่ละจังหวัด ควรมีการวางแผนการดำเนินโครงการในแต่ละกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะของการจัดสรรงบประมาณจาก ส่วนกลาง เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามแผนที่กำหนด

3.7.2) ควรสนับสนุนให้มีการจัดทำเวทีชุมชนเพื่อรับฟังปัญหาของเกษตรกรเป็นระยะ เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรในพื้นที่ และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว

3.7.3) ควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลครัวเรือนให้เหมาะสมกับ สถานการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น ใช้รูปแบบของการประสานขอความร่วมมือจากผู้นำในชุมชนลงพื้นที่ไปจัดเก็บข้อมูล หรือการแจกจ่ายแบบสำรวจไปให้ครัวเรือนเกษตรกรโดยตรง และจัดทำข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ เพื่อให้ได้รับ ข้อมูลครัวเรือน รวมทั้งข้อมูลเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของเกษตรกร ได้ครบถ้วนตามเป้าหมาย และสามารถนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้รับมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล ได้อย่างครบถ้วน แม่นยำมากยิ่งขึ้น

3.7.4) ควรมีการจัดสรรงบประมาณของโครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล โดยเพิ่มเติมในส่วนของงบประมาณสำหรับการขับเคลื่อนปัญหากรณีเร่งด่วนในพื้นที่ เพื่อการแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้รวดเร็ว

ประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินงานโครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล

การจัดเวทีสร้างการรับรู้ในจังหวัดลพบุรี

การจัดเวทีระดมความคิดเห็นจังหวัดกาฬสินธุ์

แผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล

สัมภาษณ์เกษตรกรจังหวัดสระบุรี

สัมภาษณ์เกษตรกรจังหวัดมหาสารคาม

สัมภาษณ์เกษตรกรจังหวัดมหาสารคาม

สัมภาษณ์เกษตรกรจังหวัดกาฬสินธุ์

สัมภาษณ์เกษตรกรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.2.5. โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1) สารสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการและการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งทำให้บริการทางการเกษตร และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ในพื้นที่ เป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตร ในพื้นที่

1.2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน พัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สินค้าเกษตร (ศพก.) หลัก และศูนย์เครือข่าย พื้นที่ดำเนินการ 77 จังหวัด

1.3) หน่วยงานรับผิดชอบ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมพัฒนาที่ดิน กรมหม่อนไหม กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

1.4) งบประมาณ รวมทั้งสิ้น 219.7853 ล้านบาท (กรมส่งเสริมการเกษตร 151.2986 ล้านบาท กรมปศุสัตว์ 15.3844 ล้านบาท กรมประมง 22.1420 ล้านบาท กรมพัฒนาที่ดิน 7.8825 ล้านบาท กรมหม่อนไหม 3.0295 ล้านบาท กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ 11.2283 ล้านบาท และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 8.8200 ล้านบาท)

1.5) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2) วิธีการติดตามผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากกรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมหม่อนไหม กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมพัฒนาที่ดิน และสำนักงานเศรษฐกิจ การเกษตร ผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2.1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ ในพื้นที่ จำนวน 23 ราย

2.1.3) สัมภาษณ์ประธาน ศพก. จำนวน 16 ราย และเกษตรกรผู้ใช้บริการ จำนวน 127 ราย

2.2) ช่วงเวลาของข้อมูล

2.2.1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2.2.2) สํารวจข้อมูลในพื้นที่โครงการ ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน - 31 กรกฎาคม 2565

3) ผลการติดตาม

3.1) ปัจจัยนำเข้า

3.1.1) งบประมาณ หน่วยงานที่ได้รับจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จำนวน 7 หน่วยงาน รวมทั้งสิ้น 219.7853 ล้านบาท ณ วันที่ 30 กันยายน 2565 มีผลการเบิกจ่าย จำนวน 217.1435 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 98.80 ของงบประมาณที่ได้รับ (ตารางที่ 3.38)

ตารางที่ 3.38 งบประมาณและผลการเบิกจ่าย

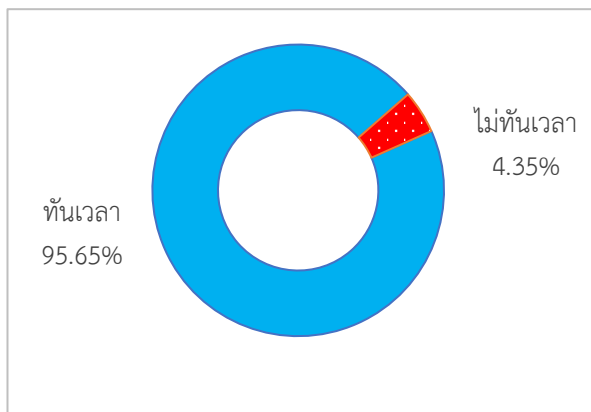
หน่วย : บาท

หน่วยงาน	งบประมาณที่ได้รับ	ผลการเบิกจ่าย	ร้อยละ
1. กรมส่งเสริมการเกษตร	151,298,600	149,721,700	98.96
2. กรมปศุสัตว์	15,384,400	15,383,100	99.99
3. กรมประมง	22,142,000	22,067,600	99.66
4. กรมพัฒนาที่ดิน	7,882,500	7,832,500	99.37
5. กรมหม่อนไหม	3,029,500	3,026,600	99.90
6. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	11,228,300	10,751,900	95.76
7. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	8,820,000	8,360,100	94.79
รวม	219,785,300	217,143,500	98.80

ที่มา: จากการรายงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

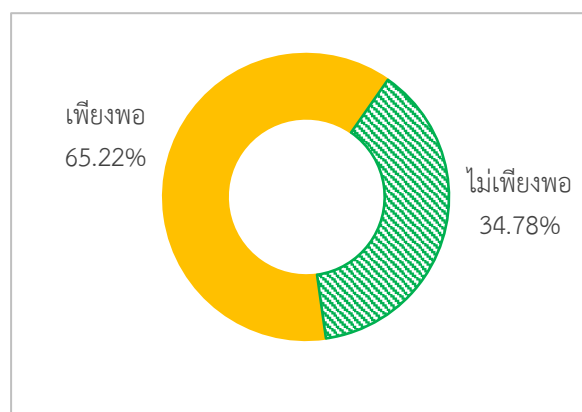
(1) ความทันเวลาของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ร้อยละ 95.65 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับมีความทันเวลาในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.95 และร้อยละ 4.35 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับไม่ทันเวลา เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณล่าช้า (ภาพที่ 3.8)

(2) ความเพียงพอของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ร้อยละ 65.22 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.73 และร้อยละ 34.78 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ เนื่องจากราคาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนรู้มีการปรับขึ้นไปจากเดิมค่อนข้างสูงและความต้องการใช้บริการของเกษตรกรมีเพิ่มขึ้น (ภาพที่ 3.9)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.8 ความทันเวลาของงบประมาณ

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.9 ความเพียงพอของงบประมาณ

3.1.2) การบูรณาการของหน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีการบูรณาการร่วมกัน จำนวน 7 หน่วยงาน ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมหม่อนไหม กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมพัฒนาที่ดิน และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยบูรณาการในการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

3.1.3) หลักสูตร หน่วยงานมีการกำหนดหลักสูตรเพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้และฝึกอบรม โดยมีหลักสูตรแต่ละหน่วยงาน ดังนี้

(1) กรมส่งเสริมการเกษตร มี 3 หลักสูตร ประกอบด้วย หลักสูตรหลัก ได้แก่ การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพผลผลิต การจัดทำมาตรฐานการผลิต การแปรรูป เป็นต้น หลักสูตรบังคับ ได้แก่ เศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน และการจัดทำบัญชีครัวเรือน หลักสูตรเสริม เช่น การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า องค์กรเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน แผนธุรกิจ หรือหลักสูตรอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทชุมชน

(2) กรมปศุสัตว์ มี 1 หลักสูตร คือ พัฒนาศักยภาพเกษตรกรด้านปศุสัตว์ เช่น การเลี้ยงปศุสัตว์เบื้องต้น การนำเทคนิคไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพเกษตร เป็นต้น

(3) กรมประมง มี 5 หลักสูตร ประกอบด้วย การเลี้ยงปลากินพืช/กินเนื้อ การทำอาหารสัตว์น้ำ การแปรรูปอาหารสัตว์ การเลี้ยงกบ และอื่น ๆ ตามความเหมาะสมของพื้นที่

(4) กรมหม่อนไหม มี 1 หลักสูตร คือ การออกแบบลวดลายผ้าไหมแบบประยุกต์ และการทอ

(5) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ มี 1 หลักสูตร คือ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ รายสินค้าเกษตรชนิดต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของพื้นที่

(6) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร มี 1 หลักสูตร คือ การเพิ่มขีดความสามารถ เศรษฐกิจการเกษตรอาสา (ศกอ.) ได้แก่ การรายงานจัดเก็บราคาสินค้า รายงานสถานการณ์การผลิต รายงานการตลาด และการใช้งานแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น Farm D, Ling เป็นต้น

3.1.4) การสนับสนุนปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์ จากการสำรวจ พบว่า ศพก. หลักร้อยละ 100.00 ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น วัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำฐานเรียนรู้ วัสดุในการผลิตปุ๋ย อินทรีย์ เมล็ดพันธุ์ผัก พันธุ์ข้าว และพันธุ์ปลา เป็นต้น

3.2) กิจกรรม

3.2.1) การจัดทำแผนและแนวทางพัฒนา ศพก. โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด ร่วมกับประธาน ศพก. หลัก จัดทำแผนและแนวทางพัฒนา ศพก. ในปี 2565 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนและพัฒนา ศพก. หลัก 4 แผน ได้แก่ 1) แผนบูรณาการขับเคลื่อนของคณะกรรมการระดับจังหวัด 2) แผนบูรณาการขับเคลื่อนราย ศพก. 3) แผนการอบรมเกษตรกรของ ศพก. และศูนย์เครือข่าย และ 4) แผนการจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field Day)

3.2.2) การพัฒนาฐานเรียนรู้และแปลงเรียนรู้ หน่วยงานร่วมบูรณาการดำเนินการพัฒนาฐานเรียนรู้และแปลงเรียนรู้ ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การเพาะปลูกพืช การเลี้ยงปลา การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงโค การปรับปรุงบำรุงดิน การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การทำปุ๋ยหมัก การกำจัดศัตรูพืช การทำบัญชีครัวเรือน เพื่อเป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี และจุดสาธิตที่สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนรู้ของ ศพก.

3.2.3) การพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาเกษตรกรร่วมกับหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยการอบรมเกษตรกร จำนวน 117,532 ราย ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาให้สามารถผลิตสินค้าปลอดภัย และได้การรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้า โดยมีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมไปใช้ในพื้นที่การเกษตร

3.2.4) การสนับสนุนการให้บริการของ ศพก. ในการจัดงาน Field Day ซึ่งหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมจัดงาน เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมพัฒนาที่ดิน กรมหม่อนไหม กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมการข้าว และกรมชลประทาน เป็นต้น ซึ่งภายในงาน Field Day

มีการจัดกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีการเกษตร การรับขึ้นทะเบียน การบริการข้อมูลข่าวสาร ด้านการเกษตร การสาธิตการทำสารชีวภัณฑ์ การจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม เป็นต้น

3.2.5) การติดตามและรายงาน หน่วยงานของกรมส่งเสริมการเกษตร ทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ได้มีการติดตามรายงานการดำเนินงาน จำนวน 213 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 39.30 ของเป้าหมาย 542 ครั้ง

3.2.6) การศึกษาผลงานทางวิชาการ ดำเนินการโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เรื่องศึกษาแนวทางการพัฒนาการเกษตรเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของเกษตรกร ได้ศึกษา วิจัยและจัดทำรายงานแล้ว อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาโครงการวิจัยและประเมินผล

3.3) ผลผลิต

3.3.1) การพัฒนาศักยภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในศูนย์หลัก (ศพก.หลัก) และศูนย์เครือข่าย (ศพก.เครือข่าย) ให้มีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นสถานที่ให้บริการข่าวสารและบริการด้านการเกษตร สามารถผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย มีการใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีการเกษตร เช่น การใช้พลังงานโซล่าเซลล์ การวางระบบน้ำในแปลงเรียนรู้ การใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในด้านพืช ปศุสัตว์ และประมง โดยแต่ละหน่วยงานจะมีการประสานงาน วางแผน ดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับมอบ

(1) การพัฒนาศูนย์หลัก (ศพก.หลัก) 882 ศูนย์ ในภาพรวมสามารถพัฒนา ศพก.หลัก ได้จำนวน 4,409 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 99.91 ของเป้าหมาย 4,413 ศูนย์ พบว่า ศพก.หลัก ได้รับการพัฒนา 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเกษตร 882 ศูนย์ ดำเนินการครบตามเป้าหมาย ด้านปศุสัตว์ 880 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 99.77 ของเป้าหมาย 882 ศูนย์ ด้านประมง 880 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 99.77 ของเป้าหมาย 882 ศูนย์ ด้านปรับปรุงบำรุงดิน 882 ศูนย์ ครบตามเป้าหมาย ด้านหม่อนไหม 3 ศูนย์ ดำเนินการครบตามเป้าหมาย และด้านบัญชี 882 ศูนย์ ดำเนินการครบตามเป้าหมาย (ตารางที่ 3.39)

(2) การพัฒนาศูนย์เครือข่าย (ศพก.เครือข่าย) ในภาพรวมสามารถพัฒนา ศพก.เครือข่าย ได้จำนวน 4,020 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 100.63 ของเป้าหมาย 3,995 ศูนย์ พบว่า ศพก.เครือข่าย ได้รับการพัฒนา 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเกษตร 2,646 ศูนย์ ครบตามเป้าหมาย ด้านปศุสัตว์ 907 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 102.83 ของเป้าหมาย 882 ศูนย์ ด้านประมง 462 ศูนย์ ครบตามเป้าหมาย และด้านหม่อนไหม 5 ศูนย์ ครบตามเป้าหมาย (ตารางที่ 3.39)

ตารางที่ 3.39 การพัฒนาศักยภาพของ ศพก. หลัก และ ศพก. เครือข่าย

รายการ	แผน (ศูนย์)	ผล (ศูนย์)	ร้อยละ
1. ศพก. หลัก			
1.1 พัฒนาด้านเกษตร	882	882	100.00
1.2 พัฒนาด้านปศุสัตว์	882	880	99.77
1.3 พัฒนาด้านประมง	882	880	99.77
1.4 พัฒนาด้านปรับปรุงบำรุงดิน	882	882	100.00
1.5 พัฒนาด้านหม่อนไหม	3	3	100.00
1.6 พัฒนาด้านบัญชี	882	882	100.00
รวม	4,413	4,409	99.91
2. ศูนย์เครือข่าย			
2.1 พัฒนาด้านเกษตร	2,646	2,646	100.00
2.2 พัฒนาด้านปศุสัตว์	882	907	102.83
2.3 พัฒนาด้านประมง	462	462	100.00
2.4 พัฒนาด้านหม่อนไหม	5	5	100.00
รวม	3,995	4,020	100.63

ที่มา: จากการรายงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3.3.2) การอบรมเกษตรกร มีการอบรมหลักสูตรทางวิชาการและถ่ายทอดเทคโนโลยี จำนวน 117,927 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.34 ของเป้าหมาย 117,532 ราย (ตารางที่ 3.40)

ตารางที่ 3.40 การอบรมเกษตรกรของแต่ละหน่วยงาน

รายการ	แผน (ราย)	ผล (ราย)	ร้อยละ
1. กรมส่งเสริมการเกษตร			
1.1 อบรมเกษตรกรผู้นำ	26,460	26,460	100.00
1.2 อบรมประธานศูนย์เครือข่าย	8,820	8,820	100.00
2. กรมประมง	70,560	70,560	100.00
3. กรมปศุสัตว์	9,000	9,000	100.00
4. กรมหม่อนไหม	800	1,323	165.38
5. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	882	882	100.00
6. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	1,010	882	87.33
รวม	117,532	117,927	100.34

ที่มา: จากการรายงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3.3.3) การจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field Day) กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ และได้มีการดำเนินการครบตามเป้าหมายแล้ว

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

3.4.1) ศพก.หลัก ความพร้อมในการให้บริการเกษตรกรในการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรของ ศพก.หลัก พิจารณาในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (ภาพที่ 3.10)

(1) ด้านสถานที่และอุปกรณ์/เครื่องมือ จากการสำรวจ พบว่า ร้อยละ 93.75 มีห้องน้ำ สำหรับให้บริการเกษตรกรหรือผู้มาใช้บริการ ส่วนร้อยละ 87.50 มีอาคาร/ศาลาเรียนรู้ สำหรับ

เป็นพื้นที่ในการให้บริการแก่เกษตรกร และมีอุปกรณ์/เครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ เครื่องเสียง ป้ายองค์ความรู้ โต้ะ แก้วอี้ สำหรับการให้บริการแก่เกษตรกร

(2) ด้านองค์ความรู้ จากการสำรวจ พบว่า ศพก.หลักทุกศูนย์ มีองค์ความรู้ สำหรับการถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรผู้ใช้บริการ

(3) ด้านฐานเรียนรู้ จากการสำรวจ พบว่า ศพก.หลักทุกศูนย์ มีฐานเรียนรู้ สำหรับการให้บริการแก่เกษตรกร อย่างน้อย 4 ฐานเรียนรู้ เช่น ด้านการจัดการศัตรูพืช ด้านพืช ด้านการจัดการดินปุ๋ย ด้านการบริหารจัดการน้ำ เป็นต้น

(4) ด้านแปลงเรียนรู้ จากการสำรวจ พบว่า ศพก.หลักทุกศูนย์ มีแปลงเรียนรู้ สำหรับการให้บริการแก่เกษตรกร อย่างน้อย 1 แปลง เช่น ด้านการเกษตรผสมผสาน ด้านการปลูกพืช เป็นต้น

3.4.2) ศพก. เครือข่าย ความพร้อมในการให้บริการเกษตรกรในการถ่ายทอดความรู้

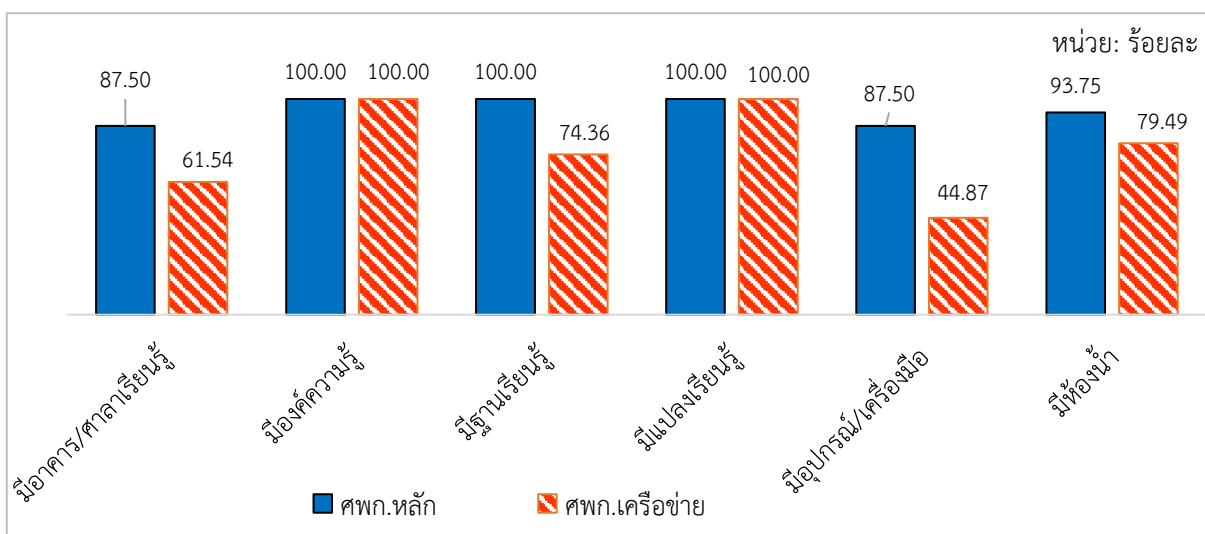
และเทคโนโลยีการเกษตรของ ศพก.เครือข่าย พิจารณาในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (ภาพที่ 3.10)

(1) ด้านสถานที่และอุปกรณ์/เครื่องมือ จากการสำรวจ พบว่า ร้อยละ 79.49 มีห้องน้ำ สำหรับให้บริการเกษตรกรหรือผู้มาใช้บริการ ร้อยละ 61.54 มีอาคาร/ศาลาเรียนรู้ สำหรับเป็นพื้นที่ ในการให้บริการแก่เกษตรกร ส่วนร้อยละ 44.87 มีอุปกรณ์/เครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ เครื่องเสียง ป้ายองค์ความรู้ โต้ะ แก้วอี้ สำหรับการให้บริการแก่เกษตรกร

(2) ด้านองค์ความรู้ จากการสำรวจ พบว่า ศพก.เครือข่ายทุกศูนย์ มีองค์ความรู้ สำหรับการถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรผู้ใช้บริการ

(3) ด้านฐานเรียนรู้ จากการสำรวจ พบว่า ร้อยละ 74.36 มีฐานเรียนรู้ สำหรับการให้บริการแก่เกษตรกร อย่างน้อยศูนย์เครือข่ายละ 1 ฐาน เช่น ด้านพืช ด้านการจัดการศัตรูพืช ด้านการจัดการ ดินปุ๋ย ด้านปศุสัตว์ ด้านประมง ด้านการบริหารจัดการน้ำ เป็นต้น

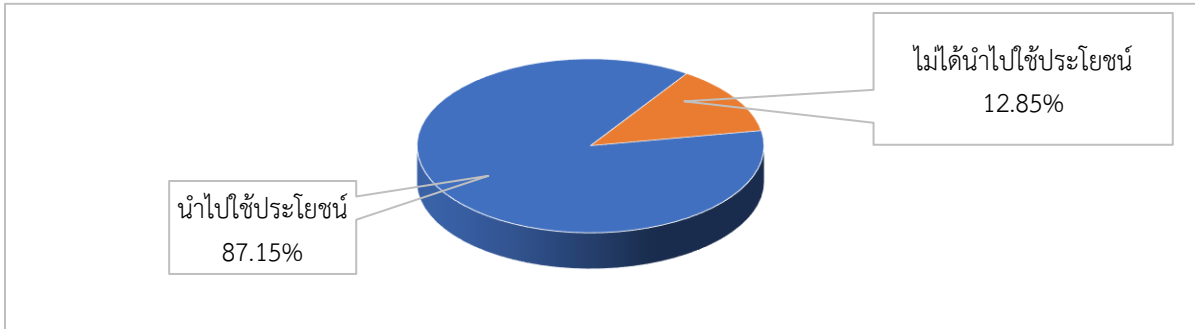
(4) ด้านแปลงเรียนรู้ จากการสำรวจ พบว่า ศพก.เครือข่ายทุกศูนย์ มีแปลงเรียนรู้ สำหรับการให้บริการแก่เกษตรกร อย่างน้อยศูนย์เครือข่ายละ 1 แปลง เช่น ด้านการเกษตรผสมผสาน ด้านการปลูกพืช ด้านการปศุสัตว์ ด้านการประมง เป็นต้น

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.10 ความพร้อมในการให้บริการเกษตรกรของ ศพก. หลัก และ ศพก. เครือข่าย

3.4.3) การเข้าใช้บริการ ศพก. หลัก จากการสำรวจ พบว่า ร้อยละ 85.83 เข้ามาใช้บริการ ร้อยละ 14.17 ไม่ได้เข้าใช้บริการ เนื่องจาก ศพก. หลัก อยู่ไกล เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ โดยหลังจากมีการถ่ายทอดความรู้และให้บริการทางวิชาการแก่เกษตรกรในพื้นที่ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 87.15 นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เช่น การลดต้นทุนการผลิต การกำจัดศัตรูพืช การผสมปุ๋ย เป็นต้น และร้อยละ 12.85 ไม่ได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากเกษตรกรมีอายุมากและไม่มีวัตถุประสงค์ในการทำปุ๋ยหมัก อาทิ มูลสัตว์ กากน้ำตาล เป็นต้น (ภาพที่ 3.11)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.11 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

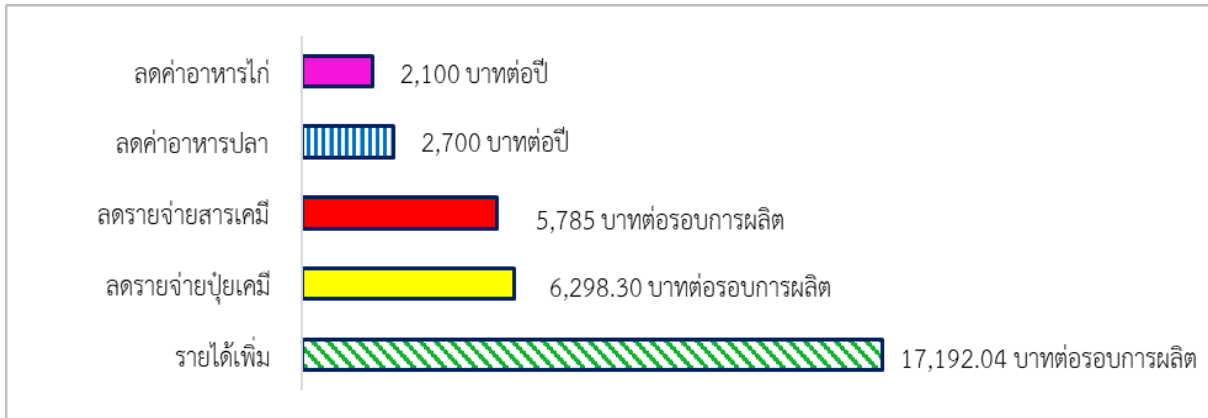
3.4.4) ด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรที่เข้าใช้บริการภายใน ศพก. หลัก นำปัจจัยการผลิต และความรู้ที่ได้รับไปดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร ทำให้สามารถเพิ่มรายได้ และลดรายจ่ายในการทำเกษตร ดังนี้ (ภาพที่ 3.12)

(1) การสร้างรายได้ พบว่า เกษตรกรผู้ใช้บริการจาก ศพก. หลัก ด้านพืช ร้อยละ 41.18 มีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 17,192.04 บาทต่อรอบการผลิต หรือคิดเป็นร้อยละ 14.41

(2) การลดรายจ่ายการใช้ปุ๋ยเคมี พบว่า เกษตรกรผู้ใช้บริการจาก ศพก. หลัก ร้อยละ 54.12 มีค่าใช้จ่ายปุ๋ยเคมีลดลงเฉลี่ยครัวเรือนละ 6,298.30 บาทต่อรอบการผลิต จากการนำความรู้เรื่องการผลิตปุ๋ยหมักไปปรับใช้

(3) การลดรายจ่ายในการใช้สารเคมีทางการเกษตร พบว่า เกษตรกรผู้ใช้บริการจาก ศพก. หลัก ร้อยละ 22.35 มีค่าใช้จ่ายสารเคมีลดลงเฉลี่ยครัวเรือนละ 5,785 บาทต่อรอบการผลิต จากการนำความรู้เรื่องกำจัดศัตรูพืชไปปรับใช้

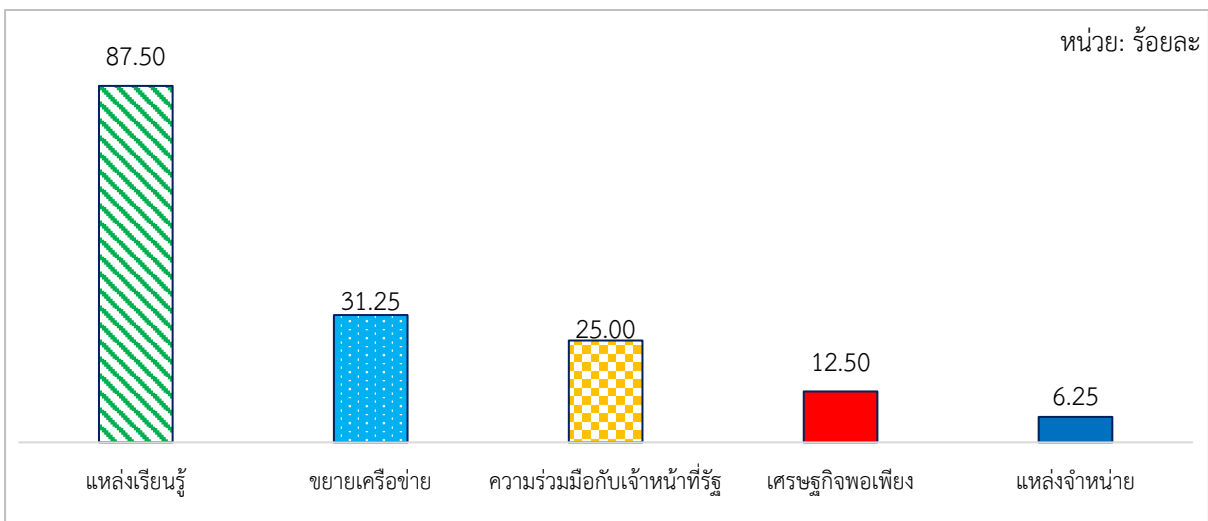
(4) การลดค่าใช้จ่ายด้านอาหารสัตว์ พบว่า เกษตรกรผู้ใช้บริการจาก ศพก. หลัก ร้อยละ 3.52 ลดค่าอาหารไก่ เฉลี่ย 2,100 บาทต่อปี และลดค่าอาหารปลา เฉลี่ย 2,700 บาทต่อปี

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.12 ด้านเศรษฐกิจ

3.4.5) ด้านสังคม ศพก. เป็นแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร ส่งผลให้ได้รับความรู้และนำไปปรับใช้ จากการสำรวจ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 87.50 สามารถลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน แก้ไขปัญหาด้านการระบาดของโรคแมลง รวมถึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รองลงมาร้อยละ 31.25 มีการขยายเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร้อยละ 25.00 มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ที่สามารถปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ได้ ร้อยละ 12.50 มีการนำความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ทำให้ครอบครัวเกิดความสามัคคี ลด ละ เลิก อบายมุข และร้อยละ 6.25 เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าที่เกษตรกรนำผลผลิตมาวางจำหน่ายเมื่อมีการอบรมหรือมีการมาศึกษาดูงาน (ภาพที่ 3.13)

หมายเหตุ: ประธาน ศพก. ได้รับประโยชน์มากกว่า 1 ด้าน

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.13 ด้านสังคม

3.5) ความพึงพอใจ

3.5.1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ต่อโครงการ พบว่า ในภาพรวมเจ้าหน้าที่มีความพึงพอใจในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.90 ในเรื่องการจัดแจงโครงการ ประสานงาน แนะนำการดำเนินงานโครงการจากหน่วยงานส่วนกลางสู่ผู้ปฏิบัติระดับพื้นที่ (ตารางที่ 3.41)

ตารางที่ 3.41 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่า คะแนน เฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1. การจัดสรรงบประมาณ	-	9.52	52.38	19.05	19.05	3.48	มาก
2. การชี้แจงโครงการ/ประสานงาน/ แนะนำการดำเนินงานโครงการ	-	-	9.52	61.90	28.57	4.19	มาก
3. หน่วยงาน/บุคคล ที่ร่วมบูรณาการ	-	4.76	23.81	33.33	38.10	4.05	มาก
4. วิธีการ/หลักเกณฑ์/ขั้นตอน/ เงื่อนไขในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย	-	-	21.05	52.63	26.32	4.05	มาก
5. องค์ความรู้ หลักสูตร ระยะเวลา รูปแบบการอบรมถ่ายทอดความรู้	-	-	26.32	42.11	31.58	4.05	มาก
6. การสนับสนุนปัจจัยการผลิต	-	14.29	38.10	23.81	23.81	3.57	มาก
เฉลี่ย	-	4.76	28.53	38.81	27.91	3.90	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5.2) ความพึงพอใจของประธาน ศพก. ต่อโครงการ พบว่า ในภาพรวมประธาน ศพก. มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.42 ในเรื่ององค์ความรู้ หลักสูตร ระยะเวลา และรูปแบบการอบรมถ่ายทอดความรู้ (ตารางที่ 3.42)

ตารางที่ 3.42 ความพึงพอใจของประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรต่อโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่า คะแนน เฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1. การประสานงาน/แนะนำ การดำเนินงานโครงการ	-	-	12.50	25.00	62.50	4.50	มากที่สุด
2. การสนับสนุนปัจจัยการผลิต	-	-	25.00	56.25	18.75	3.94	มาก
3. การบูรณาการร่วมกับหน่วยงาน ภาคีเครือข่าย	-	-	-	50.00	50.00	4.50	มากที่สุด
4. ประสิทธิภาพของคณะกรรมการ/ คณะทำงานในการบริหารโครงการ	-	-	6.25	43.75	50.00	4.44	มากที่สุด
5. การเชื่อมโยงเครือข่าย และจุด เรียนรู้ต่าง ๆ ในพื้นที่	-	-	6.25	56.25	37.50	4.25	มากที่สุด
6. วิธีการ หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และ เงื่อนไขในการคัดเลือก ศพก.	-	-	13.33	13.33	73.34	4.60	มากที่สุด
7. องค์ความรู้ หลักสูตร ระยะเวลา และรูปแบบการอบรมถ่ายทอดความรู้	-	-	6.67	20.00	73.33	4.67	มากที่สุด
8. การแนะนำ/เยี่ยมเยือน/ติดตาม ผลการดำเนินงานจากเจ้าหน้าที่	-	-	6.25	37.50	56.25	4.50	มากที่สุด
เฉลี่ย	-	-	9.53	37.76	52.71	4.42	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5.3) ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกร มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.55 ในเรื่องความพร้อมของ ศพก. ในการเป็นแหล่งเรียนรู้ (ตารางที่ 3.43)

ตารางที่ 3.43 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1. ความพร้อมของ ศพก. ในการเป็นแหล่งเรียนรู้	-	0.85	6.84	24.79	67.52	4.59	มากที่สุด
2. หลักสูตรการอบรมตรงตามความต้องการ	-	-	9.09	33.06	57.85	4.49	มากที่สุด
3. เนื้อหาวิชามีประโยชน์	-	0.83	4.96	32.23	61.98	4.55	มากที่สุด
4. การดำเนินงานโครงการ	-	-	6.84	31.62	61.54	4.55	มากที่สุด
เฉลี่ย	-	0.84	6.93	30.43	62.22	4.55	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.6) ข้อค้นพบ

3.6.1) ด้านการบริการศูนย์ ศาลาเรียนรู้ ป้ายองค์ความรู้ ฐานเรียนรู้ และแปลงเรียนรู้ บางแห่งอยู่ในสภาพไม่พร้อมใช้งาน จึงทำให้การบริการของ ศพก. ไม่มีประสิทธิภาพและไม่ดึงดูดความสนใจให้แก่เกษตรกรมาใช้บริการ

3.6.2) ด้านหลักสูตร ยังขาดในเรื่องของเทคนิค เทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ ๆ เช่น การใช้โดรน เทคนิคการให้ปุ๋ยทางใบ เป็นต้น

3.6.3) ด้านความสอดคล้องของกิจกรรม การกำหนดกิจกรรมให้ความรู้ของ ศพก. หลักบางแห่งไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ เช่น เกษตรกรในพื้นที่ปลูกข้าว แต่กิจกรรมของ ศพก. หลักเป็นด้านเกษตรผสมผสาน เป็นต้น

3.6.4) ด้านการบริหารจัดการ ศพก. ประธาน ศพก. หลัก บางแห่งเป็นผู้สูงอายุและไม่มีทายาทสืบทอด อาจส่งผลให้การบริหารจัดการ ศพก. ไม่ต่อเนื่อง

3.6.5) ด้านข้อจำกัดของระเบียบว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างฯ เช่น การซื้อโต๊ะ การซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการปรับปรุงอาคารเรียนรู้ ไม่สามารถดำเนินการจัดซื้อได้

3.7) ข้อเสนอแนะ

3.7.1) ด้านการบริการ ศพก. ควรปรับปรุงศาลาเรียนรู้ ป้ายองค์ความรู้ ฐานเรียนรู้ และแปลงเรียนรู้ เพื่อใช้ในการเรียนรู้และการจัดอบรม

3.7.2) ด้านหลักสูตร หน่วยงานรับผิดชอบหลักและหน่วยงานที่ร่วมบูรณาการ ควรเพิ่มหลักสูตรด้านเทคนิค เทคโนโลยี และนวัตกรรมการเกษตรสมัยใหม่ ใน ศพก. หลัก และ ศพก. เครือข่าย

3.7.3) ด้านความสอดคล้องของกิจกรรม กรมส่งเสริมการเกษตร ควรพิจารณา ศพก. หลักให้สอดคล้องกับการทำเกษตรในพื้นที่และความต้องการของเกษตรกร เพื่อให้มีผู้เข้ามาใช้บริการ ศพก. เพิ่มมากขึ้น

3.7.4) ด้านการบริหารจัดการ ศพก. กรมส่งเสริมการเกษตร ควรสำรวจ ศพก. ที่มีประธานเป็นผู้สูงอายุและไม่มีทายาทสืบทอด เพื่อเป็นข้อมูลในการเตรียมการสรรหาประธาน ศพก. รายใหม่ ซึ่งอาจพิจารณาจาก ศพก. เครือข่าย ที่มีศักยภาพ

ประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินงานโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ศาลาเรียนรู้ ศพก. จังหวัดพัทลุง

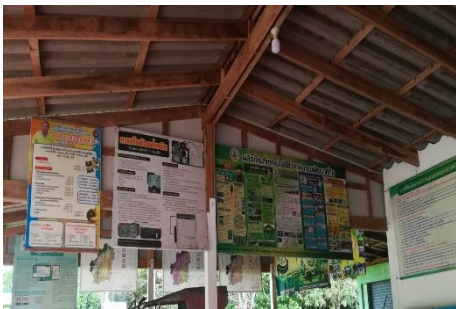
ศาลาเรียนรู้ ศพก. จังหวัดอุดรธานี

แปลงเรียนรู้ข้าว จังหวัดกาญจนบุรี

ฐานเรียนรู้เทคโนโลยีชีวภาพ

ป้ายองค์ความรู้ต่าง ๆ

สัมภาษณ์ประธาน ศพก.

เจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่ร่วมโครงการ

การสัมภาษณ์เกษตรกรในพื้นที่

3.2.6 โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)

1) สารสำคัญของโครงการ

1.1) **วัตถุประสงค์ของโครงการ** เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) และยกระดับเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีศักยภาพในการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการผลิต การแปรรูป การตลาดสินค้าเกษตร และการบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่อุปทานและเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรต้นแบบให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบ สร้างทักษะในการพัฒนาการประกอบการเกษตรสมัยใหม่ที่มีการเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากข้อมูล นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัยสามารถแข่งขันได้ในตลาดการค้าทั้งในและต่างประเทศ

1.2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน พัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ 77 จังหวัด

1.2.1) กรมส่งเสริมการเกษตร ทหารกองประจำการที่เป็นบุตรหลานเกษตรกร จำนวน 200 ราย เกษตรกรรุ่นใหม่ จำนวน 2,875 ราย Young Smart Farmer ผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ จำนวน 90 ราย ผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำ จำนวน 50 ราย และเกษตรกรที่ยังไม่เป็น Smart Farmer (Developing Smart Farmer) จำนวน 8,820 ราย

1.2.2) กรมการข้าว การสร้างและพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง จำนวน 1,245 ราย

1.2.3) กรมปศุสัตว์ เกษตรกรด้านปศุสัตว์ จำนวน 3,860 ราย

1.2.4) กรมหม่อนไหม เกษตรกร Smart Farmer หม่อนไหมรายใหม่ จำนวน 81 ราย และการพัฒนาเกษตรกร Smart Farmer หม่อนไหมแต่ละกลุ่มให้มีความรู้ความสามารถตามคุณสมบัติของ Smart Farmer ด้านหม่อนไหมในยุคประเทศไทย 4.0 จำนวน 722 ราย

1.2.5) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม บุตรหลาน/ทายาทเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน หรือเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ที่ได้รับสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกรตาม ส.ป.ก. 4 - 01 ที่มีอายุระหว่าง 17 - 45 ปี จำนวน 700 ราย และเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ผู้นำเกษตรกรเกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ คทช. วนเกษตร และเกษตรกรรุ่นใหม่ จำนวน 800 ราย

1.2.6) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ เกษตรกรแกนนำได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านเกษตรอัจฉริยะ จำนวน 210 ราย

1.3) **หน่วยงานที่รับผิดชอบ** กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว กรมปศุสัตว์ กรมหม่อนไหม สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

1.4) **งบประมาณ** รวมทั้งสิ้น 99.3171 ล้านบาท (กรมส่งเสริมการเกษตร 32.9949 ล้านบาท กรมการข้าว 13.5040 ล้านบาท กรมปศุสัตว์ 3.3298 ล้านบาท กรมหม่อนไหม 2.4502 ล้านบาท สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม 13.4382 ล้านบาท และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ 33.6000 ล้านบาท)

1.5) **ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ** ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2) วิธีการติดตามผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการภาพรวมจากกรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว กรมปศุสัตว์ กรมหม่อนไหม สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเอกสารผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก

2.1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการจากกรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว กรมปศุสัตว์ กรมหม่อนไหม สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในระดับพื้นที่ จำนวน 35 ราย

2.1.3) สัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการของกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 114 ราย ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี เลย สุพรรณบุรี อ่างทอง ราชบุรี กาญจนบุรี สงขลา ชุมพร และระนอง

2.2) ช่วงเวลาของข้อมูล

2.2.1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2.2.2) สํารวจข้อมูลในพื้นที่โครงการ ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน - 31 กรกฎาคม 2565

3) ผลการติดตาม

3.1) ปัจจัยนำเข้า

3.1.1) งบประมาณ โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart farmer) มีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมดำเนินงานโครงการจำนวน 5 หน่วยงาน และหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม 1 หน่วยงาน ได้รับความจัดสรรงบประมาณรวมทั้งสิ้น 99.3171 ล้านบาท ณ วันที่ 30 กันยายน 2565 มีการเบิกจ่ายแล้ว 92.9279 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 93.57 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรรทั้งหมด (ตารางที่ 3.44)

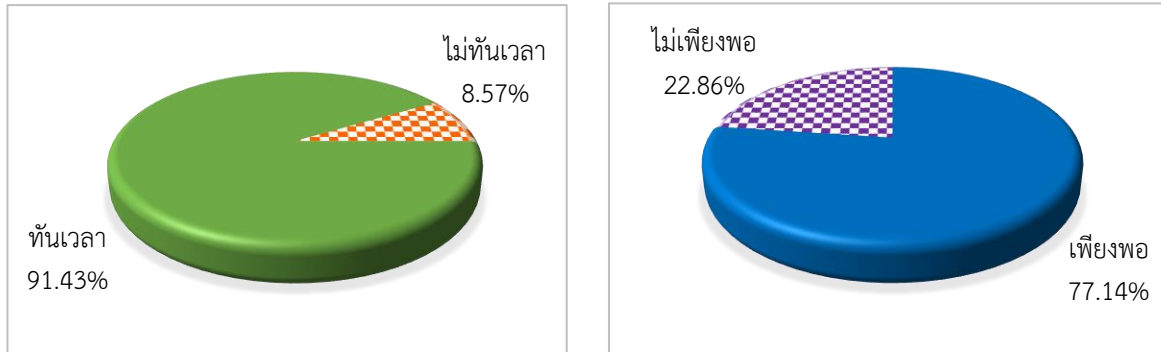
ตารางที่ 3.44 การจัดสรรงบประมาณและผลการเบิกจ่าย

หน่วยงาน	งบประมาณที่ได้รับ	ผลการเบิกจ่าย	ร้อยละ
1. กรมส่งเสริมการเกษตร	32,994,900	32,794,300	99.36
2. กรมการข้าว	13,504,000	7,428,700	55.01
3. กรมปศุสัตว์	3,329,800	3,306,700	99.31
4. กรมหม่อนไหม	2,450,200	2,432,700	99.29
5. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	13,438,200	13,365,500	99.46
6. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ	33,600,000	33,600,000	100.00
รวม	99,317,100	92,927,900	93.57

ที่มา: จากการรายงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ความทันเวลาของงบประมาณ จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานระดับจังหวัด พบว่า ร้อยละ 91.43 ได้รับความจัดสรรงบประมาณทันเวลาต่อการดำเนินงานระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.81 สำหรับหน่วยงานที่ได้รับความจัดสรรงบประมาณไม่ทันเวลา ร้อยละ 8.57 เนื่องจาก การจัดสรรงบประมาณมีการแบ่งจ่ายเป็นหลายงวด ทำให้การใช้จ่ายงบประมาณในการจัดอบรมและการสนับสนุนปัจจัยการผลิตไม่ทันเวลาและไม่ต่อเนื่อง (ภาพที่ 3.14)

ความเพียงพอของงบประมาณ จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานระดับจังหวัด พบว่า ร้อยละ 77.14 ได้รับจัดสรรงบประมาณเพียงพอต่อการดำเนินงานระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.69 สำหรับหน่วยงานที่ได้รับจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ ร้อยละ 22.86 เนื่องจากมีความต้องการงบประมาณเพื่อการศึกษาดูงานของเกษตรกร และงบประมาณสำหรับสนับสนุนค่าพาหนะให้แก่เกษตรกรในการเดินทางมาอบรม (ภาพที่ 3.14)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.14 ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

3.1.2) บุคลากรและหน่วยงานร่วมบูรณาการ

(1) บุคลากร จากการสำรวจ พบว่า มีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการเฉลี่ย 3 รายต่อจังหวัด และจากการสอบถามความเพียงพอของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน พบว่า เจ้าหน้าที่ร้อยละ 97.14 เห็นว่ามีความเพียงพอ และร้อยละ 2.86 เห็นว่าไม่เพียงพอ เนื่องจากบางจังหวัดมีพื้นที่ดำเนินงานขนาดใหญ่ กลุ่มเป้าหมายแต่ละอำเภอห่างกันหลายกิโลเมตร ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบหลักไม่สามารถปฏิบัติงานในพื้นที่ได้ จึงต้องขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่กลุ่มงานอื่นเข้ามาช่วยปฏิบัติงาน

(2) การบูรณาการของหน่วยงาน พบว่า หน่วยงานระดับพื้นที่ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีการร่วมบูรณาการดำเนินงานโครงการจำนวน 7 หน่วยงาน ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว กรมปศุสัตว์ กรมหม่อนไหม กรมประมง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานนอกสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ร่วมบูรณาการด้วย ได้แก่ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล สถาบันการศึกษา สภาเกษตรกร และคูโบต้าฟาร์ม โดยการบูรณาการขึ้นอยู่กับบริบทของหลักสูตรที่อบรม เช่น หลักสูตรการเขียนแผนธุรกิจการเกษตร การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเกษตร การเพิ่มศักยภาพทางการตลาด การพัฒนาและการออกแบบบรรจุภัณฑ์ Solar Pump ระบบ IOT จัดการฟาร์มสัตว์น้ำ เทคโนโลยีโรงเรือนอัจฉริยะ ระบบเซนเซอร์ติดตามสถานะแวดล้อมในฟาร์ม และการพัฒนาสินค้าเกษตรสู่ตลาด MODERN TRADE ในยุค New normal

3.2) กิจกรรม

3.2.1) การกำหนดหลักสูตรเพื่อใช้ในการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกร โดยเนื้อหาความรู้ส่วนใหญ่เป็นความต้องการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการของแต่ละหน่วยงาน มีรายละเอียด ดังนี้

(1) กรมส่งเสริมการเกษตร ดำเนินการจัดอบรมจำนวน 8 หลักสูตร ได้แก่ 1) การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer 2) เพิ่มศักยภาพ Young Smart Farmer 3) พัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้เป็น Smart Farmer 4) พัฒนาศักยภาพ Smart Farmer สู่อุตสาหกรรม Smart Farmer 5) เพิ่มทักษะ Smart Farmer และ Young Smart Farmer ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม 6) พัฒนาผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ 7) พัฒนาผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำ และ 8) เพิ่มศักยภาพการดำเนินงานศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่

(2) กรมการข้าว ดำเนินการจัดอบรมจำนวน 4 หลักสูตร ได้แก่ 1) การพัฒนาชาวนาต้นแบบ Model Smart Farmer 2) การพัฒนาเกษตรกรสุวิทยากรมืออาชีพ Existing Smart Farmer 3) การพัฒนาเกษตรกร Developing Farmer สู่อุตสาหกรรมปราชญ์ด้านข้าว และ 4) พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ Young Smart Farmer

(3) กรมปศุสัตว์ ดำเนินการจัดอบรมจำนวน 5 หลักสูตร ได้แก่ 1) พัฒนาเกษตรกรสู่ Smart Farmer 2) พัฒนาอาสาปศุสัตว์ 3) พัฒนา Smart Farmer ต้นแบบ 4) สร้างผู้นำเยาวชนเกษตรกรด้านปศุสัตว์ และ 5) พัฒนาเครือข่ายการตลาดนำการผลิต Smart Farmer

(4) กรมหม่อนไหม ดำเนินการจัดอบรมจำนวน 4 หลักสูตร ได้แก่ 1) การพัฒนา Developing Smart Farmer หม่อนไหม 2) การพัฒนา Existing Smart Farmer หม่อนไหม 3) การพัฒนา Smart Farmer Model หม่อนไหม และ 4) การเป็นวิทยากร Smart Farmer หม่อนไหม

(5) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดำเนินการจัดอบรมจำนวน 2 หลักสูตร ได้แก่ 1) พัฒนาเกษตรกรปราชญ์ในเขตปฏิรูปที่ดิน และ 2) พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน

(6) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ดำเนินการจัดอบรมจำนวน 2 หลักสูตร ได้แก่ 1) การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรอัจฉริยะ และ 2) พัฒนาผู้ประกอบการเทคโนโลยี (Agriculture System Integrators: ASI)

3.2.2) องค์ความรู้ เกษตรกรต้นแบบ (Smart Farmer Model) กรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมการข้าว และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มีองค์ความรู้ที่มีความโดดเด่นตามสาขา การทำการเกษตรของแต่ละพื้นที่ โดยมีองค์ความรู้จากกิจกรรมที่เกษตรกรเรียนรู้ด้วยตนเอง นำมาทดสอบ ทดลอง จากประสบการณ์ที่มีอยู่จนประสบผลสำเร็จ เป็นที่ยอมรับและนำไปเผยแพร่ขยายผลเป็นประโยชน์ ต่อภาคการเกษตร รวม 18 องค์ความรู้ มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 3.45)

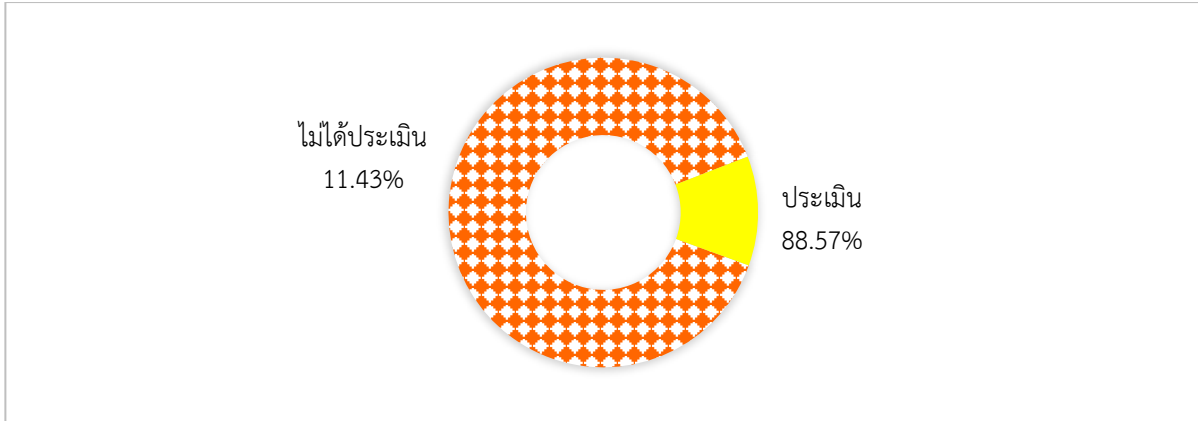
ตารางที่ 3.45 องค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบ (Smart Farmer Model)

	รายการ	องค์ความรู้
ด้านพืช	1. ไม้	- การเลือกพันธุ์สำหรับปลูกตามการใช้ประโยชน์ของไม้ - การเก็บรวบรวมสายพันธุ์ไม้ชนิดต่าง ๆ จำนวน 25 สายพันธุ์
	2. ปาล์มน้ำมัน	- การปรับสภาพพื้นที่ทำถนนและทางระบายน้ำในสวนปาล์ม ขนาด 4 เมตร - การวางแผนการปลูกปาล์มน้ำมันเป็นลักษณะสามเหลี่ยมด้านเท่า
	3. มะนาว	- การเสียบยอดมะนาวโดยใช้ต้นตอส้มแรงเพอร์โลม - การใช้เทคนิค “ตกใจ”
	4. ผลไม้อินทรีย์	- การทำสวนไม้ผลมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ Organic Thailand - การเป็นนักสังเกตการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ - การแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า
	5. ลำไย	- การใช้นวัตกรรม Magic grow (ถุงแดงห่อผล) - การบริหารจัดการผลผลิตด้วยกระบวนการกลุ่ม และยกระดับผลิตภัณฑ์
	6. ทุเรียน	- การขยายพันธุ์พืชทุเรียน
	7. ข้าว	- การเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ด้านข้าว/การทำสื่อและตลาดออนไลน์
ด้านปศุสัตว์	1. โคเนื้อ/กระบือ	- การเลี้ยงและการผสมเทียมโค กระบือ - การปรับปรุงพันธุ์โคเนื้อ
	2. แพะเนื้อ	- การผสมเทียมแพะ
	3. ไก่พื้นเมือง	- การปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมือง
	4. เป็ดไข่	- การผลิตและการเลี้ยงเป็ดไข่ด้วยอาหารผสมต้นทุนต่ำ

ที่มา: จากการสำรวจ

3.2.3) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต พบว่า หน่วยงานใช้งบประมาณในการฝึกอบรม มาจัดซื้อวัสดุสำหรับการฝึกปฏิบัติ และเมื่อฝึกปฏิบัติเสร็จ เกษตรกรจะได้รับผลผลิตที่เกิดจากการอบรมกลับไปใช้ เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา เชื้อราบิวเวอร์เรีย ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ สารเร่ง พด. เมล็ดพันธุ์ผัก และกระเป๋าผ้า Eco Print สำหรับศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่/เครือข่ายศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ทุกศูนย์ฯ สำนักงานเกษตรจังหวัดมีการสนับสนุนวัสดุการเกษตร เพื่อพัฒนากิจกรรมการเกษตรด้วยกระบวนการกลุ่มตามแผนธุรกิจเกษตร เช่น ฉลากสินค้า (Sticker) กระจกพลาสติก PET พร้อมฝาปิด ขวดพลาสติกใส น้ำผึ้ง ขวดต่อ อุปกรณ์วางระบบน้ำ พลาสติกคลุมโรงเรือน ปุ๋ยมูลไส้เดือน แหนแดง และต้นพันธุ์เงาะโรงเรียน ซึ่งวัสดุการเกษตรที่ได้รับการสนับสนุน เจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่และเกษตรกรเห็นว่า มีความทันเวลาต่อการดำเนินงาน สำหรับความเพียงพอต่อการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เจ้าหน้าที่และเกษตรกรเห็นว่า มีความเพียงพอร้อยละ 81.10 และ 91.67 ตามลำดับ

3.2.4) การประเมินคุณสมบัติเกษตรกร ในขั้นตอนการพัฒนาเกษตรกร จากการสำรวจ พบว่า หน่วยงานระดับพื้นที่ร้อยละ 88.57 ได้ดำเนินการประเมินคุณสมบัติของเกษตรกรก่อนการพัฒนา เพื่อจัดกลุ่มเกษตรกร และให้การพัฒนามาตามความเหมาะสมของแต่ละกลุ่ม และหน่วยงานร้อยละ 11.43 ไม่ได้ประเมินคุณสมบัติเกษตรกร เนื่องจากเป็นเกษตรกรที่เคยผ่านการอบรม Smart Farmer มาก่อนแล้ว เมื่อปี 2563 และในบางจังหวัดได้คัดเลือกเกษตรกรเฉพาะพื้นที่ที่ต้องการพัฒนาให้เป็น Smart Farmer เช่น กลุ่มผู้ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ กลุ่มแปลงใหญ่มังคุด (ภาพที่ 3.15)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.15 การประเมินคุณสมบัติเกษตรกร

3.3) ผลผลิต

3.3.1) การพัฒนาเกษตรกรให้ยกระดับเป็นเกษตรกรปราดเปรี๊องทั้งด้านการผลิต การแปรรูปและการตลาด ส่งเสริมการรวมกลุ่ม สร้างเครือข่ายและขยายผลเกษตรกรต้นแบบ เพื่อให้เป็น เกษตรกรปราดเปรี๊องในแต่ละด้าน ในปี 2565 ได้มีการดำเนินการผ่านหน่วยงานที่มีการบูรณาการ 6 หน่วยงาน สามารถพัฒนาเกษตรกรปราดเปรี๊อง (Smart Farmer) เกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) เกษตรกร ต้นแบบ (Smart Farmer Model) ผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ ผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำ (Agri-biz Idol) และเกษตรกรแกนนำ รวมทั้งสิ้น 20,204 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.73 ของเป้าหมาย 20,058 ราย

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาผลการพัฒนาเกษตรกรในแต่ละกลุ่ม พบว่า มีการพัฒนา เกษตรกรกลุ่ม Developing Smart Farmer 11,363 ราย คิดเป็นร้อยละ 99.37 ของเป้าหมาย 11,435 ราย พัฒนาเกษตรกรกลุ่ม Existing Smart Farmer 392 ราย คิดเป็นร้อยละ 108.59 ของเป้าหมาย 361 ราย พัฒนาเกษตรกรกลุ่ม Smart Farmer Model 3,951 ราย คิดเป็นร้อยละ 101.91 ของเป้าหมาย 3,877 ราย พัฒนาเกษตรกรทั่วไปสู่เกษตรกรรุ่นใหม่ 2,875 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของเป้าหมาย 2,875 ราย พัฒนา Young Smart Farmer 1,220 ราย คิดเป็นร้อยละ 105.17 ของเป้าหมาย 1,160 ราย พัฒนา Young Smart Farmer ผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ 64 ราย คิดเป็นร้อยละ 71.11 ของเป้าหมาย 90 ราย พัฒนา Young Smart Farmer ผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำ (Agri-biz Idol) 90 ราย คิดเป็นร้อยละ 180 ของเป้าหมาย 50 ราย และพัฒนาเกษตรกรแกนนำ (กลุ่ม Smart Farmer และ Young Smart Farmer) 249 ราย คิดเป็นร้อยละ 118.57 ของเป้าหมาย 210 ราย (ตารางที่ 3.46)

ตารางที่ 3.46 การพัฒนาเกษตรกร

รายการ	แผน (ราย)	ผล (ราย)	ร้อยละ
1. เกษตรกรปราดเปรี๊อง (Smart Farmer)	15,673	15,821	100.94
1.1 Developing Smart Farmer	11,435	11,363	99.37
1) กรมส่งเสริมการเกษตร	8,820	8,820	100.00
2) กรมการข้าว	400	325	81.25
3) กรมปศุสัตว์	770	770	100.00
4) กรมหม่อนไหม	645	648	100.47
5) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	800	800	100.00
1.2 Existing Smart Farmer	361	392	108.59
1) กรมการข้าว	300	331	110.33
2) กรมหม่อนไหม	61	61	100.00
1.3 Smart Farmer Model	3,877	3,951	101.91
1) กรมส่งเสริมการเกษตร	1,540	1,540	100.00
2) กรมการข้าว	100	173	173.00
3) กรมปศุสัตว์	2,220	2,220	100.00
4) กรมหม่อนไหม	17	18	105.88
2. เกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer)	4,175	4,249	101.77
2.1 เกษตรกรรุ่นใหม่	2,875	2,875	100.00
- กรมส่งเสริมการเกษตร	2,875	2,875	100.00
2.2 Young Smart Farmer	1,160	1,220	105.17
1) กรมส่งเสริมการเกษตร	360	360	100.00
2) กรมการข้าว	100	160	160.00
3) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	700	700	100.00
2.3 ผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่	90	64	71.11
- กรมส่งเสริมการเกษตร	90	64	71.11
2.4 ผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำ (Agri-biz Idol)	50	90	180.00
- กรมส่งเสริมการเกษตร	50	90	180.00
3. เกษตรกรแกนนำ (Smart Farmer)	210	249	118.57
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ	210	249	118.57
รวม	20,058	20,204	100.73

ที่มา: จากการรายงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3.3.2) การเขียนแผนธุรกิจเกษตร เกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) ที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำ (Agri-biz Idol) 90 ราย สามารถเขียนแผนธุรกิจเกษตรได้ โดยแผนธุรกิจเกษตรที่เกษตรกรเขียน สามารถดำเนินการพัฒนากิจกรรมการเกษตรเกิดเป็น Model แผนธุรกิจต้นแบบ เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรให้แก่เกษตรกรอื่น ๆ นำไปประยุกต์ใช้ได้ เช่น แผนพัฒนาการแปรรูปสินค้าเพื่อยกระดับมาตรฐาน แผนพัฒนาธุรกิจเกษตรการปลูกกาแฟเพื่อการค้า แผนการจัดการด้านการตลาดด้วย BMC แผนธุรกิจนำสินค้ากระจายวางในตลาด MODERN TRADE และแผน Business Model Canvas เป็นต้น

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

3.4.1) การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ จากการสำรวจเกษตรกรที่ผ่านการอบรม พบว่า เกษตรกรมีการนำความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดไปปรับใช้เฉลี่ยร้อยละ 78.95 จำแนกตามประเภทเกษตรกรที่ผ่านการอบรม ดังนี้

(1) เกษตรกรปราดเปรี๊อง (Smart Farmer) ร้อยละ 52.38 นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ โดยเกษตรกรร้อยละ 54.55 นำความรู้เรื่องแผนการผลิตรายบุคคล (IFPP) และการลดต้นทุน/การเพิ่มผลผลิตไปปรับใช้สัดส่วนเท่ากัน และร้อยละ 27.27 นำความรู้เรื่องการสร้างเครือข่ายไปปรับใช้

(2) เกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) ร้อยละ 97.06 นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ โดยเกษตรกรร้อยละ 78.79 นำความรู้เรื่องแผนการผลิตรายบุคคล (IFPP) ไปปรับใช้ และร้อยละ 48.48 นำความรู้เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์/บรรจุภัณฑ์ไปปรับใช้

(3) ผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำ (Agri-biz Idol) ร้อยละ 88.24 นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ โดยเกษตรกรทั้งหมดได้นำความรู้เรื่องแนวคิดการตลาด/การจัดการด้านการตลาดไปปรับใช้ ร้อยละ 86.67 นำความรู้เรื่องการพัฒนาแผนธุรกิจเกษตรและ Product Positioning ไปปรับใช้สัดส่วนเท่ากัน และร้อยละ 73.33 นำความรู้เรื่อง 6 เทรน "AGTECH" เปลี่ยนอนาคต "การเกษตร" ไทย และการออกแบบพัฒนาสินค้าและบรรจุภัณฑ์ไปปรับใช้สัดส่วนเท่ากัน

ในส่วนของเกษตรกรร้อยละ 21.05 ไม่สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ เนื่องจากขาดแคลนแรงงาน รอคูฤดูกาลผลิตใหม่ และติดภารกิจอื่น ๆ จึงทำให้ไม่มีเวลา เช่น ไม่มีเวลาบันทึกต้นทุน ส่วนสาเหตุที่เกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) ไม่นำความรู้ไปปรับใช้ เนื่องจากกิจกรรมบางชนิดใช้เงินลงทุนสูง เช่น การบริหารจัดการน้ำด้วยเทคโนโลยีที่ต้องใช้เงินลงทุนในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ (ตารางที่ 4.47)

ตารางที่ 4.47 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

รายการ	เกษตรกรปราดเปรี๊อง (Smart Farmer)	เกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer)	ผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำ	เฉลี่ย
1. นำความรู้ไปใช้*	52.38	97.06	88.24	78.95
1.1 แผนการผลิตรายบุคคล (IFPP)	54.55	78.79		
1.2 การลดต้นทุน/การเพิ่มผลผลิต	54.55	45.45		
1.3 การสร้างเครือข่าย	27.27	24.24		
1.4 การพัฒนาผลิตภัณฑ์/บรรจุภัณฑ์		48.48		
1.5 แนวคิดการตลาด/การจัดการด้านการตลาด			100.00	
1.6 การพัฒนาแผนธุรกิจเกษตร			86.67	
1.7 Product Positioning			86.67	
1.8 6 เทรน "AGTECH" เปลี่ยนอนาคต "การเกษตร" ไทย			73.33	
1.9 การออกแบบพัฒนาสินค้าและบรรจุภัณฑ์			73.33	
2. ยังไม่ได้นำความรู้ไปใช้	47.62	2.94	11.76	21.05

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

3.4.2) การรวมกลุ่มเกษตรกรและการสร้างเครือข่าย มุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างเสริมการบริหารจัดการกลุ่มให้เกิดกลุ่มที่เข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ตลอดจนเชื่อมโยงเครือข่ายในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง จากการสอบถามเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 77.42 มีการรวมกลุ่ม โดยกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเกษตร เช่น ขอคำปรึกษาด้านการผลิตหรือแก้ปัญหาที่เกิดจากการผลิต รวมถึงด้านการจำหน่าย และแปรรูป และส่วนใหญ่ใช้แอปพลิเคชันไลน์ผ่านโทรศัพท์มือถือในการส่งข้อมูล ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สะดวกและรวดเร็ว ทำให้เกษตรกรใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น ส่วนเกษตรกรร้อยละ 22.58 ไม่ได้รวมกลุ่ม เนื่องจากไม่สะดวกใช้แอปพลิเคชันไลน์ผ่านมือถือ และมีภารกิจมาก สำหรับการสร้างเครือข่าย เกษตรกรร้อยละ 76.92 มีการสร้างเครือข่าย โดยส่วนใหญ่เป็นเครือข่ายของเกษตรกรที่เป็น Young Smart Farmer ที่สามารถให้คำปรึกษาทั้งด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด ที่สำคัญสามารถจำหน่ายสินค้าระหว่างเครือข่ายได้ ส่งผลให้เกษตรกรมีช่องทางการจำหน่ายเพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง และร้อยละ 23.08 ไม่มีการสร้างเครือข่าย เนื่องจากไม่มีเวลา และมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบหลายอย่าง (ตารางที่ 3.48)

ตารางที่ 3.48 การรวมกลุ่มเกษตรกรและการสร้างเครือข่าย

รายการ	ร้อยละ
1. การรวมกลุ่มเกษตรกร	
1.1 รวมกลุ่ม	77.42
1.2 ยังไม่รวมกลุ่ม	22.58
2. การสร้างเครือข่าย	
2.1 สร้างเครือข่าย	76.92
2.2 ไม่ได้สร้างเครือข่าย	23.08

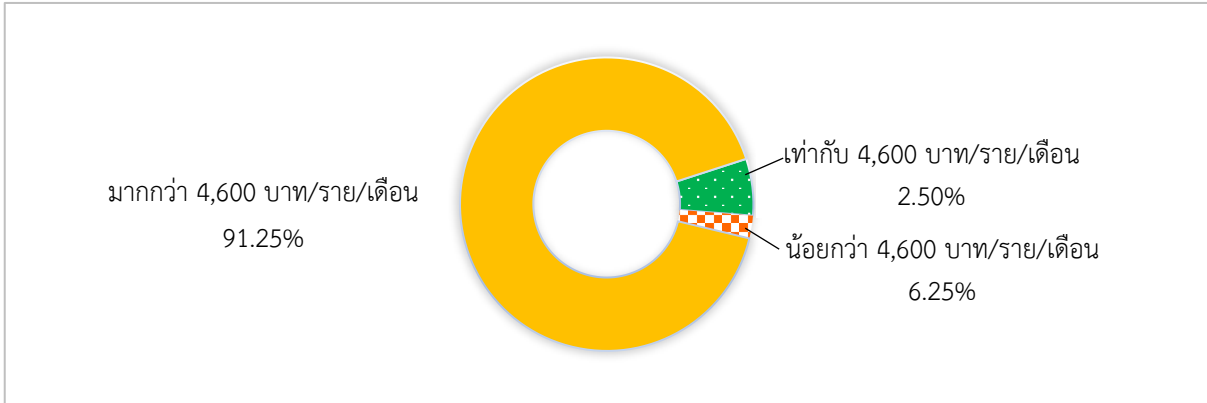
ที่มา: จากการสำรวจ

3.4.3) การเปลี่ยนแปลงด้านรายจ่ายและรายได้ของเกษตรกร

(1) ด้านรายจ่าย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 10.53 มีรายจ่ายในการผลิตลดลง โดยเกษตรกรมีรายจ่ายจากการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมีลดลง ได้แก่ ค่าปุ๋ยเคมีในการทำนาลดลงเฉลี่ย 500 บาทต่อไร่ ค่าปุ๋ยเคมีในการทำไม้ผลลดลงเฉลี่ย 1,975 บาทต่อไร่

(2) ด้านรายได้ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 15.79 มีรายได้เพิ่มขึ้น เฉลี่ย 16,989.60 บาทต่อรายต่อเดือน ส่วนใหญ่เกษตรกรมีรายได้จากการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า ได้แก่ การจำหน่ายมะพร้าวแปรรูป (เวชสำอาง) เฉลี่ย 66,722 บาทต่อรายต่อเดือน กาแฟแปรรูปเฉลี่ย 3,416 บาทต่อรายต่อเดือน และไข่ฝ้ายแปรรูป เช่น ข้าวเกรียบฝ้าย ฝ้ายผง โจ๊กฝ้าย ขนมปังฝ้าย ขนมจีนน้ำยาฝ้าย เฉลี่ย 10,000 บาทต่อรายต่อเดือน และมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายไม้ผลที่มีคุณภาพ เช่น ทุเรียน เมล่อน เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 19,028 บาทต่อรายต่อเดือน รายได้เพิ่มขึ้นจากการสร้างเครือข่ายธุรกิจภาคบริการให้คำปรึกษาแบบครบวงจรและรับแปรรูปสมุนไพรของเครือข่าย 58,333 บาทต่อรายต่อเดือน

3.4.4) รายได้ครัวเรือนเปรียบเทียบกับรายได้ขั้นต่ำของเส้นความยากจน รายได้ครัวเรือนเกษตรกร พบว่า ร้อยละ 91.25 มีรายได้เฉลี่ยจากการประกอบอาชีพด้านการเกษตรและรายได้อื่น ๆ มากกว่า 4,600 บาทต่อคนต่อเดือน (ภาพที่ 3.16)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.16 รายได้ครัวเรือนของเกษตรกร

3.5) ความพึงพอใจ

3.5.1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ จากการสำรวจเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับพื้นที่ของหน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.99 โดยร้อยละ 38.04 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 30.67 มีความพึงพอใจในระดับมาก ร้อยละ 25.77 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ร้อยละ 3.68 มีความพึงพอใจในระดับน้อย และร้อยละ 1.84 มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด เนื่องจากงบประมาณสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้เกษตรกรไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร (ตารางที่ 3.49)

ตารางที่ 3.49 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1. การชี้แจงรายละเอียดโครงการ	3.03	6.06	24.24	33.33	33.33	3.88	มาก
2. การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย	-	-	27.27	30.30	42.42	4.15	มาก
3. การอบรมถ่ายทอดความรู้	3.03	3.03	12.12	36.36	45.45	4.18	มาก
4. การสนับสนุนปัจจัยการผลิต	3.23	9.68	35.48	16.13	35.48	3.71	มาก
5. การกำกับ/แนะนำ/ติดตาม	-	-	30.30	36.36	33.33	4.03	มาก
เฉลี่ย	1.84	3.68	25.77	30.67	38.04	3.99	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5.2) ความพึงพอใจของเกษตรกร จากการสำรวจ พบว่า เกษตรกรที่ผ่านการอบรมของกรมส่งเสริมการเกษตร ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.49 โดยเกษตรกรร้อยละ 63.10 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 25.46 มีความพึงพอใจในระดับมาก ร้อยละ 9.23 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ร้อยละ 1.48 มีความพึงพอใจในระดับน้อย และร้อยละ 0.74 มีความพึงพอใจน้อยที่สุด เนื่องจากไม่ได้รับการติดตามผลหลังอบรมจากเจ้าหน้าที่ (ตารางที่ 3.50)

ตารางที่ 3.50 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1. การชี้แจงรายละเอียดโครงการ	-	-	6.67	26.67	66.67	4.60	มากที่สุด
2. การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย	-	1.67	8.33	26.67	63.33	4.52	มากที่สุด
3. การอบรมถ่ายทอดความรู้	-	5.00	11.67	26.67	56.67	4.35	มากที่สุด
4. การสนับสนุนปัจจัยการผลิต	2.70	-	10.81	18.92	67.57	4.49	มากที่สุด
5. การกำกับ/แนะนำ/ติดตาม	1.85	-	9.26	25.93	62.96	4.48	มากที่สุด
เฉลี่ย	0.74	1.48	9.23	25.46	63.10	4.49	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.6) ข้อค้นพบ

3.6.1) ด้านงบประมาณ สนับสนุนปัจจัยการผลิตในกิจกรรมพัฒนาเกษตรกรและกระบวนการกลุ่มไม่เพียงพอ เนื่องจากเกษตรกร Smart Farmer และ Young Smart Farmer มีความเห็นว่าการปัจจัยการผลิตที่ได้รับจะช่วยต่อยอดผลผลิตของตนเองได้ ส่วนกระบวนการกลุ่ม เกษตรกรมีความเห็นว่างบประมาณที่นำมาจัดซื้อวัสดุการเกษตรไม่เพียงพอต่อจำนวนสมาชิกภายในกลุ่ม เช่น ฉลากสินค้า (Sticker) พลาสติกคลุมโรงเรือน อุปกรณ์วางระบบน้ำ

3.6.2) ด้านการดำเนินงาน

(1) ผู้เข้ารับการอบรม Smart Farmer ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ มีข้อจำกัดทางด้านสายตาและความจำ จึงเป็นอุปสรรคในการจัดทำแผนการผลิตรายบุคคล (IFPP)

(2) ผู้เข้ารับการอบรม Young Smart Farmer ในแต่ละพื้นที่ทำกิจกรรมด้านการเกษตรแตกต่างกัน ทำให้เกิดข้อจำกัดในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม เช่น ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่เป็นผู้ปลูกไม้ผลมากกว่าปลูกข้าว การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มจึงเป็นเรื่องการปลูกไม้ผล ทำให้ผู้ปลูกข้าวที่อยู่ในกลุ่มจำนวนน้อยไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือถามปัญหาด้านข้าว เป็นต้น

(3) การศึกษาดูงานนอกพื้นที่ เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรอย่างมาก ทั้งด้านพืชปศุสัตว์ และประมง เนื่องจากมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์ ณ สถานที่ดำเนินการจริง ทำให้เกิดความชัดเจนในการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์

(4) เกษตรกรได้รับการพัฒนาและยกระดับศักยภาพสู่การเป็นผู้ประกอบการแล้ว (ต้นน้ำ กลางน้ำ) แต่ตลาดรองรับผลผลิตมีไม่เพียงพอและช่องทางการจำหน่ายไม่หลากหลาย (ปลายน้ำ) โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ที่ส่วนใหญ่จำหน่ายหน้าร้าน หน้าฟาร์ม หรือในตลาดท้องถิ่น

3.6.3) ด้านอื่น ๆ เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรได้ให้ความรู้ด้านการบำรุงรักษาเครื่องมือเครื่องจักรกลด้านการเกษตรแก่เกษตรกรเพิ่มเติมนอกเหนือจากหลักสูตรหลักที่จัดอบรมในโครงการ ทำให้เกษตรกรได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และที่สำคัญเกษตรกรเกิดความพึงพอใจต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่

3.7) ข้อเสนอแนะ

3.7.1) ด้านงบประมาณ

(1) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนปัจจัยการผลิตในกิจกรรมพัฒนาเกษตรกรและกระบวนการกลุ่ม เพื่อต่อยอดผลผลิตของเกษตรกรและให้กลุ่มดำเนินกิจการได้อย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง

(2) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรเพิ่มงบประมาณสนับสนุนการศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อให้เกษตรกรได้ศึกษาเรียนรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์ ณ สถานที่ดำเนินการจริง ทำให้เกิดแนวคิดในการนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้

3.7.2) ด้านการดำเนินงาน

(1) กรมส่งเสริมการเกษตรในระดับพื้นที่ ควรพิจารณาคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการและมีศักยภาพในการเข้าอบรม เพื่อให้เกษตรกรสามารถพัฒนาตนเองไปสู่ผู้ประกอบการมืออาชีพได้อย่างยั่งยืน

(2) กรมส่งเสริมการเกษตร ควรพิจารณาสัดส่วนของผู้ทำกิจกรรมแต่ละด้านให้ใกล้เคียงกัน เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม

3.7.3) ด้านการตลาด กรมส่งเสริมการเกษตร ในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพ ควรประสานกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ในการเพิ่มช่องทางการตลาดสำหรับจำหน่ายผลผลิตให้เกษตรกร เช่น ตลาดออนไลน์ (Shopee LAZADA และ TikTok) และพัฒนาด้านมาตรฐานสินค้าเพื่อให้สามารถจำหน่ายบนตลาด MODERN TRADE ได้ ซึ่งหน่วยงานต้องให้คำแนะนำหรือจัดฝึกอบรมให้กับเกษตรกร เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองและมีรายได้เพิ่มขึ้น

ประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินงานโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)

การอบรม Smart Farmer

การอบรม Young Smart Farmer

การฝึกปฏิบัติทำปุ๋ยหมักชีวภาพ

การสนับสนุนปัจจัยการผลิต (เชื้อราไตรโคเดอร์มา)

การพัฒนา Young Smart Farmer ผู้ประกอบการ
เกษตรกรชั้นนำ ณ จังหวัดชุมพร

การปรับเปลี่ยนแผนการผลิต/การตลาด
ณ จังหวัดสุพรรณบุรี

การสัมภาษณ์เกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)
ณ จังหวัดชุมพร

การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเกษตรกรชั้นนำ
ณ จังหวัดจันทบุรี

3.2.7. โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร

1) สาระสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อการยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการ ด้วยส่งเสริมให้เกษตรกรเป้าหมายได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพโดยการปลูกไม้เชิงเศรษฐกิจ

1.2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

เกษตรกร (รายใหม่) ปลูกไม้ให้เป็นพืชเศรษฐกิจ จำนวน 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุทัยธานี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี สุรินทร์ ชลบุรี และตรัง รวม 200 ราย

1.3) หน่วยงานที่รับผิดชอบ สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

1.4) งบประมาณ รวมทั้งสิ้น 1.0000 ล้านบาท

1.5) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2) วิธีการติดตามผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการภาพรวมจากสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ ผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเอกสารผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 แผนงานบูรณาการ พัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก

2.1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุทัยธานี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี สุรินทร์ ชลบุรี และตรัง จังหวัดละ 1 ราย รวมทั้งสิ้น 6 ราย

2.1.3) สัมภาษณ์เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการในพื้นที่ 6 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 130 ราย

2.2) ช่วงเวลาของข้อมูล

2.2.1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2.2.2) สืบค้นข้อมูลในพื้นที่โครงการ ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน - 31 กรกฎาคม 2565

3) ผลการติดตาม

3.1) ปัจจัยนำเข้า

3.1.1) งบประมาณ โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร กิจกรรมพัฒนาอาชีพเกษตรกรโดยการปลูกไม้เชิงเศรษฐกิจ มีหน่วยงานดำเนินโครงการคือ สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ ได้รับจัดสรรงบประมาณรวมทั้งสิ้น 1.0000 ล้านบาท ผลการเบิกจ่าย (ณ วันที่ 30 กันยายน 2565) มีการเบิกจ่ายแล้ว 1.0000 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร

ความทันเวลาของงบประมาณ จากการสำรวจ พบว่า เจ้าหน้าที่สภาเกษตรกรจังหวัด ร้อยละ 83.33 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีความทันเวลาต่อการปฏิบัติงาน ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.40 ส่วนที่เหลือร้อยละ 16.67 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับไม่ทันเวลาต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งงบประมาณมีลักษณะโอนจ่ายเป็นงวด ๆ โดยเฉพาะการจัดสรรในรอบ 2 เมื่อสิ้นสุดไตรมาสที่ 2 ยังไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ

ความเพียงพอของงบประมาณ เจ้าหน้าที่สภาเกษตรกรจังหวัด ร้อยละ 83.33 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับเพียงพอ ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.60 ส่วนที่เหลือร้อยละ 16.67 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในส่วนของการสนับสนุนปัจจัยการผลิตหลังการอบรม ถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ ต้นพันธุ์ไม้ และค่าพาหนะเพื่อใช้ในการเดินทางมาอบรมสำหรับเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล และไม่มีพาหนะส่วนตัว (ตารางที่ 3.51)

ตารางที่ 3.51 ความทันเวลา และความเพียงพอของงบประมาณ

รายการ	ร้อยละ	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับ
1. ความทันเวลาของงบประมาณ	100.00		
1.1 ทันเวลา	83.33	4.40	มากที่สุด
1.2 ไม่ทันเวลา	16.67		
2. ความเพียงพอของงบประมาณ	100.00		
2.1 เพียงพอ	83.33	4.60	มากที่สุด
2.2 ไม่เพียงพอ	16.67		

ที่มา: จากการสำรวจ

3.1.2) เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานโครงการ มีระดับความพร้อมในระดับมากที่สุดที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 เนื่องจากได้มีการวางแผนการดำเนินงานโครงการ พร้อมทั้งประสานเตรียมความพร้อมกับเกษตรกร ผู้เข้าร่วมโครงการก่อนดำเนินงานโครงการเพื่อให้เกษตรกรได้ประโยชน์จากโครงการ

3.1.3) หน่วยงานร่วมบูรณาการ ในการดำเนินงานโครงการ สภาเกษตรกรมีการบูรณาการ ร่วมกันหลายภาคส่วนรวม 11 หน่วยงาน หรือเฉลี่ย 2 หน่วยงานต่อจังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 100.00 บูรณาการกับสถาบันการศึกษา อาทิ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์ วิทยาลัยเกษตร และเทคโนโลยีสุพรรณ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษาตราง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง เป็นต้น รองลงมาในสัดส่วนเท่ากันร้อยละ 33.33 เป็นหน่วยงานภาครัฐ และอื่น ๆ เช่น เรือนจำกลางชลบุรี กลุ่มคนรักไม้ ศูนย์สัมมาชีพต้นแบบเกษตรผสมผสานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สถานีวิทยุวิทยุหิณลับ กาญจนบุรี และสถานีเพาะชำกล้าไม้จังหวัดอุทัยธานี เป็นต้น และอีกร้อยละ 16.66 เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้ รูปแบบที่ร่วมบูรณาการจะเป็นการที่บ้านที่ก่อกองในการทำความร่วมมือ แลกเปลี่ยนเพื่อพัฒนาสายพันธุ์ไม้ การจัดทำแปลงต้นแบบเป็นจุดเรียนรู้ดูงาน ขยายกิ่งพันธุ์ไม้ และถ่ายทอดความรู้ ให้กับเกษตรกรที่สนใจ

3.2) กิจกรรม

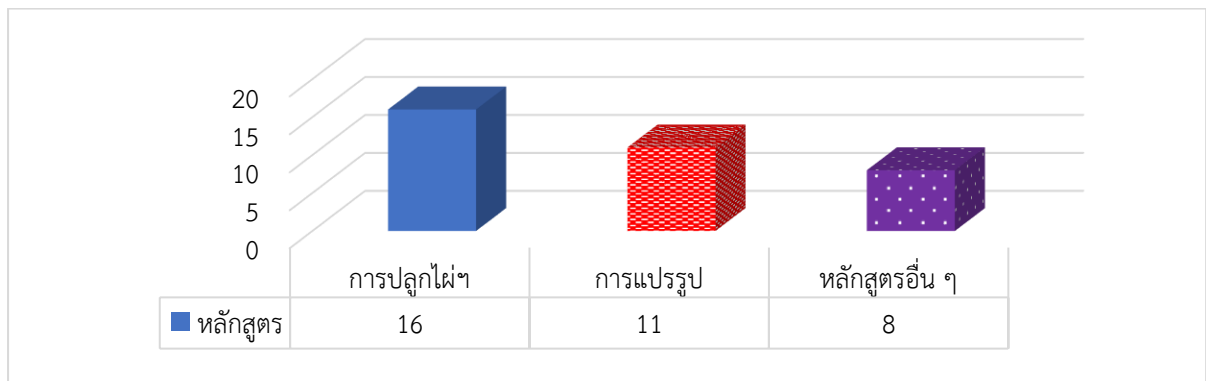
การดำเนินกิจกรรมพัฒนาอาชีพเกษตรกรโดยการปลูกไม้เชิงเศรษฐกิจ ภายใต้โครงการ ส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร ดำเนินกิจกรรมโดยสำนักงานสภาเกษตรกร แห่งชาติ ประกอบด้วย กิจกรรมการประชุมชี้แจงโครงการ การรับสมัครเกษตรกร การจัดอบรมความรู้ การสำรวจ ข้อมูลพื้นฐาน /ฐานข้อมูล การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร การจัดทำแปลงสาธิตการปลูกไม้ และการติดตามประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.2.1) การประชุมชี้แจงโครงการ สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการให้แก่เจ้าหน้าที่สภาเกษตรกรจังหวัดและผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยระบบประชุมทางไกลออนไลน์ เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการ ครบตามเป้าหมาย 6 จังหวัด

อย่างไรก็ตาม จากการสอบถามเจ้าหน้าที่สภาเกษตรกรทั้ง 6 จังหวัด พบว่าเป็นการชี้แจงการจัดทำโครงสร้างเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร กิจกรรมส่งเสริมการปลูกไม้เชิงเศรษฐกิจ นำร่องในพื้นที่ 6 จังหวัด จัดสรรงบประมาณจังหวัดละ 120,000 บาท สำหรับดำเนินกิจกรรม 5 กิจกรรม คือ การจัดอบรม การพัฒนาอาชีพ การจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรผู้ปลูกไม้ การจัดตั้งกลุ่มผู้ปลูกไม้ และการจัดทำแปลงสาธิตการปลูกไม้ แต่ไม่ได้มีการชี้แจงรายละเอียดในแต่ละกิจกรรม ไม่มีคู่มือแนวทางการปฏิบัติงาน ส่งผลให้ในแต่ละจังหวัดมีการดำเนินงานที่แตกต่างกันโดยเฉพาะการสนับสนุนปัจจัยการผลิต การจัดทำแปลงสาธิตที่มีจำนวนแตกต่างกัน และการจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรผู้ปลูกไม้ที่มีการจัดเก็บรายละเอียดข้อมูลแตกต่างกันไป เนื่องจากไม่มีรูปแบบว่าต้องจัดเก็บข้อมูลที่ชัดเจน

3.2.2) การรับสมัครเกษตรกร สภาเกษตรกรจังหวัด (สภจ.) พิจารณามอบหมายให้ประธานคณะผู้ปฏิบัติงานสภาเกษตรกรระดับอำเภอ (สกอ.) พิจารณาเสนอชื่อเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการฯ ต่อ สภจ. จากนั้นดำเนินการจัดประชุมชี้แจงประธานคณะผู้ปฏิบัติงาน สกอ. ถึงแนวทางการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการตามเป้าหมายที่กำหนด โดยคณะผู้ปฏิบัติงาน สกอ. ประสานเกษตรกรตามรายชื่อเพื่อชี้แจงโครงการ กรอกใบสมัครเข้าร่วมโครงการ และรวบรวมใบสมัครเสนอประธานคณะผู้ปฏิบัติงาน สกอ. เพื่อนำส่ง สภจ. เพื่อพิจารณารายชื่อเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการ ตามเงื่อนไขการรับสมัคร ต้องเป็นเกษตรกรผู้สนใจเข้าร่วมโครงการเพื่อนำไปพัฒนาอาชีพ เป็นเกษตรกรที่อยู่ในเขตพื้นที่โครงการ ผลการสำรวจ พบว่ามีผู้ผ่านการคัดเลือกในพื้นที่ 6 จังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่เคยปลูกไม้ก่อนแล้ว มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นเกษตรกรรายใหม่ รวมทั้งสิ้น 418 ราย ซึ่งมากกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ 200 ราย

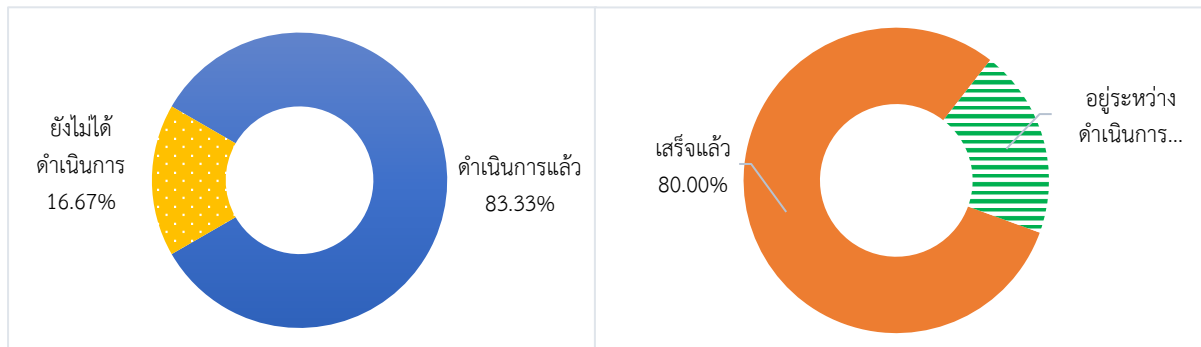
3.2.3) การจัดอบรมความรู้ ดำเนินการโดยสภาเกษตรกรจังหวัด แบ่งเป็นภาคทฤษฎี ประกอบด้วย หลักสูตรการปลูกไม้และการบำรุงรักษา 16 หลักสูตร และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ 11 หลักสูตร ซึ่งในบางจังหวัดจะเสริมหลักสูตรอื่น ๆ 8 หลักสูตร อาทิ การขยายพันธุ์ไม้ การผลิตถ่านไม้ไฟ ผนวโน้มตลาดการปลูกไม้เชิงเศรษฐกิจ รวมทั้งหมด 35 หลักสูตร ส่วนภาคปฏิบัติเป็นการศึกษาดูงานในกลุ่มผู้ปลูกไม้เชิงเศรษฐกิจที่ประสบผลสำเร็จ เช่น สวนไม้ประดับ และสวนคิดดีจริงพื้นที่เกษตรอินทรีย์ บ้านละเป็ก จังหวัดสุรินทร์ สวนไม้ของนายอุดร สังข์วรรณะ ประธานกลุ่มคนรักไม้ จังหวัดสุพรรณบุรี และสวนไม้ร่วมป่าลมน้ำมันของว่าที่ร้อยโทศุภกมล ปิยภาณีกุล จังหวัดตรัง เป็นต้น จากการสำรวจพบว่า สภาเกษตรกรจังหวัด ร้อยละ 100.00 ดำเนินการจัดอบรมแล้ว (ภาพที่ 3.17)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.17 หลักสูตรการอบรมการพัฒนาอาชีพเกษตรกรโดยการปลูกไม้เชิงเศรษฐกิจ

3.2.4) การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน/ฐานข้อมูล ซึ่งการจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรผู้ปลูกไม้ประกอบด้วย ฐานข้อมูลเกษตรกรผู้ปลูกไม้รายคน ฐานข้อมูลกลุ่มผู้ปลูกไม้และเครือข่าย ฐานข้อมูลสินค้าและผลิตภัณฑ์ และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยคณะผู้ปฏิบัติงานสภาเกษตรกรระดับตำบลที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งมีทั้งการจัดเก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกไม้แต่ละราย จัดเก็บเป็นจุด จากการสำรวจพบว่า สภาเกษตรกรจังหวัด ร้อยละ 83.33 มีการดำเนินการสำรวจและจัดทำข้อมูลพื้นฐาน/ฐานข้อมูลเกษตรกรผู้ปลูกไม้แล้ว (ในจำนวนนี้จัดทำข้อมูลเสร็จแล้ว ร้อยละ 80.00 และร้อยละ 20.00 อยู่ระหว่างดำเนินการ) ส่วนที่เหลือร้อยละ 16.67 ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากอยู่ระหว่างจัดทำแบบสำรวจ มีแผนจะดำเนินการสำรวจในไตรมาสที่ 4 (ภาพที่ 3.18)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.18 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน/ฐานข้อมูล

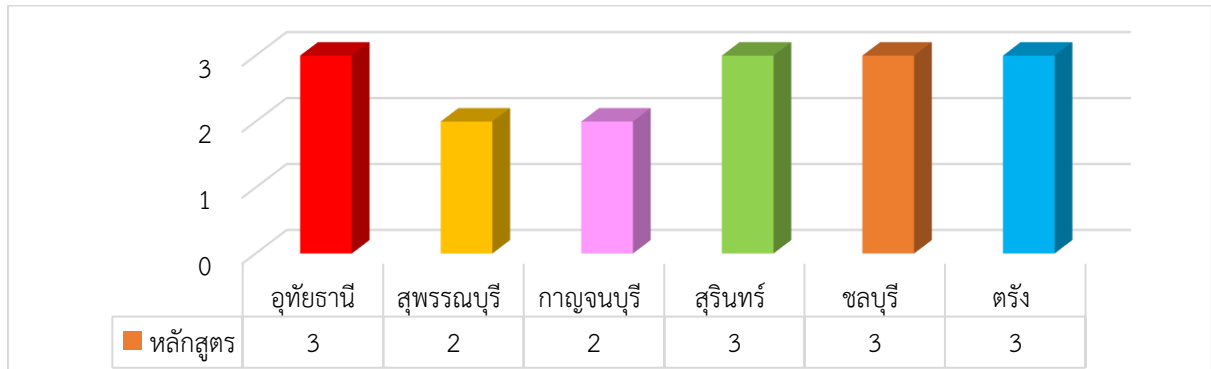
สำหรับจังหวัดชลบุรี จัดทำข้อมูลพื้นฐาน/ฐานข้อมูลเกษตรกรผู้ปลูกไม้โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่หน่วยงานในพื้นที่จัดเก็บอยู่แล้ว เช่น สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด และสำนักงานสถิติจังหวัด เป็นต้น จำนวน 1 ชุดข้อมูล

3.2.5) การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร เป็นการค้นหาศักยภาพของชุมชนที่จะดำเนินการด้านการแปรรูปและการตลาดเพื่อเป็นชุมชนต้นแบบเกษตรกรผู้ปลูกไม้ โดยจัดประชุมเกษตรกรเป้าหมายเพื่อดำเนินการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกไม้จังหวัดละ 1 กลุ่ม 6 จังหวัด รวม 6 กลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเดิมที่ปลูกไม้อยู่ก่อนแล้ว โดยการขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกรตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2563 ทั้งนี้ จังหวัดตรังได้จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนกับสำนักงานเกษตรอำเภอด้วย

ผลการดำเนินงาน มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกไม้แล้ว 8 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 133.33 ของเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มองค์กรเกษตรกรผู้ปลูกไม้อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี (กลุ่มใหม่) กลุ่มคนรักไม้จังหวัดสุพรรณบุรี (กลุ่มเดิม) และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสานบ้านเกาะอิโพลิน จังหวัดอุทัยธานี (กลุ่มเดิม) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม้ห้วยยอด จังหวัดตรัง (กลุ่มใหม่) วิสาหกิจชุมชนนวัตกรรมไม้แปรรูปห้วยยอด จังหวัดตรัง (กลุ่มใหม่) ชมรมคนรักไม้ จังหวัดตรัง (กลุ่มเก่า) กลุ่มผู้ปลูกไม้จังหวัดกาญจนบุรี (กลุ่มใหม่) และกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกไม้เชิงเศรษฐกิจจังหวัดสุรินทร์ (กลุ่มใหม่)

3.2.6) การจัดทำแปลงสาธิต เป็นการจัดทำศูนย์เรียนรู้ต้นแบบการปลูกไม้ เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรและผู้ที่มีความสนใจเรื่องการปลูกไม้ โดยคัดเลือกจากเกษตรกรที่ผ่านการอบรมปี 2564 เป้าหมายจังหวัดละ 1 แปลง สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดทั้ง 6 จังหวัด เป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งกิจกรรมการสาธิตภายในแปลง ประกอบด้วย การเตรียมดินและต้นพันธุ์ การปลูกไม้และการบำรุงรักษา การขยายพันธุ์

การปลูกไผ่ประดับ การปลูกไผ่ร่วมยางพาราหรือปาล์มน้ำมัน และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไผ่ เช่น เซอร์มิไผ่ ถ่านไม้ไผ่ หน่อไม้ดอง และเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น สามารถจัดทำแปลงสาธิตการปลูกไผ่แล้ว รวม 16 แปลง ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้จังหวัดละ 1 แปลง (ภาพที่ 3.19)

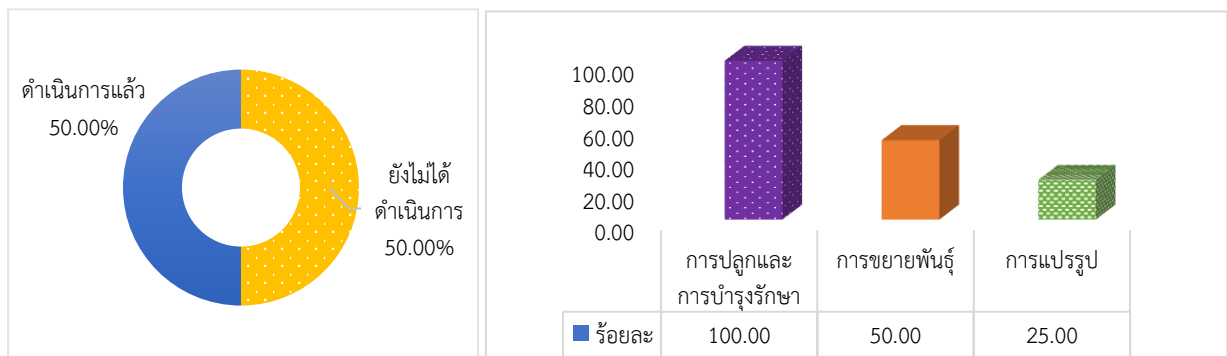

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.19 การจัดทำแปลงสาธิตการปลูกไผ่

สำหรับผู้ศึกษาดูงานและเยี่ยมชมแปลงสาธิต พบว่า ภาพรวมมีผู้ศึกษาดูงานและเยี่ยมชมแปลงสาธิตเฉลี่ย 35 รายต่อเดือน ซึ่งมาจากแปลงสาธิตสวนไผ่อภิวัฒน์ บ้านโคกอรุณ ตำบลนาดี อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ดำเนินการสาธิตการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไผ่กิมซุง เซอร์มิไผ่ ครีมบำรุงผิว วนน์ไผ่ และหน่อไม้ดอง มีผู้ศึกษาดูงานและเยี่ยมชมแปลงสาธิตแล้ว 50 รายต่อเดือน และสวนไผ่ร่วมปาล์มน้ำมันของว่าที่ร้อยโทศุภกมล ปิยภาณีกุล ดำเนินการสาธิตการปลูกไผ่หลากหลายสายพันธุ์ร่วมกับปาล์มน้ำมัน ทั้งไผ่ประดับไผ่สำหรับรับประทานหน่อ และไผ่สำหรับใช้สอย มีผู้ศึกษาดูงานและเยี่ยมชมแปลงสาธิตแล้ว 20 รายต่อเดือน

3.2.7) การติดตามประเมินผล มีการบูรณาการร่วมกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ดำเนินการติดตามและตรวจเยี่ยมแปลงของเกษตรกรแล้ว คิดเป็นร้อยละ 50.00 เฉลี่ย 2 ครั้ง โดยในบางจังหวัดจะบูรณาการร่วมกับกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีการลงพื้นที่ ซึ่งประเด็นการติดตาม ส่วนใหญ่ร้อยละ 100.00 เป็นเรื่องการปลูกไผ่และการบำรุงรักษา รองลงมาร้อยละ 50.00 เรื่องการขยายพันธุ์ไผ่ และร้อยละ 25.00 เรื่องการแปรรูปไผ่ สำหรับในจังหวัดที่ยังไม่ได้ติดตาม ร้อยละ 50.00 มีแผนที่จะติดตามในช่วงไตรมาสที่ 4 (ภาพที่ 3.20)

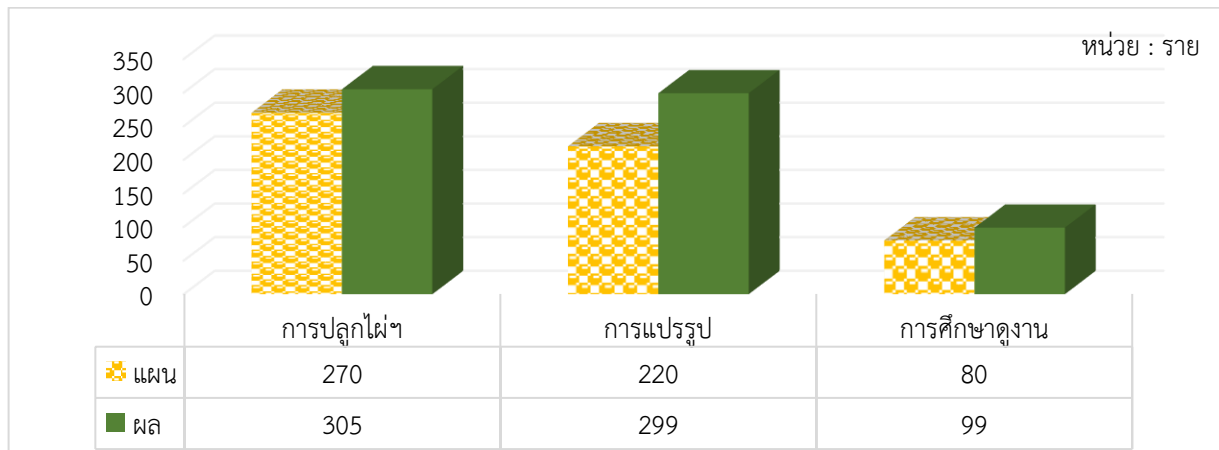
ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.20 การติดตามประเมินผล

3.3) ผลผลิต

3.3.1) การถ่ายทอดความรู้ เกษตรกรที่ผ่านการคัดเลือกจากสภาเกษตรกรจังหวัด จะได้เข้ารับการอบรมให้ความรู้จากเจ้าหน้าที่และวิทยากรในพื้นที่ มีการจัดอบรมจำนวน 2 วัน โดยวันแรก เป็นการบรรยายในหัวข้อเรื่องการปลูกไม้และการบำรุงรักษา และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ ส่วนวันที่สอง เป็นการศึกษาดูงานแปลงสาธิต/แปลงทดลองในพื้นที่ใกล้เคียง เน้นเรื่องการขยายพันธุ์

ผลการสำรวจการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาอาชีพเกษตรกรโดยการปลูกไม้เชิงเศรษฐกิจให้แก่เกษตรกรที่มีความสนใจเรื่องการปลูกไม้เชิงเศรษฐกิจในพื้นที่นำร่องทั้ง 6 จังหวัด ดำเนินการได้สูงกว่าเป้าหมาย กล่าวคือ มีเกษตรกรได้รับอบรมหลักสูตรการปลูกไม้และการบำรุงรักษารวมทั้งสิ้น 305 ราย คิดเป็นร้อยละ 112.96 หลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ 299 ราย คิดเป็นร้อยละ 135.91 และการไปศึกษาดูงานกลุ่มปลูกไม้ที่ประสบความสำเร็จในพื้นที่ 99 ราย คิดเป็นร้อยละ 123.75 สำหรับจำนวนผู้ที่ได้รับการอบรมที่ดำเนินการได้สูงกว่าเป้าหมาย เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่ให้ความสนใจ และมีเกษตรกรจากสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดอื่นขอเข้าร่วมอบรมด้วย โดยออกค่าใช้จ่ายในการอบรมเอง (ภาพที่ 3.21)

หมายเหตุ: จำนวนเกษตรกรที่อบรมและศึกษาดูงาน บางส่วนเป็นรายเดียวกัน
ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.21 จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้และศึกษาดูงาน

3.3.2) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต จะมีการสนับสนุน 2 ส่วน คือ ค่าพาหนะเดินทาง 200 - 400 บาทต่อราย (วันละ 100 - 200 บาท อบรม 2 วัน) และต้นพันธุ์ไม้ ที่หน่วยงานจัดซื้อ และในบางพื้นที่ขอรับการสนับสนุนต้นพันธุ์จากหน่วยงานของกรมป่าไม้ เช่น สถานีวนวัฒนวิจัยหินลับ กาญจนบุรี และสถานีเพาะชำกล้าไม้จังหวัดอุทัยธานี เป็นต้น และจากองค์การบริหารส่วนตำบล โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการและผ่านการอบรมให้ความรู้จะได้รับเงินและต้นพันธุ์ในวันสุดท้ายของการอบรม

จากการสำรวจ พบว่า เกษตรกรที่ผ่านการอบรม ร้อยละ 88.46 ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตแล้ว โดยในจำนวนนี้ ร้อยละ 46.96 ได้รับทั้งต้นพันธุ์และค่าพาหนะเดินทาง ร้อยละ 52.17 ได้รับการสนับสนุนเฉพาะต้นพันธุ์ (พันธุ์ช่างหม่น พันธุ์เก้าดาว พันธุ์กิมซุง พันธุ์ไม้เลื้อยหวานสีทอง ฯลฯ) หรือเฉลี่ยร้อยละ 13 ต้น (ต่ำสุด 1 ต้น สูงสุด 200 ต้น) และร้อยละ 0.87 ได้รับการสนับสนุนเฉพาะเงินค่าพาหนะ นอกจากนี้ ยังพบว่า ในบางจังหวัดที่เกษตรกรสนใจและต้องการเข้าร่วมอบรมในส่วนที่เกินจำนวนเป้าหมาย จะไม่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต และบางรายไม่ขอรับ เนื่องจากเกษตรกรบางรายมีข้อจำกัดเรื่องสิทธิในการใช้พื้นที่ ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง อาศัยพื้นที่ของเพื่อนบ้านหรือนายจ้าง และบางส่วนเป็นพื้นที่เช่า

ทั้งนี้ เมื่อสอบถามถึงความต้องการปัจจัยการผลิต เกษตรกรร้อยละ 84.31 เห็นว่าปัจจัยการผลิตที่ได้รับการสนับสนุนตรงตามความต้องการ ส่วนที่เหลือร้อยละ 15.69 เห็นว่าปัจจัยการผลิตที่ได้รับการสนับสนุนไม่ตรงตามความต้องการ เนื่องจากต้นพันธุ์บางสายพันธุ์ที่ได้รับการสนับสนุนเป็นพันธุ์ที่มีหนาม ดูแลยาก และไม่เป็นที่นิยมปลูก เช่น ไม้ป่า และไม้หนาม เป็นต้น โดยสายพันธุ์ที่เกษตรกรต้องการ คือ พันธุ์ช่างหม่น พันธุ์กิมซุง พันธุ์ไผ่เลี้ยงหวานสีทอง พันธุ์ยักษ์น่าน พันธุ์ไผ่ข้าวหลามกาบแดง และพันธุ์ไผ่สีสุก ซึ่งเป็นสายพันธุ์ที่มีลักษณะสมบูรณ์ เหมาะแก่การปลูกในพื้นที่นั้น ๆ เป็นพันธุ์ที่นิยมนำมาปลูกกันแพร่หลาย สามารถนำมาใช้ประโยชน์เป็นไม้เศรษฐกิจและไม่ใช้สอยในครัวเรือนได้ (ตารางที่ 3.52)

ตารางที่ 3.52 การสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกรที่ผ่านการอบรมถ่ายทอดความรู้

รายการ	ร้อยละ
1. ไม่ได้รับ	11.54
2. ได้รับ	88.46
2.1 ประเภท	
2.1.1 ต้นพันธุ์	52.17
2.1.2 ค่าพาหนะ	0.87
2.1.3 ต้นพันธุ์และค่าพาหนะ	46.96
2.2 ความต้องการ	
2.2.1 ตรงตามความต้องการ	84.31
2.2.2 ไม่ตรงตามความต้องการ	15.69

ที่มา: จากการสำรวจ

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

3.4.1) ความรู้ความเข้าใจ

ก่อนเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรร้อยละ 67.79 มีประสบการณ์การปลูกไผ่ อยู่ก่อนแล้ว เฉลี่ย 12 ปี ซึ่งเป็นความรู้จากการไปศึกษาดูงานหรือเข้าอบรมจากสภาเกษตรกรจังหวัดและหน่วยงานในพื้นที่ เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุพรรณ และศูนย์สัมมาชีพต้นแบบการเกษตรผสมผสานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยพันธุ์ที่เกษตรกรปลูกอยู่แล้ว ร้อยละ 34.52 เป็นไผ่เลี้ยง รองลงมาร้อยละ 30.95 เป็นไผ่ตง ร้อยละ 29.76 เป็นไผ่กิมซุง และร้อยละ 19.05 15.48 และ 5.95 เป็นไผ่ช่างหม่น ไผ่รวก และไผ่สีสุก ตามลำดับ ซึ่งเป็นการปลูกเพื่อบริโภคและใช้สอยในครัวเรือน และร้อยละ 32.21 ไม่เคยมีประสบการณ์หรือไม่เคยปลูกมาก่อน (ตารางที่ 3.53)

ตารางที่ 3.53 ประสบการณ์ในการปลูกใหม่ของเกษตรกร

รายการ	ร้อยละ	จำนวน
1. ไม่เคยปลูกไผ่มาก่อน	32.21	
2. เคยปลูกไผ่มาก่อน	67.79	
2.1 ประสบการณ์การปลูกไผ่ (ปี)		12
2.2 พันธุ์ไผ่ที่เคยปลูกมาก่อน *		
2.2.1 ไผ่เลี้ยง	34.52	
2.2.2 ไผ่ตง	30.95	
2.2.3 ไผ่กิมซุง	29.76	
2.2.4 ไผ่ชางหม่น	19.05	
2.2.5 ไผ่รวก	15.48	
2.2.6 ไผ่สีสุก	5.95	

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

ความรู้ความเข้าใจ ระดับความรู้เกี่ยวกับการปลูกใหม่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ก่อนเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ในหลักสูตรการปลูกไผ่และการบำรุงรักษา และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไผ่ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.82 ซึ่งหลังจากได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้ทั้ง 2 หลักสูตรแล้ว ในภาพรวมเกษตรกรมีระดับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น อยู่ในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.12 โดยมีระดับความรู้ในระดับมากที่สุด เรื่องการปลูกไผ่และการบำรุงรักษา ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.22 และมีระดับความรู้ในระดับมาก เรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไผ่ ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.02 ทั้งนี้ เกษตรกรที่เข้ารับการอบรมเห็นว่า เนื้อหาการอบรมตรงตามความต้องการ และอยากให้จัดการอบรมต่อเนื่อง ทุก ๆ ปี เน้นส่งเสริมการแปรรูป การวางแผนการผลิต และการตลาด (ตารางที่ 3.54)

ตารางที่ 3.54 ระดับความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรผู้ปลูกไผ่

หลักสูตร	ระดับความรู้			
	ก่อนได้รับการถ่ายทอดความรู้		หลังได้รับการถ่ายทอดความรู้	
	คะแนน	แปลผล	คะแนน	แปลผล
1. การปลูกไผ่และการบำรุงรักษา	2.82	ปานกลาง	4.22	มากที่สุด
2. การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไผ่	2.82	ปานกลาง	4.02	มาก
เฉลี่ย	2.82	ปานกลาง	4.12	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

3.4.2) การนำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์ เกษตรกรที่ผ่านการอบรม ร้อยละ 11.76 ยังไม่ได้นำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์ โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 58.33 อยู่ระหว่างการเตรียมพื้นที่ปลูก และร้อยละ 41.76 รอระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการปลูก เนื่องจากเป็นพื้นที่ขาดแคลนแหล่งน้ำสำหรับใช้ในการเกษตร ต้องอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว สำหรับเกษตรกรที่นำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์แล้ว ร้อยละ 88.24 นำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 87.78 ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 12.22 นำไปใช้บางส่วน (ตารางที่ 3.55)

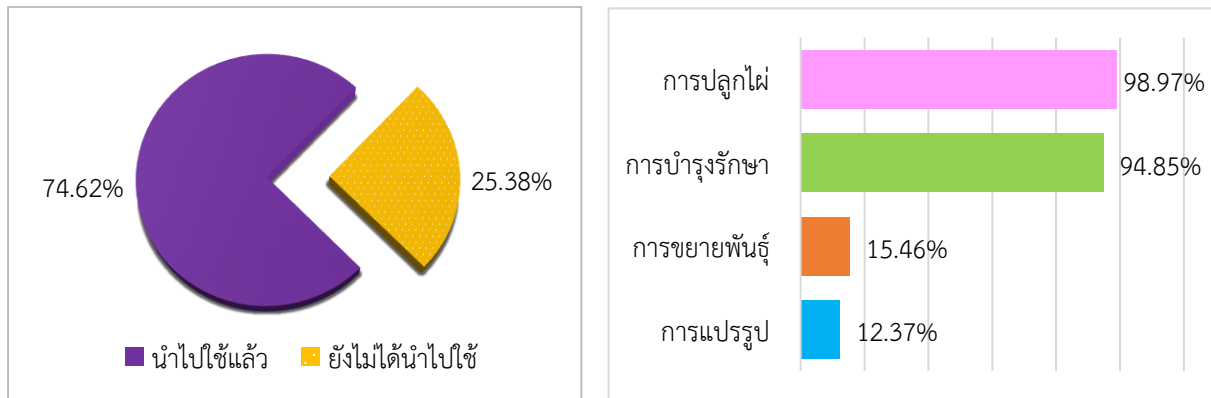
ตารางที่ 3.55 การนำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์

รายการ	ร้อยละ
1. ยังไม่ได้นำปัจจัยการผลิตไปใช้ *	11.76
1.1 อยู่ระหว่างการเตรียมพื้นที่ปลูก	58.33
1.2 รอระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการปลูก	41.76
2. นำปัจจัยการผลิตไปใช้แล้ว	88.24
2.1 นำไปใช้ทั้งหมด	87.78
2.2 นำไปใช้บางส่วน	12.22

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

3.4.3) การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เกษตรกรที่ผ่านการอบรมความรู้ ส่วนใหญ่ร้อยละ 74.62 นำความรู้ไปใช้ประโยชน์แล้ว โดยเรื่องที่น่าไปใช้มากที่สุด ร้อยละ 98.97 เป็นเรื่องการปลูกไม้ รองลงมา ร้อยละ 94.85 เรื่องการบำรุงรักษา ร้อยละ 15.46 เรื่องการขยายพันธุ์ไม้ และร้อยละ 12.37 เรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ ส่วนที่เหลือร้อยละ 25.38 ยังไม่ได้นำความรู้ไปใช้ เนื่องจากปัจจัยทางด้านเงินทุนในการเริ่มต้นการปลูกไม้ (ภาพที่ 3.22)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.22 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

(1) ลักษณะการปลูกไม้ เกษตรกรกรรนำต้นพันธุ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการ ได้แก่ พันธุ์ช่างหม่น พันธุ์เก้าดาว พันธุ์ไม้เลื้อยหวานสีทอง และพันธุ์ไม้รวก ไปปลูกในพื้นที่โดยเริ่มปลูกตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2565 เป็นต้นไป ระยะห่างระหว่างต้นและแถว 4 X 4 เมตรขึ้นไป ปลูกเอียง 45 องศา ลักษณะการปลูก ส่วนใหญ่ร้อยละ 44.33 ปลูกรอบพื้นที่เกษตร รองลงมา ร้อยละ 20.62 ปลูกแซมร่วมกับพืชอื่น ร้อยละ 14.43 ปลูกรอบที่อยู่อาศัย ร้อยละ 13.40 ปลูกในแปลงเดียวกัน และร้อยละ 6.19 และ 1.03 ปลูกรอบสระน้ำ และปลูกในพื้นที่ป่าชุมชน ตามลำดับ ซึ่งต้นพันธุ์ไม้ที่ได้รับการสนับสนุน ณ ช่วงที่สำรวจ มีความสูงของต้นไม้ที่ปลูกเฉลี่ย 2.10 เมตร โดยมีอัตราการรอดตายของต้นไม้ ร้อยละ 94.16 (ตารางที่ 3.56)

ตารางที่ 3.56 ลักษณะการปลูกไม้ของเกษตรกร

รายงาน	ร้อยละ
1. ปลูกรอบพื้นที่เกษตร	44.33
2. ปลูกแซมร่วมกับพืชอื่น	20.62
3. ปลูกรอบที่อยู่อาศัย	14.43
4. ปลูกในแปลงเดียวกัน	13.40
5. ปลูกรอบสระน้ำ	6.19
6. ปลูกในพื้นที่ป่าชุมชน	1.03

ที่มา: จากการสำรวจ

(2) การบำรุงรักษาไม้ พบว่า การใส่ปุ๋ย ส่วนใหญ่ร้อยละ 89.09 ใช้ปุ๋ยคอก รองลงมา ร้อยละ 12.73 ใช้ปุ๋ยเคมี สูตร 15-15-15 และร้อยละ 10.91 ใช้น้ำหมักชีวภาพ ความถี่ในการใส่ปุ๋ย 2 ครั้งต่อปี นอกจากนี้ในเรื่องการให้น้ำ พบว่า เกษตรกรให้น้ำต้นไม้เฉลี่ย 7 ครั้งต่อเดือน เนื่องจากเริ่มปลูกไม้ในช่วงฤดูแล้ง และฝนขาดช่วง โดยในช่วงแรกต้องรักษาความชื้นอย่างต่อเนื่องเพื่อพวงให้รากฝอยที่กระจายตัวออกไปได้รับความชุ่มชื้นอย่างทั่วถึง (ตารางที่ 3.57)

ตารางที่ 3.57 การบำรุงรักษาไม้

รายงาน	ร้อยละ	จำนวน
1. การใส่ปุ๋ย* (ครั้งต่อปี)		2
1.1 ปุ๋ยคอก	89.09	
1.2 ปุ๋ยเคมี สูตร 15-15-15	12.73	
1.3 น้ำหมักชีวภาพ	10.91	
2. การให้น้ำ (ครั้งต่อเดือน)		7

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

(3) การขยายพันธุ์ พบว่า มีการนำความรู้และเทคนิคการขยายพันธุ์ที่ได้รับจากการอบรมและการศึกษาดูงานจากแปลงสาธิตมาใช้กับต้นไม้ที่เคยปลูกก่อนแล้ว เพื่อเพิ่มปริมาณต้นพันธุ์สำหรับใช้ในการปลูกเชิงเศรษฐกิจ โดยรูปแบบการขยายพันธุ์ส่วนใหญ่ เป็นวิธีการขยายพันธุ์ด้วยการแยกเหง้าและชำกิ่งแขนง คิดเป็นร้อยละ 46.67 เท่ากัน และร้อยละ 6.66 ใช้วิธีการตอนกิ่ง

(4) การแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้ เนื่องจากไม้เป็นพืชเศรษฐกิจที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทั้งบริโภคและการใช้สอย โดยเกษตรกรบางส่วนได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการแปรรูปส่วนใหญ่ร้อยละ 83.34 นำหน่อไม้มาแปรรูปเป็นหน่อไม้ดอง เพื่อบริโภคในครัวเรือน และร้อยละ 8.33 เท่ากัน นำไม้ไผ่มาแปรรูปเป็นปุ๋ยสำหรับใช้ในแปลงเกษตรของตนเอง และเฟอร์นิเจอร์ เช่น โต๊ะ และเก้าอี้ไม้ไผ่สำหรับใช้ในครัวเรือน เป็นต้น (ตารางที่ 3.58)

ตารางที่ 3.58 การนำความรู้เรื่องการขยายพันธุ์และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไผ่ไปใช้ประโยชน์

รายงาน	ร้อยละ
1. การขยายพันธุ์ไผ่ *	15.46
1.1 การแยกเหง้า	46.67
1.2 การปักชำกิ่งแขนง	46.67
1.3 การตอนกิ่ง	6.66
2. การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไผ่	12.37
2.1 หน่อไม้ดอง	83.34
2.2 ปุยไผ่	8.33
2.3 เฟอ์นิจเจอร์ (โต๊ะ และเก้าอี้ไม้ไผ่)	8.33

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

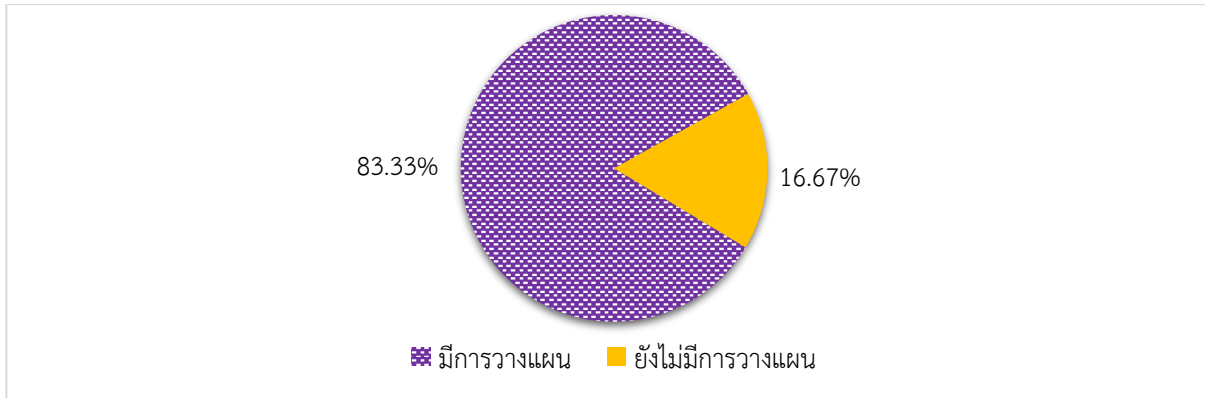
ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อสังเกต จากปริมาณต้นพันธุ์ที่สนับสนุน ถ้าจะปลูกในเชิงเศรษฐกิจ เกษตรกรจะต้องลงทุนเพิ่มในการซื้อต้นพันธุ์ เนื่องจากต้นพันธุ์ที่ได้สนับสนุนมีจำนวนไม่มาก ทั้งนี้ราคาต้นพันธุ์ยังขึ้นอยู่กับชนิดพันธุ์ ความสูงของต้น ระยะทางการขนส่ง และปริมาณการสั่งซื้ออีกด้วย

3.4.4) ด้านรายได้ กรณีเกษตรกรรายใหม่ยังไม่สามารถวัดผลลัพธ์ด้านเศรษฐกิจหรือรายได้จากการส่งเสริมการปลูกไผ่เชิงเศรษฐกิจของเกษตรกรรายใหม่ที่กำลังเริ่มปลูกในปีแรกได้ เนื่องจากไผ่หนึ่งต้นจะเจริญเติบโตสูงสุดภายในหนึ่งปี และเพิ่มจำนวนลำต้นออกไปด้านข้างของกอไผ่เรื่อย ๆ ไผ่บางชนิดออกดอกเมื่ออายุ 10 - 100 ปี หรือมากกว่านี้ แล้วจะแห้งตายหลังจากดอกพัฒนาเป็นเมล็ดแล้ว โดยแปลงไผ่ที่ปลูกใหม่จะให้ผลผลิตเต็มที่ต้องใช้เวลา 2 - 3 ปี

สำหรับเกษตรกรรายเดิมที่เคยปลูกไผ่มาก่อน พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการมีรายได้เฉลี่ย 10,238.17 บาทต่อรายต่อเดือน โดยหลังเข้าร่วมโครงการและผ่านการอบรมถ่ายทอดความรู้ได้นำความรู้เรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไผ่มาปรับใช้ในการแปรรูปหน่อไม้ เช่น การทำหน่อไม้ดองกรอบ และรสชาติอร่อย รวมทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ “หน่อไม้ต้มบรรจุถุงสุญญากาศ” เพื่อรักษาคุณภาพและยืดอายุผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้มีการนำหน่อไม้สดมาประกอบอาหารและจำหน่ายให้แก่คนในชุมชน เกิดรายได้จากการแปรรูปหน่อไม้เฉลี่ย 4,042.50 บาทต่อรายต่อเดือน รวมรายได้หลังเข้าร่วมโครงการเฉลี่ย 14,280.67 บาทต่อรายต่อเดือน

3.4.5) ด้านการตลาด พบว่า ร้อยละ 83.33 มีการวางแผนเพื่อส่งเสริมและรองรับด้านการตลาด โดยจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกไผ่ในแต่ละจังหวัด และประสานความร่วมมือกับผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ เชื่อมโยงตลาดรับซื้อลำไผ่เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมเฟอ์นิจเจอร์ ประมงทะเล และการก่อสร้าง ส่วนที่เหลือร้อยละ 16.67 ยังไม่มีการวางแผนเพื่อส่งเสริมและรองรับด้านการตลาด เนื่องจากบางพื้นที่มีตลาดอยู่แล้ว โดยเกษตรกรจะตัดหน่อไม้ และลำไผ่จำหน่ายเป็นรอบ ๆ ตามคำสั่งซื้อ และส่วนที่เหลือนำมาใช้สอยในครัวเรือนและการทำการเกษตร (ภาพที่ 3.23)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.23 การวางแผนการตลาด

3.4.6) ด้านการขยายผลความรู้ เกษตรกรที่ผ่านการอบรมถ่ายทอดความรู้และมีประสบการณ์การปลูกไผ่มาก่อน ร้อยละ 80.00 นำความรู้ที่ได้รับการอบรมไปขยายผลต่อแล้ว โดยเรื่อง ที่ถ่ายทอดร้อยละ 84.62 เกี่ยวกับการปลูกไผ่และการบำรุงรักษา รองลงมาร้อยละ 25.00 เรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไผ่ ใช้หน่อเพื่อแปรรูปเป็นอาหาร เวชสำอาง และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ใช้ลำในการแปรรูปเป็นเฟอร์นิเจอร์ ถ่านชาโคล และร้อยละ 16.35 เรื่องการขยายพันธุ์ไผ่ เช่น การแยกเหง้า การชำกิ่งแขนง และการตอนกิ่ง เป็นต้น ส่วนที่เหลือร้อยละ 20.00 ยังไม่ได้ นำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลต่อ เนื่องจากเพิ่งเริ่มปลูกและอยู่ในช่วง การลองผิดลองถูก และหาความรู้เพิ่มเติมจากแปลงที่ประสบความสำเร็จ

สัดส่วนการขยายผลความรู้ จำแนกเป็น เพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 75.00 ญาติพี่น้อง ร้อยละ 72.12 สมาชิกกลุ่ม ร้อยละ 4.81 ที่เหลือร้อยละ 2.88 เป็นนักเรียน นักท่องเที่ยว และบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจ โดยมีรูปแบบการขยายผล ส่วนใหญ่จะดำเนินการขยายผลผ่านการพูดคุย ร้อยละ 97.12 รองลงมา ร้อยละ 14.42 ขยายผลผ่านการประชุม/เวทีชุมชน ร้อยละ 3.85 ขยายผลผ่านการศึกษาดูงาน/ แปลงตัวอย่าง และร้อยละ 1.92 ขยายผลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แอปพลิเคชัน Facebook (ตารางที่ 3.59)

ตารางที่ 3.59 การขยายผลความรู้

รายการ	ร้อยละ
1. การขยายผลและถ่ายทอดต่อ	
1.1 ยังไม่ได้นำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลถ่ายทอดต่อ	20.00
1.2 นำความรู้ที่ได้รับขยายผลต่อแล้ว	80.00
2. เรื่องที่ถ่ายทอด ^{1/}	
2.1 การปลูกไม้และการบำรุงรักษา	84.62
2.2 การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้	25.00
2.3 การขยายพันธุ์ไม้	16.35
3. บุคคลที่ได้รับการขยายผลความรู้ ^{2/}	
3.1 เพื่อนบ้าน	75.00
3.2 พี่น้อง/ญาติ	72.12
3.3 สมาชิกกลุ่ม	4.81
3.4 อื่น ๆ (บุคคลทั่วไปที่มีความสนใจ)	2.88
4. รูปแบบการขยายผลความรู้ ^{3/}	
4.1 การพูดคุย	97.12
4.2 การประชุม/เวทีชุมชน	14.42
4.3 การศึกษาดูงาน/แปลงตัวอย่าง	3.85
4.4 สื่อสังคมออนไลน์ (Facebook)	1.92

หมายเหตุ: ^{1/} ^{2/} และ ^{3/} ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5) ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ

3.5.1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ต่อการดำเนินงานโครงการ ประกอบด้วย ประเด็นการจัดสรรงบประมาณ การชี้แจง ประสานงานโครงการ การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย การอบรม ถ่ายทอดความรู้ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต และการติดตามผลการดำเนินงานโครงการ พบว่า ในภาพรวม มีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับมาก ที่ค่าคะแนน 3.83 โดยมีความพึงพอใจมากที่สุดในประเด็นการอบรม ถ่ายทอดความรู้ และการติดตามผลการดำเนินงานโครงการ ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 และ 4.33 ตามลำดับ ซึ่งเจ้าหน้าที่ให้เหตุผลว่า กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่มีความรู้ และความสนใจ เรื่องการปลูกไม้ โดยการเข้าร่วมโครงการในครั้งนี้ได้มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกไม้ในพื้นที่ขึ้น เพื่อรวมกลุ่ม การผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ร่วมกัน มีความเข้าใจ ต่อการถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงาน ได้อย่างรวดเร็ว สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว (ตารางที่ 3.60)

ตารางที่ 3.60 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่า คะแนน เฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1) การจัดสรรงบประมาณ	16.67	50.00	16.67	16.67		3.67	มาก
2) การชี้แจง ประสานงานโครงการ	16.67	33.33	33.33	16.67	-	3.50	มาก
3) การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย	16.67	33.33	50.00	-	-	3.67	มาก
4) การอบรมถ่ายทอดความรู้	50.00	50.00	-	-	-	4.50	มากที่สุด
5) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต	16.67	33.33	16.67	33.33	-	3.33	มาก
6) การติดตามผลการดำเนินงานโครงการ	33.33	66.67	-	-		4.33	มากที่สุด
เฉลี่ย	25.00	44.44	19.44	11.11		3.83	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5.2) ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการ ประกอบด้วยประเด็น การชี้แจง ประสานงานโครงการ การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย การอบรมถ่ายทอดความรู้ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต และการติดตามผลการดำเนินงานโครงการ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.11 เนื่องจากหลักสูตรการอบรมมีความเหมาะสม ตรงกับความต้องการ และอยากให้มีการอบรมและส่งเสริมการปลูกไม้เชิงเศรษฐกิจต่อเนื่องทุกปี รวมทั้งการสนับสนุนพันธุ์ไม้สำหรับนำมาปลูกในแปลงของตนเอง การสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกไม้ และการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการต่อยอดการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ เช่น เครื่องบดสับสำหรับนำกิ่งพันธุ์ที่ตัดแต่งกิ่งมาทำเป็นปุ๋ย เครื่องจักตอกและผ้าไม้สำหรับการต่อยอดงานจักสาน เครื่องปั๊มจากกาบไม้แห้ง และเตาอบพลังงานชีวมวลสำหรับทำถ่านชาโคล เป็นต้น (ตารางที่ 3.61)

ตารางที่ 3.61 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่า คะแนน เฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1) การรับทราบการชี้แจง ประสานงานโครงการ	54.62	38.46	6.92	0.00	0.00	4.49	มากที่สุด
2) การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย เข้าร่วมโครงการ	59.23	38.46	2.31	0.00	0.00	4.57	มากที่สุด
3) การอบรมถ่ายทอดความรู้	55.38	35.38	6.92	2.32	0.00	4.43	มากที่สุด
4) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต	40.00	22.31	10.00	21.54	6.15	3.66	มาก
5) การติดตามผลการดำเนินงาน โครงการ	29.23	26.92	14.62	16.92	12.31	3.38	มาก
เฉลี่ย	47.69	32.31	8.15	8.15	3.69	4.11	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

3.6) ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

3.6.1) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อการจัดกิจกรรม และการดำเนินงานโครงการ บางพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงและกลุ่มเป้าหมายบางราย ติดเชื้อ COVID-19 ทำให้ต้องชะลอ หรือเลื่อนการจัดกิจกรรมออกไป ส่งผลให้การดำเนินงานล่าช้า หน่วยงานควรพิจารณาปรับรูปแบบ นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ เพื่อให้การดำเนินงานสามารถดำเนินการได้ตามแผน

3.6.2) ด้านการอบรมถ่ายทอดความรู้ หน่วยงานแต่ละพื้นที่เป็นผู้กำหนดหลักสูตร การอบรมขึ้นมาเอง ซึ่งแตกต่างกันไปตามบริบทของพื้นที่และความต้องการของเกษตรกร โดยเกษตรกรต้องการ ให้เพิ่มหลักสูตรการขยายพันธุ์ไม้ รวมทั้งส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ เพื่อต่อยอดความรู้และเพิ่มมูลค่า ให้แก่ผลผลิต และสร้างผลิตภัณฑ์จากไม้ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น เวชสำอาง เครื่องดื่ม พลังงานชีวมวล เป็นต้น

3.6.3) ด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ บางพื้นที่มีการจัดอบรมมากกว่า 1 ครั้ง กลุ่มเป้าหมายที่เกินได้รับการอบรมเพียงอย่างเดียว ไม่ได้รับการสนับสนุนปัจจัย การผลิต ในช่วงเริ่มต้นโครงการควรชี้แจงและกำหนดหลักเกณฑ์คัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งจัดลำดับ ก่อน - หลัง ในส่วนที่เกินควรจัดทำรายชื่อสำรอง เพื่อใช้เป็นแผนการดำเนินการในปีต่อไป

3.6.4) การชี้แจงโครงการ การดำเนินงานในพื้นที่ไม่มีคู่มือหรือแนวทางการปฏิบัติงาน ส่งผลให้ในแต่ละจังหวัดมีการดำเนินงานที่แตกต่างกัน เนื่องจากไม่มีการกำหนดรูปแบบที่ชัดเจน หน่วยงานส่วนกลาง ควรจัดทำคู่มือการดำเนินงานโครงการ กำหนดเป้าหมายกิจกรรม และแบบฟอร์มการจัดเก็บฐานข้อมูลที่ชัดเจน เพื่อให้หน่วยงานในพื้นที่สามารถดำเนินงานโครงการไปในทิศทางเดียวกัน

3.6.5) ด้านเศรษฐกิจ ยังไม่สามารถวัดผลลัพธ์ด้านเศรษฐกิจ หรือรายได้จากการส่งเสริม การปลูกไม้เชิงเศรษฐกิจของเกษตรกรรายใหม่ที่กำลังเริ่มปลูกในปีแรกได้ ทั้งนี้ ในการพิจารณากำหนดโครงการ ภายใต้งานฯ ควรเป็นโครงการที่เกิดผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรมในปีนั้น ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ของแผนงานฯ

3.6.6) ด้านการตลาด มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกไม้ในแต่ละจังหวัด และประสาน ความร่วมมือกับผู้ประกอบการ เชื่อมโยงตลาดรับซื้อไม้เพื่อใช้ในอุตสาหกรรม รวมทั้งส่งเสริมการแปรรูป ผลิตภัณฑ์จากไม้ เพื่อต่อยอดความรู้และเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลผลิต ทั้งนี้ หน่วยงานควรวางแผนการผลิตร่วมกับ กลุ่มเกษตรกรเป็นระยะ ๆ เพื่อรองรับปริมาณผลผลิตที่จะออกสู่ตลาดในอนาคต พร้อมทั้งให้ข้อมูลด้านราคา การตลาด เทคโนโลยี และการขนส่ง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เกษตรกร

3.6.7) การปรับเปลี่ยนการผลิต เกษตรกรบางรายมีข้อจำกัดเรื่องสิทธิในการใช้พื้นที่ เนื่องจากบางรายไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง และบางส่วนเป็นพื้นที่เช่า ต้องการให้มีการส่งเสริม การปลูกพืชชนิดอื่นร่วมกับการปลูกไม้ เพื่อสร้างรายได้ระหว่างที่รอผลผลิต นอกจากนั้นประสบปัญหาสัตว์ทำลาย และกัดกินพืชผลทางการเกษตร และต้นไม้ที่ปลูก หน่วยงานควรหาแนวทางในการสนับสนุนพืชที่สามารถ ปลูกร่วมกับไม้ และใช้ระยะเวลาสั้น และบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อแก้ไข ปัญหาสัตว์ทำลายและกัดกินผลผลิต พร้อมทั้งติดตามผลในพื้นที่เป็นระยะ ๆ ในการให้คำปรึกษาแนะนำ แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการหรือผู้ที่มีความสนใจ

ประมวลภาพกิจกรรมโครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร

แปลงสาธิตการปลูกไผ่แบบผสมผสาน ณ สวนมันคง ตำบลนอกเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

แปลงปลูกไผ่พันธุ์ช่างหม่น ของนางสาวประคอง สุทธา ณ ตำบลวังดั่ง อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

แปลงสาธิตการปลูกไผ่ร่วมปาล์มน้ำมัน ของว่าที่ร้อยโทศุภกุล ปิยะภาณีกุล ตำบลหนองช้างแล่น อำเภอย้ายยอด จังหวัดตรัง

แปลงสาธิตการปลูกไผ่ร่วมยางพารา ของนายเปลื้อง ชำयरูย ตำบลหนองช้างแล่น อำเภอย้ายยอด จังหวัดตรัง

แปลงต้นแบบเกษตรผสมผสานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของนายสุภรณ์ สังข์วรรณะ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี

แปลงสาธิตการปลูกไผ่เชิงเศรษฐกิจ พันธุ์ช่างหม่น 1 ไร่ ของนายตระกูล สว่างอารมณ์ ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

การสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ณ ศูนย์เรียนรู้บ้านเกาะอีเฟลีน ตำบลหนองยาง อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

การสาธิตการขยายพันธุ์ไผ่ด้วยวิธีการปักชำกิ่งแขนง ณ ตำบลเกษตรสุวรรณ อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี

3.2.8 โครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ

1) สาระสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.1.1) เพื่อเพิ่มศักยภาพให้ชุมชน และเกษตรกรในการดำเนินการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

1.1.2) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกไม้มีค่าเพื่อเศรษฐกิจ ระบบนิเวศ และเป็นหลักประกันที่มั่นคงชุมชนและเกษตรกร

1.1.3) เพื่อเพิ่มบทบาท/หน้าที่ ของการใช้ประโยชน์ที่ดิน ให้มีการแสดงผลของบริการจากระบบนิเวศที่เกิดจากการดำเนินการเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่

1.1.4) เพื่อเพิ่มมูลค่าให้ไม้มีค่าจากการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ

1.2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน ครอบคลุมพื้นที่ 76 จังหวัด กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยชุมชน และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 200 ราย การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility study) และแผนการบริหารจัดการการปลูกไม้มีค่า เพื่อเศรษฐกิจ ระบบนิเวศ และเป็นหลักประกันที่มั่นคง 4 รายงาน

1.3) หน่วยงานรับผิดชอบ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.4) งบประมาณ 5.7589 ล้านบาท

1.5) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2) วิธีการติดตามผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ

2.1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพในส่วนกลาง

2.1.3) สัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 64 ราย ในจังหวัดมหาสารคาม และศรีสะเกษ

2.2) ช่วงเวลาของข้อมูล

2.2.1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2.2.2) สรุปรายงานข้อมูลในพื้นที่โครงการ ระหว่างวันที่ 19 มิถุนายน - 22 กรกฎาคม 2565

3) ผลการติดตาม

3.1) ปัจจัยนำเข้า

3.1.1) งบประมาณ

(1) การเบิกจ่ายงบประมาณ โครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้รับจัดสรรงบประมาณ 5.7589 ล้านบาท เบิกจ่ายแล้ว จำนวน 5.7589 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

(2) ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการร้อยละ 100.00 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อดำเนินงานโครงการมีความทันเวลาและเพียงพอในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 5.00 (ตารางที่ 3.62)

ตารางที่ 3.62 ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

รายการ	ร้อยละ	ค่าคะแนน	แปลผล
1. ความทันเวลาของงบประมาณ			
1.1 ทันเวลา	100.00	5.00	มากที่สุด
1.2 ไม่ทันเวลา	-		
2. ความเพียงพอของงบประมาณ			
2.1 เพียงพอ	100.00	5.00	มากที่สุด
2.2 ไม่เพียงพอ	-		

ที่มา: จากการสำรวจ

3.1.2) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ ปี 2565 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 200 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของเป้าหมาย ในพื้นที่ 10 จังหวัด (ตารางที่ 3.63) โดยเกษตรกรกลุ่มดังกล่าวนี้ เมื่อสิ้นสุดโครงการจะเป็นเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายของโครงการสร้างความเข้มแข็งชุมชนในการสร้างรายได้จากความหลากหลายทางชีวภาพต่อไป

ตารางที่ 3.63 ชุมชนและเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

จังหวัด	จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ (ราย)
1. แพร่	1
2. ศรีสะเกษ	59
3. สกลนคร	93
4. กาฬสินธุ์	2
5. อุบลราชธานี	2
6. มหาสารคาม	29
7. สุพรรณบุรี	8
8. จันทบุรี	4
9. ราชบุรี	1
10. ประจวบคีรีขันธ์	1
รวม	200

ที่มา: สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)

3.1.3) หลักสูตรการอบรม ประกอบด้วย 2 หลักสูตรตามเป้าหมาย ได้แก่ ระบบนิเวศห่วงโซ่อาหารความหลากหลายทางชีวภาพ และการเพาะชำกล้าไม้จากเมล็ดพันธุ์ นอกจากนี้ยังมีการถ่ายทอดความรู้ด้านการเขียนของบสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม องค์ความรู้ด้านการประเมินมูลค่าระบบนิเวศ การขึ้นทะเบียนไม้บัญชีไฮเดส และการติดตั้งโซล่าเซลล์

3.1.4) ปัจจัยการผลิตที่สนับสนุน มีการสนับสนุนปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์ให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ประกอบด้วย กล้าไม้ เช่น ยางนา พะยูง มะขามป้อม ประดู่ ติ้ว ตะเคียนทอง เป็นต้น และเรือนเพาะชำกล้าไม้

3.1.5) การศึกษาและการจัดทำข้อมูล มีการดำเนินการ (1) ศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility study) และแผนการบริหารจัดการการปลูกไม้มีค่าเพื่อเศรษฐกิจ ระบบนิเวศ และเป็นหลักประกันที่มั่นคง และ (2) การจัดทำข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่างชนิดในระบบนิเวศเดียวกัน และการจัดทำข้อมูลในเชิงทรัพยากร ครอบคลุมเป้าหมาย

3.2) กิจกรรม

3.2.1) การถ่ายทอดความรู้ หน่วยงานได้ดำเนินการจัดเวทีประชุมทำความเข้าใจโครงการฯ และถ่ายทอดความรู้ด้านระบบนิเวศ ห่วงโซ่อาหารความหลากหลายทางชีวภาพ และการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเพื่อเศรษฐกิจ ระบบนิเวศและหลักประกันที่มั่นคง แก่ผู้เข้าร่วมโครงการแล้วจำนวน 4 ครั้ง ครั้งละ 50 ราย ครอบคลุมเป้าหมาย นอกจากนี้ยังมีการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ด้านการขึ้นทะเบียนไม้บัญชีเขตรัฐ การขยายพันธุ์ในแปลง และองค์ความรู้การติดตั้งโซล่าเซลล์ โดยอยู่ในกระบวนการเตรียมความพร้อมที่จะดำเนินการในเดือนกันยายน 2565

3.2.2) การสำรวจข้อมูลภายใต้กิจกรรมการศึกษาและการจัดทำข้อมูล ตามข้อ 3.1.5) ดำเนินการแล้วเสร็จตามเป้าหมาย

3.3) ผลผลิต

3.3.1) การถ่ายทอดความรู้ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของเป้าหมายจำนวน 200 ราย ได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านระบบนิเวศห่วงโซ่อาหารความหลากหลายทางชีวภาพ และการเพาะชำกล้าไม้จากเมล็ดพันธุ์แล้ว

3.3.2) ปัจจัยการผลิต เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 152 ราย คิดเป็นร้อยละ 76.00 ของเป้าหมายจำนวน 200 ราย ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตแล้ว ได้แก่ กล้าไม้ เช่น ยางนา พะยุง มะขามป้อม ประดู่ ตั้ว และตะเคียนทอง เป็นต้น โดยได้รับกล้าไม้เฉลี่ยรายละ 312 ต้น และสนับสนุนเรือนเพาะชำกล้าไม้ ในรูปแบบกลุ่ม จำนวน 2 แห่ง ครอบคลุมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 123 ราย

3.3.3) การส่งเสริมการปลูกไม้มีค่า จากการสำรวจของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ และบันทึกพิภพพื้นที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า พื้นที่เข้าร่วมโครงการมีไม้มีค่า 1 ล้านต้น และไม้ชั้นกลางและพืชพื้นล่าง 3 ล้านต้น ครอบคลุมเป้าหมาย โดยมีพื้นที่เข้าร่วมโครงการรวมทั้งสิ้นจำนวน 2,465.74 ไร่ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวนี้เกษตรกรจะอนุรักษ์ไม้มีค่า ไม้ชั้นกลาง และพืชพื้นล่าง ให้คงอยู่เพื่อสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ โดยจะใช้ประโยชน์จากความหลากหลายของระบบนิเวศในพื้นที่

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

3.4.1) ระดับความรู้และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

จากการสำรวจ พบว่า หลังจากได้รับการถ่ายทอดความรู้ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีระดับความรู้ความเข้าใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.45 โดยมีสัดส่วนผู้ที่มีความรู้ระดับมากที่สุด ร้อยละ 50.47 ระดับมาก ร้อยละ 44.86 และระดับปานกลาง ร้อยละ 4.67 เมื่อพิจารณาตามหลักสูตรต่าง ๆ พบว่า (ตารางที่ 3.64)

(1) ด้านระบบนิเวศ ห่วงโซ่อาหารความหลากหลายทางชีวภาพ จากการสำรวจพบว่า หลังจากได้รับการถ่ายทอดความรู้ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีระดับความรู้ความเข้าใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.46 โดยมีสัดส่วนผู้ที่มีความรู้ระดับมากที่สุด ร้อยละ 51.85 ระดับมาก ร้อยละ 42.59 และระดับปานกลาง ร้อยละ 5.56 โดยเกษตรกรที่มีความรู้ระดับปานกลาง เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่ไม่เคยศึกษามาก่อน (ตารางที่ 3.64)

ทั้งนี้เกษตรกรร้อยละ 84.38 นำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์แล้ว ในภาพรวมระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.46 เช่น การปลูกไม้ยืนต้นร่วมกับพืชเศรษฐกิจ การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศ การเพาะเห็ด การดูแลรักษาพื้นที่ป่า เป็นต้น และร้อยละ 15.62 ยังไม่ได้นำไปใช้ เนื่องจากเพิ่งผ่านการอบรมถ่ายทอดความรู้ (ตารางที่ 3.65)

(2) การส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเพื่อเศรษฐกิจ ระบบนิเวศ และหลักประกันที่มั่นคง จากการสำรวจ พบว่า หลังจากรับการถ่ายทอดความรู้ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีระดับความรู้ความเข้าใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.45 โดยมีสัดส่วนผู้ที่มีความรู้ระดับมากที่สุด ร้อยละ 49.06 ระดับมาก ร้อยละ 47.17 และระดับปานกลาง ร้อยละ 3.77 โดยเกษตรกรที่มีความรู้ระดับปานกลาง เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่ไม่เคยศึกษามาก่อน (ตารางที่ 3.64)

ทั้งนี้เกษตรกรร้อยละ 62.50 นำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์แล้วในภาพรวมระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.55 เช่น การขยายพันธุ์ การเพาะชำกล้าไม้ เป็นต้น และร้อยละ 37.50 ยังไม่ได้นำไปใช้ เนื่องจากเพิ่งผ่านการอบรมถ่ายทอดความรู้ (ตารางที่ 3.65)

ตารางที่ 3.64 ระดับความรู้หลังเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้

รายการ	ระดับความรู้ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1. ด้านระบบนิเวศฯ	-	-	5.56	42.59	51.85	4.46	มากที่สุด
2. การส่งเสริมการปลูกไม้มีค่า	-	-	3.77	47.17	49.06	4.45	มากที่สุด
เฉลี่ย	-	-	4.67	44.86	50.47	4.45	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

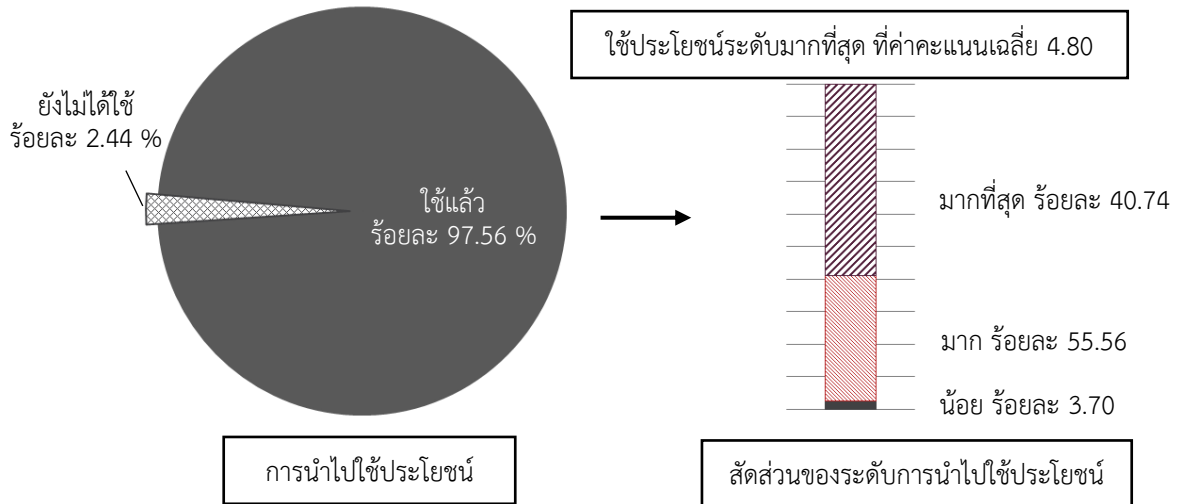
ตารางที่ 3.65 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์และระดับการนำไปใช้ประโยชน์

รายการ	การนำไปใช้ประโยชน์ (ร้อยละ)		ระดับการนำไปใช้ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	ใช้แล้ว	ยังไม่ได้ใช้	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
2. การส่งเสริมการปลูกไม้มีค่า	62.50	37.50	-	-	5.00	35.00	60.00	4.55	มากที่สุด
เฉลี่ย	73.44	26.56	-	-	5.32	39.36	55.32	4.50	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.4.2) ปัจจัยการผลิต

(1) การนำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์ จากการสำรวจ พบว่า เกษตรกรที่ได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิตแล้ว ร้อยละ 97.56 นำไปใช้ประโยชน์แล้ว ในภาพรวมระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.80 โดยมีสัดส่วนผู้ที่มีนำไปใช้ประโยชน์ระดับมากที่สุด ร้อยละ 40.74 ระดับมาก ร้อยละ 55.56 และระดับน้อย ร้อยละ 3.70 โดยเกษตรกรที่นำไปใช้ประโยชน์ระดับน้อย เนื่องจากเพิ่งได้รับการสนับสนุน และร้อยละ 2.44 ยังไม่ได้นำไปใช้ เนื่องจากเพิ่งได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต (ภาพที่ 3.24)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.24 การนำปัจจัยการผลิตที่ได้รับไปใช้ประโยชน์และระดับการนำไปใช้ประโยชน์

(2) ความเพียงพอและคุณภาพของปัจจัยการผลิต

(2.1) ด้านความเพียงพอของปัจจัยการผลิตที่ได้รับสนับสนุน จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรร้อยละ 97.56 เห็นว่า ปัจจัยการผลิตที่ได้รับมีความเพียงพอ ในภาพรวมระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.70 ร้อยละ 2.44 เห็นว่า ยังเพียงพอ โดยต้องการได้รับการสนับสนุนเพิ่มในส่วนของโรงเรือนเพาะชำกล้าไม้ (ตารางที่ 3.66)

(2.2) ด้านความคุณภาพของปัจจัยการผลิต จากการสำรวจ พบว่า เกษตรกรที่นำปัจจัยการผลิตไปใช้แล้วทุกราย ร้อยละ 100.00 เห็นว่า ปัจจัยที่ได้รับมีคุณภาพดี ในภาพรวมระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.80 (ตารางที่ 3.66)

ตารางที่ 3.66 ความเพียงพอและคุณภาพของปัจจัยการผลิตที่ได้รับสนับสนุน

รายการ	ปัจจัยการผลิตที่ได้รับ (ร้อยละ)		ระดับความเพียงพอและคุณภาพ (ร้อยละ)			ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล		
	เพียงพอ/คุณภาพดี	ไม่เพียงพอ/คุณภาพไม่ดี	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง				
1. ความเพียงพอ	97.56	2.44	-	-	2.50	25.00	72.50	4.70	มากที่สุด
2. คุณภาพ	100.00	-	-	-	2.44	14.63	82.93	4.80	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.4.3) รายได้ จากการสำรวจ พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการยังไม่มีรายได้ จากกิจกรรมภายใต้โครงการ เนื่องจากเกษตรกรเพิ่งได้รับการถ่ายทอดความรู้ และอยู่ในช่วงที่เกษตรกรทยอยนำกล้าไม้ที่ได้รับสนับสนุนไปปลูก โดยรายได้หรือผลตอบแทนระยะสั้นจากกิจกรรมภายใต้โครงการ คือ การใช้ประโยชน์จากความหลากหลายในแปลง เช่น การเผาถ่าน การเพาะเห็ด การนำขี้มดแดงมาบริโภคหรือจำหน่าย การเพาะชำกล้าไม้เพื่อจำหน่าย การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ไม้มีค่า และการนำพืชขึ้นรอกมาใช้บริโภคในครัวเรือน เป็นต้น

3.5) ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ

จากการสำรวจความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในส่วนกลาง พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 5.00 โดยมีความพึงพอใจต่อโครงการในด้านของงบประมาณที่ได้รับ แนวทางการดำเนินงานโครงการ และนโยบายโครงการในภาพรวมในระดับมากที่สุด ทั้ง 3 ประเด็น (ตารางที่ 3.67)

ตารางที่ 3.67 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ในส่วนกลางต่อการดำเนินงานโครงการ

ประเด็น	ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. งบประมาณที่ได้รับ	5.00	มากที่สุด
2. แนวทางการดำเนินงานโครงการ	5.00	มากที่สุด
3. นโยบายโครงการในภาพรวม	5.00	มากที่สุด
เฉลี่ย	5.00	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการสำรวจความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า มีความพึงพอใจในภาพรวมระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.56 โดยร้อยละ 63.82 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 28.67 มีความพึงพอใจในระดับมาก และร้อยละ 7.51 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในด้านต่าง ๆ พบว่า (ตารางที่ 3.68)

3.5.1) การชี้แจงโครงการ/ประสานงาน/แนะนำการดำเนินงานโครงการจากเจ้าหน้าที่ไปยังผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.52 โดยร้อยละ 60.31 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 31.75 มีความพึงพอใจในระดับมาก และร้อยละ 7.94 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

3.5.2) ความเหมาะสมของวิธีการ หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และเงื่อนไขในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการ พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.57 โดยร้อยละ 65.08 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 26.98 มีความพึงพอใจในระดับมาก และร้อยละ 7.94 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

3.5.3) ความเหมาะสมขององค์ความรู้ หลักสูตร ระยะเวลา และรูปแบบการอบรม ถ่ายทอดความรู้ พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.58 โดยร้อยละ 62.90 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 32.26 มีความพึงพอใจในระดับมาก และร้อยละ 4.84 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยเกษตรกรที่มีความพึงพอใจระดับปานกลาง เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่า ควรจัดให้มีกิจกรรมศึกษาดูงานในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มองค์ความรู้ และนำมาประยุกต์ใช้

3.5.4) ความเหมาะสมของปัจจัยการผลิตที่ได้รับการสนับสนุน พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.66 โดยร้อยละ 76.19 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 14.29 มีความพึงพอใจในระดับมาก และร้อยละ 9.52 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

3.5.5) การกำกับ/แนะนำ/เยี่ยมเยียน/ติดตามผลการดำเนินงานจากเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.51 โดยร้อยละ 58.73 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 33.33 มีความพึงพอใจในระดับมาก และร้อยละ 7.94 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ทั้งนี้จากการสำรวจ พบว่า หน่วยงานได้ถ่ายทอดทักษะในการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชัน Line และ Zoom

Cloud Meetings แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกราย เพื่อกำกับ/แนะนำ/ติดตามการดำเนินงาน เนื่องจากสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ ไม่มีหน่วยงานในระดับภูมิภาค

ตารางที่ 3.68 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1. การชี้แจงโครงการ	-	-	7.94	31.75	60.31	4.52	มากที่สุด
2. ขั้นตอน วิธีการดำเนินการโครงการ	-	-	7.94	26.98	65.08	4.57	มากที่สุด
3. หลักสูตรที่อบรมให้เกษตรกร	-	-	4.84	32.26	62.90	4.58	มากที่สุด
4. ปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์	-	-	9.52	14.29	76.19	4.66	มากที่สุด
5. การแนะนำ/เยี่ยมเยือน/ติดตาม	-	-	7.94	33.33	58.73	4.51	มากที่สุด
เฉลี่ย	-	-	7.51	28.67	63.82	4.56	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.6) ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

3.6.1) สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ ได้ถ่ายทอดทักษะในการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชัน Line และ Zoom Cloud Meetings แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกราย และมีกระบวนการพัฒนาเกษตรกรเป้าหมายในแต่ละรายอย่างต่อเนื่อง โดยมีโครงการรองรับตั้งแต่การเริ่มต้นเรียนรู้ระบบความหลากหลายทางชีวภาพ การส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารในระดับชุมชน และพัฒนาต่อยอดไปจนถึงการสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร/ชุมชน ในการสร้างรายได้จากความหลากหลายทางชีวภาพในภาคธุรกิจ

3.6.2) เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั้งในกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ลงพื้นที่จัดอบรมถ่ายทอดความรู้ และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

3.6.3) สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ พิจารณาเร่งดำเนินการถ่ายทอดความรู้ และสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้ครบตามเป้าหมาย

3.6.4) สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ พิจารณาจัดกิจกรรมศึกษาดูงานในพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกัน เพื่อเพิ่มองค์ความรู้ให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการและสามารถนำไปประยุกต์ใช้

ประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จังหวัดศรีสะเกษ

พื้นที่ถ่ายทอดความรู้การใช้ประโยชน์
จากความหลากหลายทางชีวภาพ

การเผาถ่ายจำหน่าย จังหวัดศรีสะเกษ

การปลูกไม้พุ่มในแปลงที่เข้าร่วมโครงการ

แปลงเพาะชำกล้าไม้ จังหวัดศรีสะเกษ

พื้นที่ป่าที่เข้าร่วมโครงการ จังหวัดศรีสะเกษ

สัมภาษณ์สมาชิก จังหวัดศรีสะเกษ

3.2.9 โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร

1) สาระสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านพืช ประมง ปศุสัตว์ และการพัฒนาคุณภาพดิน จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ตลอดจนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคในที่ดินที่ได้รับการจัดสรรในรูปแบบแปลงรวม เพื่อเพิ่มผลผลิตลดรายจ่าย สร้างรายได้ รวมทั้งพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น

1.2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

1.2.1) เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป้าหมายที่คณะอนุกรรมการจัดหาที่ดิน และคณะกรรมการจัดที่ดิน ส่งมอบให้คณะอนุกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและการตลาด จำนวน 9,500 ราย แบ่งเป็น กรมส่งเสริมสหกรณ์ 750 ราย กรมส่งเสริมการเกษตร 1,600 ราย กรมประมง 1,950 ราย กรมปศุสัตว์ 900 ราย กรมพัฒนาที่ดิน 4,000 ราย และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จำนวน 300 ราย

1.2.2) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ได้ดำเนินกิจกรรมพัฒนาโครงสร้างพื้นที่ดินแปลงรวม จำนวน 31 พื้นที่

1.3) หน่วยงานรับผิดชอบ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมชลประทาน กรมวิชาการเกษตร กรมหม่อนไหม กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

1.4) งบประมาณ รวมทั้งสิ้น 83.8640 ล้านบาท (กรมส่งเสริมสหกรณ์ 1.4712 ล้านบาท กรมส่งเสริมการเกษตร 2.8724 ล้านบาท กรมประมง 5.4750 ล้านบาท กรมปศุสัตว์ 6.4917 ล้านบาท กรมพัฒนาที่ดิน 51.5145 ล้านบาท สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม 15.9253 ล้านบาท และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 0.1139 ล้านบาท)

1.5) ระยะเวลาการดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2) วิธีการติดตามผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.1) รายงานผลการดำเนินงานโครงการ จากกรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมพัฒนาที่ดิน และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยรายงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2.1.2) การติดตามในพื้นที่ สืบราชข้อมูลด้วยตัวอย่าง ดังนี้

1) พื้นที่เป้าหมายครอบคลุมพื้นที่ทุกหน่วยงานดำเนินการ จำนวน 15 พื้นที่ ดังนี้

1.1) พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

- 1.1.1) ป่าไผ่และป่าโคกไม้้งาม จังหวัดอุดรธานี
- 1.1.2) ป่าโคกหลวงแปลงที่สาม จังหวัดขอนแก่น
- 1.1.3) ป่าดงภูสีฐาน จังหวัดมุกดาหาร
- 1.1.4) ป่าดงหมู จังหวัดมุกดาหาร
- 1.1.5) ป่าดงหมู จังหวัดนครพนม

- 1.1.6) ป่าแมงาวฝั่งซ้าย จังหวัดลำปาง
 - 1.1.7) ป่าฝั่งซ้ายแม่น้ำปิง จังหวัดตาก
 - 1.2) พื้นที่ปฏิรูปที่ดิน
 - 1.2.1) ตำบล นาจำปา อำเภอตอนจาง จังหวัดกาฬสินธุ์
 - 1.2.2) บ้านกอก ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
 - 1.2.3) No 378 ตำบลเขาสก อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี
 - 1.2.4) ป่าห้วยระบำ จังหวัดอุทัยธานี
 - 1.2.5) แปลงเลขที่ 83 ตำบลหงส์เจริญ อำเภอท่าแพะ จังหวัดชุมพร
 - 1.2.6) ตำบลไทรทอง อำเภอชัยบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 - 1.3) พื้นที่สาธารณประโยชน์
 - 1.3.1) โคกทำเลเลี้ยงสัตว์ อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น
 - 1.3.2) เกาะลอยหินดาด ตำบลขำราก จังหวัดตราด
- 2) กลุ่มเป้าหมายและจำนวนตัวอย่าง ทั้งหมดจำนวน 206 ราย ประกอบด้วย
- 2.1) เจ้าหน้าที่รับผิดชอบโครงการในพื้นที่ จำนวน 56 ราย
 - 2.2) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 150 ราย (พื้นที่ละ 10 ราย)

2.2) ช่วงเวลาของข้อมูล

- 2.2.1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565
- 2.2.2) สํารวจข้อมูลในพื้นที่โครงการ ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน - 31 กรกฎาคม 2565

3) ผลการติดตาม

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้ดำเนินการติดตามผลการดำเนินงานในภาพรวมผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบาย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และลงสำรวจข้อมูลในพื้นที่โครงการรวม 15 พื้นที่ โดยได้จัดทำสรุปรายงานเสนอปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 4 ครั้งสรุปผลการติดตามโครงการได้ดังนี้

3.1) ปัจจัยนำเข้า

3.1.1) งบประมาณ การจัดสรรงบประมาณสำหรับดำเนินกิจกรรมภายใต้การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร มีหน่วยงานร่วมดำเนินการทั้งสิ้น 6 หน่วยงาน ได้รับการจัดสรรงบประมาณรวมทั้งสิ้น 83,750,100 บาท ประกอบด้วย กรมส่งเสริมสหกรณ์ 1,471,200 บาท กรมส่งเสริมการเกษตร 2,872,400 บาท กรมประมง 5,475,000 บาท กรมปศุสัตว์ 6,491,700 บาท กรมพัฒนาที่ดิน 51,547,500 บาท และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรวม 15,925,300 บาท ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ณ วันที่ 30 กันยายน 2565 มีผลการเบิกจ่าย 76,891,900 บาท คิดเป็นร้อยละ 91.82 ของงบประมาณทั้งหมด (ตารางที่ 3.69)

ตารางที่ 3.69 งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรและผลการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ

หน่วยงาน	งบที่ได้รับจัดสรร (บาท)	เบิกจ่ายแล้ว (บาท)	ร้อยละ
1. กรมส่งเสริมสหกรณ์	1,471,200	1,463,700	99.49
2. กรมส่งเสริมการเกษตร	2,872,400	2,836,000	98.73
3. กรมประมง	5,475,000	5,471,500	99.94
4. กรมปศุสัตว์	6,491,700	6,488,600	99.95
5. กรมพัฒนาที่ดิน	51,514,500	51,098,200	99.19
6. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	15,925,300	9,533,900	59.87
รวมงบประมาณทั้งสิ้น	83,705,100	76,891,900	91.81

ที่มา: จากการรายงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3.1.2) ความเพียงพอของงบประมาณ ในภาพรวมเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับพื้นที่ มีความเห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอต่อการดำเนินงานร้อยละ 85.71 ส่วนที่เหลือเห็นว่าไม่เพียงพอ ในหน่วยงานกรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ และกรมพัฒนาที่ดิน เนื่องจากในบางพื้นที่มีเกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการจำนวนมาก ในกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ และการปรับปรุงบำรุงดิน แต่เป้าหมายการส่งเสริมของหน่วยงานค่อนข้างจำกัด ไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่โครงการ (ตารางที่ 2)

3.1.3) ความทันเวลาของงบประมาณ ในภาพรวมเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับพื้นที่มีความเห็นว่า งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมาทันเวลาทั้งหมด โดยสามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ตารางที่ 3.70)

ตารางที่ 3.70 ร้อยละความเพียงพอและความทันเวลาของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรดำเนินงานโครงการ

หน่วย: ร้อยละ

หน่วยงาน	ความเพียงพอ		ความทันเวลา	
	เพียงพอ	ไม่เพียงพอ	ทันเวลา	ไม่ทันเวลา
1. กรมส่งเสริมสหกรณ์	88.89	11.11	100.00	-
2. กรมส่งเสริมการเกษตร	75.00	25.00	100.00	-
3. กรมประมง	100.00	-	100.00	-
4. กรมปศุสัตว์	90.00	10.00	100.00	-
5. กรมพัฒนาที่ดิน	50.00	50.00	100.00	-
6. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	100.00	-	100.00	-
7. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	100.00	-	100.00	-
ภาพรวม	85.71	14.29	100.00	-

ที่มา: จากการสำรวจ

3.1.4) จำนวนเกษตรกร/ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ จำนวน 9,500 ราย ในพื้นที่เป้าหมายโครงการ 30 พื้นที่ เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 55 ปี มีประสบการณ์ในการทำเกษตรเฉลี่ย 28 ปี การศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 ราย เป็นแรงงานในภาคเกษตรเฉลี่ย 2 ราย และแรงงานนอกภาคเกษตรเฉลี่ย 2 ราย

จากข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ดังนั้นการส่งเสริมโครงการต้องใช้ระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเกษตรกร ในระยะหนึ่ง ในส่วนประสบการณ์ทางการเกษตร พบว่า ส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรเป็นอาชีพหลัก และมีความชำนาญในการทำการเกษตรอยู่แล้ว

3.2) กิจกรรม การดำเนินงานของโครงการ ดังนี้

3.2.1) การบูรณาการในพื้นที่ เป็นการกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการส่งเสริมและพัฒนา อาชีพจากคณะอนุกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและการตลาด (อนุ 3) โดยมีกรมส่งเสริมสหกรณ์ เป็นฝ่ายเลขานุการฯ ซึ่งได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ จำนวน 30 พื้นที่ โดยพบว่า ในแต่ละพื้นที่ มีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมบูรณาการครบทั้ง 30 พื้นที่

ในส่วนของการเข้าร่วมเป็นคณะทำงานส่งเสริมพัฒนาอาชีพและการตลาด พบว่า หน่วยงานในพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานประมงจังหวัด สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สถานีพัฒนาที่ดิน โครงการชลประทานจังหวัด สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด และหน่วยงานบูรณาการภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เข้าร่วมเป็นคณะทำงานฯ แล้วทั้งหมด โดยมีสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเป็นฝ่ายเลขานุการคณะทำงานฯ ผลการดำเนินงาน มีการจัดประชุมทำแผนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพในพื้นที่เสร็จเรียบร้อยแล้วทั้ง 30 พื้นที่ (ตารางที่ 3.71)

3.2.2) การจัดประชุมชี้แจงการดำเนินงานเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ หน่วยงานในระดับส่วนกลาง ได้ดำเนินการจัดประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานให้แก่เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในระดับพื้นที่เรียบร้อยแล้วในช่วง ไตรมาสที่ 1 และไตรมาสที่ 2 ของปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 และมีคู่มือในประกอบการดำเนินงานโครงการ (ตารางที่ 3.71)

3.2.3) การดำเนินการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ หน่วยงานในพื้นที่ดำเนินการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้การส่งเสริมพัฒนาอาชีพด้านพืช ประมง ปศุสัตว์ การปรับปรุงบำรุงดิน และการส่งเสริมการรวมกลุ่มการจัดทำบัญชีครัวเรือน ให้แก่เกษตรกรแล้วทั้งหมด (ตารางที่ 3.71)

3.2.4) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต หน่วยงานในพื้นที่ดำเนินการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ สารปรับปรุงบำรุงดิน อุปกรณ์การเลี้ยงสัตว์ และอุปกรณ์การแปรรูปแล้วทั้งหมด (ตารางที่ 3.71)

3.2.5) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

(1) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กิจกรรมการจัดทำแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ดินแบบแปลงรวม เป้าหมายจำนวน 31 พื้นที่ ดำเนินการแล้วทั้งหมด โดยประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ร่วมบูรณาการ สำรวจพื้นที่การจัดสรรใช้ประโยชน์ และสำรวจออกแบบการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งวางแผนการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้สอดคล้องกับศักยภาพของดินและแผนการใช้ที่ดิน สำหรับการดำเนินการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน 2 พื้นที่ ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง

(2) กรมชลประทาน กิจกรรมการก่อสร้างแหล่งน้ำและเพิ่มพื้นที่ชลประทาน ดำเนินการ 1 พื้นที่ ในป่าสงวนแห่งชาติ ป่าไผ่และป่าโคกไม้้งาม จังหวัดอุดรธานี ขณะนี้อยู่ระหว่างการก่อสร้างในพื้นที่

(3) กรมพัฒนาที่ดิน กิจกรรมการอนุรักษ์ฟื้นฟู และปรับปรุงดิน เพื่อลดการพังทลายของหน้าดิน ดำเนินการครบตามเป้าหมาย จำนวน 15,000 ไร่ กิจกรรมประกอบด้วย การสำรวจออกแบบล่องหน้าควบคุมงานก่อสร้าง งานจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และก่อสร้างงานจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ (ตารางที่ 3.71)

3.2.6) การติดตามผลการดำเนินงานในพื้นที่ หน่วยงานดำเนินการติดตามในพื้นที่ ครบตามเป้าหมาย โดยติดตามให้คำแนะนำแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น หลังจากการนำองค์ความรู้และปัจจัย การผลิตไปปฏิบัติ (ตารางที่ 3.71)

ตารางที่ 3.71 กิจกรรมการดำเนินงานของโครงการ

กิจกรรม	ร้อยละ
1. การบูรณาการดำเนินงานในพื้นที่	100.00
2. การจัดประชุมชี้แจงการดำเนินงานให้เจ้าหน้าที่ในพื้นที่	100.00
3. การดำเนินการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร	100.00
4. การดำเนินการสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกร	100.00
5. การดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	
5.1 ส.ป.ก. กิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ดินแบบแปลงรวม	100.00
5.2 ขป. กิจกรรมก่อสร้างแหล่งน้ำและเพิ่มพื้นที่ชลประทาน	100.00
5.3 พต. กิจกรรมการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และปรับปรุงดิน	100.00
6. การติดตามผลการดำเนินงานในพื้นที่	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

3.3) ผลผลิต

การดำเนินงานโครงการในภาพรวม สามารถจำแนกผลผลิตที่เกิดขึ้นได้ 4 กิจกรรม ดังนี้

3.3.1) แผนปฏิบัติงานบูรณาการในพื้นที่ จากการดำเนินงานโครงการได้มีการกำหนด พื้นที่เป้าหมายจากคณะกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและการตลาด พบว่า พื้นที่เป้าหมายจำนวน 30 พื้นที่ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติงานเพื่อบูรณาการส่งเสริม พัฒนาอาชีพและการตลาดครบทุกพื้นที่ (ตารางที่ 3.72)

3.3.2) เกษตรกรได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้และสนับสนุนปัจจัยการผลิต จากการดำเนินงานของหน่วยงานส่วนใหญ่เป็นการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้พร้อมทั้งสนับสนุนปัจจัยการผลิต พบว่า สามารถดำเนินการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้และสนับสนุนปัจจัยการผลิต จำนวน 9,532 ราย คิดเป็น ร้อยละ 100.34 โดยกรมพัฒนาที่ดิน ดำเนินการสูงกว่าเป้าหมาย จำนวน 32 ราย (ตารางที่ 3.72)

3.3.3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

(1) พื้นที่แปลงรวมในเขตปฏิรูปที่ดิน ดำเนินการโดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรวม เป้าหมายจำนวน 31 พื้นที่ ดังนี้ (ตารางที่ 3.72)

(1.1) จัดทำแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สำนักงานการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรวม จัดทำแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานแล้วทั้งหมดจำนวน 31 พื้นที่ โดยการประสาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำรวจพื้นที่การจัดสรรการใช้ประโยชน์ และสำรวจออกแบบการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อวางแผนการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้สอดคล้องกับศักยภาพของดินและแผนการใช้ที่ดิน

(1.2) การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน งบประมาณ พ.ศ. 2565 ดำเนินการใน 2 พื้นที่ ดังนี้

(1.2.1) พื้นที่ปฏิรูปที่ดิน ตำบลเขาพนม อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่
 - อาคารรวบรวมผลผลิตทางการเกษตร ขนาด 33 x 20 เมตร
 ตำบลเขาพนม อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ อยู่ระหว่างดำเนินงานก่อสร้างอาคาร
 - โรงเรือนระบบน้ำหยดอัตโนมัติ ตำบลเขาพนม อำเภอเขาพนม
 จังหวัดกระบี่ ลงนามสัญญาเรียบร้อยแล้ว อยู่ระหว่างดำเนินงานก่อสร้างโรงเรือน

(1.2.2) พื้นที่ปฏิรูปที่ดิน ตำบลสะพานไม้แก่น อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
 ก่อสร้างโรงเรือนระบบน้ำหยดอัตโนมัติ ตำบลสะพานไม้แก่น อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ลงนามสัญญาเรียบร้อยแล้ว
 อยู่ระหว่างดำเนินงานก่อสร้างโรงเรือน

(2) การก่อสร้างแหล่งน้ำและเพิ่มพื้นที่ชลประทาน ดำเนินการโดยกรมชลประทาน
 ในการก่อสร้างแหล่งน้ำและเพิ่มพื้นที่ชลประทาน เป้าหมาย 1 พื้นที่ ในป่าสงวนแห่งชาติป่าไผ่และป่าโคกไม้้งาม
 จังหวัดอุดรธานี ขณะนี้อยู่ระหว่างการก่อสร้างในพื้นที่

ทั้งนี้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดำเนินการเพิ่มเติมจากโครงสร้างพื้นฐานเดิม
 ที่ยังไม่สมบูรณ์แบบ ในระบบการสูบน้ำ กระจายน้ำ ทางลำเลียงน้ำเข้าแปลงของเกษตรกร รวมทั้งถนนที่เป็น
 ดินลูกรังที่ใช้ในการสัญจรเข้าออกจากพื้นที่ ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาต่อไป

3.3.4) การอนุรักษ์ พื้นฟู และปรับปรุงดิน เป็นการดำเนินการในกิจกรรมการพัฒนา
 ในพื้นที่ โดยกรมพัฒนาที่ดิน ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อลดการพังทลายของหน้าดินและการปรับปรุงบำรุงดิน
 ให้มีอินทรีย์วัตถุเพิ่มขึ้น เป้าหมายการดำเนินการจำนวน 15,000 ไร่ ดำเนินการแล้วทั้งหมด (ตารางที่ 3.72)

ตารางที่ 3.72 ผลการดำเนินงานโครงการ

หลักสูตร/กิจกรรม	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
1. การบูรณาการจัดทำแผนดำเนินงานในพื้นที่	พื้นที่	30	30	100.00
2. การอบรมถ่ายทอดความรู้และสนับสนุน ปัจจัยการผลิต	ราย	9,500	9,532	100.34
2.1 กิจกรรมการพัฒนาอาชีพและ การตลาดในระดับชุมชนร่วมกับ สหกรณ์ในพื้นที่ (กรมส่งเสริมสหกรณ์)		750	750	100.00
2.2 กิจกรรมการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยี ด้านการเกษตรที่เหมาะสมตามศักยภาพ ของพื้นที่ (กรมส่งเสริมการเกษตร)		1,600	1,600	100.00
2.3 กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (กรมประมง)		1,950	1,950	100.00
2.4 กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ด้านปศุสัตว์ (กรมปศุสัตว์)		900	900	100.00
2.5 กิจกรรมการพัฒนาคุณภาพดิน (กรมพัฒนาที่ดิน)		4,000	4,032	100.80
2.6 กิจกรรมการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรวม เพื่อยกระดับรายได้ (สำนักงาน การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม)		300	300	100.00

ตารางที่ 3.72 ผลการดำเนินงานโครงการ (ต่อ)

หลักสูตร/กิจกรรม	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
3. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน				
3.1 พื้นที่แปลงรวมในเขตปฏิรูปที่ดิน (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม)	พื้นที่	31	31	100.00
3.2 การก่อสร้างแหล่งน้ำและเพิ่มพื้นที่ ชลประทาน (กรมชลประทาน)	พื้นที่	1	1	100.00
4. การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และปรับปรุงดิน (กรมพัฒนาที่ดิน)	ไร่	15,000	15,000	100.00

ที่มา: จากรายงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

3.4.1) ด้านการนำองค์ความรู้ไปปฏิบัติ และการใช้ประโยชน์จากปัจจัยการผลิต

ในภาพรวมเกษตรกรร้อยละ 88.59 นำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ และเกษตรกรร้อยละ 94.07 นำปัจจัยการผลิตที่ได้รับการสนับสนุนไปใช้ประโยชน์ในครัวเรือน ส่วนเกษตรกรที่ไม่ปฏิบัติและไม่ได้ใช้ปัจจัยการผลิต เนื่องจากเกษตรกรกลุ่มนี้เพิ่งได้รับการถ่ายทอดความรู้ในช่วงไตรมาสที่ 3 ที่ผ่านมายังไม่ได้นำองค์ความรู้ และปัจจัยการผลิตที่ได้รับไปปฏิบัติและใช้ในครัวเรือน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ดังนี้ (ตารางที่ 3.73)

(1) ด้านการพัฒนาที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบพื้นฐานข้อมูล Zoning เกษตรกรร้อยละ 91.11 ได้นำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ เช่น การตรวจวิเคราะห์ดิน การทำปุ๋ยหมัก/น้ำหมักชีวภาพ การปลูกหญ้าแฝกเพื่อลดการพังทลายของหน้าดิน และการผสมปุ๋ยอินทรีย์ไว้ในครัวเรือน ส่วนการนำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์ พบว่า เกษตรกรทั้งหมดได้นำไปใช้ประโยชน์ เช่น สารเร่งซูเปอร์ พด. วัสดุการเกษตร ปุ๋ยอินทรีย์ เมล็ดพันธุ์ปุ๋ยพืชสด และหญ้าแฝก เป็นต้น

(2) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านพืช เกษตรกรร้อยละ 95.24 นำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ เช่น การลดต้นทุนการผลิต และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในพืชเศรษฐกิจหลักของพื้นที่ การใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้สารเคมี และการปลูกพืชเกษตรผสมผสานลดรายจ่ายในครัวเรือน ส่วนการนำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 97.56 ได้นำไปใช้ประโยชน์ เช่น พันธุ์พืช (ไม้ผล พืชผักไม้เศรษฐกิจ) และอุปกรณ์การเพาะปลูก เป็นต้น

(3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านประมง เกษตรกรร้อยละ 95.00 นำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ เช่น การเพาะเลี้ยงปลา การเพาะเลี้ยงกบ การใช้วัสดุเหลือใช้ในครัวเรือนเพื่อลดต้นทุนการผลิต และการดูแลรักษาที่ถูกต้องวิธี ส่วนการนำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 92.68 ได้นำไปใช้ประโยชน์ เช่น พันธุ์ปลา พันธุ์กบ กระชังเพาะเลี้ยง และอาหารสำเร็จรูป เป็นต้น

(4) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านปศุสัตว์ เกษตรกรร้อยละ 93.02 นำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ เช่น การเลี้ยงไก่ไข่/ไก่พื้นเมือง การเลี้ยงวัว และการดูแลรักษาที่ถูกต้องวิธี เป็นต้น ส่วนการนำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 90.91 ได้นำไปใช้ประโยชน์ เช่น แม่พันธุ์ไก่ไข่/ไก่พื้นเมือง รางอาหาร รางน้ำ พันธุ์หญ้าเนเปียร์ และอาหารสำเร็จรูป เป็นต้น

(5) ด้านการแปรรูปสินค้าเกษตร เกษตรกรร้อยละ 67.86 นำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ เช่น การทำกล้วยฉาบ ไข่เค็ม ไส้กรอก น้ำผลไม้ และถนอมอาหาร เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่แปรรูป

เพื่อการบริโภคในครัวเรือน ซึ่งยังไม่มีการพัฒนาไปในเชิงธุรกิจชุมชน ส่วนการนำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์พบว่า เกษตรกรร้อยละ 90.48 ได้นำไปใช้ประโยชน์แล้ว เช่น อุปกรณ์ในการแปรรูป และถุงซีลสุญญากาศ เป็นต้น

(6) ด้านการส่งเสริมการรวมกลุ่ม เกษตรกรร้อยละ 79.41 นำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ เช่น แนวทางการดำเนินงานในรูปแบบสหกรณ์ ตลาดนำการผลิตความต้องการของตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย และการรวมกลุ่มเพื่อผลิตและจำหน่าย เป็นต้น ส่วนการนำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์พบว่า เกษตรกรร้อยละ 90.00 ได้นำไปใช้ประโยชน์ เช่น เมล็ดพันธุ์พืช สหกรณ์จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ และปุ๋ยให้กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในราคาที่ถูกลงกว่าท้องตลาด และเครื่องจักรผลิต เป็นต้น

(7) ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน เกษตรกรร้อยละ 90.48 นำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ โดยการจดบันทึกรายรับ - รายจ่ายของครัวเรือน ส่วนการนำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์พบว่า เกษตรกรร้อยละ 95.00 ได้นำสมุดจดบันทึกที่ได้รับไปใช้ประโยชน์

ตารางที่ 3.73 การนำองค์ความรู้ไปปฏิบัติ และการนำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	องค์ความรู้การพัฒนาอาชีพ		ปัจจัยการผลิต	
	นำไปปฏิบัติ	ไม่นำไปปฏิบัติ	ใช้ปัจจัยการผลิต	ไม่ใช้ปัจจัยการผลิต
1. ด้านการพัฒนาที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน	91.11	8.89	100.00	-
2. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ				
2.1 ด้านพืช	95.24	4.76	97.56	2.44
2.2 ด้านประมง	95.00	5.00	92.68	7.32
2.3 ด้านปศุสัตว์	93.02	6.98	90.91	9.09
3. ด้านการแปรรูปสินค้าเกษตร	67.86	32.14	90.48	9.52
4. ด้านการส่งเสริมการรวมกลุ่ม	79.41	20.59	90.00	10.00
5. ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน	90.48	9.52	95.00	5.00
ภาพรวม	88.59	11.41	94.07	5.93

ที่มา: จากการสำรวจ

3.4.2) ด้านการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐาน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดำเนินการจัดทำแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ ครอบคลุมเป้าหมาย จำนวน 31 พื้นที่ ซึ่งจะดำเนินการก่อสร้างในปี พ.ศ. 2566 เป็นต้นไป เกษตรกรจึงยังไม่ได้ใช้ประโยชน์จากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

3.4.3) ด้านการใช้ประโยชน์จากการก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

การพัฒนาระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ในการลดการชะล้างพังทลายของดิน การสนับสนุนแหล่งน้ำใช้ในชุมชน โดยมีพื้นที่ก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเสร็จเรียบร้อยแล้ว ยกตัวอย่างเช่น

(1) พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ปาดงบังอี แปลงที่ 1 บ้านนาถ่อน หมู่ 10 ตำบลโพนทราย อำเภอมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร ครอบคลุมในพื้นที่ 630 ไร่ มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 75 ราย ได้ใช้ประโยชน์แล้วทั้งหมด

(2) พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ปาดงบังอี แปลงที่ 1 บ้านนาหัวภู หมู่ที่ 9 ตำบลนาโสก อำเภอมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร ครอบคลุมในพื้นที่ 700 ไร่ มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 61 ราย ได้ใช้ประโยชน์แล้วทั้งหมด

3.4.4) ด้านเศรษฐกิจ

(1) ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

จากการส่งเสริมของหน่วยงานต่าง ๆ ในด้านการพัฒนาคุณภาพดินและการส่งเสริมพัฒนาอาชีพด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง ในภาพรวม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 56.98 เริ่มมีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่ลดลง เนื่องจากนำองค์ความรู้และปัจจัยการผลิตที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการไปปฏิบัติในครัวเรือน โดยการลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีปรับเปลี่ยนมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพแทน (สามารถลดค่าใช้จ่ายลงเฉลี่ย 134 บาทต่อไร่) รวมทั้งปลูกผักสวนครัว และเลี้ยงไก่ไข่ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานไว้บริโภคเองในครัวเรือน โดยสามารถลดค่าใช้จ่ายลงเฉลี่ย 231 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน (โดยเกษตรกรกลุ่มพืช ลดค่าใช้จ่ายจากบริโภค ผักสวนครัวที่ปลูกในครัวเรือนลง 245 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน เกษตรกรกลุ่มปศุสัตว์ ลดค่าใช้จ่ายจากบริโภคไข่ไก่ที่เลี้ยงในครัวเรือนลง 207 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน) ส่วนเกษตรกรร้อยละ 34.88 มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่เท่าเดิม เนื่องจากเพิ่งเริ่มปฏิบัติ มีการนำองค์ความรู้ไปปฏิบัติใช้ในครัวเรือนไม่มากนัก ส่วนเกษตรกรร้อยละ 8.14 มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากไม่มีเวลาในการปฏิบัติตามแนวทางที่หน่วยงานเข้าไปส่งเสริม ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาต่อไป (ตารางที่ 3.74 และ 3.75)

ตารางที่ 3.74 ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของเกษตรกรจำแนกตามกลุ่มการผลิต

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน		
	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น
1. เกษตรกรกลุ่มพืช	83.78	10.81	5.41
2. เกษตรกรกลุ่มปศุสัตว์	75.00	20.83	4.17
3. เกษตรกรกลุ่มประมง	-	84.00	16.00
ภาพรวม	56.98	34.88	8.14

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 3.75 ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่ลดลงในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร

รายการ	ค่าใช้จ่ายในภาคการเกษตร	ค่าใช้จ่ายนอกภาคการเกษตร
1. เกษตรกรกลุ่มพืช	ลดลง 134 บาทต่อไร่ (ลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีปรับเปลี่ยนมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์/น้ำหมักชีวภาพ)	ลดลง 245 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน (บริโภคผักสวนครัวที่ปลูกในครัวเรือน)
2. เกษตรกรกลุ่มปศุสัตว์	ไม่ปรับเปลี่ยน	ลดลง 207 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน (บริโภคไข่ไก่ที่เลี้ยงในครัวเรือน)
เฉลี่ย		ลดลง 231 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน

ที่มา: จากการสำรวจ

(2) รายได้ในครัวเรือน

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ส่วนใหญ่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ และสนับสนุนปัจจัยการผลิตในช่วงไตรมาสที่ 2 และไตรมาสที่ 3 ซึ่งยังไม่มีกำหนดจำหน่ายผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมของโครงการ ผลลัพธ์เบื้องต้นด้านรายได้ในครัวเรือนจึงยังไม่เกิดขึ้น

3.4.5) ด้านสังคม

(1) การอยู่อาศัยของเกษตรกรในพื้นที่โครงการ

(1.1) การเคลื่อนย้ายออกนอกพื้นที่โครงการ เกษตรกรเข้าร่วมโครงการทั้งหมดไม่ย้ายออกนอกพื้นที่โครงการ เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และที่สาธารณประโยชน์เป็นเกษตรกรที่อาศัยในพื้นที่เดิมอยู่แล้ว จึงไม่มีการเคลื่อนย้ายออกนอกพื้นที่ และเกษตรกรในพื้นที่ปฏิรูปที่ดินเป็นเกษตรกรที่ได้รับจัดสรรพื้นที่อยู่อาศัย และที่ดินทำกิน ซึ่งได้รับประโยชน์จากโครงการจึงไม่มีการเคลื่อนย้ายออกนอกพื้นที่ (ตารางที่ 3.76)

(1.2) การทำการเกษตรต่อเนื่อง เกษตรกรเข้าร่วมโครงการทั้งหมด ทำการเกษตรต่อเนื่อง เป็นอาชีพหลัก สร้างรายได้หลักให้เกษตรกรในพื้นที่โครงการ (ตารางที่ 3.76)

(1.3) ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน เกษตรกรร้อยละ 93.10 ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนมีความสามัคคีร่วมกันดี ส่วนที่เหลือมีความเห็นว่าความสัมพันธ์ของคนในชุมชนมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ (ตารางที่ 3.76)

ตารางที่ 3.76 การอยู่อาศัยของเกษตรกรในพื้นที่โครงการ

รายการ	ร้อยละ
1. ไม่เคลื่อนย้ายออกนอกพื้นที่	100.00
2. การทำการเกษตรต่อเนื่อง	100.00
3. ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน	
3.1 มีความสามัคคี	93.10
3.2 ต่างคนต่างอยู่	6.90

ที่มา: จากการสำรวจ

(2) การมีส่วนร่วมในชุมชน

เป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมในชุมชนของเกษตรกรในพื้นที่โครงการ โดยเกษตรกรทั้งหมดให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในชุมชน โดยกิจกรรมการมีส่วนร่วมมากที่สุด เป็นกิจกรรมงานบุญประเพณีในชุมชน ร้อยละ 100.00 รองลงมาเป็นการประชุมหมู่บ้าน ร้อยละ 95.40 และพัฒนา/ปรับปรุงพื้นที่ส่วนกลางชุมชน ร้อยละ 89.66 ส่วนเกษตรกรที่ไม่มีส่วนร่วมในชุมชน เนื่องจากไม่มีเวลามาร่วมดำเนินการ เนื่องจากติดภารกิจในครัวเรือน (ตารางที่ 3.77)

ตารางที่ 3.77 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในชุมชน

รายการ	ร้อยละ
1. งานบุญประเพณีในชุมชน	100.00
2. การประชุมหมู่บ้าน	95.40
3. พัฒนา/ปรับปรุงพื้นที่ส่วนกลางชุมชน	89.66

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5) ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ

3.5.1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการปฏิบัติงานโครงการ

ในส่วนนี้เป็นความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการปฏิบัติงานโครงการ พบว่า โดยภาพรวมเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.40 คะแนน เนื่องจากส่วนกลางมีการชี้แจงขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ รวมทั้งมีคู่มือโครงการ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในพื้นที่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย ในส่วนการจัดเวทีประชาคมสอบถามความต้องการชุมชน ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.29 เนื่องจากประชาชนในพื้นที่มีจำนวนมาก มีความต้องการที่หลากหลาย ส่งผลให้การจัดเวทีประชาคมต้องใช้เวลาในการปฏิบัติงานที่เพิ่มขึ้น (ตารางที่ 3.78)

ตารางที่ 3.78 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการปฏิบัติงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนน	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การจัดประชุมชี้แจงการดำเนินงานให้หน่วยงานในพื้นที่	52.38	33.33	14.29	-	-	4.38	มากที่สุด
2. การประสานหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง	45.24	50.00	4.76	-	-	4.40	มากที่สุด
3. การจัดเวทีประชาคมสอบถามความต้องการชุมชน	42.86	42.86	14.28	-	-	4.29	มากที่สุด
4. พื้นที่หรือเกษตรกรที่ผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ	45.24	40.48	14.28	-	-	4.31	มากที่สุด
5. การติดตามผลในพื้นที่	52.38	40.48	7.14	-	-	4.45	มากที่สุด
6. การรายงานผลการปฏิบัติงานให้ คทช.จังหวัด	54.76	40.48	4.76	-	-	4.50	มากที่สุด
7. การรายงานผลการปฏิบัติงานให้หน่วยงานส่วนกลาง	52.38	42.86	4.76	-	-	4.48	มากที่สุด
เฉลี่ย	49.32	41.50	9.18	-	-	4.40	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5.2) ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ

ในส่วนนี้เป็นความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ พบว่า ภาพรวมเกษตรกรพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.71 คะแนน เนื่องจากกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนเกษตรกรมีความเข้าใจในหลักเกณฑ์ เงื่อนไขโครงการ จากการมีเจ้าหน้าที่เข้ามาแนะนำส่งเสริม รวมทั้งได้เข้าร่วมอบรมถ่ายทอดความรู้ และได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากโครงการ นำไปสู่การปฏิบัติใช้ในครัวเรือน ในส่วนการมีอาชีพที่มั่นคง มีค่าคะแนนน้อยที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.63 เนื่องจากเกษตรกรมีความเห็นว่า เติบโตมาจากอาชีพเกษตรกรรม มีความชำนาญ และมีรายได้หลักจากการทำการเกษตร จึงมีความมั่นคงในอาชีพ แต่รายได้ที่ได้รับในแต่ละปียังไม่มั่นคง ผลผลิตที่ขายเป็นไปตามกลไกตลาด (ตารางที่ 3.79)

ตารางที่ 3.79 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนน	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การรับทราบการชี้แจงโครงการ/ประสานงาน/แนะนำการดำเนินงานโครงการ	83.09	12.50	4.41	-	-	4.79	มากที่สุด
2. ความเหมาะสมของวิธีการหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และเงื่อนไขคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย	75.74	15.44	7.35	1.47	-	4.65	มากที่สุด
3. ความเหมาะสมองค์ความรู้หลักสูตร ระยะเวลา และรูปแบบการอบรมความรู้	80.15	13.97	5.15	0.73	-	4.74	มากที่สุด
4. ความเหมาะสมของปัจจัยการผลิตที่ได้รับการสนับสนุน	74.26	17.65	7.35	0.74	-	4.65	มากที่สุด
5. การกำกับ/แนะนำ/เยี่ยมเยียน/ติดตามผลการดำเนินงานจากเจ้าหน้าที่	78.68	15.44	5.88	-	-	4.73	มากที่สุด
6. จำนวนและความเพียงพอของเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการ	80.88	13.24	5.88	-	-	4.75	มากที่สุด
7. ความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่	83.08	13.24	3.68	-	-	4.79	มากที่สุด
8. การให้คำแนะนำ และอำนวยความสะดวกให้แก่เกษตรกร	75.74	19.85	4.41	-	-	4.71	มากที่สุด
9. การสำรวจข้อมูลความพร้อมของพื้นที่	74.26	24.26	1.48	-	-	4.73	มากที่สุด
10.การจัดเวทีประชาคมและสอบถามความต้องการชุมชน	74.26	23.53	2.21	-	-	4.72	มากที่สุด
11.การติดตามดำเนินงานในพื้นที่	76.47	19.12	4.41	-	-	4.72	มากที่สุด
12.การมีอาชีพที่มั่นคง	70.59	22.79	5.88	0.74	-	4.63	มากที่สุด
13.สภาพแวดล้อมภายในชุมชนมีความน่าอยู่	72.06	23.53	4.41	-	-	4.68	มากที่สุด
เฉลี่ย	76.87	18.04	4.81	0.28	-	4.71	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.6) ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

3.6.1) ด้านการดำเนินงานโครงการ

(1) แผนปฏิบัติงานของหน่วยงานร่วมบูรณาการโครงการในพื้นที่ ส่วนใหญ่เป็นแผนงานปีต่อปี ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องในการส่งเสริมพัฒนา รวมทั้งเกษตรกรไม่ทราบทิศทางการพัฒนาในระยะต่อไป

ดังนั้น กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมพัฒนาที่ดิน และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม บูรณาการเกษตรกรรมในการจัดทำแผน การดำเนินงานระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว เพื่อให้การดำเนินงานต่อเนื่อง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

(2) จำนวนเกษตรกรเป้าหมายการส่งเสริมในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ยังไม่ครอบคลุมเกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งยังคงมีเกษตรกรที่ต้องการได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพจากโครงการ ดังนั้น กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ควรคัดเลือกเกษตรกรต้นแบบ ที่มีความพร้อม เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ในการสร้างเครือข่ายองค์ความรู้ในพื้นที่ และเป็นต้นแบบและขยายผลในองค์ความรู้ให้เกษตรกรสมาชิก ได้เรียนรู้ต่อไป

(3) งบประมาณที่หน่วยงานในพื้นที่ได้รับการจัดสรรจากส่วนกลาง บางหน่วยงาน ไม่เพียงพอ เนื่องจากในบางพื้นที่อยู่ไกล ติดแนวชายแดน การเดินทางเข้าพื้นที่ลำบาก ดังนั้น หน่วยงาน ในระดับส่วนกลาง กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณตามลักษณะภูมิประเทศ ระยะทาง ในการเดินทางไปปฏิบัติงานในพื้นที่ ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.6.2) ด้านการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและการตลาด

(1) จากการส่งเสริมของหน่วยงานต่าง ๆ ในปี 2565 ส่งผลให้เกษตรกรเริ่มมี ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่ลดลงจากการนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ เช่น การลดการใช้ปุ๋ยเคมี ปรับเปลี่ยน มาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพ การปลูกผัก และเลี้ยงไก่ไข่บริเวณในครัวเรือน เป็นต้น

(2) การส่งเสริมพัฒนาอาชีพให้เกษตรกรในพื้นที่ เป็นเพียงการส่งเสริมขั้นต้น ด้านการผลิต ซึ่งยังไม่มีมาตรการด้านการตลาด สร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรมากนัก

ดังนั้น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง และกรมปศุสัตว์ ควรส่งเสริม การผลิตสินค้าเกษตรเพื่อการรับรองมาตรฐาน เพื่อให้ตรงตามความต้องการของตลาด รวมทั้ง กรมส่งเสริม สหกรณ์ ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มผลิต รวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิตอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดอำนาจในการต่อรอง ผลผลิต และประสานผู้ประกอบการและกลุ่มเกษตรกรในการทำข้อตกลงซื้อขายผลผลิตร่วมกัน (Memorandum of Understanding : MOU) หรือการทำเกษตรพันธสัญญา (Contract Farming) เพื่อให้เกิด การเชื่อมโยงตลาดที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

(3) การส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร เช่น กล้วยฉาบ การถนอมอาหาร และน้ำผลไม้ เป็นต้น โดยการแปรรูปส่วนใหญ่เกษตรกรนำมาบริโภคในครัวเรือน ยังไม่ดำเนินการในเชิงธุรกิจชุมชน

ดังนั้น กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ควรส่งเสริมในการแปรรูปผลผลิตในสินค้าหลักในพื้นที่โครงการ ซึ่งเกษตรกรมีความสนใจมากกว่า เช่น ข้าวสารบรรจุถุงสุญญากาศ และแปรรูปมันเส้น เป็นต้น เพื่อนำไปสู่ การสร้างมูลค่าเพิ่มในสินค้าเกษตรในชุมชน

3.6.3) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน/การพัฒนาระบบน้ำ

พื้นที่โครงการในป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่สาธารณประโยชน์ และพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน ส่วนใหญ่มีแหล่งน้ำในการทำการเกษตร แต่ขาดระบบสูบน้ำ ทางลำเลียงน้ำมาใช้ในแปลงของเกษตรกร รวมทั้งในพื้นที่โครงการ ถนนและทางลำเลียงยังเป็นดินลูกรังที่ใช้ในการสัญจรเข้าออกจากพื้นที่ เมื่อฝนตกลงมามีน้ำท่วมขัง ส่งผลให้การสัญจรเข้าออกพื้นที่ลำบาก ดังนั้น สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ควรสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาระบบน้ำ และทางลำเลียงน้ำ ให้เกษตรกรในพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน ได้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่โครงการ รวมทั้งพัฒนาถนนให้มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น กรมพัฒนาที่ดิน สนับสนุนระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ (แหล่งน้ำในไร่นา ทางลำเลียงน้ำ) ให้เกษตรกรในพื้นที่ได้มีน้ำใช้ในการทำการเกษตร และกรมส่งเสริมสหกรณ์ ประสานกรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำบาดาล เข้ามาสำรวจพื้นที่ถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบน้ำในพื้นที่โครงการ ซึ่งจะนำไปสู่การต่อยอดการพัฒนาอาชีพการผลิตสินค้าพืช ปศุสัตว์ ประมงให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น

ประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินงานโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหา
ที่ดินทำกินของเกษตรกร

เกษตรกรด้านปศุสัตว์ ได้รับการสนับสนุนไก่ไข่
พื้นที่ป่าโคกหลวงแปลงที่สาม จังหวัดขอนแก่น

เกษตรกรด้านประมง ได้รับการสนับสนุนพันธุ์ปลา
พื้นที่ปฏิรูปที่ดิน ตำบลหงส์เจริญ อำเภอกำแพง
จังหวัดชุมพร

เกษตรกรด้านพืช ได้รับการสนับสนุนพันธุ์พืช
พื้นที่สาธารณประโยชน์ โคกทำเลเลี้ยงสัตว์
อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดขอนแก่น

โครงสร้างพื้นฐานอ่างเก็บน้ำ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ
ป่าดงหมู จังหวัดมุกดาหาร

ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน ตำบลไทรทอง
อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุรินทร์

พื้นที่การทำเกษตรผสมผสานพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน
ตำบลหงส์เจริญ อำเภอกำแพง จังหวัดชุมพร

อาคารอเนกประสงค์ จุติรวบรวมผลผลิต
พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงหมู จังหวัดนครพนม

การติดตามผลการดำเนินงานโครงการ
โดยศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

3.2.10 โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร

1) สารสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.1.1) เพื่อส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มการผลิต และสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร ผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม รวมทั้งเพื่อพัฒนากระบวนการผลิต สินค้าผ้าไหม ผลิตภัณฑ์ด้านหม่อนไหมที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน

1.1.2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มเกษตรกร องค์กรเกษตรกร (กลุ่มส่งเสริมอาชีพ การเกษตรและกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร) มีการรวมกลุ่มโดยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการบริหารจัดการสินค้า เกษตร ทั้งการผลิตการเพิ่มมูลค่า การบริการและการตลาด เสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจของครัวเรือนและชุมชน นำไปสู่ความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ พัฒนากลุ่ม/องค์กรเกษตรกร ที่มีศักยภาพให้เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ เพื่อเป็นกลไกในการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ ขยายผลสู่ชุมชน ส่งเสริม สนับสนุน การสร้างและใช้ประโยชน์จากแหล่งอาหาร เพื่อให้เกิดความมั่นคงด้านอาหาร ในระดับชุมชน

1.1.3) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนและสร้างศักยภาพคนในชุมชนให้สามารถใช้ประโยชน์ และสร้างรายได้จากทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ตามแนวทาง Bio Economy สร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับสินค้า บริการจากความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลัก BEDO's Concept รวมทั้งสร้างต้นแบบและเครือข่ายการดำเนินงานตาม BEDO's Concept อย่างยั่งยืน และบูรณาการความร่วมมือการดำเนินงานกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

1.2) เป้าหมายของโครงการ

1.2.1) กรมหม่อนไหม ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมที่อยู่ในพื้นที่ สำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ เขต 1 - 6 และศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ในเครือข่าย รวม 20 กลุ่ม

1.2.2) กรมส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร 539 กลุ่ม แบ่งเป็น กลุ่มส่งเสริม อาชีพการเกษตร 154 กลุ่ม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 231 กลุ่ม และกลุ่มยุวเกษตรกร 154 กลุ่ม

1.2.3) สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ได้แก่ ชุมชน ที่อยู่ภายใต้พื้นที่อนุรักษ์ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และชุมชนโดยรอบแนวขอบพื้นที่ ที่อยู่ติดฐานทรัพยากรชีวภาพ รวม 25 ชุมชน

1.3) หน่วยงานรับผิดชอบ กรมหม่อนไหม กรมส่งเสริมการเกษตร และสำนักงานพัฒนา เศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)

1.4) งบประมาณ รวมทั้งสิ้น 39.5162 ล้านบาท

1.5) ระยะเวลาดำเนินงานตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - วันที่ 30 กันยายน 2565

2) วิธีการติดตาม

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจาก กรมหม่อนไหม กรมส่งเสริม การเกษตร และสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ ผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบาย ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2.1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

(1) ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี เลย ขอนแก่น นครราชสีมา เชียงใหม่ ตาก สุพรรณบุรี ชัยนาท และสุราษฎร์ธานี จำนวน 9 ราย

(2) สำนักงานเกษตรจังหวัด ในพื้นที่จังหวัดเลย ขอนแก่น ชัยภูมิ นครราชสีมา เชียงใหม่ ลำปาง ตาก ชัยนาท สุพรรณบุรี กาญจนบุรี สุราษฎร์ธานี ชุมพร และประจวบคีรีขันธ์ รวม 27 ราย

(3) สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) จำนวน 1 ราย

2.1.3) สอบถามเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ กิจกรรมพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนไหม จำนวน 45 ราย เกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร จำนวน 201 ราย และชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งชุมชนในการสร้างรายได้จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน จำนวน 60 ราย

2.2) ช่วงเวลาของข้อมูล

2.2.1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 31 กรกฎาคม 2565

2.2.2) สํารวจข้อมูลในพื้นที่โครงการและสํารวจในรูปแบบออนไลน์ ในช่วงเดือน มิถุนายน - กรกฎาคม 2565

3) ผลการติดตาม

3.1) กิจกรรมพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนไหม ดำเนินการโดยกรมหม่อนไหม

3.1.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1) งบประมาณ กิจกรรมพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนไหม ได้รับงบประมาณดำเนินงานโครงการ จำนวน 4.8700 ล้านบาท เบิกจ่ายงบประมาณแล้วจำนวน 4.8449 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 99.48 โดยหน่วยงานในพื้นที่ร้อยละ 100.00 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอและทันเวลา

(2) ความทันเวลา และความเพียงพอของงบประมาณ จากการสำรวจ พบว่าหน่วยงาน ในพื้นที่ร้อยละ 100 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อดำเนินงานโครงการมีความทันเวลาต่อการปฏิบัติงานในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.20 สำหรับความเพียงพอของงบประมาณ หน่วยงานในพื้นที่ร้อยละ 100 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับ มีความเพียงพอต่อการดำเนินงานในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 (ตารางที่ 3.80)

ตารางที่ 3.80 ความทันเวลา และความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร

รายการ	ร้อยละ	ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. ความทันเวลาของงบประมาณ			
1.1 ทันเวลา	100.00	4.20	มาก
1.2 ไม่ทันเวลา	-		
2. ความเพียงพอของงบประมาณ			
2.1 เพียงพอ	100.00	4.40	มากที่สุด
2.2 ไม่เพียงพอ	-		

ที่มา: จากการสำรวจ

(3) กลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย หน่วยงานมีเป้าหมายส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกร จำนวน 20 กลุ่ม ในพื้นที่ 18 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ น่าน ตาก อุตรธานี สกลนคร เลย ขอนแก่น ชัยภูมิ มหาสารคาม มุกดาหาร นครราชสีมา สุรินทร์ บุรีรัมย์ ชัยนาท สุราษฎร์ธานี สุพรรณบุรี ศรีสะเกษ และอำนาจเจริญ (ตารางที่ 3.81)

ตารางที่ 3.81 ผลการคัดเลือกเกษตรกรเป้าหมาย

จังหวัด	จำนวนกลุ่ม
1. เชียงใหม่	1
2. น่าน	1
3. ตาก	1
4. อุตรธานี	1
5. สกลนคร	1
6. เลย	1
7. ขอนแก่น	1
8. ชัยภูมิ	1
9. มหาสารคาม	1
10. มุกดาหาร	1
11. นครราชสีมา	1
12. สุรินทร์	2
13. บุรีรัมย์	2
14. ชัยนาท	1
15. สุราษฎร์ธานี	1
16. สุพรรณบุรี	1
17. ศรีสะเกษ	1
18. อำนาจเจริญ	1
รวม	20

ที่มา: กรมหม่อนไหม

(4) หลักสูตรการอบรม หน่วยงานดำเนินการอบรมถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรในหลายด้าน ได้แก่ ด้านการผลิตเส้นไหม ด้านการออกแบบลวดลายทอผ้า ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาด ด้านมาตรฐาน นวัตกรรม และเทคโนโลยีการผลิต รายละเอียดหลักสูตร ดังนี้

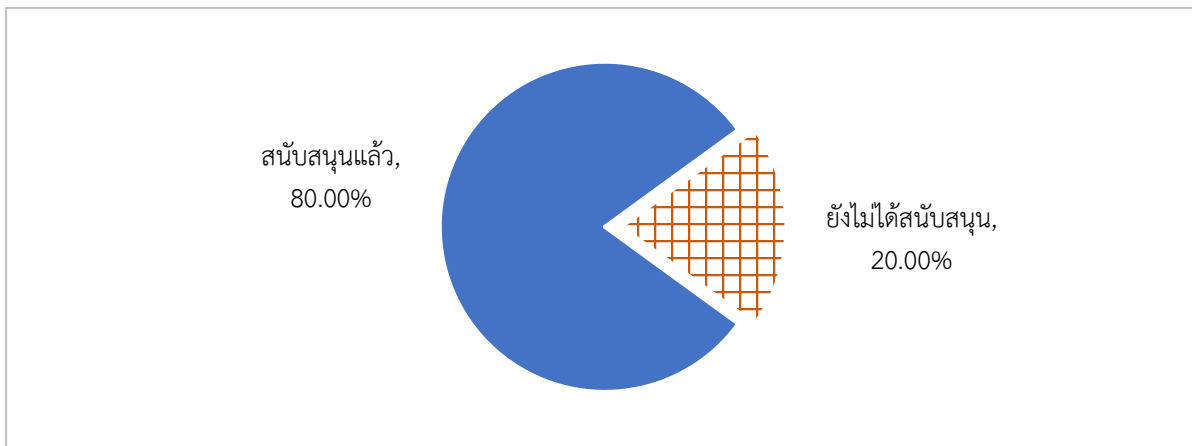
(4.1) ด้านการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และผลิตเส้นไหม เช่น หลักสูตรการพัฒนา กลุ่มผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมสู่ความยั่งยืน การพัฒนาเส้นไหมเพื่อสร้างฐานการตลาดแบบยั่งยืน การพอกย้อมสีเส้นไหมสีธรรมชาติ และเคมีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเส้นไหมให้ได้มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.8000 - 2555 เพื่อเพิ่มมูลค่าเส้นไหม การพอกย้อมเส้นไหมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตผ้าไหมให้ได้มาตรฐาน เป็นต้น

(4.2) ด้านการออกแบบลวดลายทอผ้า เช่น หลักสูตรการออกแบบลวดลายผ้าไหม และเทคนิคการทอผ้า การออกแบบลวดลายทอผ้ามัดหมี่ผสมการทอผ้าแบบขิด การส่งเสริมพัฒนาการทอผ้า การออกแบบลวดลายผ้าไหมให้มีอัตลักษณ์ร่วมสมัย

(4.3) ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่น หลักสูตรการแปรรูปหม่อนไหม การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์หม่อนไหม เป็นต้น

(4.4) ด้านการตลาด มาตรฐาน นวัตกรรม และเทคโนโลยีการผลิต เช่น หลักสูตร นวัตกรรมการแปรรูปและช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การพัฒนาผ้าพื้นถิ่นสู่ตลาดออนไลน์ เป็นต้น

(5) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์การผลิต สนับสนุนตามความต้องการของกลุ่มเกษตรกร โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ร้อยละ 80 สนับสนุนปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์การผลิตให้กับเกษตรกรเรียบร้อยแล้ว สนับสนุนเป็นวัสดุอุปกรณ์สำหรับปลูกหม่อนเลี้ยงไหม (จ่อ กระดัง มุ้งเขียว) วัสดุอุปกรณ์สำหรับทอผ้า (ฟืม เส้นไหม) วัสดุอุปกรณ์สำหรับผลิตเส้นไหม (พวงสาว และหม้อต้ม) นอกจากนี้ สนับสนุนเป็นปัจจัยการผลิตสำหรับปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เช่น ท่อนพันธุ์ ไช้ไหม ปัจจัยการผลิตสำหรับทอผ้า เช่น เส้นไหม เป็นต้น อีกร้อยละ 20.00 ยังไม่ได้สนับสนุน เนื่องจากอยู่ระหว่างการจัดซื้อจัดจ้าง และบางส่วนอยู่ระหว่างการพิจารณาปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์ที่กลุ่มเกษตรกรต้องการ ซึ่งกลุ่มเกษตรกรมีความต้องการวัสดุอุปกรณ์บางประเภทที่ในระเบียบการเบิกจ่ายระบุไว้ว่า ไม่สามารถสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นครุภัณฑ์ได้ จึงต้องมีการพิจารณาวัสดุอุปกรณ์ที่สามารถสนับสนุนได้เพิ่มเติม (ภาพที่ 3.25)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.25 การสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้เกษตรกร

3.1.2) กิจกรรม

(1) การประชุมชี้แจงโครงการ หน่วยงานส่วนกลางจัดประชุมเพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการ เป้าหมาย วิธีการดำเนินงาน แผนปฏิบัติงาน และจำนวนงบประมาณที่จัดสรรให้กับหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อให้หน่วยงานและผู้รับผิดชอบโครงการในพื้นที่ได้รับทราบ โดยเป็นการจัดประชุมรูปแบบออนไลน์ผ่านระบบ Zoom Cloud Meetings ซึ่งดำเนินการประชุมเสร็จเรียบร้อยแล้วจำนวน 1 ครั้ง ตามเป้าหมาย (ตารางที่ 3.82)

(2) การอบรมถ่ายทอดความรู้ การจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มเกษตรกร ดำเนินการจำนวน 1 ครั้งต่อกลุ่ม เฉลี่ย 3 วันต่อครั้ง ทั้งนี้ ระยะเวลาการอบรมแต่ละหลักสูตรอาจไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับรายละเอียดของเนื้อหาที่ถ่ายทอด โดยวิทยากรที่อบรมให้กลุ่มเกษตรกรนั้น เป็นเจ้าหน้าที่ของศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ทั้งนี้ในการอบรมเปิดโอกาสให้เกษตรกรได้มีการทดลองฝึกปฏิบัติระหว่างการอบรมด้วย

(3) การติดตามและให้คำปรึกษา หน่วยงานมีแผนการติดตาม และให้คำปรึกษากับกลุ่มเกษตรกรเรื่องต่าง ๆ เช่น การปลูกหม่อน การเลี้ยงไหม การแปรรูปผลผลิตจากหม่อนไหม และการนำวัสดุอุปกรณ์/ปัจจัยการผลิตไปใช้ เป็นต้น จากการสำรวจ พบว่า หน่วยงานในพื้นที่ร้อยละ 100.00 ดำเนินการติดตามให้คำแนะนำเกษตรกรแล้ว (ตารางที่ 3.82)

ตารางที่ 3.82 การประชุมชี้แจงโครงการ และการติดตามให้คำปรึกษาเกษตรกร

รายการ	ร้อยละ
1. การจัดประชุมชี้แจงโครงการ	100.00
1.1 ดำเนินการแล้ว	100.00
1.2 ยังไม่ได้ดำเนินการ	-
2. การติดตามให้คำปรึกษาเกษตรกร	100.00
2.1 ดำเนินการแล้ว	100.00
2.2 ยังไม่ได้ดำเนินการ	-

ที่มา: จากการสำรวจ

ซึ่งในการติดตามให้คำปรึกษาเกษตรกรนั้น พบว่า ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ร้อยละ 40.00 มีการติดตามให้คำปรึกษาเกษตรกรมากกว่า 5 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ 40.00 ติดตามแล้ว 4 ครั้ง ร้อยละ 20.00 ติดตามแล้ว 3 ครั้ง โดยการติดตามให้คำแนะนำเกษตรกรนั้น เป็นการให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องการตรวจมาตรฐานเส้นไหม แจกท่อนพันธุ์หม่อน ไซไหม ติดตามให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดทำบรรจุภัณฑ์สินค้า การออกแบบลวดลายผ้า การทอผ้าของกลุ่ม รวมถึงการบริหารจัดการกลุ่ม (ตารางที่ 3.83)

ตารางที่ 3.83 การติดตามให้คำปรึกษากลุ่มเกษตรกร

การติดตามให้คำปรึกษา	ร้อยละ
1. ติดตาม 1 ครั้ง	-
2. ติดตาม 2 ครั้ง	-
3. ติดตาม 3 ครั้ง	20.00
4. ติดตาม 4 ครั้ง	40.00
5. ติดตาม 5 ครั้งขึ้นไป	40.00

ที่มา: จากการสำรวจ

3.1.3) ผลผลิต

(1) กลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย เป็นกลุ่มที่มีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ทอผ้า และผลิตสินค้าแปรรูปจากหม่อนไหม ทั้งนี้ หน่วยงานดำเนินการคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรเพื่อเข้าร่วมโครงการ ได้ตามเป้าหมายทั้งหมด 20 กลุ่ม เกษตรกร 300 ราย ใน 18 จังหวัด (ตารางที่ 3.84)

ตารางที่ 3.84 จำนวนกลุ่มเกษตรกร และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

จังหวัด	จำนวนกลุ่มเกษตรกร (กลุ่ม)	จำนวนเกษตรกร (ราย)
1. เชียงใหม่	1	15
2. น่าน	1	15
3. ตาก	1	15
4. อุตรธานี	1	15
5. สกลนคร	1	15
6. เลย	1	15
7. ขอนแก่น	1	15
8. ชัยภูมิ	1	15
9. มหาสารคาม	1	15
10. มุกดาหาร	1	15
11. นครราชสีมา	1	15
12. สุรินทร์	2	30
13. บุรีรัมย์	2	30
14. ชัยนาท	1	15
15. สุราษฎร์ธานี	1	15
16. สุพรรณบุรี	1	15
17. ศรีสะเกษ	1	15
18. อำนาจเจริญ	1	15
รวม	20	300

ที่มา: กรมหม่อนไหม

(2) การจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ หน่วยงานมีเป้าหมายจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มเกษตรกร ซึ่งเนื้อหาที่ถ่ายทอดความรู้นั้นจะมีความสอดคล้องกับลักษณะการผลิตของกลุ่มและความต้องการของกลุ่ม ผลการดำเนินงาน พบว่า มีกลุ่มเกษตรกรเข้าร่วมอบรมถ่ายทอดความรู้ทั้งหมดจำนวน 20 กลุ่ม เกษตรกร 302 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.67 ของเป้าหมาย หน่วยงานสามารถอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรได้มากกว่าเป้าหมาย เนื่องจากมีเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี เข้าร่วมอบรมมากกว่าเป้าหมายที่กำหนด จำนวน 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 113.33 ของเป้าหมาย 15 ราย (ตารางที่ 3.85)

ตารางที่ 3.85 การจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกร

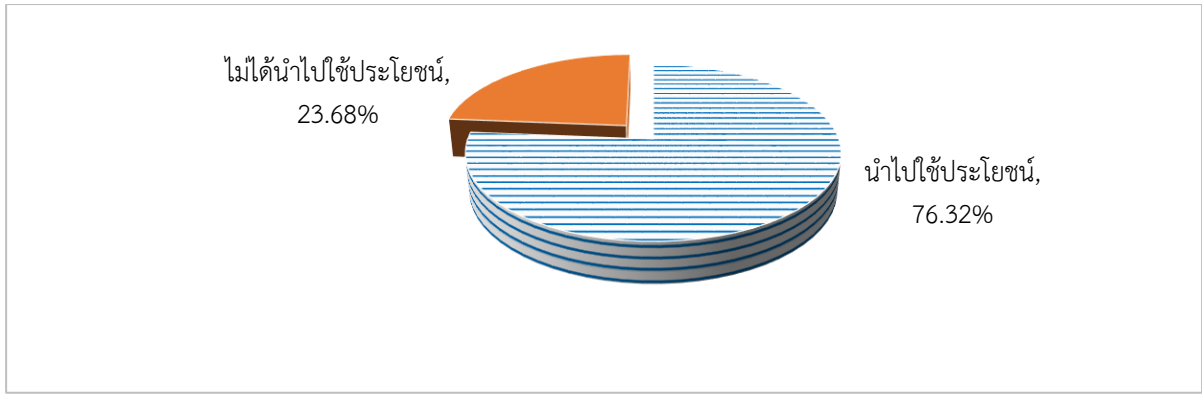
จังหวัด	เกษตรกรเป้าหมาย		ผลการจัดอบรม		ร้อยละ
	จำนวนกลุ่ม	เกษตรกร (ราย)	จำนวนกลุ่ม	เกษตรกร (ราย)	
1. เชียงใหม่	1	15	1	15	100.00
2. น่าน	1	15	1	15	100.00
3. ตาก	1	15	1	15	100.00
4. อุตรธานี	1	15	1	15	100.00
5. สกลนคร	1	15	1	15	100.00
6. เลย	1	15	1	15	100.00
7. ขอนแก่น	1	15	1	15	100.00
8. ชัยภูมิ	1	15	1	15	100.00
9. มหาสารคาม	1	15	1	15	100.00
10. มุกดาหาร	1	15	1	15	100.00
11. นครราชสีมา	1	15	1	15	100.00
12. สุรินทร์	2	30	2	30	100.00
13. บุรีรัมย์	2	30	2	30	100.00
14. ชัยนาท	1	15	1	15	100.00
15. สุราษฎร์ธานี	1	15	1	15	100.00
16. สุพรรณบุรี	1	15	1	17	113.33
17. ศรีสะเกษ	1	15	1	15	100.00
18. อำนาจเจริญ	1	15	1	15	100.00
รวม	20	300	20	302	100.67

ที่มา: กรมหม่อนไหม

(3) การรวมกลุ่มของเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ เป็นกลุ่มที่มีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมด้านการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ผลิตเส้นไหม ทอผ้า และแปรรูปผลิตภัณฑ์ จากหม่อนไหมเพื่อจำหน่ายอยู่แล้ว เมื่อเข้าร่วมอบรม และรับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์การผลิต ส่งผลให้กลุ่มเกษตรกรทั้ง 20 กลุ่ม มีความกระตือรือร้น และสนใจในการบริหารจัดการกลุ่ม ตลอดจนวางแผน การผลิตสินค้าของกลุ่มด้วย

(4) ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการฝึกอบรม ในการอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกร เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการและวิทยากร มีกิจกรรมให้เกษตรกรได้ฝึกปฏิบัติ ได้ทดลองทำ ส่งผลให้เกิด ผลิตภัณฑ์ขึ้นจากการอบรม เฉลี่ย 2 ผลิตภัณฑ์ต่อกลุ่ม เช่น สบู่ และโลชั่นจากโปรตีนไหม น้ำมันเบอร์รี่ และ ลูกหม่อนหยี เป็นต้น

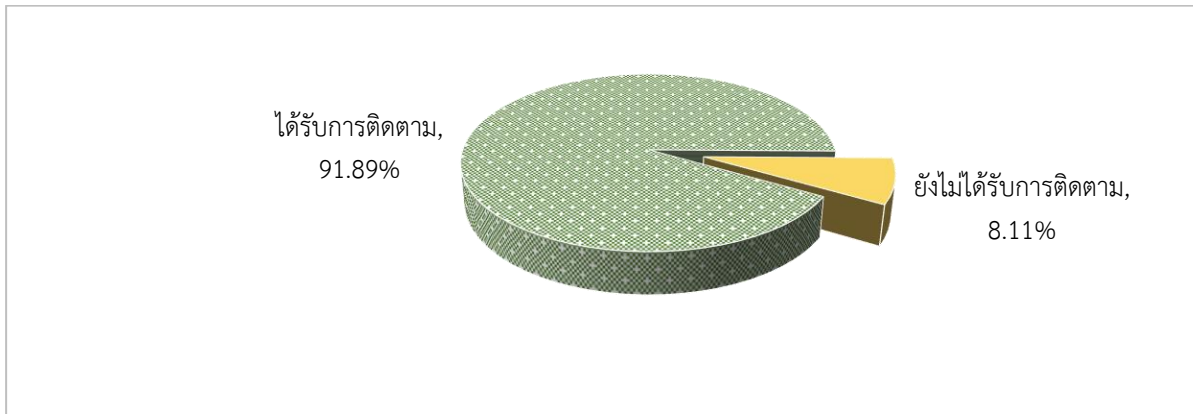
(5) การนำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์ กลุ่มเกษตรกรร้อยละ 76.32 มีการนำ ปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการผลิตสินค้าทั้งของตนเองและของกลุ่ม เช่น นำวัสดุ สำหรับทำสบู่ก้อนมาผลิต รวมทั้งผลิตเป็นโลชั่นจากโปรตีนไหม นำหม้อต้ม และพวงสาว มาใช้ในการผลิตเส้นไหม เป็นต้น เกษตรกรอีกร้อยละ 23.68 ยังไม่ได้นำมาใช้ เนื่องจากยังไม่มีเวลามาดำเนินการที่กลุ่ม หรือนำไปใช้ที่บ้าน และบางรายติดทำการเกษตร (ภาพที่ 3.26)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.26 การนำปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์การผลิตไปใช้ของเกษตรกร

(6) การติดตาม และให้คำแนะนำปรึกษากับกลุ่มเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 91.89 ได้รับการติดตามให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่แล้ว โดยส่วนใหญ่เป็นการติดตามและให้คำแนะนำ เรื่องการพัฒนาสินค้าให้ได้มาตรฐาน ความรู้ด้านการออกแบบลวดลาย และเทคนิคการทอผ้า การตลาด การเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าแปรรูป เป็นต้น ส่วนที่เหลือร้อยละ 8.11 ยังไม่ได้รับการติดตามให้คำแนะนำปรึกษา เนื่องจากเกษตรกรติดภารกิจในช่วงที่เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เข้ามาติดตาม (ภาพที่ 3.27)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.27 เกษตรกรที่ได้รับการติดตามให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่

ทั้งนี้ เกษตรกรที่ได้รับการติดตามให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ร้อยละ 35.29 ได้รับการติดตาม 3 ครั้ง และ 5 ครั้งขึ้นไป รองลงมาร้อยละ 14.71 ได้รับการติดตาม 2 ครั้ง ร้อยละ 8.82 ได้รับการติดตาม 4 ครั้ง และร้อยละ 5.88 ได้รับการติดตาม 1 ครั้ง ตามลำดับ (ตารางที่ 3.86)

ตารางที่ 3.86 จำนวนครั้งที่เกษตรกรได้รับการติดตามให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่

รายการ	ร้อยละ
1. ได้รับการติดตาม 1 ครั้ง	5.88
2. ได้รับการติดตาม 2 ครั้ง	14.71
3. ได้รับการติดตาม 3 ครั้ง	35.29
4. ได้รับการติดตาม 4 ครั้ง	8.82
5. ได้รับการติดตาม 5 ครั้งขึ้นไป	35.29

ที่มา: จากการสำรวจ

3.1.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

(1) ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกร ก่อนเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย ค่าคะแนนเท่ากับ 2.38 คิดเป็นร้อยละ 19.05 โดยร้อยละ 45.24 มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 26.19 มีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อยที่สุด และร้อยละ 9.52 มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก (ตารางที่ 3.3.8)

หลังเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเท่ากับ 4.24 คิดเป็นร้อยละ 35.71 โดยเกษตรกรร้อยละ 35.71 มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 11.90 มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง (ตารางที่ 3.87)

ตารางที่ 3.87 ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรก่อนและหลังเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. ก่อนเข้ารับการอบรม	-	9.52	45.24	19.05	26.19	2.38	น้อย
2. หลังเข้ารับการอบรม	35.71	52.39	11.90	-	-	4.24	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

(2) ด้านเศรษฐกิจ

(2.1) การเปลี่ยนแปลงด้านปริมาณการผลิต ราคาจำหน่ายผลผลิต และแหล่งจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเข้าร่วมโครงการ พบว่า ด้านปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรกร ร้อยละ 62.16 มีปริมาณการผลิตสินค้าเพิ่มขึ้น โดยเกษตรกรร้อยละ 62.16 ยังคงจำหน่ายได้ราคาเท่าเดิม เนื่องจากปัญหาด้านเศรษฐกิจ และการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกร ทำให้จำหน่ายสินค้าได้ราคาเท่าเดิม และแหล่งจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรร้อยละ 51.35 ยังคงมีเท่าเดิม เนื่องจากเกษตรกรยังไม่ได้หาช่องทางการตลาดเพิ่มเติม เนื่องจากส่วนใหญ่เกษตรกรผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้า อีกทั้งยังไม่มีความชำนาญในการจำหน่ายทางตลาดออนไลน์ (ตารางที่ 3.88)

ตารางที่ 3.88 การเปลี่ยนแปลงของเกษตรกรด้านปริมาณการผลิต ราคาที่จำหน่ายได้ และแหล่งจำหน่ายผลผลิต

รายการ	การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)			รวม
	เพิ่มขึ้น	เท่าเดิม	ลดลง	
1. ปริมาณการผลิตสินค้า	62.16	32.43	5.41	100.00
2. ราคาจำหน่ายสินค้า	35.14	62.16	2.70	100.00
3. แหล่งจำหน่ายผลผลิต	48.65	51.35	-	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

(2.2) รายได้จากการจำหน่ายสินค้าของเกษตรกร เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนำความรู้จากการอบรม พร้อมกับปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์การผลิตที่ได้รับการสนับสนุนมาใช้ในการผลิตสินค้าของกลุ่มและของตนเอง โดยก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าจำนวน 10,085.65 บาทต่อเดือนต่อราย หลังเข้าร่วมโครงการแล้วกลุ่มเกษตรกรมีการนำความรู้ไปใช้ในการผลิตสินค้า เช่น การการแปรรูปผลิตภัณฑ์หม่อนไหม นำมาผลิตเป็นสบู่ก้อน และไล่ชั้นจากโปรตีนไหม นำผลหม่อนผลิตเป็นน้ำมัลเบอร์รี่ และ ลูกหม่อนหยี เป็นต้น การนำความรู้ไปใช้ดังกล่าว ส่งผลให้เกษตรกรมีชนิดของสินค้าจำหน่ายเพิ่มขึ้น ซึ่งหลังเข้าร่วมโครงการ กลุ่มเกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าได้เฉลี่ย 10,694.75 บาทต่อเดือนต่อราย เพิ่มขึ้น 609.10 บาทต่อเดือนต่อราย หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.04 (ตารางที่ 3.89)

รายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้า ยังส่งผลต่อเงินปันผลที่สมาชิกกลุ่มที่จะได้รับเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน นอกจากนี้กลุ่มยังมีการต่อยอดความรู้ในการผลิตสินค้าของกลุ่ม โดยการผลิตสินค้าใหม่เพิ่มเติม เช่น ผลิตเป็นแชมพู และน้ำยาล้างจานจากโปรตีนไหม เป็นการต่อยอดจากการผลิตสบู่อ่อน และโลชั่นจากโปรตีนไหม เป็นต้น

ตารางที่ 3.89 จำนวนรายได้จากการจำหน่ายสินค้าของเกษตรกรเปรียบเทียบกับก่อนเข้าร่วมโครงการ

รายการ	รายได้ (บาท/เดือน)
1. ก่อนเข้าร่วมโครงการ	10,085.65
2. หลังเข้าร่วมโครงการ	10,694.75
3. ผลต่างก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ	609.10 (6.04) ^{1/}

หมายเหตุ: ^{1/} ตัวเลขในวงเล็บ () คือค่าร้อยละ

ที่มา: จากการสำรวจ

(2.3) แหล่งจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร การจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 48.89 เกษตรกรจำหน่ายในงาน OTOP งานจำหน่ายสินค้าภายในจังหวัด รวมถึงมีพ่อค้า/ลูกค้ายอมรับซื้อที่กลุ่ม รองลงมาร้อยละ 20.00 เท่ากัน จำหน่ายภายในบริเวณสถานที่ราชการและตลาดออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ซ้อปี้ ลาซาด้า และติ๊กต็อก เป็นต้น ร้อยละ 13.33 จำหน่ายร้านของฝากและของที่ระลึก ร้อยละ 8.89 จำหน่ายในตลาดเกษตรกร ร้อยละ 6.637 จำหน่ายในห้างสรรพสินค้า/ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้อยละ 4.44 จำหน่ายสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 6.67 จำหน่ายในตลาดเกษตรกร (ตารางที่ 3.90)

ตารางที่ 3.90 แหล่งจำหน่ายผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ของเกษตรกร

รายการ ^{1/}	ร้อยละ
1. งาน OTOP/งานภายในจังหวัด/ลูกค้ายอมรับซื้อ	48.89
2. สถานที่ราชการ	20.00
3. ตลาดออนไลน์	20.00
4. ร้านจำหน่ายของฝากและของที่ระลึก	13.33
5. ตลาดเกษตรกร	8.89
6. ห้างสรรพสินค้า/ซูเปอร์มาร์เก็ต	6.67
7. สหกรณ์การเกษตร	4.44

หมายเหตุ: ^{1/} เกษตรกรสามารถจำหน่ายได้มากกว่า 1 ช่องทาง

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับช่องทางการจำหน่ายทางตลาดออนไลน์ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 144.44 จำหน่ายทางเฟซบุ๊ก (Facebook) รองลงมาร้อยละ 77.78 จำหน่ายทางแอปพลิเคชันไลน์ (Line) ร้อยละ 33.33 จำหน่ายทางเว็บไซต์ขายของทั่วไป และร้อยละ 20.22 จำหน่ายทางแอปพลิเคชันติ๊กต็อก (TikTok) (ตารางที่ 3.91)

ตารางที่ 3.91 ช่องทางจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรทางออนไลน์

รายการ ^{1/}	ร้อยละ
1. เฟซบุ๊ก (Facebook)	144.44
2. ไลน์ (Line)	77.78
3. ดิกต็อก (TikTok)	20.22
4. เว็บไซต์ทั่วไป	33.33

หมายเหตุ: ^{1/}เกษตรกรมีการจำหน่ายผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ทางออนไลน์มากกว่า 1 ช่องทาง
ที่มา: จากการสำรวจ

(3) การขยายผลของเกษตรกร

(3.1) การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ประโยชน์ เกษตรกร ร้อยละ 48.72 มีการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรม ไปใช้ทั้งหมด รองลงมา ร้อยละ 33.33 นำความรู้ ไปใช้บางส่วน โดยนำไปใช้ในการผลิตสินค้าของกลุ่มเพิ่ม เช่น น้ำยาล้างจานจากโปรตีนไหม นำไปปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และ สาวไหม เป็นต้น และร้อยละ 17.95 ยังไม่ได้นำไปใช้ เนื่องจากเกษตรกรยังไม่มีเวลาดำเนินการ ตัดทอนกิ่ง ทำการเกษตร (ตารางที่ 3.92)

ตารางที่ 3.92 การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้

การนำความรู้ไปปฏิบัติ	ร้อยละ
1. นำไปใช้ทั้งหมด	48.72
2. นำไปใช้บางส่วน	33.33
3. ไม่นำไปใช้เลย	17.95
รวม	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

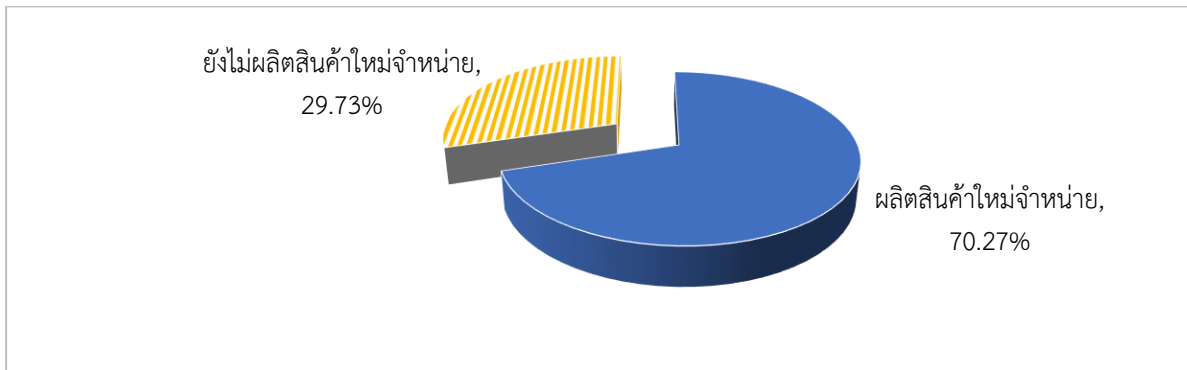
(3.2) การถ่ายทอดความรู้ขยายผลสู่ชุมชนและเครือข่าย เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 68.89 มีการนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้กับญาติ/พี่น้อง รองลงมา ร้อยละ 42.22 นำความรู้ที่ได้รับ ไปถ่ายทอดต่อให้กับเพื่อน/สมาชิกเครือข่ายอื่นๆ มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 13.33 ยังไม่มีการถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับ เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่า ตนเองยังไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจมากนัก อีกทั้งยังไม่ค่อยถนัดในการใช้ความรู้ที่ได้รับ จากการอบรม และบางรายยังไม่มีเวลาดำเนินการอย่างจริงจัง (ตารางที่ 3.93)

ตารางที่ 3.93 การถ่ายทอดความรู้ขยายผลสู่ชุมชนและเครือข่าย

การนำความรู้ไปถ่ายทอด ^{1/}	ร้อยละ
1. ถ่ายทอดให้ญาติ/พี่น้อง	68.89
2. ถ่ายทอดให้เพื่อน/สมาชิกเครือข่ายอื่นๆ	42.22
3. ไม่ได้นำไปถ่ายทอด	13.33

หมายเหตุ: ^{1/}เกษตรกรนำความรู้ไปถ่ายทอดต่อมากกว่า 1 ช่องทาง
ที่มา: จากการสำรวจ

(3.3) การต่อยอดผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม กลุ่มเกษตรกรร้อยละ 70.27 มีการนำความรู้ที่ได้รับไปผลิตเป็นสินค้าใหม่ของกลุ่มเพื่อจำหน่ายเพิ่มเติม เช่น ผลิตเป็นน้ำยาล้างจาน จากโปรตีนไหม น้ำหมอนเข้มข้นบรรจุขวด และลูกหมอนหยาบ เป็นต้น อีกร้อยละ 29.73 ยังไม่มีการผลิตเป็นสินค้าใหม่จำหน่าย เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้เกษตรกรยังไม่กล้ารวมตัวกัน (ภาพที่ 3.28)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.28 การผลิตสินค้าของกลุ่มเกษตรกร

3.1.4) ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ

(1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ จากการสำรวจความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการที่มีต่อการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ในภาพรวม พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 56.00 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.48 รองลงมา ร้อยละ 36.00 มีความพึงพอใจในระดับมาก และร้อยละ 8.00 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง (ตารางที่ 3.94)

(1.1) ด้านการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางมายังหน่วยงานระดับพื้นที่ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 60.00 มีความพึงพอใจในระดับมาก อีกร้อยละ 40.00 มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด

(1.2) ด้านการชี้แจงโครงการ/ประสานงาน/แนะนำการดำเนินงานโครงการ จากหน่วยงานส่วนกลางสู่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 80.00 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 20.00 มีความพึงพอใจในระดับมาก

(1.3) ด้านวิธีการดำเนินงาน หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และเงื่อนไขการคัดเลือก กลุ่มเป้าหมาย พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 60.00 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 20.00 เท่ากัน มีความพึงพอใจในระดับมากและปานกลาง

(1.4) ด้านแผนปฏิบัติงานของโครงการ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 60.00 มีความพึงพอใจในระดับมาก และร้อยละ 40.00 มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด

(1.5) ด้านนโยบายภาพรวม พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 60.00 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 20.00 เท่ากัน มีความพึงพอใจในระดับมากและปานกลาง

ตารางที่ 3.94 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					รวม	ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. การจัดสรรงบประมาณ	40.00	60.00	-	-	-	100.00	4.40	มากที่สุด
2. การชี้แจง/ประสานงาน	80.00	20.00	-	-	-	100.00	4.80	มากที่สุด
3. วิธีการหลักเกณฑ์/ขั้นตอนการดำเนินงาน	60.00	20.00	20.00	-	-	100.00	4.40	มากที่สุด
4. แผนปฏิบัติงาน	40.00	60.00	-	-	-	100.00	4.40	มากที่สุด
5. นโยบายภาพรวม	60.00	20.00	20.00	-	-	100.00	4.40	มากที่สุด
รวม	56.00	36.00	8.00	-	-	100.00	4.48	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

(2) ความพึงพอใจของเกษตรกร จากการสำรวจความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในภาพรวม พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 39.62 มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.08 รองลงมาร้อยละ 38.68 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 16.98 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และร้อยละ 4.72 มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด (ตารางที่ 3.95)

(2.1) ด้านการรับทราบข้อมูลชี้แจงโครงการ/การประสานงาน/ให้คำแนะนำการดำเนินงานโครงการจากเจ้าหน้าที่ในระดับพื้นที่ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 34.88 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 30.23 เท่ากัน มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดและปานกลาง และร้อยละ 4.65 มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

(2.2) ด้านความเหมาะสมของเนื้อหาการถ่ายทอดความรู้ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.10 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 40.48 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 38.10 มีความพึงพอใจในระดับมาก ร้อยละ 16.67 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และร้อยละ 4.76 มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

(2.3) ด้านความเหมาะสมของปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์การผลิตที่ได้รับสนับสนุน พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.02 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 37.21 เท่ากัน มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดและมาก รองลงมาร้อยละ 20.93 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และร้อยละ 4.65 มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

(2.4) ด้านการติดตาม/ให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ในระดับพื้นที่ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.17 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 45.24 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 40.48 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 9.52 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และร้อยละ 4.76 มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

(2.5) ด้านนโยบายภาพรวม พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.24 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 45.24 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 42.86 มีความพึงพอใจในระดับมาก ร้อยละ 16.98 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และร้อยละ 4.72 มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 3.95 ความพึงพอใจของเกษตรกร

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					รวม	ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. การชี้แจง/ประสานงาน	30.23	34.88	30.23	-	4.65	100.00	3.86	มาก
2. เนื้อหาอบรม	40.48	38.10	16.67	-	4.76	100.00	4.10	มาก
3. ปัจจัยการผลิตที่ได้รับ	37.21	37.21	20.93	-	4.65	100.00	4.02	มาก
4. การติดตามให้คำแนะนำ	40.48	45.24	9.52	-	4.76	100.00	4.17	มาก
5. นโยบายภาพรวม	45.24	42.86	7.14	-	4.76	100.00	4.24	มากที่สุด
รวม	38.68	39.62	16.98	-	4.72	100.00	4.08	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

3.1.5) ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ

(1) ด้านเกษตรกรเป้าหมาย

(1.1) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้เกษตรกรมีความกังวลในการรวมตัวกันทำกิจกรรมของกลุ่ม เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ COVID-19 ค่อนข้างมาก

(1.2) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีความแตกต่างของช่วงอายุ จึงทำให้การเรียนรู้มีความแตกต่างกัน ซึ่งเกษตรกรผู้สูงอายุอาจต้องใช้เวลาในการเรียนรู้มากกว่าเกษตรกรที่อายุน้อย

(1.3) โครงการมีข้อกำหนดในการคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายที่ต้องเป็นกลุ่มที่ยังไม่เคยเข้าร่วมโครงการ ทำให้กลุ่มได้รับการส่งเสริมไม่ต่อเนื่อง จึงควรมีการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรเดิมที่เคยเข้าร่วมโครงการ เพื่อเป็นการติดตามการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรเองให้เกิดความชำนาญในการบริหารจัดการกลุ่ม และการวางแผนการผลิตของกลุ่ม

(2) ด้านการผลิต

(2.1) เกษตรกรมีความต้องการขอรับรองมาตรฐานต่างๆ ให้กับสินค้า แต่ยังคงขาดความรู้เกี่ยวกับรายละเอียด/ขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานต่าง ๆ ให้กับสินค้าของกลุ่ม เช่น การขอใบอนุญาตอาหารและยา (อย.) สำหรับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากหม่อนไหม จึงควรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดขั้นตอนหลักเกณฑ์การขอรับรองมาตรฐานต่าง ๆ ให้กับผลิตภัณฑ์ของเกษตรกร เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่า และยกระดับสินค้าให้มีความน่าเชื่อถือ สามารถจำหน่ายในตลาดอื่น ๆ เช่น ห้างสรรพสินค้า/ซูเปอร์มาร์เก็ต เป็นต้น

(2.2) เกษตรกรมีการนำความรู้ที่ได้รับไปผลิตเป็นสินค้าของกลุ่ม รวมทั้งต่อยอดผลิตเป็นสินค้าอื่นเพิ่มเติม ทำให้มีสินค้าจำหน่ายหลากหลายขึ้น แต่บรรจุภัณฑ์ยังไม่สวยงาม จึงควรช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อให้มีความสวยงามดึงดูดใจผู้บริโภคให้ซื้อสินค้า

(2.3) การผลิตสินค้าส่วนใหญ่ผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้า และเกษตรกรยังไม่มี ความชำนาญด้านการตลาด Online จึงควรมีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการทำการตลาด Online ให้กับเกษตรกร โดยให้เกษตรกรได้ฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้สามารถดำเนินการเองได้

(3) ด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์การผลิต บางชนิดที่กลุ่มเกษตรกรต้องการไม่สามารถจัดซื้อได้ เนื่องจากข้อกำหนดของระเบียบการจัดซื้อพัสดุ สิ่งที่จะจัดซื้อจะต้องไม่เป็นครุภัณฑ์ จึงทำให้ต้องมีการพิจารณาจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จะสนับสนุนใหม่

3.2) กิจกรรมการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร ดำเนินการโดยกรมส่งเสริมการเกษตร

3.2.1) ปัจจัยนำเข้า

(1) งบประมาณ กิจกรรมพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งกลุ่มเกษตรกร ได้รับ งบประมาณดำเนินงานโครงการ จำนวน 18.5762 ล้านบาท เบิกจ่ายงบประมาณแล้วจำนวน 18.5267 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 99.73 โดยหน่วยงานในพื้นที่ร้อยละ 100.00 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีความทันเวลา และ ร้อยละ 69.44 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอต่อการดำเนินงานในระดับมาก

(2) ความทันเวลา และความเพียงพอของงบประมาณ จากการสำรวจ พบว่า หน่วยงานในพื้นที่ร้อยละ 100 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับการจัดสรรสำหรับจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับ กลุ่มเกษตรกรมีความทันเวลา ในระดับมากที่สุดที่ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 สำหรับความเพียงพอของ งบประมาณ หน่วยงานในพื้นที่ร้อยละ 69.44 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอต่อการดำเนินงาน ในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 อีกร้อยละ 30.56 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อกลุ่มเกษตรกร ที่มีความต้องการพัฒนาค่อนข้างมาก (ตารางที่ 3.96)

ตารางที่ 3.96 ความทันเวลา และความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร

รายการ	ร้อยละ	ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. ความทันเวลาของงบประมาณ			
1.1 ทันเวลา	100.00	4.33	มากที่สุด
1.2 ไม่ทันเวลา	-		
2. ความเพียงพอของงบประมาณ			
2.1 เพียงพอ	69.44	3.82	มาก
2.2 ไม่เพียงพอ	30.56		

ที่มา: จากการสำรวจ

(3) กลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย หน่วยงานมีเป้าหมายในการคัดเลือกเกษตรกร เข้าร่วมโครงการทั้งหมด จำนวน 539 กลุ่ม โดยเป็นกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร รวม 154 กลุ่ม กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร 231 กลุ่ม แบ่งเป็น กิจกรรมพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านการพัฒนา คุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจครัวเรือน จำนวน 77 กลุ่ม กิจกรรมพัฒนาศักยภาพกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ Smart Group จำนวน 77 กลุ่ม และกิจกรรมส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารในระดับชุมชน จำนวน 77 กลุ่ม กลุ่มยุวเกษตรกร 154 กลุ่ม (ตารางที่ 3.97)

ตารางที่ 3.97 กลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย

กลุ่มเกษตรกร/กิจกรรม	จำนวนกลุ่มเกษตรกร (กลุ่ม)
1. กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	154
2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	231
2.1 กิจกรรมพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านการพัฒนา คุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจครัวเรือน	77
2.2 กิจกรรมพัฒนาศักยภาพกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ Smart Group	77
2.3 กิจกรรมการส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารในระดับชุมชน	77
3. กลุ่มยุวเกษตรกร	154
รวม	539

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร

(4) หลักสูตรการอบรม หน่วยงานดำเนินการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มเกษตรกร โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเนื้อหาการจัดกระบวนการเรียนรู้จะแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มรายละเอียด ดังนี้

(4.1) กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ 2 ระยะ ได้แก่

(4.1.1) ระยะที่ 1 วิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่ม ค้นหาความต้องการของกลุ่ม พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนากลุ่มโดยใช้แบบแผนการผลิตรายบุคคล (Individual Farm Production Plan: IFPP) และรายกลุ่ม รวมถึงเชื่อมโยงแผนการผลิตรายบุคคล (IFPP) สู่การจัดทำแผนการดำเนินการกลุ่ม และจัดทำแผนการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรเบื้องต้น และเพิ่มมูลค่าสินค้าหรือบริการ

(4.1.2) ระยะที่ 2 เพิ่มทักษะการเป็นผู้ประกอบการเกษตรเบื้องต้น เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เช่น การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ทักษะการบริหารจัดการธุรกิจเกษตร เพื่อการเป็นผู้ประกอบการเบื้องต้น การบริหารจัดการด้านการผลิตหรือบริการ การจัดทำบัญชี การจัดทำแผนธุรกิจกลุ่ม การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้า/บริการ การวิเคราะห์ธุรกิจแบบ SWOT ปัจจัยความสำเร็จของการเป็นผู้ประกอบการ และการตลาด เป็นต้น ตลอดจนการนำกระบวนการกลุ่มมาใช้พัฒนาในด้านต่าง ๆ ในการพัฒนาสินค้า/บริการ ยกระดับคุณภาพสินค้าสู่มาตรฐาน

(4.2) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ 3 กิจกรรม ดังนี้

(4.2.1) พัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจครัวเรือน เป็นการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพกลุ่ม โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ 2 ระยะ ดังนี้

- ระยะที่ 1 ประเมินสถานการณ์ วิเคราะห์ศักยภาพตนเอง/พื้นที่ และจัดทำแผนการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจครัวเรือน โดยวิเคราะห์ว่าศักยภาพกลุ่มที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ในด้านใดได้บ้าง จุดเด่น และจุดด้อยของสถานที่ วิทยากร และการให้บริการจัดการของแหล่งเรียนรู้ ความต้องการในการส่งเสริมและพัฒนาเพิ่มเติมองค์ความรู้ที่กลุ่มมีอยู่และสามารถถ่ายทอดได้ องค์กรความรู้ที่ต้องการเพิ่มเติม วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือที่มีอยู่ และสิ่งที่ต้องการเพิ่มเติม

- ระยะที่ 2 พัฒนาทักษะการเป็นวิทยากรแหล่งเรียนรู้ โดยเน้นการฝึกทักษะ/ทดลองฝึกปฏิบัติจริงในการเป็นวิทยากรกระบวนการ ตลอดจนพัฒนาความรู้อื่น ๆ ที่จำเป็นตามความต้องการของกลุ่ม

(4.2.2) พัฒนาศักยภาพกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ Smart Group ดำเนินการในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีผลการประเมินตามเกณฑ์การประเมินศักยภาพองค์กรเกษตรกร (3ก) ประเภทกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อยู่ในระดับปรับปรุง หรือระดับปานกลาง โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ 2 ระยะ ดังนี้

- ระยะที่ 1 ประเมินและวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่ม จุดแข็ง จุดอ่อน ข้อจำกัด อุปสรรค และโอกาสของกลุ่ม จำนวนเงินทุนของกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่ม ความต้องการส่งเสริมและพัฒนาเพิ่มเติม องค์กรความรู้ที่มีอยู่ และองค์กรความรู้ที่ต้องการเพิ่มเติม ประเด็นในการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ Smart Group

- ระยะที่ 2 นำผลการวิเคราะห์กลุ่มในแต่ละด้านมาถอดบทเรียน และกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาสู่การเป็น Smart Group และจัดให้มีการเสนอความต้องการในการขอรับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตเพื่อยกระดับศักยภาพของกลุ่ม

(4.2.3) การส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารในระดับชุมชน ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ 2 ระยะ ดังนี้

- ระยะที่ 1 สร้างการรับรู้เรื่องความมั่นคงทางอาหารในครัวเรือน และชุมชนใน 4 มิติ คือ การมีอาหารเพียงพอ การเข้าถึงอาหาร การใช้ประโยชน์จากอาหาร การมีเสถียรภาพทางด้านอาหาร และจัดทำการวิเคราะห์ชุมชนว่ามีความมั่นคงทางด้านอาหารหรือไม่

- ระยะที่ 2 พัฒนาทักษะด้านการเกษตรและเคหกิจเกษตร เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารระดับชุมชน ในเรื่องการจัดทำบ้านเรือน การผลิตอาหารปลอดภัย การป้องกัน และกำจัดศัตรูพืชโดยชีววิธี และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

(4.3) กลุ่มยุวเกษตรกร

พัฒนาศักยภาพกลุ่มยุวเกษตรกรต้นแบบ (Smart Group Model) โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ตามความต้องการของกลุ่มยุวเกษตรกร และเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ครอบคลุมด้านการพัฒนากระบวนการกลุ่ม 5 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการกลุ่ม การบริหารทุนและทรัพยากร การพัฒนาความรู้และความสามารถของสมาชิก กระบวนการพัฒนาสินค้าและบริการ และสาธารณประโยชน์/ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(5) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต

หน่วยงานมีเป้าหมายสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้กับกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มยุวเกษตรกร โดยจะสนับสนุนตามความต้องการของกลุ่ม เช่น เมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ย สติกเกอร์ บรรจุก้อน เป็นต้น ทั้งนี้จะมีการสำรวจความต้องการวัสดุอุปกรณ์/ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ จากกลุ่มเกษตรกร หลังจากมีการจัดกระบวนการเรียนรู้/กิจกรรมอื่น ๆ เสร็จเรียบร้อย และได้รับการจัดสรรงบประมาณงวดที่ 2 (งบอุดหนุน) แล้วจึงดำเนินการสนับสนุนเกษตรกรต่อไป โดยเป้าหมายการสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้กลุ่มเกษตรกรทั้งหมด 539 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร 154 กลุ่ม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 231 กลุ่ม และกลุ่มยุวเกษตรกร 154 กลุ่ม (ตารางที่ 3.98)

ตารางที่ 3.98 จำนวนกลุ่มเกษตรกรที่จะสนับสนุนปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์

กลุ่มเกษตรกร/กิจกรรม	จำนวนกลุ่มเกษตรกร (กลุ่ม)
1. กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	154
2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	231
2.1 พัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจครัวเรือน	77
2.2 พัฒนาศักยภาพกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ Smart Group	77
2.3 การส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารในระดับชุมชน	77
3. กลุ่มยุวเกษตรกร	154
รวม	539

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร

3.2.2) กิจกรรม

(1) การประชุมชี้แจงโครงการ กรมส่งเสริมการเกษตร มีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานโครงการ แผนปฏิบัติงาน และงบประมาณสำหรับดำเนินการให้กับหน่วยงานในพื้นที่ โดยเป็นการจัดประชุมออนไลน์ผ่านระบบ Zoom Cloud Meeting ซึ่งหน่วยงานในพื้นที่ที่รับผิดชอบโครงการได้เข้าร่วมประชุมดังกล่าวด้วย

(2) หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรเพื่อส่งเสริมและพัฒนา

(2.1) กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร จังหวัดละ 2 กลุ่ม มีหลักเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

(2.1.1) คัดเลือกกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร จังหวัดละ 1 กลุ่ม โดยต้องเป็นกลุ่มที่ไม่เคยได้รับการสนับสนุนงบประมาณค่าวัสดุการเกษตรเพื่อการพัฒนาส่งเสริมอาชีพการเกษตรต้นแบบ ในกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาส่งเสริมอาชีพการเกษตรให้มีความเข้มแข็ง ภายใต้โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มาก่อน และมีผลการประเมินศักยภาพกลุ่มอยู่ในระดับดี มีผลงานเด่น ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจังหวัด หรือหากไม่สามารถคัดเลือกกลุ่มฯ ตามคุณสมบัติดังกล่าวได้ สามารถพิจารณากลุ่มที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีหรือปานกลาง มีศักยภาพในการบริหารจัดการสู่การเป็นกลุ่มต้นแบบและพร้อมพัฒนาต่อยอดเป็นแหล่งเรียนรู้เป็นลำดับถัดไป

(2.1.2) คัดเลือกกลุ่มส่งเสริมอาชีพ จังหวัดละ 1 กลุ่ม โดยเป็นกลุ่มที่มีการจัดตั้งใหม่ หรือกลุ่มที่มีผลการประเมินตามเกณฑ์การประเมินศักยภาพองค์กรเกษตรกร (3ก) อยู่ในระดับปรับปรุง ที่มีความต้องการเข้าสู่กระบวนการพัฒนาศักยภาพกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง รวมถึงการพัฒนาพื้นฐานสู่การเป็นผู้ประกอบการพื้นฐาน เพื่อพัฒนาศักยภาพตามเกณฑ์การประเมินศักยภาพองค์กรเกษตรกร (3ก) เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 1 ระดับ หลังจากเข้าร่วมโครงการ

(2.2) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

(2.2.1) กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจครัวเรือน จังหวัดละ 1 กลุ่ม มีหลักเกณฑ์การคัดเลือก คือ ต้องเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ได้รับรางวัลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่นระดับจังหวัด ประจำปี พ.ศ. 2564

(2.2.2) กิจกรรมพัฒนาคุณภาพกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ Smart Group จังหวัดละ 1 กลุ่ม จะต้องเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีผลการประเมินตามเกณฑ์การประเมินศักยภาพองค์กรเกษตรกร (3ก) ประเภทกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อยู่ในระดับปรับปรุง หรือระดับปานกลาง ต้องเป็นกลุ่มที่ยังไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณภาพกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ Smart Group ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 - 2564

(2.2.3) กิจกรรมส่งเสริมความมั่นคงทางด้านอาหารในระดับชุมชน จังหวัดละ 1 กลุ่ม การคัดเลือกกลุ่มเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารในระดับชุมชน โดยจะพิจารณาจากหลักเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- เป็นพื้นที่เสี่ยงต่อความมั่นคงด้านอาหาร
- เป็นพื้นที่ที่มีค่าข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ในตัวชี้วัดด้านสุขภาพ ด้านสภาพแวดล้อม การมีงานทำและรายได้

- เป็นพื้นที่ที่มีการดำเนินงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และมีการดำเนินงานกลุ่มยุวเกษตรกร (กรณีพื้นที่ดำเนินงานโครงการฯ ไม่มีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ให้รวมกลุ่มสตรีในภาคการเกษตรในพื้นที่แล้วจัดตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร)

- เป็นพื้นที่ที่มีความพร้อมในการดำเนินงานส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารระดับชุมชน

(2.3) กลุ่มยุวเกษตรกร จังหวัดละ 2 กลุ่ม แต่ละกลุ่มไม่น้อยกว่า 15 ราย โดยการคัดเลือกกลุ่มยุวเกษตรกรที่มีความสนใจ มีศักยภาพและพร้อมที่จะพัฒนาเป็นกลุ่มยุวเกษตรกรต้นแบบ เข้าร่วมกิจกรรมตามจำนวนเป้าหมาย

(3) การจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ผ่านกระบวนการการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่ม มีเป้าหมายดำเนินการในกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 2 ครั้งต่อกลุ่ม และกลุ่มยุวเกษตรกร จำนวน 1 ครั้ง (ตารางที่ 3.99)

ตารางที่ 3.99 เป้าหมายการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มเกษตรกร

กิจกรรม	จำนวน (ครั้ง)
1. กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	2
2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	
2.1 พัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจครัวเรือน	2
2.2 พัฒนาศักยภาพกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ Smart Group	2
2.3 ส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารในระดับชุมชน	2
3. กลุ่มยุวเกษตรกร	1

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร

(4) หน่วยงานมีแผนการติดตาม แนะนำ และให้คำปรึกษาเกษตรกรหลังจากจัดกระบวนการเรียนรู้เรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ หน่วยงานในพื้นที่ส่วนใหญ่ร้อยละ 77.27 ดำเนินการติดตามเกษตรกรตามเป้าหมาย โดยติดตามและให้คำปรึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับการทำการเกษตร การแปรรูปสินค้าของเกษตรกร รวมถึงการใช้ปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์การผลิต อีกร้อยละ 22.73 อยู่ระหว่างดำเนินการตามเป้าหมาย (ตารางที่ 3.100)

ตารางที่ 3.100 การติดตาม แนะนำ และให้คำปรึกษากลุ่มเกษตรกร

การติดตาม แนะนำ และให้คำปรึกษา	ร้อยละ
1. ดำเนินการครบแล้ว	77.27
2. ยังดำเนินการไม่ครบ	22.73
รวม	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

3.2.3) ผลผลิต

(1) การอบรมถ่ายทอดความรู้ ดำเนินการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กลุ่มเกษตรกรจำนวน 533 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 98.89 ของเป้าหมาย 539 กลุ่ม รายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 3.101)

(1.1) กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร 2 ระยะ โดยระยะที่ 1 ดำเนินการแล้ว จำนวน 154 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของเป้าหมาย 154 กลุ่ม และระยะที่ 2 ดำเนินการแล้ว จำนวน 152 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 98.70 ของเป้าหมายเกษตรกรจำนวน 154 กลุ่ม

(1.2) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ดำเนินการทั้งหมด 3 กิจกรรม มีกลุ่มเกษตรกรเข้าร่วม จำนวน 231 กลุ่ม ตามเป้าหมาย รายละเอียดดังนี้

(1.2.1) กิจกรรมการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจครัวเรือน ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้เป็น 2 ระยะ โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ระยะที่ 1 และ ระยะที่ 2 ครบตามเป้าหมายแล้ว 77 กลุ่ม

(1.2.2) กิจกรรมพัฒนาศักยภาพกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ Smart Group ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้เป็น 2 ระยะ โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ครบตามเป้าหมายแล้ว 77 กลุ่ม

(1.2.3) กิจกรรมส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารในระดับชุมชน เป้าหมาย 77 กลุ่ม โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ระยะที่ 1 และ ระยะที่ 2 ครบตามเป้าหมายแล้ว 77 กลุ่ม

(1.3) กลุ่มยุวเกษตรกร ดำเนินการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพกลุ่มยุวเกษตรกร โดยจัดกระบวนการเรียนรู้แล้วจำนวน 154 กลุ่ม ตามเป้าหมาย

ตารางที่ 3.101 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย

กระบวนการเรียนรู้	เป้าหมาย (กลุ่ม)	ผลการดำเนินงาน	
		จำนวน (กลุ่ม)	ร้อยละ
1. กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร			
- ระยะที่ 1	154	154	100.00
- ระยะที่ 2	154	152	98.70
2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร			
2.1 กิจกรรมการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจครัวเรือน			
- ระยะที่ 1	77	77	100.00
- ระยะที่ 2	77	77	100.00
2.2 กิจกรรมพัฒนาศักยภาพเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ Smart Group			
- ระยะที่ 1	77	77	100.00
- ระยะที่ 2	77	77	100.00
2.3 กิจกรรมส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารระดับชุมชน			
- ระยะที่ 1	77	77	100.00
- ระยะที่ 2	77	77	100.00
3. กลุ่มยุวเกษตรกร	154	154	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร

(2) การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์/ปัจจัยการผลิต หน่วยงานดำเนินการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์/ปัจจัยการผลิตให้กลุ่มเกษตรกรแล้วจำนวน 539 กลุ่ม ตามเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 100.00 รายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 3.102)

(2.1) กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร มีเป้าหมายสนับสนุน 154 กลุ่ม โดยสนับสนุนให้กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรแล้ว 154 กลุ่ม ตามเป้าหมาย

(2.2) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ดำเนินการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์/ปัจจัยการผลิตให้กลุ่มเกษตรกรแล้วจำนวน 231 กลุ่ม ใน 3 กิจกรรมหลัก ดังนี้

(2.2.1) การพัฒนาศักยภาพกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจครัวเรือน สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์/ปัจจัยการผลิตแล้วจำนวน 77 กลุ่ม ตามเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 100.00

(2.2.2) การพัฒนาศักยภาพกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ Smart Group สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์/ปัจจัยการผลิตแล้วจำนวน 77 กลุ่ม ตามเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 100.00

(2.2.3) การส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารในระดับชุมชน มีเป้าหมายสนับสนุนปัจจัยการผลิตเพื่อสร้างแหล่งอาหารระดับชุมชน จำนวน 77 กลุ่ม สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์/ปัจจัยการผลิตแล้ว จำนวน 77 กลุ่ม ตามเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 100.00

(2.3) กลุ่มยุวเกษตรกร มีเป้าหมายสนับสนุนวัสดุการเกษตรเพื่อพัฒนากลุ่มยุวเกษตรกรต้นแบบ 154 กลุ่ม ดำเนินการสนับสนุนแล้ว 154 กลุ่ม ตามเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 100.00

ตารางที่ 3.102 การสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้กลุ่มเกษตรกร

รายการ	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	
			จำนวน	ร้อยละ
1. กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	กลุ่ม	154	154	100.00
2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร				
2.1 การพัฒนาศักยภาพกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจครัวเรือน	กลุ่ม	77	77	100.00
2.2 การพัฒนาศักยภาพกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ Smart Group	กลุ่ม	77	77	100.00
2.3 การส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารในระดับชุมชน	กลุ่ม	77	77	100.00
3. กลุ่มยุวเกษตรกร	กลุ่ม	154	154	100.00
รวม	กลุ่ม	539	539	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร

(3) การแลกเปลี่ยนยุวเกษตรกรระหว่างประเทศ ประกอบด้วย กิจกรรมการเตรียมความพร้อมผู้นำเยาวชนเกษตรกรไปฝึกงานตามข้อตกลงร่วมมือกับสภาการแลกเปลี่ยนทางการเกษตรของญี่ปุ่น (JAEC) มีเป้าหมายจำนวน 10 ราย กิจกรรมการแลกเปลี่ยนยุวเกษตรกรและผู้นำยุวเกษตรกรกับเกาหลีใต้ มีเป้าหมายจำนวน 4 ราย และกิจกรรมแลกเปลี่ยนยุวเกษตรกรกับวิทยาลัยเกษตรกรรมโคอิบูจิ มีเป้าหมายจำนวน 4 ราย ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการตามแผนปฏิบัติงาน

3.2.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

(1) ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกร พบว่า ก่อนเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.43 หรือคิดเป็นร้อยละ 40.51 รองลงมา ร้อยละ 37.95 มีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง ร้อยละ 12.82 มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 8.21 มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก และร้อยละ 0.51 มีความรู้ความเข้าใจระดับมากที่สุด (ตารางที่ 3.103)

หลังจากเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้แล้ว เกษตรกรมีระดับความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 หรือคิดเป็นร้อยละ 55.56 รองลงมา ร้อยละ 22.40 มีความรู้ความเข้าใจระดับมากที่สุด ร้อยละ 14.75 มีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง ร้อยละ 2.19 มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย และร้อยละ 1.09 เกษตรกรยังคงมีความรู้ความเข้าใจระดับน้อยที่สุด เนื่องจากเกษตรกรบางรายเป็นผู้สูงอายุจึงค่อนข้างใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้ (ตารางที่ 3.103)

ตารางที่ 3.103 ระดับความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรเปรียบเทียบกับก่อนเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. ก่อนเข้ารับการอบรม	0.51	8.21	37.95	40.51	12.82	2.43	น้อย
2. หลังเข้ารับการอบรม	22.40	55.56	14.75	2.19	1.09	4.00	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

(2) ด้านเศรษฐกิจ

(2.1) การเปลี่ยนแปลงด้านปริมาณการผลิต ราคาสินค้าที่จำหน่ายได้ และแหล่งจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร พบว่า การเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีการนำความรู้ที่ได้รับ เช่น ความรู้ด้านการแปรรูป การจัดทำแผนการผลิตของกลุ่ม และของตนเอง รวมทั้งการนำวัสดุอุปกรณ์/ปัจจัยการผลิตที่ได้รับการสนับสนุนไปใช้ จึงทำให้เกษตรกรร้อยละ 69.30 มีการผลิตสินค้าเพิ่มขึ้น ร้อยละ 53.98 จำหน่ายสินค้าได้ราคาเท่าเดิม และร้อยละ 56.97 มีแหล่งจำหน่ายสินค้าเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 3.104)

ตารางที่ 3.104 การเปลี่ยนแปลงด้านปริมาณการผลิต ราคาสินค้าที่จำหน่ายได้ และแหล่งจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร

รายการ	การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)			รวม
	เพิ่มขึ้น	เท่าเดิม	ลดลง	
1. ด้านปริมาณการผลิต	69.30	25.44	5.26	100.00
2. ด้านราคาที่จำหน่ายได้	45.13	53.98	0.88	100.00
3. ด้านแหล่งจำหน่าย	56.97	41.21	1.82	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

(2.2) รายได้จากการจำหน่ายสินค้าของเกษตรกร ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรสามารถจำหน่ายสินค้าได้เฉลี่ย 14,096.91 บาทต่อเดือนต่อราย หลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรม รวมถึงปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์การผลิตที่ได้รับการสนับสนุนไปใช้ในการผลิตสินค้า ส่งผลให้เกษตรกรมีชนิดสินค้าจำหน่ายเพิ่มมากขึ้น เช่น จากเดิมกลุ่มจำหน่ายเพียงข้าวแต่น หลังอบรมแล้วกลุ่มเกษตรกร มีการนำกล้วยมาแปรรูปเป็นกล้วยฉาบทอด ทำให้กลุ่มมีชนิดสินค้าสำหรับจำหน่ายเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้กลุ่มเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งหลังเข้าร่วมโครงการ กลุ่มเกษตรกรมีรายได้

จากการจำหน่ายสินค้าได้เฉลี่ย รายละ 15,429.20 บาทต่อเดือน เพิ่มขึ้นรายละ 1,332.29 บาทต่อเดือน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.45 (ตารางที่ 3.105)

ตารางที่ 3.105 จำนวนรายได้จากการจำหน่ายสินค้าของกลุ่มเกษตรกรเปรียบเทียบกับก่อนเข้าร่วมโครงการ

รายการ	รายได้ (บาท/เดือน)
1. ก่อนเข้าร่วมโครงการ	14,096.91
2. หลังเข้าร่วมโครงการ	15,429.20
3. ผลต่างก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ	1,332.29 (9.45) ^{1/}

หมายเหตุ: ^{1/} ตัวเลขในวงเล็บ () คือค่าร้อยละ

ที่มา: จากการสำรวจ

(2.3) แหล่งจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร ส่วนใหญ่เกษตรกรร้อยละ 53.23 จำหน่ายผลผลิตภายในหมู่บ้าน ตลาดในชุมชน และลูกค้าประจำสั่งซื้อและรับสินค้าที่กลุ่ม รองลงมาร้อยละ 23.88 จำหน่ายทางตลาดออนไลน์ ร้อยละ 11.94 จำหน่ายบริเวณสถานที่ของราชการ ร้อยละ 9.95 จำหน่ายในตลาดเกษตรกร ร้อยละ 8.46 จำหน่ายภายในร้านจำหน่ายของฝากและของที่ระลึก ร้อยละ 5.97 และ 3.48 จำหน่ายให้สหกรณ์การเกษตร และห้างสรรพสินค้า/ซูเปอร์มาร์เก็ต ตามลำดับ (ตารางที่ 3.106)

ตารางที่ 3.106 แหล่งจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร

แหล่งจำหน่าย ^{1/}	ร้อยละ
1. ตลาดในชุมชน และลูกค้าประจำมารับซื้อ	53.23
2. ตลาดออนไลน์	23.88
3. สถานที่ราชการ	11.94
4. ตลาดเกษตรกร	9.95
5. ร้านจำหน่ายของฝากและของที่ระลึก	8.46
6. สหกรณ์การเกษตร	5.97
7. ห้างสรรพสินค้า/ซูเปอร์มาร์เก็ต	3.48

หมายเหตุ: ^{1/}เกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตได้มากกว่า 1 ช่องทาง

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับช่องทางการจำหน่ายทางออนไลน์ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 147.92 จำหน่ายสินค้าทางแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก (Facebook) รองลงมาร้อยละ 64.58 จำหน่ายทางแอปพลิเคชันไลน์ (Line) และร้อยละ 6.25 จำหน่ายทางแอปพลิเคชันช้อปปี้ (Shopee) (ตารางที่ 3.107)

ตารางที่ 3.107 ช่องทางออนไลน์ในการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร

รายการ ^{1/}	ร้อยละ
1. เฟซบุ๊ก (Facebook)	147.92
2. ไลน์ (Line)	64.58
3. ช้อปปี้ (Shopee)	6.25

หมายเหตุ: ^{1/}เกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตทางตลาดออนไลน์ได้มากกว่า 1 ช่องทาง

ที่มา: จากการสำรวจ

(3) การขยายผลของเกษตรกร

(3.1) การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.03 นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้บางส่วน รองลงมาร้อยละ 37.57 นำความรู้ไปใช้ทั้งหมด โดยนำไปใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เช่น การทำพวงกุญแจ กระเป๋าจากเศษผ้าไหม การทำพริกแกงสด การทำกล้วยฉาบ เป็นต้น และร้อยละ 7.40 ยังไม่นำไปใช้ เนื่องจากเกษตรกรยังไม่มีเวลาดำเนินการ และมีความกังวลในการรวมตัวกันผลิตที่กลุ่ม (ตารางที่ 3.108)

ตารางที่ 3.108 การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้

การนำความรู้ไปปฏิบัติ	ร้อยละ
1. นำไปใช้ทั้งหมด	37.57
2. นำไปใช้บางส่วน	55.03
3. ยังไม่นำไปใช้	7.40
รวม	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

(3.2) การถ่ายทอดความรู้ขยายผลสู่ชุมชน และเครือข่าย เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 52.53 มีการนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้กับญาติ/พี่น้อง รองลงมาร้อยละ 42.02 นำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้กับเพื่อน/สมาชิกเครือข่ายอื่น ๆ มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 5.45 ยังไม่ได้นำไปถ่ายทอด เนื่องจากยังไม่มีเวลา อีกทั้งเนื้อหาที่อบรมมีค่อนข้างมาก (ตารางที่ 3.109)

ตารางที่ 3.109 การถ่ายทอดความรู้ขยายผลสู่ชุมชน และเครือข่าย

การนำความรู้ไปถ่ายทอด ^{1/}	ร้อยละ
1. ถ่ายทอดให้ญาติ/พี่น้อง	52.53
2. ถ่ายทอดให้เพื่อน/สมาชิกเครือข่ายอื่น ๆ	42.02
3. ไม่ได้นำไปถ่ายทอด	5.45

หมายเหตุ: ^{1/}เกษตรกรสามารถถ่ายทอดความรู้ได้มากกว่า 1 ช่องทาง

ที่มา: จากการสำรวจ

(3.3) เครือข่ายของกลุ่มเกษตรกร พบว่า หลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกร ร้อยละ 57.35 มีเครือข่ายเพิ่มขึ้น โดยการมีเครือข่ายเพิ่มขึ้นทำให้กลุ่มมีแหล่งซื้อ แหล่งจำหน่ายวัตถุดิบ และผลผลิตระหว่างกลุ่ม รวมทั้งเป็นแหล่งข้อมูลความรู้ระหว่างกลุ่มเกษตรกร อีกร้อยละ 42.65 มีเครือข่ายเท่าเดิม เนื่องจากเกษตรกรบางกลุ่ม เห็นว่าวัตถุดิบสำหรับผลิตสินค้าของกลุ่มยังมีเพียงพอต่อการผลิต จึงยังไม่ได้ติดต่อหาเครือข่ายอื่นเพิ่มเติม และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ตารางที่ 3.110)

ตารางที่ 3.110 เครือข่ายของกลุ่มเกษตรกร

รายการ	ร้อยละ
1. มีเครือข่ายเพิ่มขึ้น	57.35
2. มีเครือข่ายเท่าเดิม	42.65

ที่มา: จากการสำรวจ

3.2.5) ความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน

(1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ จากการสำรวจความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ ที่มีต่อการดำเนินงานกิจกรรมการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร ในภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 42.31 มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.97 รองลงมาร้อยละ 28.85 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ร้อยละ 27.88 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และร้อยละ 0.96 มีความพึงพอใจในระดับน้อย (ตารางที่ 3.111)

(1.1) ด้านการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางมายังหน่วยงานระดับพื้นที่พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.71 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 47.62 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 33.33 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ร้อยละ 14.29 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และร้อยละ 4.76 มีความพึงพอใจในระดับน้อย

(1.2) ด้านการชี้แจงโครงการ/ประสานงาน/แนะนำการดำเนินงานโครงการจากหน่วยงานส่วนกลางสู่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.05 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 38.10 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 33.33 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และร้อยละ 28.57 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

(1.3) ด้านวิธีการดำเนินงาน หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และเงื่อนไขการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.05 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 38.10 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 33.33 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และร้อยละ 28.57 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

(1.4) ด้านแผนปฏิบัติงานของโครงการ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.00 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 42.86 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 28.57 เท่ากัน มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดและปานกลาง

(1.5) ด้านนโยบายภาพรวม พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.05 ส่วนใหญ่ร้อยละ 45.00 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 30.00 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และร้อยละ 25.00 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

ตารางที่ 3.111 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					รวม	ค่า คะแนน เฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. การจัดสรรงบประมาณ	14.29	47.62	33.33	4.76	-	100.00	3.71	มาก
2. การชี้แจง/ประสานงาน	33.33	38.10	28.57	-	-	100.00	4.05	มาก
3. วิธีการ/หลักเกณฑ์/ ขั้นตอนการดำเนินงาน	33.33	38.10	28.57	-	-	100.00	4.05	มาก
4. แผนปฏิบัติงาน	28.57	42.86	28.57	-	-	100.00	4.00	มาก
5. นโยบายภาพรวม	30.00	45.00	25.00	-	-	100.00	4.05	มาก
เฉลี่ย	27.88	42.31	28.85	0.96	-	100.00	3.97	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

(2) ความพึงพอใจของเกษตรกร จากการสำรวจความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในภาพรวม พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.31 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 48.14 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 42.51 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 7.97 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ร้อยละ 0.85 มีความพึงพอใจในระดับน้อย และร้อยละ 0.53 มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด (ตารางที่ 3.112)

(2.1) ด้านการรับทราบข้อมูลชี้แจงโครงการ/การประสานงาน/ให้คำแนะนำ การดำเนินงานโครงการจากเจ้าหน้าที่ในระดับพื้นที่ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.17 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 45.88 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 37.63 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 13.92 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ร้อยละ 1.55 มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด และร้อยละ 1.03 มีความพึงพอใจในระดับน้อย

(2.2) ด้านความเหมาะสมของเนื้อหาการถ่ายทอดความรู้ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.33 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 48.13 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 43.32 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 6.95 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ร้อยละ 1.07 มีความพึงพอใจในระดับน้อย และร้อยละ 0.53 มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

(2.3) ด้านความเหมาะสมของปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์การผลิตที่ได้รับสนับสนุน พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.32 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 48.39 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 42.47 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 8.06 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และร้อยละ 1.08 มีความพึงพอใจในระดับน้อย

(2.4) ด้านการติดตาม/ให้คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ในระดับพื้นที่ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.35 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 48.66 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 43.58 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 6.42 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และร้อยละ 1.07 มีความพึงพอใจในระดับน้อย

(2.5) ด้านนโยบายภาพรวม พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.40 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 49.73 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 45.45 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และร้อยละ 4.28 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

ตารางที่ 3.112 ความพึงพอใจของเกษตรกร

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					รวม	ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. การชี้แจง/ประสานงาน	37.63	45.88	13.92	1.03	1.55	100.00	4.17	มาก
2. เนื้อหาอบรม	43.32	48.13	6.95	1.07	0.53	100.00	4.33	มากที่สุด
3. ปัจจัยการผลิตที่ได้รับ	42.47	48.39	8.06	1.08	-	100.00	4.32	มากที่สุด
4. การติดตามให้คำแนะนำ	43.58	48.66	6.42	1.07	-	100.00	4.35	มากที่สุด
5. นโยบายภาพรวม	45.45	49.73	4.28	-	-	100.00	4.40	มากที่สุด
เฉลี่ย	42.51	48.14	7.97	0.85	0.53	100.00	4.31	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.2.6) ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ

(1) ด้านการอบรมถ่ายทอดความรู้

(1.1) การจัดกิจกรรมอบรมถ่ายทอดความรู้ยังไม่มีกิจกรรมศึกษาดูงานจากกลุ่มอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จ จึงควรจัดกิจกรรมศึกษาดูงานจากกลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จและเป็นต้นแบบ เพื่อกระตุ้นให้กลุ่มเกษตรกรเกิดแนวคิดในการนำไปปรับใช้ในการผลิต และการบริหารจัดการกลุ่มของตนเอง

(1.2) จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระยะแรกส่งผลให้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเกษตรกรบางโรงเรียน ไม่สามารถทำได้ต่อเนื่อง เนื่องจากโรงเรียนหยุดการเรียนการสอนเป็นระยะ เช่น ในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิต้องเลื่อนกิจกรรมดังกล่าวออกไป เนื่องจากข้อกำหนดการระบาดของโรคติดเชื้อมากกว่า

(2) ด้านหลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย

(2.1) หลักเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการกำหนดว่าต้องเป็นกลุ่มที่ยังไม่เคยได้รับการส่งเสริม/ยังไม่เคยเข้าร่วมโครงการในปีที่ผ่านมา ส่งผลให้กลุ่มเกษตรกรเดิมที่เข้าร่วมโครงการแล้วไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงควรมีกิจกรรมในการสนับสนุนพัฒนา ศักยภาพกลุ่มเดิม เพื่อให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น

(2.2) การกำหนดเป้าหมายกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการและงบประมาณที่จัดสรรไม่สอดคล้องกับกลุ่มเกษตรกรในบางพื้นที่ที่มีกลุ่มเกษตรกรค่อนข้างมาก รวมทั้งมีกลุ่มเกษตรกรต้องการเข้ารับการพัฒนาเป็นจำนวนมาก จึงควรพิจารณากำหนดกลุ่มเป้าหมายในการเข้าไปส่งเสริม ให้สอดคล้องกับจำนวนกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ และควรมีการสนับสนุนงบประมาณสนับสนุนกลุ่มเดิมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกษตรกรได้รับพัฒนา ศักยภาพอย่างต่อเนื่อง และสามารถพึ่งพาตนเองได้

(3) ด้านการตลาด กลุ่มเกษตรกรมีสินค้าสำหรับจำหน่ายหลากหลายชิ้น เกษตรกรบางรายสามารถนำไปผลิตจำหน่ายเป็นรายได้เสริมภายในครัวเรือนได้

3.3) กิจกรรมสร้างความเข้มแข็งชุมชนในการสร้างรายได้จากความหลากหลายทางชีวภาพ
ดำเนินการโดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.3.1) ปัจจัยนำเข้า

(1) งบประมาณ กิจกรรมสร้างความเข้มแข็งชุมชนในการสร้างรายได้จากความหลากหลายทางชีวภาพ ได้รับงบประมาณดำเนินงานโครงการ จำนวน 16.0700 ล้านบาท เบิกจ่ายแล้วครบตามเป้าหมาย เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการร้อยละ 100.00 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อดำเนินงานโครงการมีความทันเวลา และมีความเพียงพอต่อการดำเนินงาน

(2) ความทันเวลา และความเพียงพอของงบประมาณ จากการสำรวจ พบว่าหน่วยงานร้อยละ 100.00 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อดำเนินงานโครงการมีความทันเวลา ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 5.00 สำหรับความเพียงพอของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ร้อยละ 100 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอต่อการดำเนินงานในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 5.00 (ตารางที่ 3.113)

ตารางที่ 3.113 ความทันเวลา และความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร

รายการ	ร้อยละ	ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. ความทันเวลาของงบประมาณ			
1.1 ทันเวลา	100.00	5.00	มากที่สุด
1.2 ไม่ทันเวลา	-		
2. ความเพียงพอของงบประมาณ			
2.1 เพียงพอ	100.00	5.00	มากที่สุด
2.2 ไม่เพียงพอ			

ที่มา: จากการสำรวจ

(3) ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ หน่วยงานมีเป้าหมายการส่งเสริมและพัฒนาชุมชน ในปี 2565 จำนวน 25 ชุมชน โดยเป็นชุมชน/วิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการจากฐานทรัพยากรชีวภาพในพื้นที่ดำเนินการของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ โดยจะเน้นพื้นที่ที่หน่วยงานราชการเข้าไปดำเนินงานได้ยาก เช่น ชุมชนที่อาศัยในเขตพื้นที่อนุรักษ์ในความรับผิดชอบดูแล ภายใต้กฎระเบียบของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้แล้ว หน่วยงานยังดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนที่เข้าร่วมโครงการเดิม จำนวน 131 ชุมชน รวมทั้งสิ้น 156 ชุมชน 42 จังหวัด

3.3.2) กิจกรรม

(1) การประชุมใหญ่ชุมชนเครือข่ายการดำเนินงาน หน่วยงานมีการจัดประชุมกับชุมชนเครือข่าย โดยการเน้นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เกิดความรู้และประสบการณ์ และช่วยเพิ่มพูนศักยภาพในด้านการผลิตสินค้าและบริการจากความหลากหลายทางชีวภาพ ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

(1.1) ระดับประเทศ เป็นการประชุมใหญ่ชุมชนเครือข่ายชุมชน สพภ. จะมีการจัดประชุมปีละ 1 ครั้ง ในช่วงไตรมาสแรกของแต่ละปีงบประมาณ (ตุลาคม - ธันวาคม) เพื่อนำเสนอรูปแบบการดำเนินงานของ สพภ. ภายใต้หลักการ BEDO Concept และการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภารกิจของกลุ่มกิจการต่าง ๆ รวมถึงการสร้างเครือข่ายการดำเนินงานและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชน รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานระหว่าง สพภ. และชุมชนเครือข่าย ซึ่งจัดประชุมแล้ว 1 ครั้ง มีชุมชนเข้าร่วมจำนวน 100 ชุมชน ซึ่งเป็นการสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน และให้ชุมชนนำเสนอสรุปบทเรียนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงาน

(1.2) ระดับภาค เป็นการประชุมและศึกษาดูงานตามกลุ่มสาระ (Knowledge Based) จะมีการจัดขึ้น ในช่วงไตรมาสที่ 1 - 2 ของแต่ละปีงบประมาณ (ตุลาคม - มีนาคม) โดยเป็นการสนับสนุนให้ชุมชนได้เรียนรู้ และเห็นศักยภาพ เกิดเครือข่าย ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงาน มีมุมมองใหม่ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เหมาะสมกับชุมชนของตน นำองค์ความรู้ไปต่อยอดการดำเนินงานในชุมชนของตนเอง ดำเนินการจัดประชุมแล้ว 2 ครั้ง มีชุมชนเข้าร่วมจำนวน 20 ชุมชน

(1.3) ระดับกลุ่มสินค้า เป็นการประชุมบ่มเพาะการดำเนินงาน/ส่งเสริมกิจกรรมชุมชน/สร้างชุมชนต้นแบบ (Focus group) เป็นกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเอง และมีการสร้างเครือข่ายกับชุมชนอื่น ๆ โดยมีการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ระหว่างชุมชน และเครือข่าย และเป็นการจับคู่ทางธุรกิจระหว่างกัน รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนตามหลักการ BEDO Concept เพื่อยกระดับคุณภาพให้มีมาตรฐาน และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจากทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ดำเนินการแล้วจำนวน 2 ครั้ง มีชุมชนเข้าร่วมจำนวน 20 ชุมชน

(2) การศึกษาดูงาน/บ่มเพาะ หน่วยงานมีแผนในการจัดให้ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ ในปี 2565 ไปศึกษาดูงานด้วยการคัดเลือกตัวแทนชุมชนเครือข่าย ในการพาไปศึกษาดูงาน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์ความรู้ในการผลิตสินค้าและบริการของชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน โดยมีเป้าหมาย 4 ครั้ง ดำเนินการหลังจากมีการประชุมใหญ่ชุมชนกับกลุ่มเป้าหมายแล้ว ซึ่งผลการติดตามพบว่า หน่วยงานดำเนินการได้ 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 75.00 ของเป้าหมาย

(3) หลักเกณฑ์การคัดเลือกชุมชนเข้าร่วมโครงการ หน่วยงานมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกชุมชนเข้าร่วมโครงการ ซึ่งหน่วยงานจะพิจารณาดังนี้

(3.1) ด้านสภาพของชุมชน จะต้องเป็นชุมชนที่มีสินค้าและบริการที่ผลิตจากความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชน มีเครือข่ายเข้มแข็งพร้อมเป็นแกนนำการทำงานกับ สพภ. ภายในชุมชนจะต้องมีพืชพันธุ์ สัตว์พื้นบ้าน และจุลินทรีย์ที่เป็นเอกลักษณ์ มีความสำคัญกับระบบนิเวศ ต้องการอนุรักษ์ มีกิจกรรมอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อม ใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน สร้างรายได้จากความหลากหลายทางชีวภาพ มีความรู้เกี่ยวกับพืช สัตว์ ผัก สมุนไพร ต้นไม้พื้นถิ่น มีการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน และวิถีชีวิตที่พึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้จะต้องมีการจัดตั้งวิสาหกิจหรือนิติบุคคลอื่น หรือมีการรวมกลุ่มที่สามารถเป็นตัวแทนชุมชนได้ เป็นเครือข่ายชุมชนของหน่วยงานในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายในชุมชนจะต้องมีพื้นที่ปลูกต้นไม้ สร้างพื้นที่สีเขียว และเป็นชุมชนที่เข้าถึงความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการอื่นได้น้อย

(3.2) ด้านสมาชิกชุมชน จะต้องมีความจิตอาสา สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของ สพภ. ได้ ทั้งในและนอกชุมชน สามารถแบ่งเวลาจากภารกิจหลัก/อาชีพหลักมาร่วมงานกับ สพภ. ได้ มีผู้นำชุมชนรุ่นใหม่ สมาชิกในชุมชนจะต้องมีความเข้าใจในบริบทการทำงานกับหน่วยงานราชการ มีความรู้พื้นฐานทางคอมพิวเตอร์สามารถใช้โปรแกรม Microsoft Word ได้ รวมทั้งต้องสามารถติดต่อสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต หรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น ไลน์ หรือประชุมออนไลน์ เป็นต้น

3.3.3) ผลผลิต

(1) ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ หน่วยงานดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาให้กับชุมชน ในปี 2565 จำนวน 25 ชุมชนในพื้นที่ 8 จังหวัด โดยเป็นชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 14 ชุมชน สกลนคร 5 ชุมชน นครสวรรค์ กาฬสินธุ์ ศรีสะเกษ สงขลา อุบลราชธานี และอุทัยธานี จังหวัดละ 1 ชุมชน (ตารางที่ 3.114)

ตารางที่ 3.114 ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการในปี 2565

จังหวัด	จำนวน (ชุมชน)
1. เชียงใหม่	14
2. สกลนคร	5
3. กาฬสินธุ์	1
4. ศรีสะเกษ	1
5. สงขลา	1
6. อุบลราชธานี	1
7. อุทัยธานี	1
8. นครสวรรค์	1
รวม	25

ที่มา: สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(2) ความรู้ความเข้าใจของชุมชนหลังเข้าร่วมประชุมเครือข่าย ส่วนใหญ่ ก่อนเข้าร่วมประชุมเครือข่ายมีระดับความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.85 คิดเป็น ร้อยละ 58.70 รองลงมาร้อยละ 26.09 มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย ร้อยละ 10.87 มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก และร้อยละ 2.17 เท่ากัน มีความรู้ความเข้าใจระดับมากที่สุดและน้อยที่สุด ทั้งนี้ หลังเข้าร่วมประชุม เครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 คิดเป็นร้อยละ 60.61 รองลงมา ร้อยละ 27.27 มีความรู้ความเข้าใจระดับมากที่สุด และร้อยละ 12.12 มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง (ตารางที่ 3.115)

ตารางที่ 3.115 ความรู้ความเข้าใจของชุมชนก่อนและหลังเข้าร่วมประชุมเครือข่าย

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. ก่อนเข้ารับการอบรม	2.17	10.87	58.70	26.09	2.17	2.85	ปานกลาง
2. หลังเข้ารับการอบรม	27.27	60.61	12.12	-	-	4.15	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

(3) การจัดทำ/เขียนข้อเสนอโครงการของชุมชน ชุมชนที่หน่วยงานเข้าไป ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนา มีการจัดทำ/เขียนข้อเสนอโครงการเสนอให้กับ สพภ. เช่น โครงการพัฒนา กระบวนการผลิตสินค้าแปรรูปผลผลิตจากแพในพื้นที่อนุรักษ์ โครงการผลิตงานขามใบไม้ โครงการโรงเพาะชำ กล้าไม้ชุมชน โครงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว โครงการพัฒนาสินค้า โครงการพัฒนาเครื่องหมายมาตรฐาน สินค้าชุมชน และอาคารโซลาร์เซลล์ เป็นต้น ซึ่ง สพภ. จะดำเนินการสนับสนุนงบประมาณให้กับชุมชน เพื่อจัดซื้อครุภัณฑ์ เครื่องมือ โดยมีชุมชนที่เสนอโครงการผ่าน จำนวน 30 ชุมชน ทั้งนี้จากการสำรวจ พบว่า ชุมชนที่ได้รับคัดเลือกสนับสนุนงบประมาณสำหรับดำเนินงานโครงการ ร้อยละ 56.25 เริ่มดำเนินการ ตามข้อเสนอโครงการแล้ว เช่น มีการจัดประชุมสมาชิกเพื่อวางแผนจัดซื้ออุปกรณ์สิ่งจำเป็น เครื่องใช้ไฟฟ้า จากโซลาร์เซลล์ และเรื่องการทำการตลาดออนไลน์ เป็นต้น อีกร้อยละ 43.75 ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจาก อยู่ระหว่างการรออนุมัติงบประมาณสำหรับดำเนินการ (ตารางที่ 3.116)

ตารางที่ 3.116 การดำเนินงานของชุมชนตามข้อเสนอโครงการ

รายการ	ร้อยละ
1. เริ่มดำเนินการแล้ว	56.25
2. ยังไม่ได้เริ่มดำเนินการ	43.75

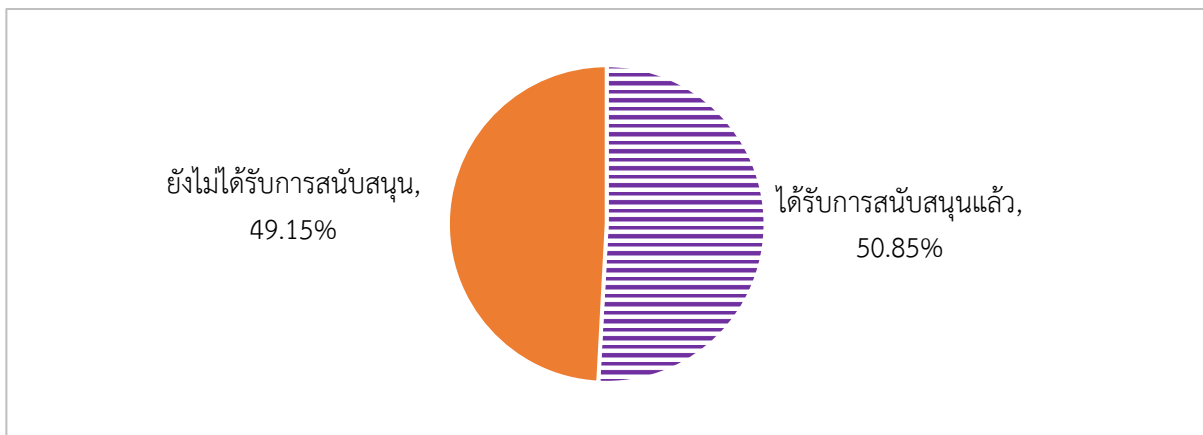
ที่มา: จากการสำรวจ

(4) การสนับสนุนพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามหลัก BEDO Concept หน่วยงาน ดำเนินการจ้างที่ปรึกษา/นักวิจัยสำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน เช่น พัฒนาชุมชนที่ผลิตงานขามจากใบไม้ เศษวัสดุ และเศษไม้ เป็นต้น ทั้งนี้ พบว่า ชุมชนร้อยละ 50.85 ได้รับการสนับสนุนพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามหลัก BEDO Concept แล้ว ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 49.15 ยังไม่ได้รับการสนับสนุนพัฒนาผลิตภัณฑ์ เนื่องจากยังอยู่ ระหว่างการรออนุมัติงบประมาณ ซึ่งหลัก BEDO Concept เป็นหลักการที่ สพภ. ใช้ในการทำงาน ประกอบด้วย (ภาพที่ 3.29)

(4.1) Local Content เป็นการให้ความสำคัญหลายทางชีวภาพหรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบ โดยสนับสนุนองค์ความรู้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ทรัพยากรชีวภาพ รวมถึงการใช้แรงงานและสถานที่ผลิตภายในชุมชน

(4.2) Biodiversity - Friendly เน้นกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับ ความหลากหลาย ทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อม ลดและเลี่ยงการใช้สารเคมีที่อาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศรวมไปถึง บรรจุภัณฑ์และฉลากด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงการใส่ใจในกระบวนการผลิตที่มีการป้องกันมลพิษ การลดปริมาณวัสดุขี้ด บลดการใช้พลังงาน โดยไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพสินค้า หรือการลด (Reduce) การนำเอาวัสดุขี้ด วัสดุหรืออุปกรณ์ที่ใช้แล้วอยู่ในสภาพดีกลับมาใช้อีกหรือการใช้ซ้ำ (Reuse) หรือแปรรูป เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่หรือการรีไซเคิล (Recycle) รวมทั้งการบริหารจัดการของเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิต ถูกต้องและเป็นรูปธรรม

(4.3) Future of the Origin มีการปันรายได้ส่วนหนึ่งกลับไปฟื้นฟู แหล่งทรัพยากร ชีวภาพและระบบนิเวศในชุมชน ผู้ประกอบการที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ เป็นส่วนประกอบนั้นมีความรู้ความเข้าใจในคุณสมบัติของสาระสำคัญจากทรัพยากรชีวภาพและตระหนัก ในคุณค่าของทรัพยากรชีวภาพที่ได้มาจากวิธีการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม ย่อมมีความปรารถนาที่จะอนุรักษ์ ทั้งทรัพยากรชีวภาพโดยตรง และสภาพแวดล้อมโดยอ้อมของทรัพยากรหลักที่นำมาใช้ประโยชน์ (www.bedo.go.th)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.29 การสนับสนุนพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้กับชุมชน

(5) จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาตามหลักการ BEDO Concept หน่วยงานมีเป้าหมายพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามหลัก BEDO Concept จำนวน 25 ผลิตภัณฑ์ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินงาน โดยแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ดังกล่าว จะดำเนินการที่สอดคล้องกับการผลิต เช่น กลุ่มชุมชน ผู้ผลิตงานขี้ดขี้ด ไม้ มีแนวทางการพัฒนาโดยการพัฒนารูปแบบของจากขี้ด ไม้ มาตรฐานการผลิต ความสะอาด และการบรรจุหีบห่อเพื่อจำหน่าย หรือกลุ่มกาแฟในป่าอนุรักษ์ จะดำเนินการวางแผนจัดกลุ่มรสชาติ เพื่อพัฒนา กระบวนการผลิตกาแฟ เป็นต้น

(6) การประเมินชุมชน หน่วยงานมีเป้าหมายในการประเมินมูลค่าเศรษฐกิจ ชุมชน จำนวน 100 ชุมชน ผลการดำเนินงานสามารถดำเนินการได้ 125 ชุมชน (ชุมชนเก่า และชุมชนใหม่) คิดเป็นร้อยละ 125 ของเป้าหมาย นอกจากนี้ หน่วยงานได้มีการประเมินความสุขชุมชน (Gross Community Happiness: GCH) ซึ่งดำเนินการแล้วจำนวน 125 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 125 ของเป้าหมาย 100 ชุมชน (ตารางที่ 3.117)

ตารางที่ 3.117 ผลการประเมินมูลค่าเศรษฐกิจชุมชนและความสุขชุมชน

รายการ	ชุมชนที่ได้รับการประเมิน		ร้อยละ
	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	
1. การประเมินมูลค่าเศรษฐกิจชุมชน	100	125	125.00
2. การประเมินความสุขชุมชน	100	125	125.00

ที่มา: สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(7) การคัดเลือกชุมชนต้นแบบ หน่วยงานจะคัดเลือกชุมชนต้นแบบเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านการใช้ประโยชน์ และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งจัดแสดง/จำหน่ายผลิตภัณฑ์ แหล่งท่องเที่ยว แหล่งประสานความร่วมมือ ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเครือข่าย นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป และผู้ที่สนใจในการดำเนินธุรกิจจากฐานชีวภาพ รวมทั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ขยายผลไปยังชุมชนอื่นๆ และเกิดเครือข่ายจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เข้าร่วมสนับสนุนการดำเนินงานและมีผู้ที่สนใจได้รับความรู้และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ฯ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายที่จะนำไปสู่ชุมชนต้นแบบ และขยายแนวคิดการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (ขยายแนวคิด BEDO Concept) อีกทั้งเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชน ส่งผลให้ชุมชนมีรายได้และสภาพเศรษฐกิจที่ดีขึ้น รวมทั้งชุมชนให้การสนับสนุน และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ดูแลพื้นที่ป่า/ระบบนิเวศ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรชีวภาพ โดยในปี 2565 หน่วยงานคัดเลือกชุมชนต้นแบบแล้ว จำนวน 5 ชุมชน ตามเป้าหมาย ซึ่งเป็นชุมชนที่พัฒนาตามหลักการ BEDO - BCG โดยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีจำนวน 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนในพื้นที่ อำเภอด่านช้าง 2 ชุมชน และอำเภอดำเนินสะดวก 1 ชุมชน พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ 1 ชุมชน ได้แก่ อำเภอดอยสะเก็ด และจังหวัดแม่ฮ่องสอน อำเภอมะนัง 1 ชุมชน

3.3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

(1) การเปลี่ยนแปลงของชุมชน ชุมชนร้อยละ 80.77 มีปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น และจำหน่ายสินค้าได้ราคาดีขึ้น ส่งผลให้ชุมชนร้อยละ 82.05 มีรายได้เพิ่มขึ้น และชุมชนร้อยละ 95.35 เห็นว่าภายในชุมชนมีความสุขเพิ่มมากขึ้น ดังนี้ (ตารางที่ 3.118)

(1.1) ปริมาณการผลิตสินค้าของชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.67 มีปริมาณการผลิตเท่าเดิม รองลงมาร้อยละ 33.33 มีปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น

(1.2) รายได้ของชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 56.25 ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น รองลงมาร้อยละ 43.75 ชุมชนมีรายได้เท่าเดิม เนื่องจากสินค้าของชุมชนยังคงจำหน่ายราคาเท่าเดิม จึงไม่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลง

(1.3) ระดับความสุขภายในชุมชน จากการดำเนินงานของหน่วยงานส่งผลให้ชุมชนมีความตระหนักต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เกิดความร่วมมือร่วมใจในการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นแหล่งอาหารของชุมชน ทั้งนี้ ชุมชนร้อยละ 81.82 เห็นว่า ภายในชุมชนมีความสุขเพิ่มมากขึ้น รองลงมาร้อยละ 18.18 ชุมชนมีความสุขเท่าเดิม

ตารางที่ 3.118 การเปลี่ยนแปลงของชุมชนในด้านปริมาณการผลิต รายได้จากการจำหน่าย และความสุขภายในชุมชน

รายการ	การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)			รวม
	เพิ่มขึ้น	เท่าเดิม	ลดลง	
1. ปริมาณการผลิต	80.77	19.23	-	100.00
2. รายได้ของชุมชน	82.05	17.95	-	100.00
3. ระดับความสุขภายในชุมชน	95.35	4.65	-	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

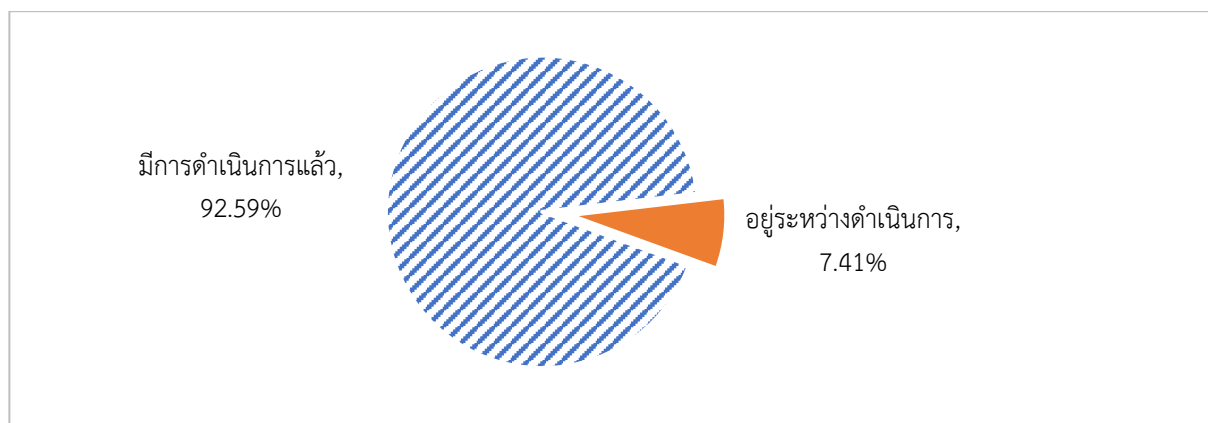
(2) รายได้ที่เกิดขึ้นหลังเข้าร่วมโครงการ จากการสนับสนุนพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามหลัก BEDO Concept ของหน่วยงาน พบว่า ชุมชนร้อยละ 65.38 มีรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แล้วเฉลี่ย 21,825 บาทต่อเดือน ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 34.62 ยังไม่มีรายได้ เนื่องจากเพิ่งเริ่มดำเนินการ (ตารางที่ 3.119)

ตารางที่ 3.119 รายได้ที่เกิดขึ้นหลังเข้าร่วมโครงการ

รายการ	ร้อยละ
1. มีรายได้แล้ว	65.38
2. ยังไม่มีรายได้	34.62

ที่มา: จากการสำรวจ

(3) การแบ่งปันรายได้ไปอนุรักษ์ฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนเป็นส่วนหนึ่งในหลักการของ BEDO Concept ที่หน่วยงานที่รับผิดชอบใช้ดำเนินการ โดยในปี 2565 ชุมชนร้อยละ 92.59 มีการแบ่งปันรายได้บางส่วนไปอนุรักษ์ฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพแล้ว เช่น การช่วยกันปลูกป่าภายในชุมชนเพื่อเพิ่มวัตถุดิบ รักษาความหลากหลายทางชีวภาพให้กับชุมชน ให้มีวัตถุดิบสำหรับการผลิตสินค้าของชุมชนตลอดปี บางกลุ่มมีการทำแนวกันไฟให้บริเวณป่าในชุมชน ปลูกสมุนไพร เพาะกล้าไม้ ตลอดจนรวมกลุ่มกันทำปุ๋ยหมักสำหรับใช้ในการปลูกพืชภายในชุมชน เพื่อให้ผลผลิตมีความปลอดภัยปราศจากสารเคมี และไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น อีกร้อยละ 7.41 อยู่ระหว่างการดำเนินการ (ภาพที่ 3.30)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.30 การแบ่งปันรายได้ไปอนุรักษ์ฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน

3.3.5) ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ

(1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ จากการสำรวจความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ ที่มีต่อการดำเนินงานกิจกรรมการสร้างความเข้มแข็งชุมชนในการสร้างรายได้ จากความหลากหลายทางชีวภาพ ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการจัดสรรงบประมาณ ชุมชนเป้าหมายที่เข้าไปส่งเสริม แนวทางการดำเนินงานของชุมชน แผนปฏิบัติงาน พบว่า ภาพรวมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.20

(2) ความพึงพอใจของผู้แทนชุมชน จากการสำรวจความพึงพอใจของผู้แทนชุมชนที่มีต่อกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งชุมชนในการสร้างรายได้จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ในภาพรวม พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.30 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 48.44 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 41.02 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ร้อยละ 10.55 มีความพึงพอใจระดับปานกลาง (ตารางที่ 3.120)

(2.1) ด้านการชี้แจงโครงการ/การประสานงานของเจ้าหน้าที่ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.34 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 48.21 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 42.86 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และร้อยละ 8.93 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

(2.2) ความเหมาะสมของการจัดประชุมเครือข่าย พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.20 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 48.00 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 36.00 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และร้อยละ 16.00 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

(2.3) การสนับสนุนพัฒนาผลิตภัณฑ์ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.32 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 48.00 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 42.00 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และร้อยละ 10.00 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

(2.4) เนื้อหาความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมประชุมเครือข่าย พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.26 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 50.00 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 38.00 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และร้อยละ 12.00 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

(2.5) ด้านนโยบายภาพรวม พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.40 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 48.00 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 46.00 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และร้อยละ 6.00 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

ตารางที่ 3.120 ความพึงพอใจของผู้แทนชุมชน

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					รวม	ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. การชี้แจง/ประสานงาน	42.86	48.21	8.93	-	-	100.00	4.34	มากที่สุด
2. ความเหมาะสมของการจัดประชุม	36.00	48.00	16.00	-	-	100.00	4.20	มาก
3. การสนับสนุนพัฒนาผลิตภัณฑ์	42.00	48.00	10.00	-	-	100.00	4.32	มากที่สุด
4. เนื้อหาความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมประชุม	38.00	50.00	12.00	-	-	100.00	4.26	มากที่สุด
5. นโยบายภาพรวม	46.00	48.00	6.00	-	-	100.00	4.40	มากที่สุด
เฉลี่ย	41.02	48.44	10.55	-	-	100.00	4.30	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.3.6) ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ

(1) ด้านการตลาด

(1.1) ชุมชนมีความต้องการตลาดรองรับสินค้าของชุมชนเพิ่มขึ้น และต้องการจำหน่ายสินค้าบนตลาด Modern Trade ด้วย จึงควรมีการพัฒนาสินค้าของชุมชน ทั้งด้านบรรจุภัณฑ์ ตรายี่ห้อมาตรฐานสินค้า รวมทั้งสร้างเรื่องราวของสินค้าให้มีความน่าสนใจ เพื่อให้สินค้าโดดเด่นและสามารถจำหน่ายสินค้าในตลาด Modern Trade ได้

(1.2) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้สมาชิกมีความกังวลในการไปสถานที่แออัด ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ผู้บริโภคมีกำลังซื้อลดลง และสมาชิกไม่สามารถกำหนดราคาสูงได้

(2) ด้านการผลิต ชุมชนยังขาดเครื่องจักรที่ได้มาตรฐานสำหรับผลิตสินค้า และมีความต้องการความรู้เกี่ยวกับแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเพิ่มขึ้น จึงควรมีการถ่ายทอดความรู้และให้ฝึกปฏิบัติเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถแปรรูปต่อยอดสินค้าได้

(3) ด้านอื่น ๆ หน่วยงานมีการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนทั้งชุมชนเดิมและชุมชนใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ เกิดความรักและห่วงใยในทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบนิเวศ

ประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินโครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร

กิจกรรมทางการเกษตรของกลุ่มยุวเกษตรกร

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรการผลิตข้าวแต๋น

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปกล้วยฉาบ

กลุ่มผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมคัดรังไหมดี

สบูและโลชั่นจากโปรตีนไหม

การแปรรูปกล้วยฉาบ

การทำพริกแกงของกลุ่มแม่บ้าน

สัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร

3.2.11 โครงการยกระดับศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชน

1) สารสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ OTOP ให้มีความสามารถ และมีทักษะในการนำสินค้าจำหน่ายในตลาดออนไลน์ และการบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า OTOP ผ่านระบบออนไลน์ให้แก่ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP เพื่อส่งเสริมให้ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP รุ่นใหม่ และเพื่อส่งเสริมเครือข่าย OTOP ในการพัฒนาผู้ประกอบการ OTOP

1.2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ที่มีศักยภาพที่ลงทะเบียน ปี 2557 - 2564 ในพื้นที่ 76 จังหวัด ๆ ละ 50 กลุ่ม/ราย รวมจำนวน 3,800 ราย/กลุ่ม

1.3) หน่วยงานรับผิดชอบ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

1.4) งบประมาณ รวมทั้งสิ้น 22.3438 ล้านบาท

1.5) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2) วิธีการติดตาม

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากกรมการพัฒนาชุมชน ผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2.1.2) สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ กรมการพัฒนาชุมชน ในพื้นที่ 8 จังหวัด ได้แก่จังหวัดมหาสารคาม กาฬสินธุ์ ขอนแก่น บุรีรัมย์ ลพบุรี สระบุรี พระนครศรีอยุธยา และประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 8 ราย

2.1.3) สัมภาษณ์ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ในพื้นที่ 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดมหาสารคาม กาฬสินธุ์ ขอนแก่น บุรีรัมย์ ลพบุรี สระบุรี พระนครศรีอยุธยา และประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 190 ราย

2.2) ช่วงเวลาข้อมูล

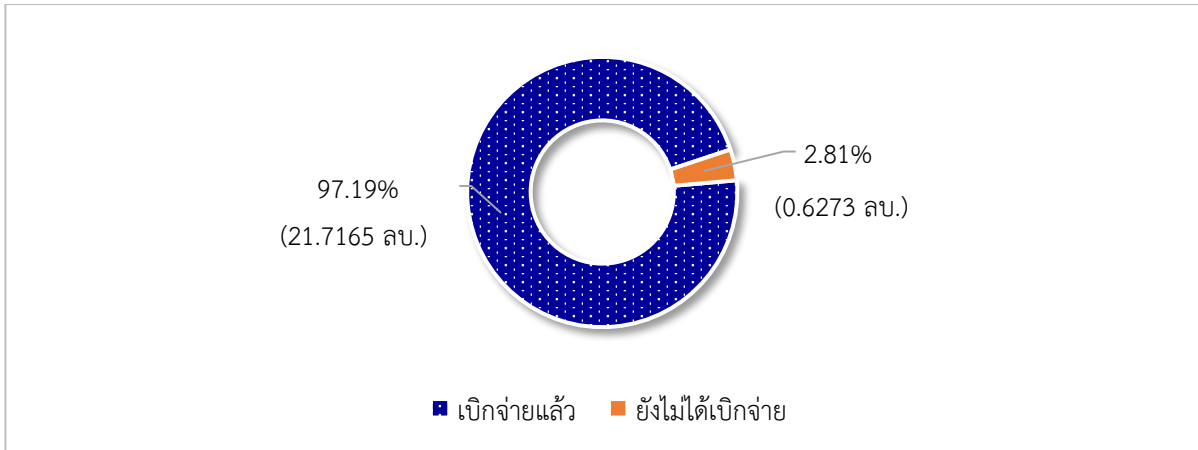
2.2.1) ผลการดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2.2.2) สํารวจข้อมูลในพื้นที่โครงการ ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน - 31 กรกฎาคม 2565

3) ผลการติดตาม

3.1) ปัจจัยนำเข้า

3.1.1) งบประมาณ กรมการพัฒนาชุมชนได้รับจัดสรรงบประมาณสำหรับพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ OTOP ให้มีความสามารถ ทักษะ การบริหารจัดการ ส่งเสริมเครือข่าย เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า OTOP ในการนำสินค้าจำหน่ายในตลาดออนไลน์ ให้แก่ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP รุ่นใหม่ ซึ่งการอบรมโครงการยกระดับผู้ประกอบการรุ่นใหม่ ยุค 4.0 จำนวน 22.3438 ล้านบาท ผลการเบิกจ่าย ณ วันที่ 30 กันยายน 2565 มีผลการเบิกจ่าย 21.7165 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 97.19 ของงบประมาณที่ได้รับ (ภาพที่ 3.31)

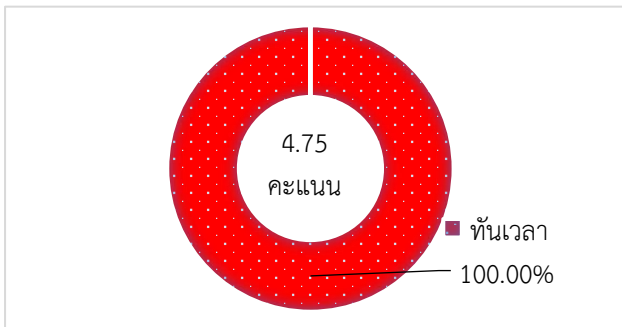

ที่มา: จากการรายงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบาย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาพที่ 3.31 การจัดสรรงบประมาณและผลการเบิกจ่าย

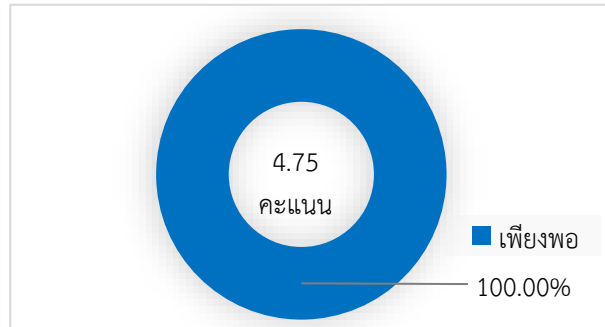
(1) ความทันเวลาของงบประมาณ จากการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการจัดอบรมโครงการยกระดับศักยภาพผู้ประกอบการรุ่นใหม่ ยุค 4.0 พิจารณาจากช่วงเวลาที่ส่วนกลางจัดสรรงบประมาณไปยังหน่วยงานในพื้นที่ สำหรับจัดกิจกรรมอบรมในพื้นที่ของแต่ละจังหวัด จากการสอบถาม พบว่าเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ ร้อยละ 100.00 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีความทันเวลาในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 4.75 (ภาพที่ 3.32)

(2) ความเพียงพอของงบประมาณ งบประมาณจากส่วนกลางที่จัดสรรลงไปยังหน่วยงานพื้นที่ในแต่ละจังหวัดเพื่อจัดการอบรม เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ ร้อยละ 100.00 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.75 (ภาพที่ 3.33)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.32 ระดับคะแนนของความทันเวลา

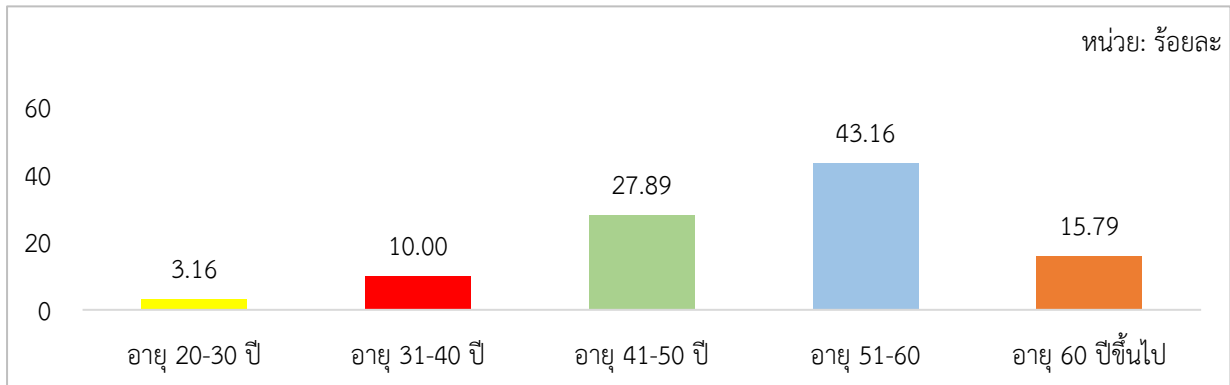
ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.33 ระดับคะแนนของความเพียงพอ

3.1.2) การเข้าร่วมโครงการ กรมการพัฒนาชุมชนระดับจังหวัด โดยกลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน ดำเนินการประสานไปยังอำเภอต่าง ๆ ในระดับพื้นที่ในการคัดเลือกผู้ประกอบการมาเข้าร่วมโครงการ โดยคัดเลือกจากฐานข้อมูลผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ที่ขึ้นทะเบียนในระบบของกรมการพัฒนาชุมชนระหว่าง ปี 2557 - 2564 ซึ่งต้องเป็นบุคคลที่ไม่ได้เข้ารับการอบรมในปีงบประมาณ 2563 จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่เพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่มมาเข้ารับการอบรม และผู้ประกอบการ OTOP ที่มีศักยภาพและผลิตภัณฑ์ต้องเป็นที่น่าสนใจ ในพื้นที่ 76 จังหวัด ๆ ละ 50 กลุ่ม รวม 3,800 ราย

ผลจากการเข้าร่วมโครงการยกระดับศักยภาพผู้ประกอบการรุ่นใหม่ยุค 4.0 ผู้ประกอบการ ที่เข้าร่วมโครงการมีระดับความร่วมมือในการเข้าร่วมโครงการในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.63 โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการครบตามเป้าหมาย

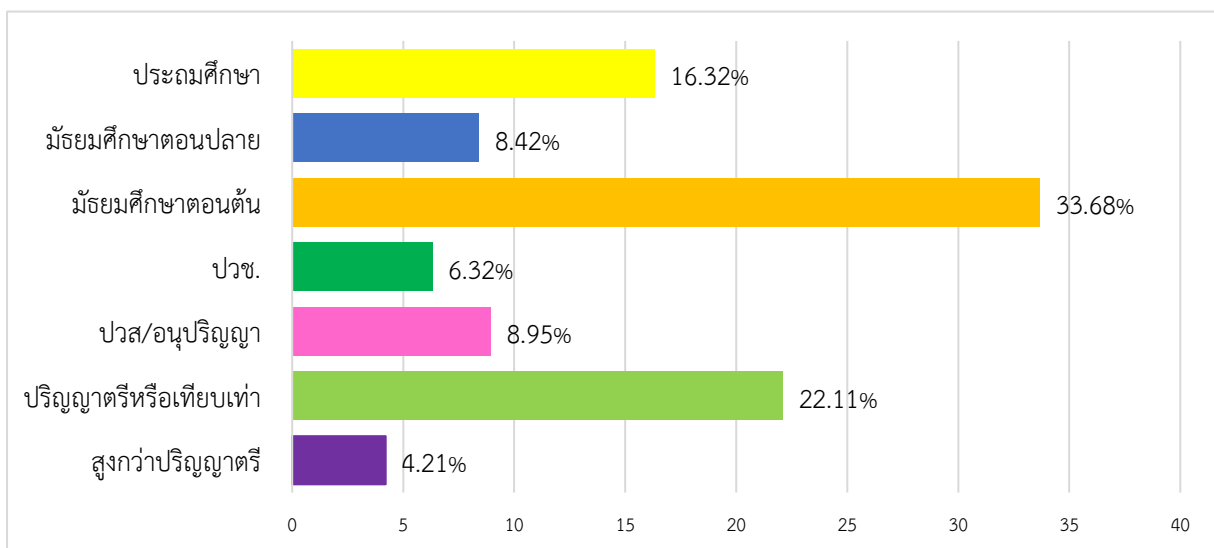
ทั้งนี้ ผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ ส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 51.32 ปี จำแนกเป็นอายุเฉลี่ย อยู่ในช่วงที่ 1 อายุ 20 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.16 ช่วงที่ 2 อายุ 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.00 ช่วงที่ 3 อายุ 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.89 ช่วงที่ 4 อายุ 51 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.16 และช่วงที่ 5 อายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 15.79 (ภาพที่ 3.34)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.34 อายุของผู้ผลิต ผู้ประกอบการ

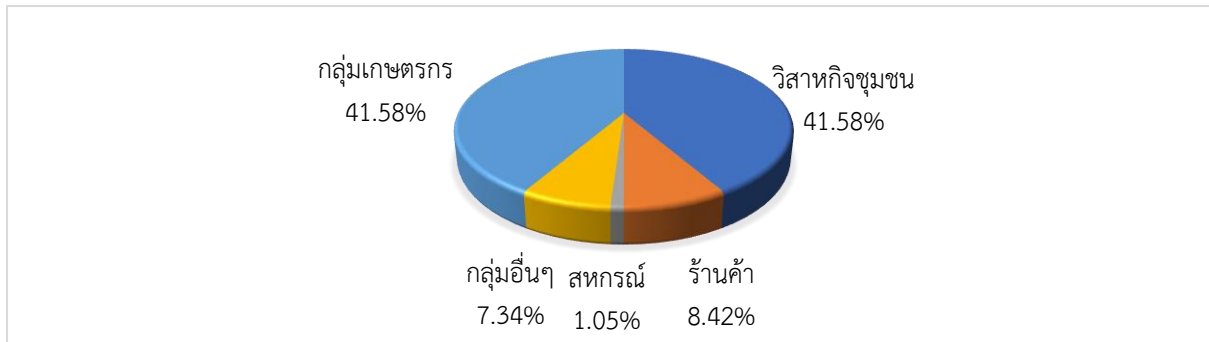
ด้านการศึกษา พบว่า ผู้ผลิต ผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ ร้อยละ 33.68 จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมา ร้อยละ 22.11 ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 16.32 ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 8.95 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) /อนุปริญญา ร้อยละ 8.42 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 6.32 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และร้อยละ 4.21 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี (ภาพที่ 3.35)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.35 ระดับการศึกษาของผู้ผลิต ผู้ประกอบการ

ลักษณะของผู้ประกอบการ ที่เข้ารับการอบรม พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 41.58 เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มเกษตรกร รองลงมาร้อยละ 8.42 เป็นร้านค้า ร้อยละ 7.34 เป็นกลุ่มอื่น ๆ และร้อยละ 1.05 เป็นสหกรณ์ (ภาพที่ 3.36)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.36 ลักษณะของผู้ผลิต ผู้ประกอบการ

ด้านการจัดจำหน่ายสินค้าผู้ผลิต ผู้ประกอบการ สามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภท อาทิ ผลิตภัณฑ์ด้านสิ่งทอ (ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ผ้าทอลายยกดอกประจำท้องถิ่น) (ภาพที่ 3.37) ผลิตภัณฑ์จักสาน (กระเปาะ เสื้อ เบาะ) (ภาพที่ 3.38) และผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป (เครื่องต้มข้าวกล้องงอกชนิดผง ทองม้วน ผักหวานป่า น้ำตาลมะพร้าว) เป็นต้น (ภาพที่ 3.39)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.37 ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.38 ผลิตภัณฑ์จักสาน

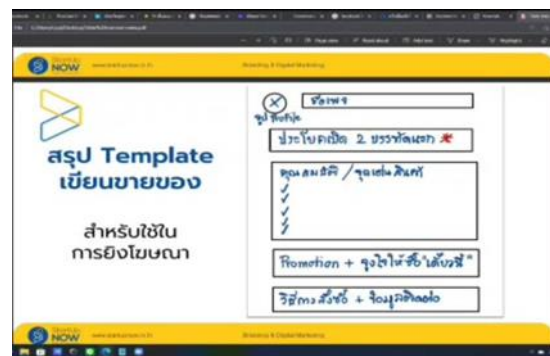

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.39 ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป

3.1.3) หลักสูตรการอบรม กรมการพัฒนาชุมชนจัดทำหลักสูตรในการอบรมให้กับผู้ประกอบการ หลักสูตร การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการสู่ยุค 4.0 ทั้งหมด 7 เรื่อง โดยมีหัวข้อในการอบรม ประกอบด้วย (1) การเตรียมผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP สู่ยุค 4.0 (2) ความสำคัญของตลาดออนไลน์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 (3) การเป็นผู้ประกอบการที่ “ผลิตเก่ง ขายเก่ง และมีธรรมาภิบาล” (4) การจัดทำ Template/Content ผลิตภัณฑ์ เพื่อใช้ในการจำหน่ายในตลาดออนไลน์ (5) การถ่ายภาพผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับการจำหน่ายในตลาดออนไลน์ (6) การเป็นผู้ขายในเว็บไซต์ตลาดออนไลน์ และ (7) การนำเข้าข้อมูลระบบขายออนไลน์ Upload ภาพ / Content ในเว็บไซต์ตลาดออนไลน์ (ภาพที่ 3.40)

Workshop: Start Online Business Checklist		
สินค้าของคุณคืออะไร ผลิตและจำหน่ายน้ำตาลมะพร้าวแท้ 100%	มีจุดเด่นอย่างไร มี 3 สูตรให้เลือก เพื่อเลือกการใช้งาน	ทำไมต้องซื้อ เพื่อการใช้ชีวิตให้สุขภาพดียิ่ง
“ใคร” เป็นลูกค้า กลุ่มคนรักสุขภาพ สโตน, ออแกนิก, เบาหวาน, หัวใจ, ความดัน	คนอื่น ๆ ที่ขายสินค้าเดียวกับคุณในโลกออนไลน์คือใคร ผู้ผลิตและจำหน่ายน้ำตาลมะพร้าว PraoWann, Coco Sugar Garden ฯลฯ	

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.40 หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการยุค 4.0

3.2) กิจกรรม

3.2.1) การถ่ายทอดความรู้ กรมการพัฒนาชุมชนได้มีการจัดการอบรมแก่ผู้ประกอบการจำนวน 76 จังหวัด ๆ ละ 50 กลุ่ม รวม 3,800 ราย โดยกำหนดแผนการถ่ายทอดความรู้ ระยะเวลา 2 วัน 7 เรื่อง โดยจัดในพื้นที่ของแต่ละจังหวัด กำหนดการในการจัดอบรมอยู่ระหว่างเดือนตุลาคม 2564 - ธันวาคม 2564 โดยดำเนินการจัดอบรมในหลักสูตร เสร็จสิ้นในไตรมาสแรกของปีงบประมาณ 2564 ตามเป้าหมายเรียบร้อยแล้ว (ภาพที่ 3.41)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.41 การถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ประกอบการ

3.2.2) กิจกรรมติดตามและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชนจะดำเนินการติดตามและประเมินผล ไม่ได้กำหนดการติดตามและประเมินผลแบบเป็นการเฉพาะเจาะจง แต่เป็นการบูรณาการของหน่วยงานในกรมการพัฒนาชุมชน ในการติดตามและประเมินผลโครงการต่าง ๆ ในพื้นที่เป้าหมายเดียวกัน ทั้งนี้ การติดตามและประเมินผลจะดำเนินการในช่วงหลังจากสิ้นสุดการอบรมระยะหนึ่ง โดยมีประเด็นการติดตามเกี่ยวกับการนำหลักสูตรที่ได้รับการอบรมไปใช้ประโยชน์ สามารถปฏิบัติได้จริง และปัญหาอุปสรรคในการขายสินค้าทางออนไลน์ ทั้ง 7 เรื่อง ประกอบด้วย การเตรียมผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOP สู่ยุค 4.0 ความสำคัญของตลาดออนไลน์ ในยุคไทยแลนด์ 4.0 การเป็นผู้ประกอบการที่ “ผลิตเก่ง ขายเก่ง และมีธรรมาภิบาล” การจัดทำ Template/Content ผลิตภัณฑ์ เพื่อใช้ในการจำหน่ายในตลาดออนไลน์ การถ่ายภาพผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับการจำหน่ายในตลาดออนไลน์ การเป็นผู้ขายในเว็บไซต์ตลาดออนไลน์ และการนำเข้าสู่ข้อมูลระบบขายออนไลน์ Upload ภาพ และทำ Content ในเว็บไซต์

3.3) ผลผลิต

3.3.1) การเข้ารับการอบรม กรมการพัฒนาชุมชน จัดจ้างอาจารย์จากมหาวิทยาลัยในพื้นที่ องค์กรเอกชน ผู้ที่มีชื่อเสียงใน YouTube มาเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ในหลักสูตรการยกระดับศักยภาพผู้ประกอบการยุค 4.0 ซึ่งมีการประเมินเนื้อหาของแต่ละจังหวัดรวมทั้งสิ้น 7 เรื่อง มีเป้าหมายทั้งหมด 3,800 ราย โดยกำหนดให้จัดอบรมให้เสร็จสิ้นในไตรมาสที่ 1 (ภาพที่ 3.42)

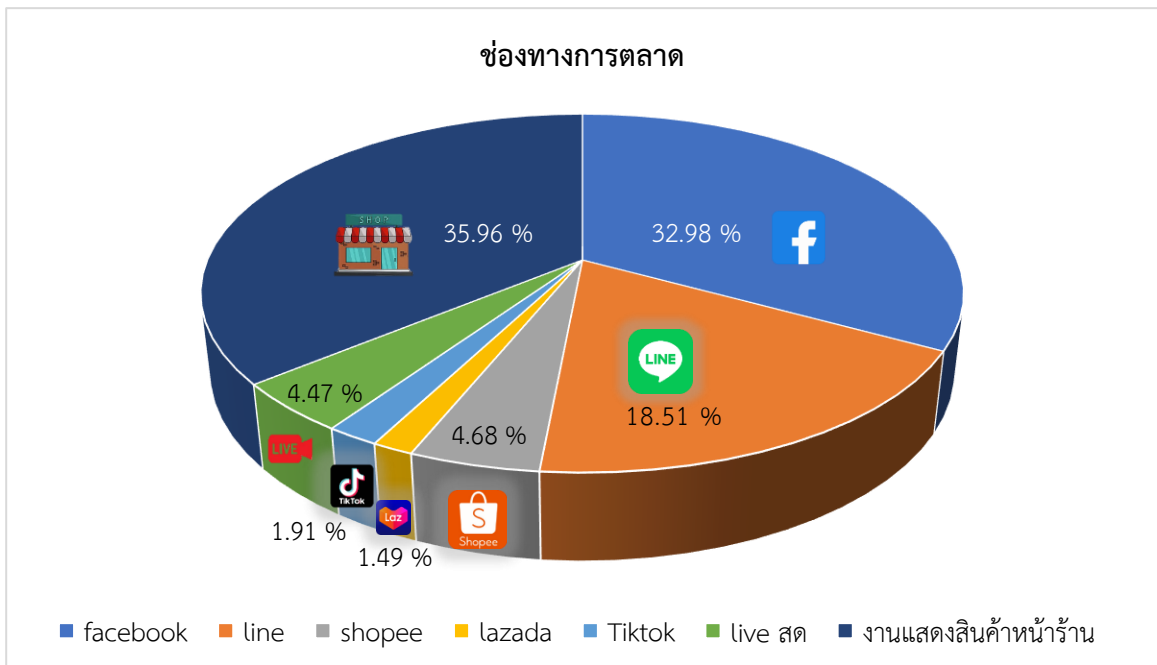

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.42 ผู้ผลิต ผู้ประกอบการที่เข้ารับการอบรม

3.3.2) ช่องทางการตลาด กรมการพัฒนาชุมชนมีวัตถุประสงค์ในการจัดการฝึกอบรมในหลักสูตร การยกระดับพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการยุค 4.0 เพื่อเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้ผลิตผู้ประกอบการ เพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า OTOP ผ่านระบบออนไลน์ ให้กับผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ที่มาเข้ารับการอบรมได้มีการพัฒนาศักยภาพให้มีความสามารถในการแข่งขันในการจำหน่ายสินค้าทางออนไลน์ รวมทั้งมีความเข้มแข็งในการพัฒนาไปสู่ผู้ผลิต ผู้ประกอบการยุค 4.0

ผลการสำรวจ พบว่า ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ก่อนเข้ารับการอบรม มีช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าทาง Facebook, Line งานแสดงสินค้าที่ส่วนราชการแจ้งให้ไปออกงาน หน้าร้านของตัวเอง และนำไปจำหน่ายที่ร้านในพื้นที่ ซึ่งหลังจากที่ผู้ผลิต ผู้ประกอบการเข้ารับการอบรม ทำให้มีช่องทางการจัดจำหน่ายเพิ่มขึ้น ร้อยละ 78.42 โดยจำแนกเป็นช่องทางการตลาดที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 35.96 จำหน่ายสินค้าทางกลุ่มเครือข่ายหน้าร้าน ร้อยละ 32.98 ทาง Facebook ร้อยละ 18.51 ทาง Line ร้อยละ 4.68 ทาง Shopee ส่วนที่เหลือร้อยละ 7.87 จำหน่ายผ่าน Lazada, TikTok และ Live สด (ภาพที่ 3.43)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.43 ช่องทางการตลาด

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

3.4.1) ระดับความรู้ ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ร้อยละ 35.79 ก่อนเข้ารับการอบรม มีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำ Template/Content ผลิตภัณฑ์ การถ่ายภาพผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับการจำหน่ายในตลาดออนไลน์การนำเข้าข้อมูลระบบขายออนไลน์ Upload รูปภาพ และสร้าง Content ในเว็บไซต์ ในระดับน้อย ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.24

หลังจากการฝึกอบรมผู้ผลิต ผู้ประกอบการที่ผ่านการอบรม ทั้ง 7 หลักสูตร พบว่า มีระดับความรู้เพิ่มขึ้นในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.06 (ตารางที่ 3.121)

ตารางที่ 3.121 ระดับความรู้ของผู้ผลิต ผู้ประกอบการ

รายการ	ระดับความรู้ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1. ก่อนเข้ารับการอบรม	25.26	32.63	35.79	5.26	1.05	2.24	น้อย
2. หลังเข้ารับการอบรม	-	-	23.68	46.32	30.00	4.06	มาก
เฉลี่ย	12.63	16.32	29.74	25.79	15.53	3.15	ปานกลาง

ที่มา: จากการสำรวจ

3.4.2) การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ผู้ผลิต ผู้ประกอบการสามารถนำความรู้จากการอบรม โดยมีการปรับใช้ทั้งหมด ร้อยละ 71.58 และร้อยละ 28.42 นำไปปรับใช้บางส่วน เช่น การถ่ายภาพให้เหมาะสมกับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การจัดทำ Template/Content เนื่องจากผู้ผลิต ผู้ประกอบการบางส่วนไม่ได้จำหน่ายสินค้าในตลาดออนไลน์ แต่จำหน่ายสินค้าโดยการออกงานแสดงสินค้าและหน้าร้าน จึงนำความรู้มาปรับใช้ในการทำแบรนด์ของผลิตภัณฑ์ เพื่อจำหน่ายในตลาดที่ไม่ใช่ตลาดออนไลน์ (ภาพที่ 3.44)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.44 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

3.4.3) รายได้ ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ เกิดจากการจำหน่ายสินค้าในตลาดออนไลน์ เช่น Facebook, Line, Shopee, Lazada, TikTok และ การ Live สด โดยการเข้าร่วมโครงการ ผู้ผลิต ผู้ประกอบการมีรายได้จากการจัดจำหน่ายในตลาดสินค้าออนไลน์ ก่อนเข้าร่วมโครงการ ผู้ผลิต ผู้ประกอบการมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้า ในตลาดออนไลน์เฉลี่ย 9,023.95 บาทต่อรายต่อเดือน

หลังเข้าร่วมโครงการ ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ มีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าในตลาดออนไลน์เพิ่มขึ้น เฉลี่ย 20,717.29 บาทต่อรายต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 129.58 ในด้านการจัดจำหน่ายสินค้าในตลาดออนไลน์ ผู้ผลิต ผู้ประกอบการร้อยละ 63.16 มีรายได้เพิ่มขึ้น และร้อยละ 32.11 มีรายได้เท่าเดิม เนื่องจากไม่ได้จำหน่ายสินค้าทางออนไลน์ แต่จำหน่ายสินค้าที่หน้าร้าน และงานแสดงสินค้าต่าง ๆ (ตารางที่ 3.122)

ตารางที่ 3.122 รายได้ของผู้ผลิต ผู้ประกอบการ

รายได้	หน่วย: บาทต่อรายต่อเดือน	
	ตลาดออนไลน์	ไม่ใช่ตลาดออนไลน์
1. ก่อนเข้าร่วมโครงการ	9,023.95	24,710.53
2. หลังเข้าร่วมโครงการ	20,717.29	29,794.11
ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง	129.58	20.57

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5) ความพึงพอใจ

3.5.1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ ในภาพรวมเจ้าหน้าที่ที่มีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.75 ในประเด็นของการจัดสรรงบประมาณ จากส่วนกลางมายังระดับพื้นที่ การชี้แจงโครงการ/ประสาน/แนะนำการดำเนินการโครงการจากส่วนกลางสู่ผู้ปฏิบัติในพื้นที่ วิธีการ/หลักเกณฑ์/ขั้นตอน/เงื่อนไขคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย องค์กรความรู้/หลักสูตร/ระยะเวลาและรูปแบบ การอบรมถ่ายทอดความรู้ ความพร้อมของผู้ประกอบการในการเข้าร่วมโครงการ (ตารางที่ 3.123)

ตารางที่ 3.123 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1. การจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางมายังระดับพื้นที่	-	-	-	25.00	75.00	4.75	มากที่สุด
2. การชี้แจงโครงการ/ประสาน/แนะนำการดำเนินการโครงการจากส่วนกลางสู่ผู้ปฏิบัติในพื้นที่	-	-	-	25.00	75.00	4.75	มากที่สุด
3. วิธีการ/หลักเกณฑ์/ขั้นตอน/เงื่อนไขคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย	-	-	-	25.00	75.00	4.75	มากที่สุด
4. องค์กรความรู้/หลักสูตร/ระยะเวลาและรูปแบบการอบรมถ่ายทอดความรู้	-	-	-	25.00	75.00	4.75	มากที่สุด
5. ความพร้อมของผู้ประกอบการในการเข้าร่วมโครงการ	-	-	-	25.00	75.00	4.75	มากที่สุด
เฉลี่ย	-	-	-	25.00	75.00	4.75	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5.2) ความพึงพอใจของผู้ประกอบการ ในภาพรวมผู้ผลิต ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.45 ทั้งนี้เมื่อพิจารณา พบว่า ยังมีผู้ประกอบการ ร้อยละ 0.53 และ 0.90 มีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับน้อยที่สุดในประเด็นการกำกับ/แนะนำ/เยี่ยมเยียนระดับพื้นที่ เนื่องจากโครงการดังกล่าว ไม่ได้กำหนดการติดตามและประเมินผลแบบเป็นการเฉพาะเจาะจง แต่เป็นการบูรณาการของหน่วยงานในกรมการพัฒนาชุมชน ในการติดตามและประเมินผลโครงการต่าง ๆ ในพื้นที่เป้าหมายเดียวกันของหน่วยงานในการลงพื้นที่ติดตามและประเมินผล เมื่ออบรมเสร็จก็ต้องการให้เจ้าหน้าที่มีการติดตามและประเมินผลหลังจากเข้ารับการอบรม ส่วนความพึงพอใจ ในด้านความเหมาะสมของหลักสูตรและระยะเวลา ผู้ผลิต ผู้ประกอบการร้อยละ 4.21 มีความพึงพอใจ ในระดับน้อย ในประเด็นความเหมาะสมหลักสูตรระยะเวลาในการอบรม เนื่องจากระยะเวลาของหลักสูตรในการอบรมมีระยะเวลาจำกัด ทำให้ไม่สามารถฝึกปฏิบัติได้ครบทุกหัวข้อ (ตารางที่ 3.124)

ตารางที่ 3.124 ความพึงพอใจของผู้ประกอบการต่อโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1. การชี้แจงการดำเนินโครงการจากหน่วยงาน	-	0.53	7.37	34.21	57.89	4.49	มากที่สุด
2. วิธีการ/หลักเกณฑ์/เงื่อนไขคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย	-	0.53	6.32	41.05	52.11	4.45	มากที่สุด
3. ความเหมาะสมองค์ความรู้ของวิทยากร	-	-	2.11	35.79	62.11	4.60	มากที่สุด
4. ความเหมาะสมหลักสูตรระยะเวลา	-	4.21	13.16	35.79	46.84	4.25	มากที่สุด
5. รูปแบบการอบรมถ่ายทอดความรู้	-	-	6.84	38.42	54.74	4.48	มากที่สุด
6. การกำกับ/แนะนำ/เยี่ยมเยียนระดับพื้นที่	3.68	1.05	10.00	34.74	50.53	4.27	มากที่สุด
7. ภาพรวมของโครงการ	-	-	4.21	34.74	61.05	4.57	มากที่สุด
เฉลี่ย	0.53	0.90	7.14	36.39	55.04	4.45	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.6) ข้อค้นพบ

3.6.1) ผู้ผลิต ผู้ประกอบการที่ได้รับการอบรมการจำหน่ายสินค้าแบบออนไลน์สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้น

3.6.2) การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ประกอบการที่มีอายุมากจะมีข้อจำกัดทางด้านสายตาและความจำ รวมถึงความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่

3.6.3) อุปกรณ์มือถือของผู้ผลิต ผู้ประกอบการบางรายไม่พร้อมในการใช้งาน เช่น โทรศัพท์มือถือรุ่นเก่าไม่สามารถเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตเพื่อดาวน์โหลดแอปพลิเคชันที่ใช้ประกอบการฝึกอบรมได้ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการฝึกอบรม เป็นต้น

3.6.4) การฝึกอบรมทำในรูปแบบกลุ่ม ไม่ได้มีการฝึกปฏิบัติเป็นรายบุคคล

3.7) ข้อเสนอแนะ

3.7.1) ควรแบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมเป็นกลุ่มผู้ที่มีอายุมากและกลุ่มผู้ที่มีอายุน้อย เพื่อให้การอบรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.7.2) ควรมีการฝึกปฏิบัติเป็นรายบุคคลเพื่อให้ผู้ผลิต ผู้ประกอบการทุกคนได้ทดลองและฝึกปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

3.7.3) ควรจัดทำวีดิโอหลักสูตรในการอบรมเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำกลับมาเปิดทบทวนได้

ประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินโครงการยกระดับศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการ/
วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชน

การติดตามโครงการ จังหวัดมหาสารคาม

พืชสมุนไพรเศรษฐกิจใหม่ กัญชา จังหวัดกาฬสินธุ์

น้ำตาลมะพร้าว 100% จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับนวดประคบ
จังหวัดขอนแก่น

เครื่องตีข้าวกล้องงอกชนิดผง 9 สายพันธุ์
และผลิตภัณฑ์จากใยไฟ จังหวัดมหาสารคาม

ทองม้วนผักหวานป่า จังหวัดสระบุรี

ผ้าทอยกลายอเจ้าและลายพื้นเมือง
จังหวัดกาฬสินธุ์

กระเป๋าสาน จังหวัดลพบุรี

3.2.12 โครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน

1) สาระสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.1.1) เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับเกษตรกรไทยให้มีความมั่นคงด้านอาชีพและมั่นคงด้านรายได้อย่างยิ่งยืน

1.1.2) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตผลทางการเกษตร (Value Added) ให้กับเกษตรกรในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มชุมชนการเกษตร/สหกรณ์การเกษตร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในด้านการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการตลาด

1.1.3) เพื่อเชื่อมโยงและผลักดันงานวิจัยและพัฒนา (R&D) มาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตผลทางการเกษตรอย่างเป็นรูปธรรม

1.2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

กลุ่มเกษตรกร กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร สหกรณ์การเกษตรที่มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมของเกษตรกรที่เป็นสมาชิก ทั้งที่เป็นอาหารและไม่ใช่อาหาร จำนวน 1,520 ราย

1.3) หน่วยงานรับผิดชอบ สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

1.4) งบประมาณ รวมทั้งสิ้น 19.0198 ล้านบาท

1.5) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2) วิธีการติดตามผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากสำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2.1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด จำนวน 8 ราย กลุ่มเกษตรกร/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 8 กลุ่ม ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง ตาก อุตรดิตถ์ นครราชสีมา ตรัง จันทบุรี และสระแก้ว

2.2) ช่วงเวลาของข้อมูล

2.2.1) ผลการดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2.2.2) สํารวจข้อมูลในพื้นที่โครงการ ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน - 31 กรกฎาคม 2565

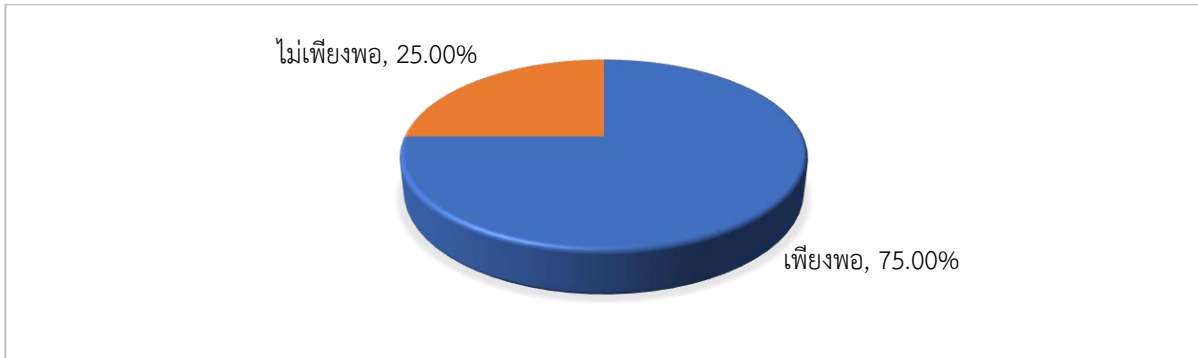
3) ผลการติดตาม

3.1) ปัจจัยนำเข้า

3.1.1) งบประมาณ กิจกรรมค่าใช้จ่ายแปรรูปสินค้าเกษตรอุตสาหกรรม 1 จังหวัด 1 ชุมชน (One Province One Argo-Industrial Community: OPOAI-C) ภายใต้โครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน ได้รับงบประมาณดำเนินงานโครงการจำนวน 19.0198 ล้านบาท ณ 30 กันยายน 2565 มีผลเบิกจ่ายงบประมาณแล้ว จำนวน 18.9018 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 99.38

3.1.2) ความทันเวลา และความเพียงพอของงบประมาณ จากการสำรวจ พบว่าหน่วยงานในพื้นที่ร้อยละ 100.00 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อดำเนินงานโครงการมีความทันเวลาในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 5.00 สำหรับความเพียงพอของงบประมาณ ร้อยละ 75.00 เห็นว่า งบประมาณ

ที่ได้รับมีความเพียงพอต่อการดำเนินงานในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.33 และร้อยละ 25.00 เห็นว่างบประมาณไม่เพียงพอ เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการจัดอบรมสูงขึ้นประกอบกับกลุ่มเข้าร่วมอบรมมีจำนวนเกินเป้าหมาย (ภาพที่ 3.45)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.45 ความเพียงพอของงบประมาณ

3.1.3) จำนวนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หน่วยงานกำหนดเป้าหมายจำนวนเกษตรกร กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร สหกรณ์การเกษตร ที่มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมของเกษตรกรที่เป็นสมาชิก ทั้งที่เป็นอาหารและไม่ใช่อาหาร เพื่อเข้าร่วมการอบรมถ่ายทอดความรู้ ในปี 2565 จำนวน 1,520 ราย ใน 76 จังหวัด

3.1.4) หลักสูตรการอบรม เนื้อหาการอบรมถ่ายทอดความรู้ ประกอบด้วยเรื่องการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตผลทางการเกษตร มาตรฐานผลิตภัณฑ์ การตลาดทั้งทาง Online และ Offline การบริหารจัดการองค์กร ตลอดจนความรู้พื้นฐานต่าง ๆ เช่น การถนอมอาหารเบื้องต้น การออกแบบบรรจุภัณฑ์ เทคนิคการถ่ายรูปสินค้าสำหรับการจำหน่าย การสร้างเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ (Story Branding) เป็นต้น

3.2) กิจกรรม

3.2.1) การประชาสัมพันธ์โครงการ หน่วยงานร้อยละ 100.00 มีการประชาสัมพันธ์โครงการให้กับกลุ่มเกษตรกร/กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร ผ่านสื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดในพื้นที่ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร รองลงมาร้อยละ 75.00 ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก กลุ่มไลน์ และเว็บไซต์ของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด เป็นต้น (ตารางที่ 3.125)

ตารางที่ 3.125 ประชาสัมพันธ์โครงการให้กับกลุ่มเกษตรกร/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

รายการ ^{1/}	ร้อยละ
1. สื่อบุคคล	100.00
2. สื่อออนไลน์	75.00

หมายเหตุ: ^{1/}ดำเนินการประชาสัมพันธ์ได้มากกว่า 1 ช่องทาง

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับการรับทราบข้อมูลการประชาสัมพันธ์โครงการของกลุ่มเกษตรกร/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่ร้อยละ 100.00 ทราบจากเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ รองลงมาร้อยละ 66.67 ทราบจากสื่อออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก กลุ่มไลน์ผู้ประกอบการ และร้อยละ 50.00 ทราบจากเว็บไซต์ของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด (ตารางที่ 3.126)

ตารางที่ 3.126 ช่องทางการรับทราบข้อมูลของกลุ่มเกษตรกร/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

รายการ ^{1/}	ร้อยละ
1. เจ้าหน้าที่ในพื้นที่	100.00
2. สื่อออนไลน์ (เฟซบุ๊ก กลุ่มไลน์)	66.67
3. เว็บไซต์สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด	50.00

หมายเหตุ: ^{1/}ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา: จากการสำรวจ

3.2.2) หลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกร

(1) หลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรเข้าร่วมกิจกรรมอบรมถ่ายทอดความรู้ จากการสำรวจ พบว่า หลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ ส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 พิจารณาจากกลุ่มที่มีความพร้อมด้านเวลา และมีความตั้งใจมุ่งมั่น รองลงมา ร้อยละ 50.00 พิจารณาจากกลุ่มที่มีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรที่จะถ่ายทอด ร้อยละ 25.00 พิจารณาถึงความพร้อมของอุปกรณ์/สถานที่ในการผลิตและมีเงินทุนสำรองสำหรับผลิตสินค้า นอกจากนี้กลุ่มเกษตรกรต้องไม่ใช่กลุ่มเดิมที่เคยเข้าร่วมโครงการในปีที่ผ่านมา (ตารางที่ 3.127)

ตารางที่ 3.127 หลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรเข้าอบรมถ่ายทอดความรู้

รายการ ^{1/}	ร้อยละ
1. ความพร้อมด้านเวลาและมีความตั้งใจมุ่งมั่น	75.00
2. พื้นฐานความรู้สำหรับการถ่ายทอด	50.00
3. ความพร้อมในการผลิต	25.00
4. มีเงินทุนสำรอง	25.00

หมายเหตุ: ^{1/}ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา: จากการสำรวจ

(2) หลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์ หลังการอบรมแล้วหน่วยงานจะพิจารณาคัดเลือกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเข้ากระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 พิจารณาจากศักยภาพสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดได้ รองลงมาร้อยละ 50.00 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และมีความพร้อมในด้านวัตถุดิบสำหรับการผลิตสินค้า หรือมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น สถานที่/แรงงานในการผลิต และร้อยละ 25.00 พิจารณาถึงตลาดสำหรับจำหน่ายสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (ตารางที่ 3.128)

ตารางที่ 3.128 หลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรในกิจกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์

รายการ ^{1/}	ร้อยละ
1. สินค้ามีศักยภาพที่จะนำไปต่อยอดได้	75.00
2. ความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์	50.00
3. ความพร้อมด้านวัตถุดิบ/การผลิต	50.00
4. มีตลาดรองรับสินค้า	25.00

หมายเหตุ: ^{1/}ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา: จากการสำรวจ

3.2.3 การติดตามและให้คำปรึกษา จากการสำรวจ พบว่า เจ้าหน้าที่ร้อยละ 75.00 ติดตามและให้คำปรึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรแล้ว เฉลี่ย 5 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 25.00 ติดตามกลุ่มแล้ว เฉลี่ย 4 ครั้ง โดยเป็นการติดตามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรที่ได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อติดตามความก้าวหน้าการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเกษตรกร การแปรรูปสินค้าในกลุ่ม ตลอดจนให้คำปรึกษาในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้มีการติดตามสอบถามความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค ให้คำแนะนำกลุ่มทางแอปพลิเคชันไลน์ด้วย

3.3) ผลผลิต

3.3.1) การรับทราบข้อมูลการประชาสัมพันธ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 100.00 ทราบจากเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ รองลงมาร้อยละ 66.67 ทราบจากแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก และกลุ่มไลน์ ผู้ประกอบการ และร้อยละ 50.00 ทราบจากเว็บไซต์สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด (ตารางที่ 3.129)

ตารางที่ 3.129 ช่องทางการรับทราบข้อมูลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร

รายการ ^{1/}	ร้อยละ
1. เจ้าหน้าที่	100.00
2. เฟซบุ๊ก กลุ่มไลน์	66.67
3. เว็บไซต์สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด	50.00

หมายเหตุ: ^{1/}กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรสามารถทราบข้อมูลข่าวสารได้มากกว่า 1 ช่องทาง

ที่มา: จากการสำรวจ

3.3.2) การอบรมถ่ายทอดความรู้ หน่วยงานในพื้นที่ดำเนินการอบรมถ่ายทอดความรู้ ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร จำนวน 2,516 ราย คิดเป็นร้อยละ 165.53 ของเป้าหมาย 1,520 ราย การอบรมถ่ายทอดความรู้มีสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรเข้ารับการอบรมมากกว่าเป้าหมาย เนื่องจากสมาชิกมีความสนใจ และตั้งใจเข้ารับอบรมถ่ายทอดความรู้มาก โดยหลักสูตรอบรมที่หน่วยงานถ่ายทอดนั้น ตรงกับความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.17 หลังจากอบรมถ่ายทอดความรู้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร มีความเข้าใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.67 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 ได้รับความรู้เกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลผลิต รองลงมาร้อยละ 50.00 ความรู้เรื่องการตลาด Online/Offline และร้อยละ 25.00 ความรู้เรื่องมาตรฐานผลิตภัณฑ์และการบริหารจัดการองค์กร (ตารางที่ 3.130)

ตารางที่ 3.130 ความรู้ที่เกษตรกรได้รับจากการอบรม

รายการ ^{1/}	ร้อยละ
1. การสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลผลิต	75.00
2. การตลาด Online/Offline	50.00
3. มาตรฐานผลิตภัณฑ์	25.00
4. การบริหารจัดการองค์กร	25.00

หมายเหตุ: ^{1/}ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา: จากการสำรวจ

3.3.3) การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ หลังจากจัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรียบร้อยแล้ว หน่วยงานคัดเลือกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรที่ผ่านการอบรม มาดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของกลุ่มฯ ซึ่งในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ดำเนินการโดยจัดจ้างที่ปรึกษาจากสถาบันการศึกษาในพื้นที่/บริษัทเอกชน ดำเนินการศึกษาวิจัย ค้นคว้า และพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ตรงตามความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร ซึ่งหน่วยงานมีเป้าหมายในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จำนวน 4 ผลิตภัณฑ์ต่อจังหวัด 76 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 304 ผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนา ส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปที่เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ของกลุ่ม เช่น กลุ่มดำเนินการผลิตผลไม้อบแห้ง หลังเข้าร่วมโครงการได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นกัมมีเสาวรส กลุ่มผลิตลูกประคบ และชาสมุนไพร พัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นน้ำมันนวดสกัดจากสมุนไพร หรือกลุ่มที่ผลิตน้ำพริกเผา สับปะรด พัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นแยมสับปะรด เป็นต้น ทั้งนี้ การจัดจ้างที่ปรึกษาดังกล่าว จะต้องดำเนินการส่งงานจำนวน 2 งวด รายละเอียด ดังนี้

งวดที่ 1 ที่ปรึกษาดำเนินการศึกษาค้นคว้าความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร และวางแผนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ได้ข้อสรุปผลิตภัณฑ์ที่ต้องการพัฒนา

งวดที่ 2 ดำเนินการทดลองผลิตผลิตภัณฑ์ที่ต้องการพัฒนาร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร ซึ่งรวมไปถึงการออกแบบบรรจุภัณฑ์/สติ๊กเกอร์ ตลอดจนทำการทดสอบตลาดของผลิตภัณฑ์ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร

เมื่อเสร็จสิ้นงานงวดที่ 2 แล้ว ที่ปรึกษาจะส่งมอบสูตรในการผลิตผลิตภัณฑ์ รายละเอียดต้นทุนการผลิต ราคาที่สามารถจำหน่ายได้ รวมถึงผลิตภัณฑ์ต้นแบบให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

3.4.1) การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ กลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนการเกษตร ที่เข้าร่วมอบรมถ่ายทอดความรู้ ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.67 นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์บางส่วน เช่น การทดลองผลิตสินค้าแปรรูปด้วยตนเอง/การจำหน่ายสินค้าออนไลน์ การถ่ายภาพสินค้าเพื่อจำหน่ายในตลาดออนไลน์ เป็นต้น รองลงมาร้อยละ 33.33 นำไปใช้ประโยชน์ทั้งหมด (ตารางที่ 3.131)

ตารางที่ 3.131 การนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ/นำไปใช้ประโยชน์

รายการ	ร้อยละ
1. นำไปใช้ประโยชน์	100.00
1.1 นำไปใช้บางส่วน	66.67
1.2 นำไปใช้ทั้งหมด	33.33
2. ไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์	-

ที่มา: จากการสำรวจ

3.4.2) การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปถ่ายทอด การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปถ่ายทอด ในภาพรวม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 66.67 นำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้เพื่อน/สมาชิกเครือข่ายอื่น ๆ โดยถ่ายทอดเรื่องการแปรรูปสินค้า/ผลิตภัณฑ์ การจำหน่ายสินค้าบนตลาดออนไลน์ รองลงมา ร้อยละ 33.33 ถ่ายทอดให้ญาติ/พี่น้อง ที่มีความสนใจอยากผลิตสินค้าแปรรูป (ตารางที่ 3.132)

ตารางที่ 3.132 การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปถ่ายทอด

รายการ	ร้อยละ
1. นำความรู้ไปถ่ายทอด	100.00
1.1 ถ่ายทอดให้เพื่อน/สมาชิกเครือข่ายอื่น ๆ	66.67
1.2 ถ่ายทอดให้ญาติ/พี่น้อง	33.33
2. ไม่ได้นำความรู้ไปถ่ายทอด	-

ที่มา: จากการสำรวจ

3.4.3) รายได้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตร จากการสำรวจก่อนเข้าร่วมโครงการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม เฉลี่ย 11,365.60 บาทต่อเดือน เมื่อเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ และได้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ ซึ่งดำเนินการโดยอาจารย์ที่ปรึกษาจากมหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษา/บริษัทเอกชน เข้ามาศึกษาความต้องการของกลุ่มพัฒนาสินค้า/ผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มต้องการดำเนินการปรับปรุงสูตร บรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ ตลอดจนทำการทดสอบตลาด และผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตร ซึ่งทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรมีผลิตภัณฑ์หลากหลายชนิดเพิ่มขึ้น เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงชันโรง (ผึ้งจิ๋ว) จังหวัดจันทบุรี เดิมเลี้ยงชันโรงโดยการจำหน่ายน้ำผึ้งชันโรงเป็นหลัก เมื่อเข้าร่วมโครงการมีการพัฒนาเป็นไซรบน้ำผึ้งชันโรง กลิ่นสะอาด หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านห้วยแร่ จังหวัดตราด เดิมผลิตน้ำพริกเผารสั้บประด หลังเข้าร่วมโครงการผลิตเป็นแยมรสั้บประด เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม กิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์จะเสร็จสิ้นกระบวนการภายในเดือนสิงหาคม 2565 ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาจากมหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษา/บริษัทเอกชน จะนำรายละเอียดสูตร/ส่วนผสม/วิธีการผลิต ตลอดจนรายละเอียดค่าใช้จ่ายต้นทุนการผลิต ราคาที่สามารถจำหน่ายได้ พร้อมทั้งผลิตภัณฑ์ต้นแบบให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรไปดำเนินการผลิตและจำหน่ายเป็นสินค้าของกลุ่มต่อไป ทั้งนี้ หากกระบวนการดังกล่าวเสร็จสิ้นลง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมีผลิตภัณฑ์ใหม่เกิดขึ้น จากเดิมที่อาจจะผลิตสินค้าจำหน่ายเพียง 1 ชนิด กลุ่มจะมีผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นอีก 1 ชนิด และส่งผลให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น

3.5) ความคิดเห็นและความพึงพอใจ

3.5.1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่

จากการสำรวจความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ ต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวม พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 78.57 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.76 รองลงมาร้อยละ 19.05 มีความพึงพอใจในระดับมาก และร้อยละ 2.38 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง พิจารณาด้านต่าง ๆ ดังนี้ (ตารางที่ 3.133)

(1) ด้านการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานส่วนกลางมายังหน่วยงานในระดับพื้นที่ ร้อยละ 85.71 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.71 รองลงมาร้อยละ 14.29 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการอบรมสูงขึ้นทำให้งบประมาณที่จัดสรรไม่เพียงพอ

(2) ด้านการชี้แจงโครงการ/ประสานงาน/แนะนำการดำเนินงานโครงการจากหน่วยงานส่วนกลางสู่ผู้ปฏิบัติงานระดับพื้นที่ ร้อยละ 71.43 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.71 รองลงมาร้อยละ 28.57 มีความพึงพอใจในระดับมาก

(3) ด้านวิธีการ หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และเงื่อนไขการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 57.14 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.57 รองลงมาร้อยละ 42.86 มีความพึงพอใจในระดับมาก

(4) ด้านองค์ความรู้ หลักสูตร ระยะเวลา และรูปแบบการอบรมถ่ายทอดความรู้ ร้อยละ 85.71 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.86 รองลงมาร้อยละ 14.29 มีความพึงพอใจในระดับมาก

(5) ด้านการกำกับ/แนะนำ/เยี่ยมเยือน/ติดตามผลการดำเนินงาน ร้อยละ 85.71 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.86 รองลงมาร้อยละ 14.29 มีความพึงพอใจในระดับมาก

(6) ด้านผลิตภัณฑ์ต้นแบบของกลุ่ม ร้อยละ 85.71 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.86 รองลงมาร้อยละ 14.29 มีความพึงพอใจในระดับมาก

ตารางที่ 3.133 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การจัดสรรงบประมาณ	85.71	-	14.29	-	-	4.71	มากที่สุด
2. การชี้แจงโครงการ/ประสานงาน	71.43	28.57	-	-	-	4.71	มากที่สุด
3. วิธีการ/หลักเกณฑ์/ขั้นตอนการดำเนินงาน	57.14	42.86	-	-	-	4.57	มากที่สุด
4. องค์ความรู้ หลักสูตร ระยะเวลา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้	85.71	14.29	-	-	-	4.86	มากที่สุด
5. การกำกับ/แนะนำ/ติดตาม	85.71	14.29	-	-	-	4.86	มากที่สุด
6. ผลิตภัณฑ์ต้นแบบของกลุ่ม	85.71	14.29	-	-	-	4.86	มากที่สุด
เฉลี่ย	78.57	19.05	2.38	-	-	4.76	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5.2) ความพึงพอใจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร จากการสำรวจความพึงพอใจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวม พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 70.00 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.75 รองลงมาร้อยละ 30.00 มีความพึงพอใจในระดับมาก พิจารณาด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้ (ตารางที่ 3.134)

(1) ด้านการชี้แจงโครงการ/ประสานงานของเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 66.67 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.75 รองลงมาร้อยละ 33.33 มีความพึงพอใจในระดับมาก

(2) ด้านหลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 50.00 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 รองลงมาร้อยละ 50.00 มีความพึงพอใจในระดับมาก

(3) ด้านความเหมาะสมของรูปแบบในการอบรมถ่ายทอดความรู้ ร้อยละ 66.67 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.75 รองลงมาร้อยละ 33.33 มีความพึงพอใจในระดับมาก

(4) ด้านความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่วิสาหกิจชุมชนการเกษตรได้รับ ร้อยละ 66.67 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.75 รองลงมาร้อยละ 33.33 มีความพึงพอใจในระดับมาก

(5) ด้านการกำกับ/แนะนำ/ติดตามผลการดำเนินงาน ร้อยละ 100 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 5.00 เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีแผนการติดตามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างชัดเจน ทำให้การดูแลให้คำปรึกษารวมถึงการติดตามกลุ่มเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 3.134 ความพึงพอใจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การชี้แจง/ประสานงาน	66.67	33.33	-	-	-	4.75	มากที่สุด
2. หลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่ม	50.00	50.00	-	-	-	4.50	มากที่สุด
3. ความเหมาะสมของการอบรม	66.67	33.33	-	-	-	4.75	มากที่สุด
4. ความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์ต้นแบบ	66.67	33.33	-	-	-	4.75	มากที่สุด
5. การติดตาม/ให้คำแนะนำ	100.00	-	-	-	-	5.00	มากที่สุด
เฉลี่ย	70.00	30.00	-	-	-	4.75	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.6) ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ

3.6.1) ด้านงบประมาณ ไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนผลิตภัณฑ์ต้นแบบให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรในจำนวนมาก และไม่สามารถสนับสนุนเป็นสต็อกเกอร์หรือบรรจุภัณฑ์เพิ่มเติมเพื่อให้กลุ่มสามารถนำไปใช้ในการต่อยอดผลิตสินค้าได้

3.6.2) ด้านการอบรมถ่ายทอดความรู้

(1) สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรที่เข้าอบรมถ่ายทอดความรู้มีความต้องการให้อบรมเรื่องการตลาดออนไลน์เพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดความชำนาญในการทำการตลาดออนไลน์

จึงควรอบรมถ่ายทอดความรู้ พร้อมทั้งให้มีการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญและสามารถดำเนินการด้วยตนเองได้

(2) ยังไม่มีกิจกรรมการศึกษาดูงานกลุ่มที่ประสบความสำเร็จหรือกลุ่มต้นแบบ จึงควรจัดกิจกรรมสำหรับพากลุ่มที่เข้าร่วมโครงการไปศึกษาดูงาน เพื่อให้เกิดเครือข่าย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนเกิดแนวความคิดในการบริหารจัดการหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์กลุ่มตนเอง

3.6.3) ด้านการผลิต

(1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรยังมีความต้องการรับรองมาตรฐานสินค้าให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เช่น การขอใบรับรองมาตรฐานอาหารและยา (อย.) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับสินค้า แต่กลุ่มยังไม่มีความพร้อมในด้านสถานที่ ที่ต้องปรับปรุงสถานที่สำหรับผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขการขอ อย. จึงทำให้ยังไม่สามารถขอรับรองมาตรฐาน อย. ได้

(2) การผลิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร ส่วนใหญ่เป็นการผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้า และลูกค้าประจำมารับซื้อที่กลุ่ม ไม่ได้จำหน่ายช่องทางอื่นมากเท่าที่ควร จึงควรส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในช่องทางออนไลน์ ซึ่งเป็นหนึ่งในช่องทางที่กลุ่มสามารถจำหน่ายสินค้าได้มากขึ้น

ประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน

การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สำนักงานอุตสาหกรรม และกลุ่มเกษตรกร จังหวัดจันทบุรี

การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สำนักงานอุตสาหกรรม และกลุ่มเกษตรกร จังหวัดสระแก้ว

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการพัฒนา จังหวัดตราด

การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สำนักงานอุตสาหกรรม และกลุ่มเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

3.2.13. โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน

1) สาระสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.1.1) เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและพัฒนาให้เป็นสินค้า OTOP เพื่อต่อยอดและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมาตรฐาน สร้างสรรค์และทันสมัย สามารถแข่งขันได้ในตลาดสากล

1.1.2) ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน การใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีที่เหมาะสม ร่วมกับการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ด้านการตลาด เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

1.2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน กลุ่มเกษตรกรผู้แปรรูป ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อย วิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการ OTOP ที่ต้องการยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์และขีดความสามารถในการแข่งขัน พื้นที่ 76 จังหวัด ทั่วประเทศ

1.3) หน่วยงานรับผิดชอบ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม และสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กรมวิทยาศาสตร์บริการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กรมวิทยาศาสตร์บริการ

1.4) งบประมาณ รวมทั้งสิ้น 311.0570 ล้านบาท (กรมปศุสัตว์ 1.0458 ล้านบาท กรมการพัฒนาชุมชน 231.0104 ล้านบาท กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม 19.5000 ล้านบาท สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม 46.0000 ล้านบาท และกรมวิทยาศาสตร์บริการ 13.5008 ล้านบาท)

1.5) ระยะเวลาดำเนินโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2) วิธีการติดตามผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และกรมวิทยาศาสตร์บริการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2.1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 17 ราย ดังนี้

(1) กรมปศุสัตว์ ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ชัยนาท อุตรดิตถ์ ชัยภูมิ เพชรบูรณ์ และจันทบุรี จำนวน 7 ราย

(2) กรมการพัฒนาชุมชน ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ เพชรบูรณ์ ยโสธร ฉะเชิงเทรา และเชียงใหม่ จำนวน 6 ราย

(3) ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 (จังหวัดเชียงใหม่) ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 2 (จังหวัดพิษณุโลก) ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 3 (จังหวัดพิจิตร) และศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 6 (จังหวัดนครราชสีมา) จำนวน 4 ราย

2.1.3) สัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มเกษตรกรผู้แปรรูป ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อย วิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการ OTOP จำนวน 19 ราย

2.2) ช่วงเวลาของข้อมูล

2.2.1) ผลการดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2.2.2) สํารวจข้อมูลในพื้นที่โครงการ ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน - 31 กรกฎาคม 2565

3) ผลการติดตาม

3.1) ปัจจัยนำเข้า

3.1.1) งบประมาณ หน่วยงานได้รับการจัดสรรงบประมาณ จำแนกเป็น กรมปศุสัตว์ 1.0458 ล้านบาท กรมการพัฒนาชุมชน 231.0104 ล้านบาท กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม 19.5000 ล้านบาท สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม 46.0000 ล้านบาท และ กรมวิทยาศาสตร์บริการ 13.5008 ล้านบาท ณ วันที่ 30 กันยายน 2565 มีภาพรวมผลการเบิกจ่าย 224.5455 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 72.19 ของงบประมาณทั้งหมด 311.0570 ล้านบาท ผลการการเบิกจ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามแผน เนื่องจาก กรมการพัฒนาชุมชน ผลิตภัณฑ์ OTOP อยู่ระหว่างการพัฒนาให้มีคุณภาพมาตรฐาน จำนวน 100 ผลิตภัณฑ์ มีกำหนดส่งมอบภายในวันที่ 20 มกราคม 2566 (ตารางที่ 3.135)

ตารางที่ 3.135 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน

หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)		
	ได้รับจัดสรร	เบิกจ่าย	ร้อยละ
1. กรมปศุสัตว์	1.0458	1.0458	100.00
2. กรมการพัฒนาชุมชน	231.0104	146.8451	63.56
3. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	19.5000	19.4819	99.90
4. สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	46.0000	44.8996	97.60
5. กรมวิทยาศาสตร์บริการ	13.5008	12.2731	90.91
รวม	311.0570	224.5455	72.19

ที่มา: จากรายงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบาย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3.1.2) ความทันเวลา จากการสำรวจ 3 หน่วยงาน ได้แก่ กรมปศุสัตว์ กรมการพัฒนาชุมชน และกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม พบว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบระดับพื้นที่ทุกราย มีความคิดเห็นว่างบประมาณที่ได้รับมีความทันเวลาในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.17 และคิดเห็นว่างบประมาณมีความเพียงพอในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.42 ทั้งนี้ พบว่ากรมส่งเสริมอุตสาหกรรม มีการจัดสรรงบประมาณเป็นงวด ๆ ส่งผลให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง (ตารางที่ 3.136)

ตารางที่ 3.136 ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

รายการ	ร้อยละ	ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. ความทันเวลาของงบประมาณ			
1.1 ทันเวลา	100.00	4.17	มาก
1.2 ไม่ทันเวลา	-		
2. ความเพียงพอของงบประมาณ			
2.1 เพียงพอ	100.00	4.42	มากที่สุด
2.2 ไม่เพียงพอ	-		

ที่มา: จากการสำรวจ

3.2) กิจกรรม

3.2.1) คัดเลือกกลุ่มเกษตรกรผู้แปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์/วิสาหกิจชุมชนเป้าหมาย 9 ผลิตภัณฑ์/กลุ่ม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์และบรรจุภัณฑ์ เป้าหมาย 9 ผลิตภัณฑ์ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ เป้าหมาย 122 ราย

3.2.2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มีคุณภาพมาตรฐาน เป้าหมาย 3,820 ผลิตภัณฑ์

3.2.3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยอัตลักษณ์เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ เป้าหมาย 200 ผลิตภัณฑ์

3.2.4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ที่ได้รับการยกระดับด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เป้าหมาย 250 ผลิตภัณฑ์ การสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการยกระดับ OTOP ด้วยวิทยาศาสตร์ เป้าหมาย 10 จังหวัด การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ OTOP ด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เป้าหมาย 180 สถานประกอบการ การขยายผลและการเพิ่มมูลค่าด้านการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เป้าหมาย 250 ผลิตภัณฑ์ การติดตามประเมินผลและบริหารงานโครงการ เป้าหมาย 180 สถานประกอบการ

3.2.5) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยี ให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึก 80 ผลิตภัณฑ์ การทดสอบผลิตภัณฑ์ตามมาตรฐานโดยห้องปฏิบัติการ วิทยาศาสตร์ เป้าหมาย 80 ผลิตภัณฑ์ การพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่นด้วยการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป้าหมาย 12 ชุมชน การติดตามผล การดำเนินงานและสรุปรายงาน เป้าหมาย 1 เรื่อง

3.3) ผลผลิต

3.3.1) พัฒนาผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์และบรรจุภัณฑ์ 9 ผลิตภัณฑ์ ครบตามเป้าหมาย

3.3.2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มีคุณภาพมาตรฐาน 3,720 ผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 97.38 ของเป้าหมาย 3,820 ผลิตภัณฑ์

3.3.3) พัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยอัตลักษณ์เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้ 200 ผลิตภัณฑ์/ราย ครบตามเป้าหมาย

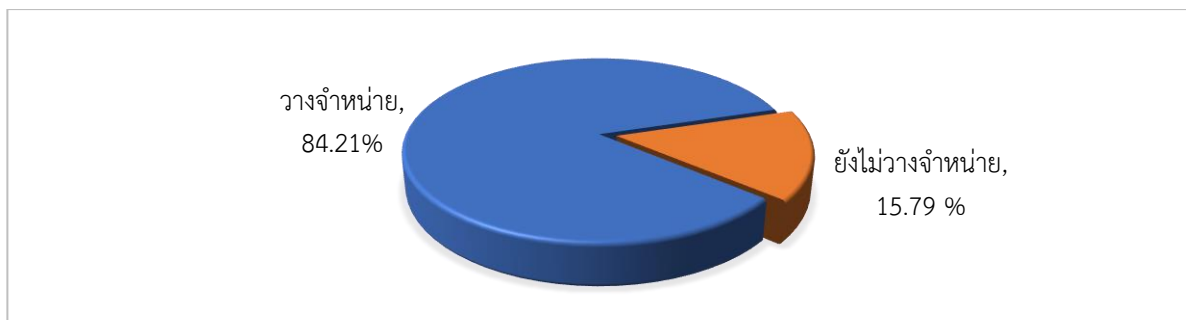
3.3.4) พัฒนาผู้ประกอบการและยกระดับสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ OTOP 298 ผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 119.20 ของเป้าหมาย 250 ผลิตภัณฑ์

3.3.5) พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและให้คำปรึกษาเชิงลึก 88 ผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 110.00 ของเป้าหมาย 80 ผลิตภัณฑ์ และพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น ด้วยการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม 13 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 108.33 ของเป้าหมาย 12 ชุมชน

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

3.4.1) ผลผลิตภัณฑ์ที่สามารถวางจำหน่ายและสร้างรายได้

หลังจากที่หน่วยงานเข้ามาส่งเสริมพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ใหม่ให้ผู้ผลิต/กลุ่มวิสาหกิจชุมชนครบถ้วนทุกกระบวนการ ตั้งแต่การจ้างปรึกษาในพื้นที่ เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้ผลิต เพื่อช่วยแปรรูปหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ตรงกับความต้องการของผู้ผลิต รวมทั้งช่วยออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างภาพลักษณ์ที่ทันสมัย สวยงามโดดเด่น มีอัตลักษณ์สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยให้คำปรึกษาแนะนำการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เช่น พัฒนาสูตรอาหาร ออกแบบจัดทำบรรจุภัณฑ์ ส่งเสริมให้มีตราสินค้าของตนเอง ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการตลาด โดยผู้ผลิตที่ได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนเสร็จสิ้น มีการวางจำหน่ายแล้ว คิดเป็นร้อยละ 84.21 สถานที่วางจำหน่าย ได้แก่ หน้าร้าน พ่อค้ามารับซื้อโดยตรง ตลาดนัด ช่องทางออนไลน์ (Facebook Line) และงานแสดงสินค้า OTOP ผู้ผลิตที่ยังไม่สามารถวางจำหน่ายได้ คิดเป็นร้อยละ 15.79 เนื่องจากอยู่ระหว่างดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในขั้นตอนต่าง ๆ เช่น ออกแบบบรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า เมื่อแล้วเสร็จจึงจะวางจำหน่ายได้ (ภาพที่ 3.46)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.46 ผลผลิตภัณฑ์ที่สามารถวางจำหน่ายและสร้างรายได้

3.4.2) รายได้ของผู้ผลิต/กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหลังเข้าร่วมโครงการ

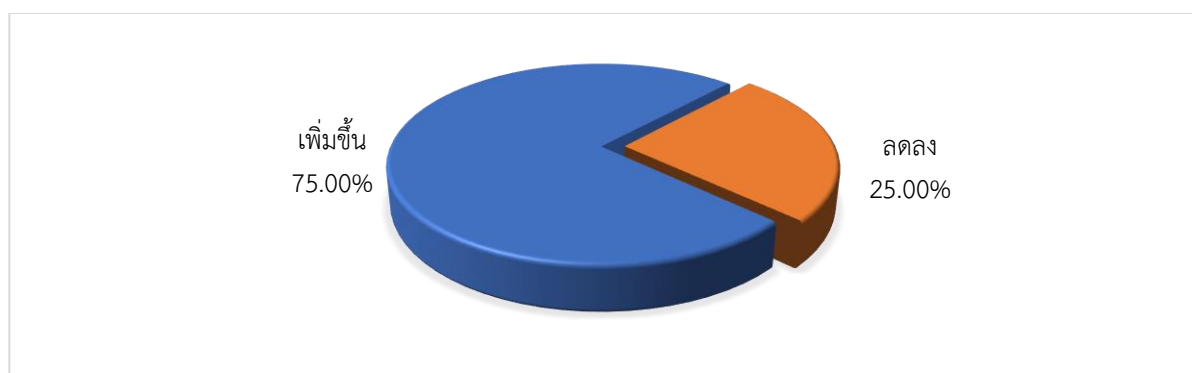
ผลจากส่งเสริมความรู้ด้านการตลาด และการเพิ่มช่องทางการจำหน่าย โดยการจัดงานแสดงสินค้า OTOP เพื่อช่วยประชาสัมพันธ์สินค้า ส่งผลให้ผู้ผลิต/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งผลิตภัณฑ์เดิมที่จำหน่ายอยู่ก่อนแล้ว และผลิตภัณฑ์ใหม่ จากการสำรวจกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด ปี 2565 ที่ได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนเสร็จสิ้น มีการวางจำหน่ายแล้ว มีรายได้เฉลี่ยจำแนกเป็นประเภทสินค้าผ้าไหมทอ 125,000 บาทต่อเดือน ประเภทสินค้าสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารและยา 37,500 บาทต่อเดือน ประเภทสินค้าตะกร้าสาน/กระเป๋า 25,333 บาทต่อเดือน ประเภทสินค้าเครื่องปั้นดินเผา 20,000 บาทต่อเดือน และประเภทสินค้าอาหาร 12,667 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นรายได้ที่เกิดจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทั้งหมดของผู้ผลิต (ตารางที่ 3.137)

ตารางที่ 3.137 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ของผู้ผลิต/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ประเภทผลิตภัณฑ์	รายได้เฉลี่ย (บาทต่อเดือน)
1. ผ้าไหมทอ	125,000
2. สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารและยา	37,500
3. ตะกร้าสาน/กระเป๋า	25,333
4. เครื่องปั้นดินเผา	20,000
5. อาหาร	12,667

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อเปรียบเทียบรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิต/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ สำหรับผู้ผลิต/กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการส่งเสริมของโครงการแล้ว พบว่า มีรายได้เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 75.00 ในส่วนของผู้ผลิต/กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีรายได้ลดลง คิดเป็นร้อยละ 25.00 เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้สินค้ากลุ่มที่ไม่จำเป็นหรือไม่ใช่ประเภทสินค้าอุปโภคบริโภคจำหน่ายได้ลดลง (ภาพที่ 3.47)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.47 รายได้ของผู้ผลิต/กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหลังเข้าร่วมโครงการ

ผู้ผลิต/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีรายได้เพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการ ซึ่งเป็นรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทั้งหมดของผู้ผลิตตามตัวชี้วัดของโครงการ เป็นผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมของโครงการที่นอกจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่แล้ว โครงการยังส่งเสริมความรู้ด้านการตลาด และการเพิ่มช่องทางการจำหน่าย โดยการจัดงานแสดงสินค้า OTOP เพื่อช่วยประชาสัมพันธ์สินค้า ส่งผลให้ผู้ผลิต/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีรายได้เพิ่มขึ้นทั้งผลิตภัณฑ์เดิมที่จำหน่ายอยู่ก่อนแล้ว และผลิตภัณฑ์ใหม่ นอกจากนี้โครงการยังสนับสนุนให้ขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์ OTOP หรือได้เครื่องหมายรับรอง อาทิ อย./มผช. จึงทำให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับและช่วยเพิ่มยอดขายให้เพิ่มขึ้นอีกด้วย

ทั้งนี้ จากการสำรวจผู้ผลิต/กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีรายได้เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นผู้ผลิตที่ผลิตสินค้าประเภทอาหาร และตะกร้าสาน/กระเป๋า พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,056 บาท หลังเข้าร่วมโครงการมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 17,949 บาท ส่งผลให้ผู้ผลิตมีรายได้เพิ่มขึ้นจากก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ยเดือนละ 2,893 บาท หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 19.22 (ตารางที่ 3.138)

ตารางที่ 3.138 การเปลี่ยนแปลงรายได้ของผู้ผลิต/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่เพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโครงการ

รายการ	รายได้ (บาทต่อเดือน)
1. ก่อนเข้าร่วมโครงการ	15,056
2. หลังเข้าร่วมโครงการ	17,949
รายได้เพิ่ม (บาท)	2,893
การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	19.22

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5) ความคิดเห็นและความพึงพอใจ

3.5.1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่

จากการสำรวจความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อการดำเนินงานโครงการในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานส่วนกลาง การชี้แจงโครงการ/ประสานงานจากหน่วยงานส่วนกลาง วิธีการ หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และเงื่อนไขในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการ รูปแบบการอบรม ถ่ายทอดความรู้ การกำกับ/แนะนำ/ติดตามผลการดำเนินงาน การได้รับประโยชน์ของเกษตรกรต่อโครงการ โดยเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ที่มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.52 โดยร้อยละ 60.00 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 32.22 พึงพอใจในระดับมาก และร้อยละ 7.78 พึงพอใจในระดับปานกลาง (ตารางที่ 3.139)

ตารางที่ 3.139 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานส่วนกลาง	33.33	40.00	26.67	-	-	4.07	มาก
2. การชี้แจงโครงการ/ประสานงานจากหน่วยงานส่วนกลาง	40.00	46.67	13.33	-	-	4.27	มากที่สุด
3. เงื่อนไขในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย	46.67	46.67	6.67	-	-	4.40	มากที่สุด
4. หลักสูตร ระยะเวลาการอบรม	73.33	26.67	-	-	-	4.73	มากที่สุด
5. ติดตามผลการดำเนินงาน	86.67	13.33	-	-	-	4.87	มากที่สุด
6. การได้รับประโยชน์ของเกษตรกร	80.00	20.00	-	-	-	4.80	มากที่สุด
เฉลี่ย	60.00	32.22	7.78	-	-	4.52	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5.2) ความพึงพอใจของผู้ผลิต/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

จากการสำรวจความพึงพอใจของของผู้ผลิต/กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีต่อการดำเนินงานโครงการในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การรับทราบการชี้แจงโครงการจากเจ้าหน้าที่ ความเหมาะสมขององค์ความรู้ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการคัดเลือกเข้าโครงการ การกำกับ/แนะนำ/เยี่ยมเยียน/ติดตามผลการดำเนินงานจากเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ ช่องทางการจำหน่ายผลผลิต โดยผู้ผลิตมีความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.80 โดยร้อยละ 82.53 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 15.11 พึงพอใจในระดับมาก และร้อยละ 2.35 พึงพอใจในระดับปานกลาง (ตารางที่ 3.140)

ตารางที่ 3.140 ความพึงพอใจของผู้ผลิต/กลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. การรับทราบการชี้แจงโครงการจากเจ้าหน้าที่	88.89	11.11	-	-	-	4.89	มากที่สุด
2. ความเหมาะสมขององค์ความรู้	83.33	16.67	-	-	-	4.83	มากที่สุด
3. หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการคัดเลือกเข้าโครงการ	87.50	12.50	-	-	-	4.88	มากที่สุด
4. ติดตามผลการดำเนินงานจากเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่	88.24	11.76	-	-	-	4.88	มากที่สุด
5. ช่องทางการจำหน่ายผลผลิต	64.71	23.53	11.76	-	-	4.53	มากที่สุด
เฉลี่ย	82.53	15.11	2.35	-	-	4.80	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.6) ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

3.6.1) ด้านงบประมาณ หน่วยงานในพื้นที่ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ได้รับการจัดสรรงบประมาณเป็นงวด ๆ ไม่ต่อเนื่อง ส่งผลการดำเนินงานอาจล่าช้ากว่าที่กำหนดตามแผนปฏิบัติงาน และแผนการใช้จ่ายงบประมาณ ดังนั้นควรจัดสรรงบประมาณมายังหน่วยงานในพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติงาน และแผนใช้จ่ายงบประมาณ

3.6.2) ด้านการตลาด ผู้ผลิต/วิสาหกิจชุมชนประสบปัญหาการตลาด ต้องหาช่องทางตลาดด้วยตัวเอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมด้านการตลาด และช่องทางตลาดเพิ่มเติม อาทิ ตลาดออนไลน์

3.6.3) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากโครงการ ผู้ผลิต/วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจและต้องการต่อยอด แต่ส่วนใหญ่ยังขาดแคลนงบประมาณสำหรับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เนื่องจากต้องใช้ต้นทุนค่อนข้างสูง และบางรายยังขาดเครื่องมือในการแปรรูปสินค้า ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ควรมีโครงการที่สนับสนุนต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ดังกล่าวในระยะต่อไป

3.6.4) ด้านสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา2019 (COVID-19) ส่งผลให้มีรายได้ลดลง เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวลดลง และไม่สามารถไปจำหน่ายสินค้าที่ตลาด หรือบูธแสดงสินค้าได้ ผู้ผลิต/วิสาหกิจชุมชนจึงชะลอการผลิตลง และต้องการให้หน่วยงานมีการส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน

ประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน

ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่
ของวิสาหกิจชุมชนบ้านจะโป๊ะ

น้ำพริกคั่วทราย
ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไต้ลื้อ

สมุนไพรแปรรูป
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านโนนกลุ่ม

ผลิตภัณฑ์ดินเผาเอิร์ธเทนแวร์ตกแต่งบ้านและสวน
กลุ่มดินเผาบ้านใหม่หนองขาม

ตะกร้าสานไม้ไผ่
กลุ่มจักสานบ้านนาดี อำเภอป่าต้ว

หมูหันแก่งกระเบา
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปหมูหันแก่งกระเบา

3.2.14 โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร

1) สารสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.1.1) กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพการบริหารจัดการการตลาดข้าว (กรมการค้าข้าว)

(1) เพื่อเพิ่มศักยภาพความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการสินค้าข้าว และผลิตภัณฑ์ในเชิงพาณิชย์ของกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และสหกรณ์การเกษตร อย่างเป็นระบบ และยั่งยืน

(2) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเกษตรกร หรือวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์การเกษตร ให้เกิดประโยชน์และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ

(3) เพื่อเชื่อมโยงตลาดสินค้าข้าวระหว่างเกษตรกร ผู้ประกอบการค้าข้าว และผู้ประกอบการอื่น ๆ ให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

(4) เพื่อส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ การรับรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับข้าวพันธุ์ต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์จากข้าวและเครื่องหมายข้าวพันธุ์แท้ให้เป็นที่รู้จักทั้งผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ

1.1.2) กิจกรรมพัฒนากลไกการตลาดเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าของสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร (กรมส่งเสริมสหกรณ์)

- เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการตลาดสินค้าเกษตรเชื่อมโยงเครือข่ายสินค้าคลัสเตอร์ของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

1.1.3) กิจกรรมตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น (กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์)

(1) กระตุ้นระบบเศรษฐกิจจากการบริโภคภายในประเทศ และวางรากฐานเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนให้มีความเข้มแข็งในระยะยาวอย่างยั่งยืน โดยการสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจท้องถิ่น (Local Economy Development) ให้เกิดความยั่งยืนในการพึ่งพาตนเอง ผ่านกลไกของตลาดชุมชน

(2) เพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร สินค้าเกษตรแปรรูป สินค้าหัตถกรรม ผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOPs) ตลอดจนสินค้าและบริการต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อเป็นช่องทางการระบายสินค้าของชุมชน และเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาสินค้าเกษตรของรัฐบาล

(3) เพิ่มขีดความสามารถให้กับเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ธุรกิจ SMEs และคนในชุมชน ด้วยการพัฒนาให้ความรู้แก่ชุมชน โดยสนับสนุนองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างความหลากหลายของสินค้าที่ตรงกับความต้องการและรสนิยมของกลุ่มเป้าหมายคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว โดยเน้นจุดเด่น และวิถีความเป็นชุมชน โดยการสร้างเอกลักษณ์ความเป็นหนึ่งเดียวของชุมชน และมีอัตลักษณ์ของชุมชนให้เด่นชัด

1.1.4) กิจกรรมหมู่บ้านทำมาค้าขาย (กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์)

(1) เพื่อกระตุ้นระบบเศรษฐกิจการค้าในประเทศ โดยการสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจท้องถิ่น (Local Economy) และชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

(2) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้วิสาหกิจชุมชนมีช่องทางการจำหน่ายผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ และมีรายได้จากการขยายช่องทางการจำหน่ายเพิ่มขึ้น

(3) เพื่อพัฒนาศักยภาพในการประกอบธุรกิจให้แก่วิสาหกิจชุมชนรู้จักทำมาค้าขาย สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างเข้มแข็ง ยั่งยืน และแข่งขันทางการค้าได้ รวมทั้งยกระดับไปสู่การเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur)

1.2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

1.2.1) กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพการบริหารจัดการการตลาดข้าว (กรมการข้าว)

(1) เกษตรกร ผู้ประกอบการข้าว และผู้ประกอบการอื่น ๆ จำนวน 150 กลุ่ม 30 จังหวัด ได้รับการเชื่อมโยง

(2) กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และสหกรณ์การเกษตร จำนวน 2 กลุ่ม 1 ผลิตภัณฑ์ 30 จังหวัด ได้รับศักยภาพในการบริหารและจัดการสินค้าข้าว ผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์อย่างเป็นระบบ และยั่งยืน และแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตรงต่อความต้องการของตลาด

(3) ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ การรับรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับข้าวพันธุ์ต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์จากข้าวและเครื่องหมายข้าวพันธุ์แท้ให้เป็นที่รู้จักทั้งผู้บริโภคภายในประเทศและต่างประเทศ

1.2.2) กิจกรรมพัฒนาตลาดเพื่อการตลาดเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าของสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร (กรมส่งเสริมสหกรณ์)

- สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร จำนวน 146 แห่ง

1.2.3) กิจกรรมตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น (กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์)

- เกษตรกรรายย่อย ผู้ค้า ผู้ประกอบการในตลาดชุมชน ธุรกิจ SMEs สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน สถาบันเกษตรกร ผู้มีรายได้น้อย ประชาชน และนักท่องเที่ยว ส่วนกลางและต่างจังหวัด

1.2.4) กิจกรรมหมู่บ้านทำมาค้าขาย (กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์)

- กลุ่มเกษตรกร สถาบันเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว ส่วนกลางและต่างจังหวัด

1.3) หน่วยงานรับผิดชอบ กรมการข้าว กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

1.4) งบประมาณ รวมทั้งสิ้น 95.1020 ล้านบาท (กรมการข้าว 13.9930 ล้านบาท กรมส่งเสริมสหกรณ์ 2.6778 ล้านบาท และกรมการค้าภายใน 78.4282 ล้านบาท)

1.5) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - วันที่ 30 กันยายน 2565

2) วิธีการติดตามผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากกรมการข้าว กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2.1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจากกรมการข้าว กรมส่งเสริมสหกรณ์ และกรมการค้าภายใน โดยมีรายละเอียด จำนวน 13 ราย ดังนี้

(1) กรมการข้าว จำนวน 4 ราย

(2) กรมส่งเสริมสหกรณ์ จำนวน 7 ราย

(3) กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ จำนวน 2 ราย

2.1.3) สัมภาษณ์เกษตรกร/ผู้แทนสถาบันเกษตรกร/ผู้ประกอบการ/นักท่องเที่ยว จำนวน 184 ราย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) กรมการข้าว สอบถามตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการ/โรงสี จำนวน 4 ราย และเกษตรกรที่รับการเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการค้าข้าว และผู้ประกอบการอื่น ๆ จำนวน 21 ราย

(2) กรมส่งเสริมสหกรณ์ สอบถามประธานสหกรณ์/ผู้จัดการสหกรณ์ จำนวน 5 ราย

(3) กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ โครงการตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น สอบถามผู้ประกอบการ จำนวน 59 ราย และประชาชน/นักท่องเที่ยว จำนวน 46 ราย โครงการหมู่บ้านทำมาค้าขาย สอบถามผู้ประกอบการ จำนวน 7 ราย และสมาชิกกลุ่มเกษตรกร จำนวน 42 ราย

2.2) ช่วงเวลาของข้อมูล

(1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

(2) สํารวจข้อมูลในพื้นที่โครงการ ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน - 31 กรกฎาคม 2565

3) ผลการติดตาม

3.1) ปัจจัยนำเข้า

3.1.1) การเบิกจ่ายงบประมาณ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับการจัดสรรงบประมาณรวมทั้งสิ้น 95.1020 ล้านบาท ณ 30 กันยายน 2565 เบิกจ่ายแล้ว 84.5043 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 88.86 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร จำแนกตามหน่วยงานดังนี้ กรมการข้าว 13.9960 ล้านบาท เบิกจ่ายแล้ว 9.4887 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 67.80 (เงินก้นเหลือเมื่อปี 3.9705 ล้านบาท และเงินเหลือจ่าย 0.5368 ล้านบาท) กรมส่งเสริมสหกรณ์ 2.6778 ล้านบาท เบิกจ่ายแล้ว 2.6659 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 99.56 และกรมการค้าภายใน 78.4282 ล้านบาท เบิกจ่ายแล้ว 72.3497 คิดเป็นร้อยละ 92.25 (ตารางที่ 3.141)

ตารางที่ 3.141 งบประมาณจำแนกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	งบที่ได้รับ	หน่วย : ล้านบาท	
		เบิกจ่าย	ร้อยละ
กรมการข้าว	13.9960	9.4887	67.80
กรมส่งเสริมสหกรณ์	2.6778	2.6659	99.56
กรมการค้าภายใน	78.4282	72.3497	92.25
รวม	95.1020	84.5043	88.86

ที่มา: จากการรายงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

จากการสำรวจ พบว่า หน่วยงานในพื้นที่ ร้อยละ 75.00 มีความคิดเห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีความทันเวลา ร้อยละ 25.00 ไม่ทันเวลา เนื่องจากกรมการข้าวมีการโอนงบประมาณค่อนข้างล่าช้า มีการโอนหลายครั้ง (ตารางที่ 3.142)

ตารางที่ 3.142 ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

รายการ	ร้อยละ	ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. ความทันเวลาของงบประมาณ			
1.1 ทันเวลา	75.00	4.09	มาก
1.2 ไม่ทันเวลา	25.00	-	
2. ความเพียงพอของงบประมาณ			
2.1 เพียงพอ	100.00	3.91	มาก
2.2 ไม่เพียงพอ	-		

ที่มา: จากการสำรวจ

3.1.2) หลักสูตรที่จัดอบรม มี 3 หน่วยงานที่ดำเนินการจัดอบรม ได้แก่ กรมการข้าว กรมส่งเสริมสหกรณ์ และกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ หน่วยงานละ 1 หลักสูตร รวม 3 หลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) กรมการข้าว หลักสูตรที่จัดอบรม คือ การเชื่อมโยงระหว่างเกษตรกรผู้ประกอบการค้าข้าว และผู้ประกอบการอื่น ๆ ดำเนินการแล้ว 319 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 212.67 ของเป้าหมาย 150 แห่ง ดำเนินการเชื่อมโยงตลาดข้าวอินทรีย์และข้าว GAP ครอบคลุมมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงซื้อขาย (MOU) ระหว่างผู้ประกอบการ จำนวน 13 ราย กลุ่มเกษตรกร จำนวน 319 กลุ่ม ปริมาณธุรกิจซื้อขาย จำนวน 2,487.62 ตัน

(2) กรมส่งเสริมสหกรณ์ หลักสูตรที่จัดอบรม คือ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ วางระบบการบริหารจัดการผลผลิตการเกษตรระดับจังหวัด ดำเนินการแล้ว 77 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 100.00 ครอบคลุมเป้าหมาย

(3) กรมการค้าภายใน หลักสูตรที่จัดอบรม คือ พัฒนาศักยภาพหมู่บ้านทำมาค้าขาย ที่ได้รับการส่งเสริมการแล้ว ได้แก่ หลักสูตรการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การขายออนไลน์ การเจรจาธุรกิจการค้า การศึกษาดูงาน ดำเนินการ 12 แห่ง ครอบคลุมเป้าหมาย

3.1.3) หน่วยงานที่ร่วมดำเนินการ กรมการข้าว กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

3.2) กิจกรรม

3.2.1) กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพการบริหารจัดการการตลาดข้าว (กรมการข้าว)

(1) การเพิ่มศักยภาพความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการสินค้าข้าวและผลิตภัณฑ์ในเชิงพาณิชย์ ดำเนินการแล้ว 40 ราย ครอบคลุมเป้าหมาย

(2) การคัดเลือกผู้ประกอบการโรงสีที่มีความต้องการขอการรับรองข้าวพันธุ์แท้และพัฒนาให้ความรู้ผู้ประกอบการโรงสี ดำเนินการแล้ว 10 กลุ่ม ครอบคลุมเป้าหมาย ดำเนินการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผู้ประกอบการค้าข้าวได้รับเครื่องหมายข้าว Q และเครื่องหมายออร์แกนิกไทยแลนด์

(3) การส่งเสริมการใช้ระบบตามสอยย้อนกลับสินค้าข้าวให้กับผู้ประกอบการค้าข้าว ดำเนินการแล้ว 5 แห่ง ครอบคลุมเป้าหมาย ดำเนินการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผู้ประกอบการค้าข้าวให้ได้รับทราบข้อมูล ใช้ระบบตามสอยย้อนกลับของกรมการข้าว

(4) ร่วมจัดงานประชาสัมพันธ์ข้าวภายในประเทศ และการประกวดข้าว ดำเนินการแล้ว 2 ครั้ง ครอบคลุมเป้าหมาย ดำเนินการจัดทำสื่อเพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจข้าวไทยผ่านสื่อทั้งทางออนไลน์และออฟไลน์ 1 งาน (รูปแบบวีดิทัศน์ จำนวน 8 ชิ้น) จัดกิจกรรมส่งเสริมสินค้า

OTOP ไทยกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมกับกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (ช่วงเดือน ธันวาคม 2564)

(5) การจัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ด้านการขายทั้งออนไลน์ และออฟไลน์ ให้แก่กลุ่มเกษตรกรที่มีศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการ ยกเลิกกิจกรรม เนื่องจากไม่สามารถดำเนินการจัดอบรมได้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

3.2.2) กิจกรรมพัฒนากลไกการตลาดเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (กรมส่งเสริมสหกรณ์)

(1) การประสานงาน แนะนำ ส่งเสริมสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการตลาดสินค้าเกษตร และการเชื่อมโยงเครือข่าย ดำเนินการแล้ว 262 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 179.45 ของเป้าหมาย 146 แห่ง มีการปรับเป้าหมายออกแผนปฏิบัติงานเพิ่มเป็น 231 แห่ง จากเป้าหมายเดิม (ตาม พรบ. 146 แห่ง)

(2) การประชุมเชิงปฏิบัติการวางระบบการบริหารจัดการผลผลิตการเกษตรระดับจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนแผนบริหารจัดการตลาดสินค้าเกษตร และผลผลิตในจังหวัด ดำเนินการแล้ว 77 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 100.00 ครอบคลุมเป้าหมาย และส่งเสริมการตลาดสินค้าเกษตร และตลาดออนไลน์ให้กับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ดำเนินการแล้ว 3,157 ราย คิดเป็นร้อยละ 102.50 ของเป้าหมาย 3,080 ราย

(3) การประชุมเชิงปฏิบัติการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรคุณภาพ ดำเนินการแล้ว 4 คลัสเตอร์ คิดเป็นร้อยละ 100.00 ครอบคลุมเป้าหมาย

3.2.3) กิจกรรมตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น (กรมการค้าภายใน)

(1) การพัฒนาตลาดชุมชนเป้าหมายใหม่ที่จะดำเนินการให้มีความพร้อมในการเป็นตลาดตามนโยบายรัฐบาล จำนวน 10 แห่ง ครอบคลุมเป้าหมาย

(2) การส่งเสริมช่องทางตลาดและเชื่อมโยงการจำหน่ายสินค้าและบริการในตลาดในความส่งเสริมของกรมการค้าภายใน จำนวน 106 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 212.00 ของเป้าหมาย 50 ครั้ง

(3) กิจกรรมเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในตลาดและชุมชน ดำเนินการได้ 65 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 135.00 ของเป้าหมาย 48 แห่ง

(4) กิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยวตลาดและชุมชน ไม่สามารถดำเนินการได้ปกติ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ดังนั้น หน่วยงานจึงได้นำงบประมาณกิจกรรมดังกล่าวมาใช้ในการเชื่อมโยงการจำหน่ายสินค้าชุมชนและการท่องเที่ยวไปพร้อมกัน ภายใต้โครงการ "ตลาดเที่ยวได้สไตล์ไทย ๆ Village to Town" ดำเนินการแล้ว 16 ครั้ง

3.2.4) กิจกรรมหมู่บ้านทำมาค้าขาย (กรมการค้าภายใน)

(1) การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เป็นหมู่บ้านทำมาค้าขายแห่งใหม่ ดำเนินการแล้ว 5 แห่ง การพัฒนาเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านทำมาค้าขายที่ได้รับการส่งเสริมมาแล้ว ดำเนินการแล้ว 12 แห่ง และการจัดกิจกรรมเชื่อมโยงการจำหน่ายสินค้า/บริการ/ผลิตภัณฑ์ชุมชน ดำเนินการแล้ว 2 ครั้ง ครอบคลุมเป้าหมาย

(2) การติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ ดำเนินการแล้ว 35 แห่ง 19 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100.00 และร้อยละ 126.67 ของเป้าหมาย 35 แห่ง 15 ครั้ง

3.3) ผลผลิต

3.3.1) การเชื่อมโยงระหว่างเกษตรกร ผู้ประกอบการค้าข้าวและผู้ประกอบการอื่น ๆ อย่างยั่งยืน 319 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 212.67 ของเป้าหมาย 150 แห่ง ปริมาณซื้อขาย ปี 2564/65 จำนวน 2,487.62 ตัน กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจ และสหกรณ์การเกษตร มีศักยภาพในการบริหารจัดการและจัดการสินค้าข้าว และผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์อย่างเป็นระบบ ไม่น้อยกว่า 2 กลุ่ม ครอบคลุมเป้าหมาย และส่งเสริมประชาสัมพันธ์ ความเข้าใจเกี่ยวกับข้าวพันธุ์ต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์จากข้าวและเครื่องหมายข้าวพันธุ์แท้ ไม่น้อยกว่า 3 ช่องทาง ครอบคลุมเป้าหมาย

3.3.2) สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรได้รับการพัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตร 284 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 194.52 ของเป้าหมาย 146 แห่ง มีการปรับเป้าหมายออกแผนปฏิบัติงานเพิ่มเป็น 231 แห่ง จากเป้าหมายเดิม 146 แห่ง และสหกรณ์กลุ่มเกษตรกรได้รับการส่งเสริมตลาดสินค้าเกษตร/ออนไลน์ 3,157 ราย คิดเป็นร้อยละ 102.50 ของเป้าหมาย 3,080 ราย

3.3.3) การพัฒนาตลาดชุมชนเป้าหมายใหม่ที่จะดำเนินการให้มีความพร้อม ในการเป็นตลาดตามนโยบายรัฐบาล ดำเนินการได้ 10 แห่ง และการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ให้เป็นหมู่บ้านทำมาค้าขายแห่งใหม่ ดำเนินการได้ 5 แห่ง ครอบคลุมเป้าหมาย

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

3.4.1) เกษตรกรนำความรู้การบริหารจัดการไปใช้ประโยชน์ ในการเพิ่มยอดขาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ร้อยละ 80 ตามเป้าหมาย (ที่มา: กรมการค้าข้าว ข้อมูล ณ ตุลาคม 2564 - กันยายน 2565)

3.4.2) ปริมาณธุรกิจของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่เข้าโครงการขยายตัว ร้อยละ 3 อยู่ระหว่างประมวลผลข้อมูล

3.4.3) มูลค่าการค้าสินค้าและบริการชุมชนที่ได้รับการส่งเสริม รวม 2,893 ล้านบาท ของเป้าหมาย 825 ล้านบาท (ที่มา: กรมการค้าภายใน ข้อมูล ณ ตุลาคม 2564 - กันยายน 2565)

3.5) ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการ

3.5.1) กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพการบริหารจัดการการตลาดข้าว (กรมการค้าข้าว)

(1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมโครงการ ในเรื่องงบประมาณ เพื่อดำเนินงานโครงการ การชี้แจงโครงการ เจาะลึกการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย หลักสูตรระยะเวลาการอบรม และติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า มีความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวมระดับปานกลาง ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.24 ทั้งนี้เจ้าหน้าที่มีความพึงพอใจต้องงบประมาณเพื่อดำเนินงานโครงการน้อยที่สุด เนื่องจากส่วนภูมิภาค ได้รับการจัดสรรงบประมาณล่าช้าส่งผลกระทบต่อการทำงานในพื้นที่

(2) ความพึงพอใจของผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ ในเรื่องการจัดแจงโครงการ คัดเลือกกลุ่มเข้าโครงการ หลักสูตรที่จัดอบรม และติดตามผลของเจ้าหน้าที่ พบว่า มีความพึงพอใจ ต่อโครงการในภาพรวมระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.36 โดยหน่วยงานภายในพื้นที่ที่มีการติดตามผล และชี้แจงขั้นตอนต่าง ๆ ในการขอรับรองข้าวพันธุ์แท้ให้กับผู้ประกอบการภายในพื้นที่ได้รับทราบตลอดเวลา

(3) ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ในเรื่องการจัดแจงโครงการ คัดเลือกกลุ่มเข้าโครงการ หลักสูตรที่จัดอบรม และติดตามผลของเจ้าหน้าที่ พบว่า มีความพึงพอใจ ต่อโครงการในภาพรวมระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.20 เนื่องจากเจ้าหน้าที่ได้ให้การส่งเสริม สนับสนุน ในการผลิตตามมาตรฐาน GAP อย่างต่อเนื่อง (ตารางที่ 3.152)

3.5.2) กิจกรรมพัฒนากลไกการตลาดเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (กรมส่งเสริมสหกรณ์)

(1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมโครงการ ในเรื่องงบประมาณเพื่อดำเนินงานโครงการ การชี้แจงโครงการ เจาะลึกการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย หลักสูตรระยะเวลาการอบรม และติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า มีความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวมระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.71 ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ที่มีความพึงพอใจต่อบริการน้อยที่สุด เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ไม่สามารถใช้งบประมาณให้ทันเวลา

(2) ความพึงพอใจของผู้จัดการสหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการ ในเรื่องการชี้แจงโครงการ คัดเลือกกลุ่มเข้าโครงการ หลักสูตรที่จัดอบรม และติดตามผลของเจ้าหน้าที่ พบว่า มีความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวมระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 ทั้งนี้ผู้จัดการสหกรณ์มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรที่จัดอบรม และการคัดเลือกกลุ่มมากที่สุด เนื่องจากเกิดการเชื่อมโยงเครือข่าย ชื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกันเกิดการจับคู่สินค้าภายในพื้นที่

3.5.3) กิจกรรมตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น (กรมการค้าภายใน)

(1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมโครงการ ในเรื่องงบประมาณเพื่อดำเนินงานโครงการ การชี้แจงโครงการ เจาะลึกการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย และติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า มีความพึงพอใจต่อโครงการตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่นในภาพรวมระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.00 เนื่องจากกรมการค้าภายในดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณทั้งหมด มีการชี้แจงโครงการผ่านระดับจังหวัด โดยการจ้างที่ปรึกษาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายให้กับตลาดต้องชม เช่น การประชาสัมพันธ์ การแจกคู่มือส่วนลดสินค้า

(2) ความพึงพอใจของผู้ประกอบการ/ร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการตลาดชุมชนเพิ่มธุรกิจท้องถิ่น ในเรื่องการชี้แจงประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานโครงการ จัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาด และภาพรวมโครงการ พบว่า มีความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวมในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.75 ทั้งนี้ผู้ประกอบการ/ร้านค้าบางรายพึงพอใจต่อการชี้แจงโครงการน้อยที่สุด เนื่องจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายภายในตลาดไม่มีการแจ้งล่วงหน้าทำให้ผู้ประกอบการ/ร้านค้า ไม่สามารถจัดเตรียมสินค้าได้ทันเวลา

(3) ความพึงพอใจของประชาชน/นักท่องเที่ยว ในเรื่องราคาสินค้าในตลาดคุณภาพสินค้า สถานที่จัดตลาด และภาพรวมโครงการ พบว่า มีความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวมระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.17 เนื่องจากประชาชน/นักท่องเที่ยวชอบกิจกรรมส่งเสริมการขายของตลาด เช่น การแจกคู่มือส่วนลดสินค้า ทำให้ซื้อสินค้า ในราคาที่ถูกลงกว่าตลาดอื่น ๆ (ตารางที่ 3.152)

3.5.4) กิจกรรมหมู่บ้านทำมาค้าขาย (กรมการค้าภายใน)

(1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมโครงการ ในเรื่องงบประมาณเพื่อดำเนินงานโครงการ การชี้แจงโครงการ เจาะลึกการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย หลักสูตรระยะเวลาการอบรม สนับสนุนปัจจัย และติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า มีความพึงพอใจต่อโครงการหมู่บ้านทำมาค้าขาย ในภาพรวมระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 5.00 เนื่องจากโครงการมีการอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การขายออนไลน์ การศึกษาดูงาน ซึ่งเป็นประโยชน์กับสมาชิกในกลุ่มอย่างมาก

(2) ความพึงพอใจของผู้แทนกลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านทำมาค้าขาย ในเรื่องการชี้แจงโครงการ คัดเลือกกลุ่มเข้าร่วมโครงการ หลักสูตรที่จัดอบรม สนับสนุนปัจจัย และติดตามผลของเจ้าหน้าที่ พบว่า มีความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวมระดับมากที่สุด

ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.46 เนื่องจากโครงการฯ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สมาชิกในกลุ่ม เจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาตลอด มียอดการสั่งซื้อสินค้า ชุมชนเข้มแข็ง เพิ่มช่องทางการตลาด และสนับสนุนปัจจัยให้กับกลุ่ม

(3) ความพึงพอใจของสมาชิกเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านทำมาค้าขาย ในเรื่องการชี้แจงโครงการ คัดเลือกกลุ่มเข้าร่วมโครงการ หลักสูตรที่จัดอบรม สนับสนุนปัจจัย และติดตามผลของเจ้าหน้าที่ พบว่า มีความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวมระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มได้ความรู้เพิ่มขึ้นในการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ ๆ ทำให้ยอดการสั่งซื้อสินค้าเพิ่มขึ้น และมีการสนับสนุนปัจจัยให้กับกลุ่ม เช่น กล่องบรรจุภัณฑ์ ฉลาก และป้ายแท็ก เป็นต้น (ตารางที่ 3.143)

ตารางที่ 3.143 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพการบริหารจัดการการตลาดข้าว (กข.)							
1.1 เจ้าหน้าที่	-	44.00	44.00	4.00	8.00	3.24	ปานกลาง
1.2 ผู้ประกอบการ	37.50	62.50	-	-	-	4.36	มากที่สุด
1.3 เกษตรกร	25.00	59.52	13.10	2.38	-	4.20	มาก
2. กิจกรรมพัฒนากลไกการตลาดเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (กสส.)							
2.1 เจ้าหน้าที่	20.00	45.71	20.00	14.29	-	3.71	มาก
2.2 ผู้จัดการสหกรณ์	45.00	55.00	-	-	-	4.50	มากที่สุด
3. กิจกรรมตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น (คน.)							
3.1 เจ้าหน้าที่	-	100.00	-	-	-	4.00	มาก
3.2 ผู้ประกอบการ/ร้านค้า	18.95	43.74	31.45	5.38	0.48	3.75	มาก
3.3 ประชาชน/นักท่องเที่ยว	27.32	62.85	9.83	-	-	4.17	มาก
4. กิจกรรมหมู่บ้านทำมาค้าขาย (คน.)							
4.1 เจ้าหน้าที่	100.00	-	-	-	-	5.00	มากที่สุด
4.2 ผู้แทนกลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน	54.28	40.00	2.86	2.86	-	4.46	มากที่สุด
4.3 สมาชิกเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน	52.93	45.07	1.50	0.49	-	4.50	มากที่สุด
เฉลี่ย	34.63	50.76	11.16	2.67	0.77	4.17	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

3.6) ข้อค้นพบข้อเสนอแนะ

3.6.1) กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพการบริหารจัดการการตลาดข้าว (กรมการข้าว)

(1) การขอรับรองข้าวพันธุ์แท้ให้กับสหกรณ์/ผู้ประกอบการ ค่อนข้างยุ่งยาก ส่วนมากติดปัญหาด้านเอกสาร และขาดเงินทุนสภาพคล่องในการบริหาร กรมการข้าวควรให้คำแนะนำในเรื่องเอกสารอย่างใกล้ชิดเพื่อลดปัญหาด้านเอกสารและใช้เวลาในการรับรองให้กับสหกรณ์/ผู้ประกอบการได้รวดเร็วขึ้น

(2) การประชาสัมพันธ์ "เครื่องหมายรับรองข้าวพันธุ์แท้" ยังไม่ทั่วถึง ผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับราคาซื้อสูงกว่าคุณภาพของสินค้า ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ เครื่องหมายรับรองข้าวพันธุ์แท้ และมาตรฐานข้าว GAP แก่ผู้บริโภคให้มากขึ้น รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์

(3) การจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางมายังส่วนภูมิภาคมีความล่าช้า ควรเร่งรัดจัดสรรงบประมาณให้ทันตามแผนการดำเนินงาน

3.6.2) กิจกรรมพัฒนาการตลาดเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า ของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (กรมส่งเสริมสหกรณ์)

(1) จำนวนเป้าหมายสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร บางจังหวัดมีจำนวนมาก งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรไม่สอดคล้องกับเป้าหมาย ควรจัดสรรงบประมาณตามขนาดเป้าหมายสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร จำนวนแห่งของแต่ละจังหวัด เช่น มอบหมายจังหวัดคัดเลือกและเสนอรายชื่อเป็นเรื่อง ๆ ตามความเหมาะสมกับบริบทของสหกรณ์

(2) ส่วนกลางดำเนินการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายและแจ้งสหกรณ์ระดับพื้นที่ ดำเนินการ ทำให้สหกรณ์ที่สนใจเข้าร่วมโครงการไม่ได้รับการคัดเลือก ดังนั้นควรให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัด มีส่วนร่วมในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย

3.6.3) ตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น (กรมการค้าภายใน)

ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตลาดต้องชม ไม่มีนักท่องเที่ยวแวะเวียนเข้าไปจับจ่ายซื้อสินค้า ดังนั้นควรเพิ่มความถี่ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายให้มากยิ่งขึ้นทุกเทศกาล เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ และวันลอยกระทง เป็นต้น

3.6.4) หมู่บ้านทำมาค้าขาย (กรมการค้าภายใน)

จากการที่ผู้ประกอบการได้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านทำมาค้าขาย เป็นประโยชน์กับสมาชิกในกลุ่มอย่างมากทำให้เกษตรกรในพื้นที่มีงานทำ เด็กรุ่นใหม่เริ่มกลับมาทำงานในพื้นที่ มากขึ้น ดังนั้นควรมีการส่งเสริมต่อยอดโครงการอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างแท้จริง

ประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร

ติดตามโครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร ณ สหกรณ์การเกษตรทุ่งวัดสิงห์ อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท ไบร่รับรองข้าวพันธุ์แท้

ติดตามโครงการกิจกรรมพัฒนาภาคการตลาดเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าของสหกรณ์ ณ สหกรณ์จังหวัดตราด อำเภอมืองตราด จังหวัดตราด ร้านค้าสหกรณ์ และสินค้าแปรรูป

ติดตามโครงการหมู่บ้านทำมาค้าขาย ณ กลุ่มหัตถกรรมบ้านนาสันปูเลย อำเภอมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ผลิตภัณฑ์จักสาน ไม้ไผ่ผสมผักตบชวา กระเป๋าช่องมงคล

ติดตามโครงการตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น ณ ตลาดต้องชมชุมชนจำหน่ายผ้าหม้อห้อมทุ่งโฮ้ง อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

3.2.15 โครงการส่งเสริมการพัฒนาตลาดและโครงสร้างตลาดค้าทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น

1) สารสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.1.1) เพื่อสร้างช่องทางการตลาดให้กับผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP กลุ่มอาชีพ ในชุมชนส่งเสริมการตลาดรูปแบบใหม่ที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างสะดวกและทั่วถึง โดยความร่วมมือภาครัฐ เอกชน และประชาชน พร้อมทั้งพัฒนากลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากด้วยภาคีเครือข่ายในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ

1.1.2) เพื่อเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันให้กับร้านค้าโชห่วย โดยการลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

1.1.3) ผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างพันธมิตรด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กับกระทรวงพาณิชย์เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการฐานรากให้มีช่องทางการจำหน่ายสินค้าออนไลน์เพิ่มมากขึ้น

1.1.4) เพื่อสร้างโอกาสและขยายช่องทางการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน

1.2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

1.2.1) ผู้ผลิต ผู้ประกอบการชุมชน เกษตรกร กลุ่มอาชีพ ผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว หมู่บ้าน/ชุมชนท่องเที่ยว บริษัทประชารัฐรักสามัคคี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด คณะกรรมการประสานการขับเคลื่อนนโยบายสานพลังประชารัฐ (คสป.) คณะทำงานพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐจังหวัด/อำเภอ และภาคีเครือข่าย ในพื้นที่ 76 จังหวัดและส่วนกลาง

1.2.2) ผู้ประกอบการร้านค้าโชห่วยทั่วประเทศ

1.2.3) ผู้ประกอบการฐานราก

1.2.4) ผู้ประกอบการชุมชนที่มีความพร้อมด้านศักยภาพการตลาด อาทิ ผู้ประกอบการ OTOP ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสหกรณ์ชุมชน เป็นต้น

1.3) หน่วยงานรับผิดชอบ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย และกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

1.4) งบประมาณ รวมทั้งสิ้น 331.9642 ล้านบาท (กรมการพัฒนาชุมชน 303.3642 ล้านบาท และกรมพัฒนาธุรกิจการค้า 28.6000 ล้านบาท)

1.5) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2) วิธีการติดตามผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย และกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

2.1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กรมการพัฒนาชุมชน จำนวน 14 ราย ผู้ประกอบการร้านค้า จำนวน 60 ราย และผู้บริโภค จำนวน 55 ราย ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ขอนแก่น กาฬสินธุ์ แพร่ พะเยา ราชบุรี สิงห์บุรี อัญญา อ่างทอง ลพบุรี รวมทั้งสิ้น 129 ตัวอย่าง

2.2) ช่วงเวลาของข้อมูล

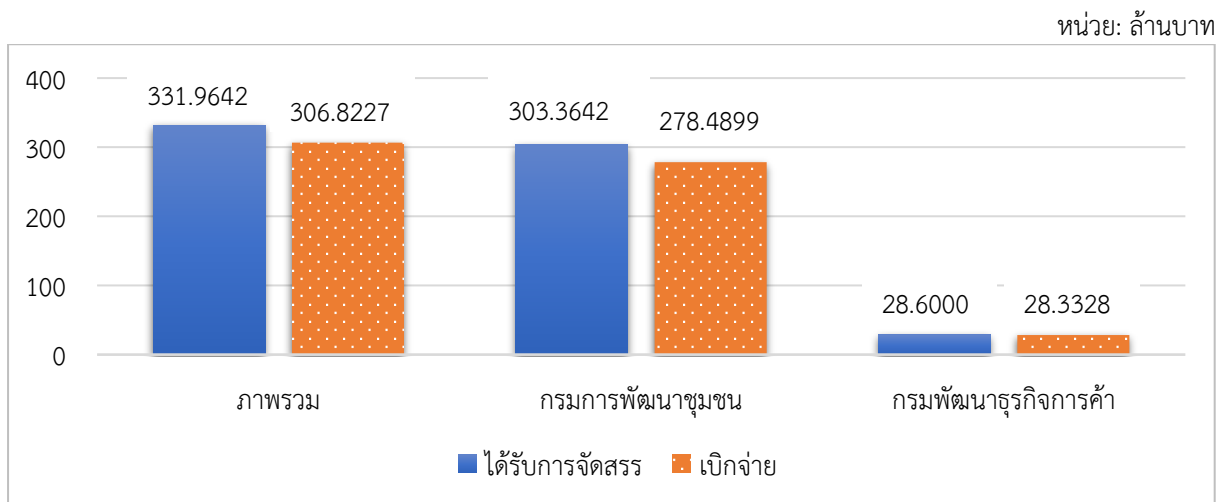
2.2.1) ผลการดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2.2.2) สํารวจข้อมูลในพื้นที่โครงการ ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน - 31 กรกฎาคม 2565

3) ผลการติดตาม

3.1) ปัจจัยนำเข้า

3.1.1) งบประมาณ กรมการพัฒนาชุมชน และกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ได้รับการจัดสรร งบประมาณ 331.9642 ล้านบาท ณ วันที่ 30 กันยายน 2565 มีผลการเบิกจ่ายแล้ว 306.8227 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 92.43 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร จำแนกเป็น กรมการพัฒนาชุมชน เบิกจ่ายแล้ว 278.4899 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 91.80 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร ส่วนกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เบิกจ่ายแล้ว 28.3328 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 99.07 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร เนื่องจาก บางกิจกรรมเป็นการจ้างที่ปรึกษาโครงการและหน่วยงานได้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างเรียบร้อยแล้ว อยู่ระหว่าง ดำเนินการตามสัญญา ซึ่งคาดว่าจะเบิกจ่ายได้ตามเป้าหมาย อีกทั้งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้บางกิจกรรมมีการปรับแผนและวิธีการดำเนินงาน เช่น การเสริมสร้าง องค์ความรู้ให้ผู้ประกอบการผ่านระบบออนไลน์ (ภาพที่ 3.48)

ที่มา: จากการรายงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาพที่ 3.48 งบประมาณของโครงการ

3.1.2) ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ จากการสำรวจเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการกิจกรรมตลาดนัดคนไทยยิ้มได้ พบว่า เจ้าหน้าที่ร้อยละ 50.00 มีความคิดเห็นว่างบประมาณมาทันเวลากับแผนปฏิบัติงานระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.00 และร้อยละ 50.00 มีความคิดเห็นว่างบประมาณส่วนกลางโอนงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรไม่ทันเวลากับแผนปฏิบัติงาน เนื่องจากหน่วยงานในพื้นที่ได้รับงบประมาณค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ เช่น ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการประชาสัมพันธ์ ตลาดเช้า โดยหน่วยงานในพื้นที่ได้รับงบประมาณช่วงเดือนมีนาคม 2565 ส่วนความเพียงพอของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ร้อยละ 62.50 มีความคิดเห็นว่างบประมาณที่ได้รับเพียงพอกับแผนปฏิบัติงานระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.29 และเจ้าหน้าที่ร้อยละ 37.50 มีความคิดเห็นว่างบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ ในบางกิจกรรม เช่น กิจกรรมนักรถตลาดรุ่นใหม่ที่มีมีการจ้างนักรถตลาดเพื่อมาดำเนินงานโครงการ ซึ่งมีงบประมาณในการจ้าง 6 เดือน (ตารางที่ 3.144)

ตารางที่ 3.144 ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

รายการ	ร้อยละ	ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. ความทันเวลาของงบประมาณ			
1.1 ทันเวลา	50.00	3.00	ปานกลาง
1.2 ไม่ทันเวลา	50.00		
2. ความเพียงพอของงบประมาณ			
2.1 เพียงพอ	62.50	3.29	ปานกลาง
2.2 ไม่เพียงพอ	37.50		

ที่มา: จากการสำรวจ

3.2) กิจกรรม

3.2.1) การส่งเสริมและพัฒนาช่องทางการตลาด ได้แก่ การจัดการตลาดอะเมซิง ของกิน ของใช้ การจัดงาน OTOP ภูมิภาค การจัดงาน OTOP Midyear 2022 การจัดงานศิลปะอาชีพ ประเพณีไทย และตลาดนัดคนไทยยิ้มได้

จากการติดตามในพื้นที่ ณ ตลาดนัดคนไทยยิ้มได้ ส่วนใหญ่จะจัดตามสถานที่ราชการ ใกล้แหล่งชุมชน ซึ่งเป็นตลาดที่มีก่อนปี 2565 โดยส่วนใหญ่จะจัดประมาณ 2 ครั้งต่อสัปดาห์ จากการสำรวจพบว่า ผู้ประกอบการร้านค้าร้อยละ 74.58 ทราบข่าวการจัดตลาดนัดจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ รองลงมา ร้อยละ 27.12 ทราบข่าวจากเพื่อนบ้าน/กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน และร้อยละ 6.78 ทราบข่าวจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์/เฟซบุ๊ก/ไลน์) ส่วนผู้บริโภคร้อยละ 85.19 พบโดยบังเอิญ/ใกล้ที่ทำงาน รองลงมาจากเจ้าหน้าที่รัฐ ร้อยละ 18.52 และทราบข่าวจากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 12.96 จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์/เฟซบุ๊ก/ไลน์) และร้อยละ 1.85 จากสื่อสิ่งพิมพ์ (โปสเตอร์) (ตารางที่ 3.145)

ตารางที่ 3.145 การทราบข่าวการจัดตลาดนัดคนไทยยิ้มได้

รายการ	หน่วย : ร้อยละ	
	ผู้ประกอบการร้านค้า	ผู้บริโภค
1. เจ้าหน้าที่ภาครัฐ	74.58	18.52
2. เพื่อนบ้าน/กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน	27.12	12.96
3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์/เฟซบุ๊ก/ไลน์)	6.78	1.85
4. สื่อสิ่งพิมพ์ (โปสเตอร์)	-	1.85
5. พบโดยบังเอิญ/ใกล้ที่ทำงาน	-	85.19

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา: จากการสำรวจ

3.2.2) การยกระดับร้านค้าโชห่วยขนาดกลาง (จ้างที่ปรึกษา) ดำเนินการคัดเลือกร้านโชห่วย ส่งเสริมองค์ความรู้การบริหารจัดการธุรกิจพร้อมศึกษาดูงาน ณ ร้านค้าต้นแบบ และให้ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจ E-Commerce ผ่านระบบออนไลน์

3.2.3) การลดต้นทุนและพัฒนาร้านค้าโชห่วยสู่การเป็นสมาร์ทโชห่วย (จ้างเหมาเอกชน) ดำเนินการให้องค์ความรู้ในการบริหารจัดการร้านค้า ประกอบด้วย การเสริมสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้ประกอบการผ่านระบบออนไลน์และสัมมนา “ลดต้นทุน เพิ่มรายได้ สร้างเครือข่ายสู่การเป็นสมาร์ทโชห่วย” 4 ภูมิภาค การปรับภาพลักษณ์ร้านค้าสู่การเป็นสมาร์ทโชห่วย และการส่งเสริมและผลักดันการใช้งานระบบขายหน้าร้าน (Point of sale system: POS) หรือระบบสำหรับขายสินค้าหน้างาน สำหรับขายสินค้าทั่วไป

ที่ต้องการระบบในการจัดการขายสินค้า รับสินค้า ขายสินค้า ออกบิล และรายงานการขายสินค้า โดยใช้ระบบบาร์โค้ดในการทำงานควบคู่กับระบบการจัดการสินค้าให้กับร้านค้าโชห่วย

3.2.4) การพัฒนาธุรกิจฐานรากด้วย E-Commerce พัฒนาศักยภาพนักการค้า และขยายช่องทางการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน ดำเนินการในรูปแบบ Online ดำเนินการดังนี้

(1) ผู้ประกอบการเข้ารับการอบรมหลักสูตรปั้นร้านค้าออนไลน์ชั้นนำในรูปแบบออนไลน์ ตามกลุ่มจังหวัดตามยุทธศาสตร์การค้ากลุ่มจังหวัด 18 กลุ่ม

(2) คัดเลือกผู้ประกอบการที่มีแผนธุรกิจออนไลน์ที่มีศักยภาพ เพื่อเข้าร่วมจัดแสดงสินค้าในงานมหกรรม Thailand E-Commerce Expo 2022

(3) คัดเลือกสินค้าชุมชนที่มีศักยภาพพร้อมจำหน่ายบนช่องทางออนไลน์ ผ่านการส่งเสริมการขายบนเว็บไซต์ ซึ่งเชื่อมต่อไปยังร้านค้าออนไลน์ บน E-Marketplace ชั้นนำ และ Social Media

(4) คัดเลือกผู้ประกอบการจาก (2) และ (3) เข้าร่วมกิจกรรมประกวดแข่งขันรอบชิงชนะเลิศพร้อมให้คำปรึกษาเชิงลึก โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิให้คำปรึกษาผู้ประกอบการ แบบตัวต่อตัว 4 ด้าน ได้แก่ ด้าน Story Telling ด้าน Product Presentation ด้าน Digital Marketing และด้าน Pitching

(5) ทดสอบการทำ Digital Marketing บนร้านค้าออนไลน์ของผู้ประกอบการ จากข้อ (4) โดยเปรียบเทียบ Before & After ของการให้คำปรึกษา เพื่อสรรหาสุดยอด Online Marketing Genius แห่งปี 2022 ในงานมหกรรม “Thailand E-Commerce Expo 2022” เป็นมหกรรม E-Commerce ใหญ่ที่สุดของประเทศ ครอบคลุมทีเดียว

3.2.5) การส่งเสริมศักยภาพการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน ดำเนินการกิจกรรมของเด่นพื้นที่ของดีพื้นถิ่น เป้าหมายยกระดับผู้ประกอบการชุมชน หรือสินค้าพื้นถิ่นไทยให้ไปสู่การเป็น Smart Local ขยายตลาดสินค้าพื้นถิ่นไปยังกลุ่มผู้บริโภคยุคใหม่ และเพิ่มรายได้ สร้างงาน เศรษฐกิจฐานรากยั่งยืน โดยมีแนวทางการพัฒนาเพื่อยกระดับสร้างมูลค่าเพิ่ม เพิ่มโอกาสทางการค้า ขยายช่องทางการตลาด และเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว 6 กิจกรรม ดังนี้

(1) กิจกรรมพัฒนาศักยภาพการค้า เป็นตัวแทนผู้ประกอบการชุมชนขายสินค้าสู่ช่องทางการตลาดที่หลากหลาย โดยสร้างแรงบันดาลใจและจุดประกายเป็นนักการค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน บ่มเพาะทักษะการเป็นนักการค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเรื่องกลยุทธ์การตลาด รวมถึงเทคนิคการเจรจาการค้า การสื่อสารต่อรองเจรจาธุรกิจ เชื่อมโยงสินค้าเข้าสู่ช่องทางการตลาด ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ และตัวแทนผู้ประกอบการชุมชนนำแผนการตลาดนำเสนอได้ต้นแบบนักการค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน

(2) กิจกรรมการขยายช่องทางการตลาด เพิ่มโอกาสทางการค้า กระตุ้นการขาย เชื่อมโยงธุรกิจ โดยจำหน่ายสินค้าผ่าน Pop - up Store “SMART local Shop by DBD” ณ Lotus’s เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าถึงสินค้าชุมชนได้ง่าย ส่งเสริมการขายออนไลน์ผ่าน Shopee ผู้ประกอบการจับคู่เจรจาธุรกิจ

(3) กิจกรรมการเข้าร่วมงาน OTOP Midyear 2022 ส่งเสริมการตลาด สร้างโอกาสทางการค้า โดยจัดแสดงและจำหน่ายสินค้าพื้นถิ่นไทย และจำหน่ายสินค้าผ่าน Pop - up Store “SMART local Shop by DBD”

(4) กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้วย BCG Model “ยกระดับเพิ่มมูลค่า ปรับเพื่อเปลี่ยนรักชุมชน รักโลก” โดยจุดประกายแนวคิดสร้างสรรค์การพัฒนาสินค้าพื้นถิ่นไทยด้วย BCG Model และให้คำปรึกษา ประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการตลาดให้เป็นต้นแบบ SMART Local BCG

(5) กิจกรรมสร้างภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพร กระตุ้นการรับรู้สร้างภาพลักษณ์ที่ดี ขยายโอกาสทางการตลาด โดยคัดเลือกผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่โดดเด่น นำมาสร้างเรื่องเล่า e - Catalog เผยแพร่ clip VDO สร้างการรับรู้พืชสมุนไพร และจัดแสดงและจำหน่ายในงานแสดงสินค้า SMART Local Fair

(6) กิจกรรมสร้างการรับรู้ SMART Local เผยแพร่ภาพลักษณ์สินค้าพื้นถิ่นไทย ภายใต้งานแนวคิด SMART Local ผ่านสื่อ Social Media

3.3) ผลผลิต

3.3.1) การส่งเสริมผ่านช่องทางทางการตลาด ในระดับประเทศ ภูมิภาค และจังหวัด มีการจัดงานแสดงสินค้าต่าง ๆ และจัดตลาดนัดคนไทยยิ้มได้ จำนวน 80,013 ครั้ง ครอบคลุมเป้าหมาย รายละเอียดดังนี้

(1) ตลาดอะเมซิง ของกินของใช้ จำนวน 6 ครั้ง มีการจัดซื้อจัดจ้างทำตลาดออนไลน์ นำผลิตภัณฑ์ขึ้นขายบนแพลตฟอร์มช้อปปิ้ง (Shopee) โดยเริ่มนำผลิตภัณฑ์ขึ้นจำหน่ายครั้งแรก เดือนกันยายน 2565

(2) การจัดงาน OTOP ภูมิภาค จำนวน 5 ครั้ง มีการรวบรวมผู้ประกอบการ OTOP ในระดับ 1 - 5 ดาว จากทั้ง 5 ประเภทผลิตภัณฑ์ ได้แก่ อาหาร เครื่องดื่ม ผ้า เครื่องแต่งกาย ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก และสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร รวมไปถึงอาหารชวนชิมที่มีชื่อเสียงของแต่ละจังหวัด กว่า 300 ร้านค้า มาจัดแสดงและจำหน่ายสินค้าในงาน OTOP ภูมิภาค โดยครั้งนี้ดำเนินการภายใต้งานแนวคิด OTOP SHOPPINGWEEK: สุขทวีคูณ เพิ่มพูนเศรษฐกิจ ชีวิตดี HAPPY ทั่วภูมิภาค โดยมีการจัดงานทั้งสิ้น 5 ครั้ง

(3) การจัดงาน OTOP Midyear 2022 จำนวน 1 ครั้ง การจัดงาน OTOP Midyear 2022 “สุขซ้อป สุขใจ สุขทั่วไทยรวมไว้ในทีเดียว” ดำเนินการระหว่างวันที่ 4 - 12 มิถุนายน 2565 ณ อาคารชาเลนเจอร์ 1 - 3 ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ตลอดการจัดงานทั้ง 9 วัน โดยมีผลการดำเนินงาน ดังนี้

(3.1) การจัดงานในครั้งนี้มีผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP จาก 76 จังหวัด และหน่วยงานภาคี จำนวน 2,004 บูธ ผู้เข้าชมงาน จำนวน 164,130 ราย

(3.2) ผลการจัดแสดงและจำหน่ายสินค้า OTOP กิจกรรมเด่น และ นิทรรศการต่าง ๆ ประกอบด้วย

(3.2.1) นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณมหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

(3.2.2) การแสดงและจำหน่ายสินค้า OTOP Classic 5 ประเภท จำนวน 1,468 บูธ (อาหาร 338 บูธ เครื่องดื่ม 65 บูธ ผ้าและเครื่องแต่งกาย 649 บูธ ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก 306 บูธ และสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร 110 บูธ) OTOP ขึ้นเครื่อง 20 บูธ OTOP Premium 30 บูธ OTOP Brand name 10 บูธ ผ้าและเส้นไหม 11 บูธ OTOP Trader 5 บูธ คชานุรักษ์ 5 บูธ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี 20 บูธ และ Rest area 4 บูธ

(3.2.3) กิจกรรม Highlight ได้แก่ “ศิลปิน OTOP” จำนวน 60 บูธ “ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีและผลิตภัณฑ์ในหมู่บ้าน OTOP นวัตวิถี” จำนวน 4 บูธต่อชุมชน และ “First Lady” จำนวน 8 บูธ

(3.2.4) การจัดนิทรรศการ กิจกรรมแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP ของหน่วยงานภาคที่ขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จำนวน 183 บูธ ได้แก่ กระทรวงพาณิชย์ 20 บูธ กระทรวงอุตสาหกรรม 52 บูธ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม 36 บูธ กระทรวงสาธารณสุข 20 บูธ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 14 บูธ บริษัท ประชาธิปไตย รักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด 1 บูธ องค์การตลาด 10 บูธ สมาคมสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย 20 บูธ และ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนใต้ (ศอ.บต.) 10 บูธ

(3.2.5) กิจกรรมการบริการ เช่น บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด ธนาคารออมสิน และการจัดพื้นที่ Rest Area เป็นต้น

(3.2.6) การจัด OTOP ชวนชิม จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม ที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัด จำนวน 176 บูธ

(3.2.7) กิจกรรมส่งเสริมการขาย ประกอบด้วย การแสดงมินิคอนเสิร์ต จากศิลปินดาราราย การจับสลากชิงรางวัล เป็นต้น

(4) การจัดงาน OTOP ศิลปอาชีพประทีปไทย OTOP ก้าวไกลด้วยพระบารมี ประจําปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ภายใต้แนวคิด “ผ้าไทยสวย ใส่ใจแห่งพระเมตตา สร้างอาชีพ ปวงประชาอย่างยั่งยืน” ดำเนินการระหว่างวันที่ 12 - 20 สิงหาคม 2565 ณ อาคารชาเลนเจอร์ 1 - 3 ศูนย์แสดงสินค้า และการประชุม อิมแพ็ค เมืองทองธานี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยมีผลการดำเนินงาน ดังนี้

(4.1) ผลการจัดแสดงและจำหน่ายในภาพรวม การจัดงานในครั้งนี้มีผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP จาก 76 จังหวัด และหน่วยงานภาคี จำนวน 2,237 บูธ ผู้เข้าชมงาน จำนวน 141,905 ราย

(4.2) กิจกรรมสำคัญภายในงาน ประกอบด้วย

(4.2.1) นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(4.2.2) นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

(4.2.3) การแสดงและจำหน่ายสินค้า OTOP ประกอบด้วย OTOP Classic 5 ประเภท จำนวน 1,606 บูธ (อาหาร 352 บูธ เครื่องดื่ม 57 บูธ ผ้า เครื่องแต่งกาย 725 บูธ ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก 357 บูธ และสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร 115 บูธ) OTOP ขึ้นเครื่อง 20 บูธ OTOP Premium 30 บูธ OTOP Brand name 10 บูธ OTOP Online 20 บูธ KBO จังหวัด 76 บูธ ข้าวปลาอาหารและกลไก สานพลังประชารัฐ 17 บูธ ตลาดกลางเส้นไหมและเส้นใยธรรมชาติ 8 บูธ OTOP Trader 5 บูธ คชานุรักษ์ 10 บูธ กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี 20 บูธ Rest area 4 บูธ และนวด&สปา จำนวน 1 บูธ

(4.2.4) กิจกรรม Highlight ได้แก่ “ศิลปิน OTOP” จำนวน 44 บูธ “ผ้าไทยใส่ให้สนุก” จำนวน 2 บูธ และ “First Lady” จำนวน 6 บูธ

(4.2.5) การจัดนิทรรศการ กิจกรรมแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP ของหน่วยงานภาคที่ขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จำนวน 182 บูธ ได้แก่ มูลนิธิส่งเสริม ศิลปอาชีพ 1 บูธ กระทรวงวัฒนธรรม 18 บูธ กระทรวงพาณิชย์ 30 บูธ กระทรวงอุตสาหกรรม 40 บูธ กระทรวง การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม 21 บูธ กระทรวงสาธารณสุข 20 บูธ บริษัท ประชาธิปไตย รักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด 11 บูธ องค์การตลาด 10 บูธ สมาคมสภาคนพิการทุกประเภท แห่งประเทศไทย 20 บูธ และ ศอ.บต. 11 บูธ

(4.2.6) กิจกรรมการบริการ เช่น บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด ธนาคารออมสิน และการจัดพื้นที่ Rest Area เป็นต้น

(4.2.7) การจัด OTOP ชวนชิม จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มที่เป็น
อัตลักษณ์ของจังหวัด จำนวน 176 บูธ

(4.2.8) กิจกรรมส่งเสริมการขาย ประกอบด้วย การแสดงมินิคอนเสิร์ต
จากศิลปินดาราราย การจับสลากชิงรางวัล เป็นต้น

(5) การจัดตลาดนัดคนไทยยิ้มได้ จำนวน 80,000 ครั้ง จากการติดตามในพื้นที่
สรุปได้ดังนี้ (ตารางที่ 3.146)

(5.1) ลักษณะสินค้าที่นำมาจำหน่ายของผู้ประกอบการร้านค้า เป็นสินค้า
ประเภทอาหาร/ผลไม้ตามฤดูกาล กับข้าวปรุงสุก อาหารแปรรูป เครื่องนุ่งห่ม ของใช้ในครัวเรือน และอุปกรณ์
ทางการเกษตร โดยเป็นสินค้าที่ผู้ประกอบการผลิตเองร้อยละ 82.46 รองลงมารวบรวมจากสมาชิกกลุ่ม/
ภายในชุมชนร้อยละ 24.56 และซื้อมาจำหน่ายร้อยละ 21.05

(5.2) ตราสินค้า และมาตรฐานสินค้า สินค้าที่นำมาจำหน่ายส่วนใหญ่
มีตราสินค้าที่ระบุชื่อร้านที่จำหน่าย โดยผู้ประกอบการร้อยละ 69.57 มีตราสินค้าทุกชนิดที่จำหน่าย
และผู้ประกอบการร้อยละ 30.43 มีตราสินค้าบางชนิด ส่วนมาตรฐานของสินค้า พบว่า สินค้าของผู้ประกอบการ
ร้อยละ 42.11 มีมาตรฐานสินค้าต่าง ๆ เช่น มาตรฐานผลิตภัณฑ์ OTOP (หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์) มาตรฐาน
เกษตรปลอดภัย (Good Agricultural Practices : GAP) ส่วนผู้ประกอบการร้อยละ 57.89 สินค้ายังไม่มี
การรับรองมาตรฐานสินค้า เนื่องจากเป็นสินค้าที่ใช้บริโภค และเบ็ดเตล็ด เช่น อาหารปรุงสำเร็จ เสื้อผ้า
อุปกรณ์การเกษตร ของใช้ในครัวเรือน อีกทั้งเจ้าหน้าที่ไม่ได้ระบุว่าต้องนำสินค้าที่ได้รับรองมาตรฐานมาจำหน่าย

(5.3) การจำหน่ายสินค้า ผู้ประกอบการร้อยละ 72.88 สามารถมาจำหน่าย
ได้ทุกครั้งที่มีการจัดตลาดนัด และร้อยละ 27.12 ไม่สามารถมาจำหน่ายได้ทุกครั้ง เนื่องจากบางชนิดสินค้าผลิต
ได้บางฤดูกาล ส่วนสถานที่ตั้งตลาดนัดคนไทยยิ้มได้ ผู้ประกอบการร้อยละ 88.14 มีความคิดเห็นว่าสถานที่
จัดตลาดมีความเหมาะสม เนื่องจากจัดในแหล่งชุมชนหรือสถานที่ราชการ และร้อยละ 11.86 ไม่เหมาะสม
เนื่องจากไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับร้านค้า เช่น เต็นท์ และแผงจำหน่ายสินค้า เป็นต้น

ตารางที่ 3.146 ลักษณะสินค้าและการจำหน่ายของผู้ประกอบการร้านค้า ณ ตลาดนัดคนไทยยิ้มได้

รายการ	ร้อยละ
1. ลักษณะสินค้าที่นำมาจำหน่าย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
1.1 ผลิตภัณฑ์	82.46
1.2 รวบรวมจากสมาชิกกลุ่ม/ภายในชุมชน	24.56
1.3 ซื้อมาจำหน่าย	21.05
2. ตราสินค้า	
2.1 มีทุกชนิด	69.57
2.2 มีบางชนิด	30.43
3. มาตรฐานสินค้า	
3.1 มีมาตรฐาน	42.11
3.2 ไม่มีมาตรฐาน	57.89
4. การจำหน่ายสินค้า	
4.1 สามารถมาจำหน่ายสินค้าได้ทุกครั้ง	72.88
4.2 ไม่สามารถจำหน่ายสินค้าได้ทุกครั้ง	27.12
5. สถานที่ตั้งตลาด	
5.1 เหมาะสม	88.14
5.2 ไม่เหมาะสม	11.86

ที่มา: จากการสำรวจ

(6) ประภพผู้บริโภค พบว่า ผู้บริโภคที่มาซื้อสินค้า ร้อยละ 50.94 เป็นข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ รองลงมาเป็นธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 16.98 เหตุผลที่ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้า พบว่า ผู้บริโภคร้อยละ 65.45 ตัดสินใจซื้อสินค้าเนื่องจากสินค้าที่สะอาด ปลอดภัย มีคุณภาพ รองลงมาร้อยละ 38.18 ช่วยเหลือเกษตรกร ร้อยละ 25.45 อื่น ๆ เช่น ใกล้ที่ทำงาน สินค้าหลากหลาย และร้อยละ 14.55 สินค้าแปลกใหม่ เมื่อเปรียบเทียบ ราคาสินค้าในตลาดนัดคนไทยยิ้มได้และตลาดทั่วไป พบว่า ผู้บริโภคร้อยละ 50.91 มีความคิดเห็นว่าราคาสินค้าเท่ากับตลาดทั่วไป และร้อยละ 49.09 ราคาต่ำกว่าตลาดทั่วไปประมาณ ร้อยละ 5 - 10 เนื่องจากเป็นสินค้าที่ร้านค้าผลิตด้วยตนเอง (ตารางที่ 3.147)

ตารางที่ 3.147 อาชีพ การตัดสินใจซื้อสินค้า และความคิดเห็นราคาสินค้าของผู้บริโภค ณ ตลาดนัดคนไทยยิ้มได้

รายการ	ร้อยละ
1. อาชีพ	
1.1 ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	50.94
1.2 ธุรกิจส่วนตัว	16.98
1.3 พ่อบ้าน/แม่บ้าน	11.32
1.4 เกษตรกร รับจ้างทั่วไป	9.43
1.5 พนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน	3.78
1.6 อื่น ๆ เช่น ข้าราชการเกษียณ นักเรียน นักศึกษา	7.55
2. เหตุผลที่ตัดสินใจซื้อสินค้า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
2.1 สินค้าที่สะอาด ปลอดภัย มีคุณภาพ	65.45
2.2 ช่วยเหลือเกษตรกร	38.18
2.3 สินค้าแปลกใหม่	14.55
2.4 อื่น ๆ เช่น ใกล้ที่ทำงาน สินค้าหลากหลาย	25.45
3. ราคาสินค้าในตลาดเปรียบเทียบกับราคาสินค้าตลาดทั่วไป	
3.1 สูงกว่า	-
3.2 เท่ากัน	50.91
3.3 ต่ำกว่า	49.09

ที่มา: จากการสำรวจ

3.3.2) การพัฒนาศักยภาพและสร้างโอกาสทางธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการโซ่หน่วย จำนวน 3,231 คิดเป็นร้อยละ 107.70 มีรายละเอียด ดังนี้

(1) ยกย่องมาตรฐานร้านค้าโซ่หน่วยขนาดกลาง (จ้างที่ปรึกษา) จำนวน 33 ราย คิดเป็นร้อยละ 110.00 โดยพัฒนายกระดับมาตรฐานคุณภาพการบริหารจัดการร้านค้าโซ่หน่วย ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ และสร้างเครือข่ายธุรกิจ ได้แก่

(1.1) ประชาสัมพันธ์รับสมัครร้านค้าโซ่หน่วยขนาดกลางเข้าร่วมกิจกรรมผ่านช่องทางต่าง ๆ พบว่า มีร้านค้าสมัครเข้าร่วมกิจกรรม รวมจำนวน 74 ร้านค้า 41 จังหวัด ครอบคลุมทุกภูมิภาค

(1.2) พิจารณาคัดเลือกร้านค้าตามคุณสมบัติและหลักเกณฑ์ที่กำหนด พบว่ามีร้านค้าที่ผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 33 ร้านค้า 25 จังหวัด

(1.3) จัดกิจกรรมเสริมสร้างองค์ความรู้การบริหารจัดการธุรกิจ หัวข้อ “เทคนิคในการวางแผนเชิงกลยุทธ์สำหรับธุรกิจค้าส่งค้าปลีกไทย” และ หัวข้อ “TOWS Matrix สร้างกลยุทธ์ใหม่จากสภาพแวดล้อมและสถานการณ์” พร้อมศึกษาดูงาน ณ ร้านค้าต้นแบบที่ผ่านการพัฒนาจากกรมฯ รวม 3 ครั้ง จำนวน 33 ร้านค้า 54 ราย

(1.4) ลงพื้นที่ให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึก ณ สถานประกอบการ เพื่อพัฒนายกระดับมาตรฐานคุณภาพการบริหารจัดการธุรกิจแก่ร้านค้าโซ่หน่วยขนาดกลาง จำนวน 33 ร้านค้า ร้านค้าละ 3 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 ลงพื้นที่ให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และวิเคราะห์วินิจฉัย ดำเนินการ 33 ร้านค้า ครั้งที่ 2 ลงพื้นที่ให้คำปรึกษาแนะนำและแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานจริง แก่ร้านค้าตามหมวดที่เป็นประเด็นปัญหา ดำเนินการแล้ว 33 ร้านค้า และครั้งที่ 3 ลงพื้นที่ตรวจประเมินผลการพัฒนา ดำเนินการ 33 ร้านค้า

(1.5) การให้คำปรึกษาแนะนำเพิ่มเติมผ่านระบบ Zoom แก่ร้านค้าส่งค้าปลีก รายเดิมที่เคยได้รับการพัฒนาจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าที่เข้าร่วมกิจกรรมฯ ในปี 2564 จำนวน 18 ร้านค้า โดยให้คำปรึกษาร้านค้าละ 2 ครั้ง

(2) ลดต้นทุนและพัฒนาร้านค้าโชห่วยทั่วประเทศ สู่การเป็นสมาร์ทโชห่วย (จ้างเหมาเอกชน) จำนวน 3,231 ราย คิดเป็นร้อยละ 107.70 ประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก ดังนี้

(2.1) การเสริมสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้ประกอบการ เป็นกิจกรรมพื้นฐาน ในการพัฒนาผู้ประกอบการให้เป็นสมาร์ทโชห่วยรูปแบบการสัมมนาแบบ Online และ Onsite ซึ่งมาจากการดำเนินการ 2 ส่วน คือ จ้างเหมาเอกชน ซึ่งมีผลการดำเนินการ จำนวน 2,755 ราย และ กรมการพัฒนาธุรกิจ การค้าดำเนินการเอง ซึ่งมีผลการดำเนินการ จำนวน 176 ราย รวมจำนวนผู้ประกอบการที่ได้รับการเสริมสร้าง องค์ความรู้ รวมทั้งสิ้น 2,931 ราย ดังนี้

(2.1.1) กิจกรรมอบรมผ่านระบบออนไลน์ให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ โชห่วยทั่วประเทศ โดยจัดกิจกรรม 5 ครั้ง มีผลการดำเนินงานจากการจ้างเหมาเอกชน จำนวน 913 ราย และ กรมการพัฒนาธุรกิจการค้าดำเนินการเอง จำนวน 176 ราย รวมทั้งสิ้น 1,089 ราย

(2.1.2) กิจกรรมสัมมนา “ลดต้นทุน เพิ่มรายได้ สร้างเครือข่ายสู่ การเป็นสมาร์ทโชห่วย” สำหรับผู้ประกอบการโชห่วย 12 ครั้ง ใน 4 ภูมิภาค โดยภายในงานสัมมนาจะมีการบรรยาย ให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและกิจกรรมส่งเสริมการขายเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการและหน่วยงาน พันธมิตร เช่น บุธสินค้าราคาพิเศษจากร้านค้าส่งท้องถิ่น ผู้ผลิตสินค้าชุมชน ผู้ให้บริการ POS ผู้ให้บริการเสริม และสถาบันการเงิน เป็นต้น โดยจัดกิจกรรมฯ 12 ครั้ง มีผลการดำเนินงาน รวมทั้งสิ้น 1,842 ราย

(2.2) การปรับภาพลักษณ์ร้านค้าสู่การเป็นสมาร์ทโชห่วย เป้าหมาย 150 ร้านค้า ครอบคลุม 4 ภูมิภาค ทั่วประเทศ ระหว่างเดือน มีนาคม - กรกฎาคม 2565 โดยมีผลการดำเนินงาน รวมทั้งสิ้น 150 ร้านค้า

(2.3) การส่งเสริมและผลักดันการใช้งานระบบ POS ให้กับร้านค้าโชห่วย เป้าหมาย 150 ร้านค้า ครอบคลุม 4 ภูมิภาคทั่วประเทศ ระหว่างเดือน มีนาคม - กรกฎาคม 2565 โดยมีผลการดำเนินงาน รวมทั้งสิ้น 150 ร้านค้า

3.3.3) การสร้างโอกาสทางการตลาด พัฒนาศักยภาพร้านค้าด้วย E-Commerce (จ้างเหมาเอกชน) ดำเนินการส่งเสริมองค์ความรู้ให้กับผู้ประกอบการ 3,794 ราย คิดเป็นร้อยละ 126.47 ของเป้าหมาย รายละเอียดดังนี้

(1) เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการตลาดออนไลน์ (Digital Marketing) ภายใต้ หลักสูตร "ปั้นร้านค้าออนไลน์ขั้นเทพ รุ่นที่ 2 Online Marketing Genius (OMG#2)" ซึ่งดำเนินการ ใน 18 กลุ่มจังหวัด ระหว่างวันที่ 21 กุมภาพันธ์ - 29 เมษายน 2565 มีผู้ได้รับความรู้ 3,108 ราย และ ดำเนินการคัดเลือกเพื่อเข้าร่วม Pitching ค้นหาสุดยอด E-Commerce Genius แห่งปี 2022 ดังนี้

(1.1) คัดเลือก E-Commerce Business Plan จากผู้ประกอบการทั่วประเทศ เข้าร่วมกว่า 3,000 ราย เหลือ 1,260 ราย เพื่อค้นหาสุดยอด E-Commerce Business Plan

(1.2) คัดเลือกสินค้าที่มีศักยภาพในการทำการค้าออนไลน์จาก 1,260 ราย เหลือ 300 ราย เพื่อทำโปรโมชันส่งเสริมการขายฟรีบน E-Marketplace Platform

(1.3) คัดเลือกผู้ประกอบการที่มีศักยภาพ จาก 300 ราย เหลือ 54 ราย เพื่อเข้ารับคำปรึกษาเชิงลึกสุด Exclusive แบบตัวต่อตัวจากผู้เชี่ยวชาญด้าน E-Commerce

(1.4) คัดเลือกร้านค้าออนไลน์ของผู้ประกอบการจาก 54 ราย เหลือ 18 ราย เพื่อเข้าร่วม Pitching สรรหาสุดยอด E-Commerce Genius แห่งปี 2022 จำนวน 1 ราย

(2) การจัดงาน Thailand E-Commerce Expo เป็นงานมหกรรม E-Commerce ที่รวมพันธมิตรด้านการทำการค้าออนไลน์มาไว้ในงานเดียว เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการในการทำการค้าออนไลน์อย่างครบวงจร ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 11 กรกฎาคม - 15 สิงหาคม 2565 ในรูปแบบออนไลน์ ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

(2.1) กิจกรรม E-Commerce GURU TALK เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ และประสบการณ์ด้านการตลาดออนไลน์จากกูรูและ Influencer ชื่อดัง วันที่ 11 - 12 และ 15 กรกฎาคม 2565 มีผู้เข้าร่วม 3,390 ราย

(2.2) กิจกรรม E-Commerce Business Switch - ON การให้คำปรึกษาเชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญด้าน E-Commerce แบบตัวต่อตัว เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิด กลยุทธ์ จุดขายในการต่อยอดธุรกิจออนไลน์ วันที่ 16 - 22 กรกฎาคม 2565 มีผู้เข้าร่วม 118 ราย

(2.3) กิจกรรม E-Commerce Platform Sharing เป็นการแนะนำแพลตฟอร์มที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจออนไลน์อย่างครบวงจร จากหน่วยงานพันธมิตร จำนวน 44 หน่วยงาน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ E-Government E-Marketplace E-Logistics E-Fulfillment และ E-Payment ระหว่างวันที่ 25 - 29 กรกฎาคม 2565 โดยมีผู้ประกอบการเข้าร่วมจำนวน 13,817 ราย

(2.4) กิจกรรม Thailand E-Commerce Genius 2022 เป็นการประกวด Pitching เพื่อเฟ้นหาสุดยอด E-Commerce Genius แห่งปี 2022 จากผู้ประกอบการ จำนวน 3,108 ราย ทั่วประเทศ เหลือเพียงผู้ประกอบการเข้าร่วมจำนวน 18 ราย ระหว่างวันที่ 3 - 4 สิงหาคม 2565 โดยผู้ได้รับรางวัล จะได้รับโล่รางวัลเกียรติยศ และประกาศนียบัตร รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ คุณนพสรณ์ พรทวีวัฒน์ แบรรนด์ Bio veggie ได้รับเงินรางวัลมูลค่า 150,000 บาท

(2.5) กิจกรรม DBD Thailand Online Mega sale เป็นการนำเสนอสินค้าชุมชนที่คัดคุณภาพจากทั่วประเทศกว่า 300 แบรรนด์ บน E-Marketplace ได้แก่ LAZADA และ Shopee พร้อมรับโปรโมชั่นและสิทธิพิเศษ ระหว่างวันที่ 8 - 15 สิงหาคม 2565 โดยกิจกรรมดังกล่าว แพลตฟอร์ม LAZADA มอบสิทธิพิเศษ Code ส่วนลด 100 บาท ซึ่งมียอดผู้เข้าชมร้านค้ากว่า 23,780 ราย และมีมูลค่าการค้าถึง 3,200,000 บาท และแพลตฟอร์ม Shopee มอบสิทธิพิเศษรหัสส่วนลด 48 เปอร์เซนต์ ซึ่งมียอดผู้เข้าชมร้านค้ากว่า 22,480 ราย

(3) จัดกิจกรรมอบรมเพิ่มเติม ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาผู้ประกอบการชุมชนออนไลน์รุ่นใหญ่ รุ่นที่2 (DBD Online Masterclass: Do Master #2) ดำเนินการเสริมสร้างองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพด้าน e-Commerce ให้กับผู้ประกอบการกลุ่มเป้าหมาย (ผู้ประกอบการฐานราก ผู้ประกอบการรุ่นใหม่) เพื่อให้มีศักยภาพด้าน e-Commerce มากยิ่งขึ้น รวมทั้งจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายให้กับผู้ประกอบการ มีผู้ได้รับการพัฒนาจำนวน 500 ราย และอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรพัฒนาผู้ประกอบการด้วยการตลาดออนไลน์ (Online Marketing) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้กับผู้ประกอบการฐานราก โดยเน้นกลุ่มเกษตรกร จากสภาเกษตรกรแห่งชาติ และเพิ่มมูลค่าสินค้าและพัฒนาผู้ประกอบการฐานรากในการทำการตลาดออนไลน์ มีผู้ได้รับการอบรม จำนวน 186 ราย

3.3.3) การส่งเสริมศักยภาพการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยพัฒนาศักยภาพนักการค้า และขยายช่องทางการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน 388 ราย คิดเป็นร้อยละ 155.20 ส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์ 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของเป้าหมาย รายละเอียดดังนี้

(1) การพัฒนาศักยภาพนักการค้า (Trader) โดยสร้างแรงบันดาลใจและจุดประกายการเป็นนักการค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ 157 ราย และบ่มเพาะเชิงปฏิบัติการด้านทักษะการเป็นนักการค้าและทดลองเชื่อมโยงสินค้าเข้าสู่ช่องทางการตลาดที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาเป็นนักการค้าสินค้าพื้นถิ่นไทย 50 ราย

(2) การขยายช่องทางการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยการจำหน่ายสินค้าในรูปแบบ Pop up Store ภายใต้แนวคิด “SMART Local Shop by DBD” ประกอบด้วย สร้างการรับรู้ และจำหน่ายสินค้า ณ กระทรวงพาณิชย์ (23 - 24 กุมภาพันธ์ 2565) มีผู้ประกอบการเข้าร่วม 30 ราย เชื่อมโยงผลิตภัณฑ์เข้าสู่ช่องทางการจำหน่าย Modern Trade (4 มีนาคม - 1 พฤษภาคม 2565) ณ Lotus's 15 สาขา (กรุงเทพฯ และปริมณฑล) 30 ครั้ง มีผู้ประกอบการเข้าร่วม 108 ราย สินค้า 304 รายการ ส่งเสริมการขายสินค้าพื้นถิ่นไทย (4 - 10 มีนาคม 2565) ผ่านแพลตฟอร์ม Shopee มีผู้ประกอบการเข้าร่วม 100 ราย และการเจรจาจับคู่ธุรกิจ (Business Matching) ระหว่างผู้ประกอบการ 52 ราย กับผู้ประกอบการโมเดิร์นเทรด และแหล่งจำหน่าย 20 ราย

(3) การส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน จำแนกเป็น

(3.1) การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีผลิตภัณฑ์ชุมชนกลุ่มสมุนไพร (SMART Local HERB) โดยคัดเลือกผลิตภัณฑ์ชุมชนกลุ่มสมุนไพรที่มีศักยภาพทางการตลาด 22 ผลิตภัณฑ์ มาจัดทำ Story telling ในรูปแบบ E-Catalog พร้อมส่งเสริมการตลาดผ่านออนไลน์และเข้าร่วมงานแสดงสินค้า 45 ราย เช่น งาน SMART Local Fair by DBD และงาน OTOP Midyear 2022 เป็นต้น และเจรจาการค้ากับผู้จัดจำหน่าย 3 ราย ได้แก่ ยาดม น้ำมันหอมระเหย และเครื่องสำอางสมุนไพร

(3.2) การส่งเสริมศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วย BCG Model โดยให้ความรู้เพื่อจุดประกายแนวคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาสินค้าพื้นถิ่นไทยด้วย BCG Model หัวข้อ “ยกระดับสินค้า เพิ่มมูลค่าสู่ชุมชน สร้างแรงบันดาลใจ และเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาสินค้าให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้” และ “BCG Model เสริมการตลาดกับสินค้าพื้นถิ่นไทย กลยุทธ์การตลาด เพื่อให้ตรงใจผู้บริโภคมากที่สุด” 96 ราย และคัดเลือกผู้ผ่านการอบรมเข้ารับการบ่มเพาะเชิงปฏิบัติการ และส่งเสริมการตลาดรวมทั้งประชาสัมพันธ์ต้นแบบสินค้าพื้นถิ่นไทย (SMART Local BCG) 14 ราย อาทิ Mud more value (มัดมอวาลู) เครื่องแต่งกายที่ทำจาก “ผ้าย้อมมูลวัวนม และ Deim (เดิมเดิม) ลำต้นข้าวสาลีของเกษตรกรหลังเก็บเกี่ยวเมล็ดและกาบหมากที่ไม่มีใครเห็นค่า คิดต่อยอดนำมาผ่านกระบวนการผลิตและการทำความสะอาดด้วยมาตรฐานสู่การเป็นภาชนะบรรจุภัณฑ์ธรรมชาติ 100%

(3.3) การจัดนิทรรศการ การจัดแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนภายในงาน “OTOP Midyear 2022” โดยบูรณาการร่วมกับกรมการพัฒนาชุมชน (1 - 12 มิถุนายน 2565) ณ ศูนย์แสดงสินค้าอิมแพค เมืองทองธานี มีผู้ประกอบการเข้าร่วม 20 ราย

(3.4) การกระตุ้นการรับรู้ผลิตภัณฑ์ชุมชนยุค Next Normal โดยจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภค 59 ชิ้นงาน และเผยแพร่สร้างการรับรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (social media) 82 ครั้ง มียอด Impression 155,242 ครั้ง และยอด View 120,921 ครั้ง

(3.4.1) การเข้าร่วมงานแสดงและจำหน่ายสินค้า ภายในงาน “OTOP ศิลปาชีพ ประทีปไทย OTOP ก้าวไกล ด้วยพระบารมี” ระหว่างวันที่ 12 - 20 สิงหาคม 2565 ณ ศูนย์แสดงสินค้า

อิมแพค เมืองทองธานี โดยจัดแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าและเครื่องแต่งกายไทย มีผู้ประกอบการเข้าร่วม 30 ราย และจัดนิทรรศการนำเสนอผลิตภัณฑ์ผ้าและเครื่องแต่งกาย 100 ผลิตภัณฑ์

(3.4.2) การออกแบบและจัดทำบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (Courseware) หลักสูตร “BCG ธุรกิจสร้างรายได้ รักชุมชน รักโลก” 1 บทเรียน และจัดทำคลิปวิดีโอนำเสนอองค์ความรู้ในการประกอบธุรกิจตามแนวทาง BCG Economy Model 3 คลิป เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้แก่ผู้ประกอบการชุมชน

(3.4.1) ความร่วมมือด้านการส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนกับหน่วยงานพันธมิตร โดยขยายช่องทางสู่โมเดิร์นเทรด "เพิ่มตลาด เต็มทุน กับ บิ๊กซี" ณ บิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ จำกัด 12 สาขาทั่วประเทศ มีผู้ประกอบการเข้าร่วมเจรจาจับคู่ธุรกิจ (Business Matching) 80 ราย

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

3.4.1) รายได้จากการจำหน่ายสินค้าชุมชนจากการส่งเสริมผ่านช่องทางการตลาดภาพรวมปี 2565 มีมูลค่า 244,189 ล้านบาท ลดลงจากปี 2564 ร้อยละ 12.34 (รายได้จากการจำหน่ายสินค้าชุมชนภาพรวมปี 2564 มีมูลค่า 278.5700 ล้านบาท) เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ รวมถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ผ่านมามีกำลังการซื้อที่ลดลงเมื่อพิจารณารายได้จากการจำหน่ายสินค้าชุมชนในปี 2565 จำแนกจากการส่งเสริมผ่านช่องทางการตลาดในระดับประเทศ และการจัดตลาดนัดคนไทยยิ้มได้ในระดับจังหวัด รายละเอียดดังนี้

(1) การจัดงาน OTOP Midyear 2022 “สุขซ้อป สุขใจ สุขทั่วไทยรวมไว้ในที่เดียว” ยอดการจำหน่ายในงาน จำนวน 503.7611 ล้านบาท ยอดการสั่งซื้อ จำนวน 69.4708 ล้านบาท รวมยอดการจำหน่ายทั้งสิ้น 573.2320 ล้านบาท และผลประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนจากการจัดงาน พบว่ามีผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP เข้าร่วมจำหน่ายทั้งสิ้น 2,183 ราย จำนวน 2,004 บูธ มีผู้รับประโยชน์ รวมทั้งสิ้น 43,976 ราย โดยแยกเป็น สมาชิกกลุ่ม จำนวน 25,113 ราย แรงงานภายในชุมชน จำนวน 15,105 ราย และแรงงานภายนอกชุมชน จำนวน 3,758 ราย

(2) การจัดงาน OTOP ศิลปอาชีพ ประทีปไทย OTOP ก้าวไกลด้วยพระบารมี การจัดงานในครั้งนี้มีผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP จาก 76 จังหวัด และหน่วยงานภาคี จำนวน 2,237 บูธ ผู้เข้าชมงาน จำนวน 141,905 ราย ยอดการจำหน่าย ในงาน จำนวน 437.8519 ล้านบาท ยอดการสั่งซื้อ จำนวน 46.8682 ล้านบาท รวมยอดการจำหน่ายทั้งสิ้น 484.7202 ล้านบาท และผลประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนจากการจัดงาน พบว่า การจัดงานครั้งนี้มีผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP เข้าร่วมจำหน่ายทั้งสิ้น 2,435 ราย จำนวน 2,237 บูธ มีผู้รับประโยชน์รวมทั้งสิ้น 56,355 ราย โดยแยกเป็นสมาชิกกลุ่ม จำนวน 19,868 ราย แรงงานภายในชุมชน จำนวน 27,839 ราย และแรงงานภายนอกชุมชน จำนวน 8,648 ราย

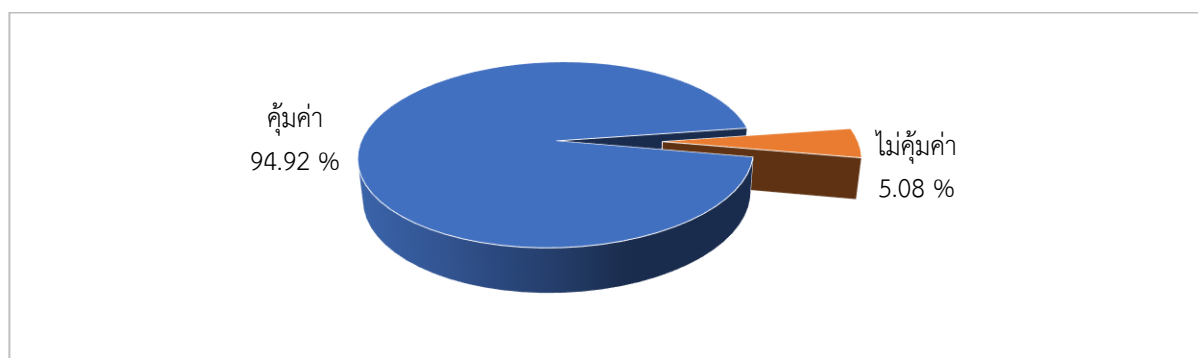
(3) รายได้จากการจำหน่ายสินค้า ณ ตลาดนัดคนไทยยิ้มได้ จากการสำรวจพบว่า การจำหน่ายสินค้า ส่งผลให้ผู้ประกอบการร้านค้ามีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าเฉลี่ยรายละ 10,864.55 บาทต่อเดือน โดยมีผู้บริโภคซื้อสินค้าเฉลี่ย 4 ครั้งต่อเดือน มียอดการซื้อสินค้าเฉลี่ยรายละ 200 บาทต่อครั้ง (ตารางที่ 3.148)

ตารางที่ 3.148 รายได้จากการจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการร้านค้า และการซื้อสินค้าของผู้บริโภค ณ ตลาดนัดคนไทยยิ้มได้

รายการ	หน่วย	เฉลี่ย
1. รายได้ของผู้ประกอบการร้านค้าเฉลี่ย	บาทต่อเดือนต่อราย	10,864.55
2. จำนวนครั้งในการซื้อสินค้าเฉลี่ย	ครั้งต่อเดือน	4
3. ยอดซื้อสินค้าในแต่ละครั้งเฉลี่ย	บาทต่อครั้ง	200

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการจำหน่ายสินค้า ณ ตลาดนัดคนไทยยิ้มได้ พบว่าผู้ประกอบการ ร้อยละ 94.92 มีความเห็นว่าคุ้มค่าในการนำสินค้ามาจำหน่าย และร้อยละ 5.08 มีความเห็นว่าไม่คุ้มค่า เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูง (ภาพที่ 3.49)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.49 ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อความคุ้มค่า ณ ตลาดนัดคนไทยยิ้มได้มีความคุ้มค่า

3.4.2) รายได้ผู้ประกอบการร้านค้าโซ่ห่วย ผู้ประกอบการฐานราก ผู้ประกอบการชุมชน จากการพัฒนาศักยภาพและสร้างโอกาสทางธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการโซ่ห่วย การสร้างโอกาสทางการตลาด พัฒนาธุรกิจฐานรากด้วย E-Commerce และการส่งเสริมศักยภาพการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งผลให้สร้างมูลค่าการค้า 956.1714 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 117.76 ของเป้าหมาย

3.5) ความพึงพอใจ

3.5.1) เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.62 ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ การจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานส่วนกลางมายังหน่วยงานในพื้นที่ การชี้แจงโครงการ/ประสานงาน/แนะนำการดำเนินงานโครงการจากหน่วยงานส่วนกลางสู่ผู้ปฏิบัติงานระดับพื้นที่ วิธีการ หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และเงื่อนไขในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการ การสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ และการกำกับ/แนะนำ/ติดตามผลการดำเนินงาน (ตารางที่ 3.149)

ตารางที่ 3.149 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่า คะแนน เฉลี่ย	แปลผล
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด		
1. การจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงาน ส่วนกลางมายังหน่วยงานในพื้นที่	-	-	25.00	25.00	50.00	4.20	มาก
2. การชี้แจงโครงการ/ประสานงาน/แนะนำ การดำเนินงานโครงการจากหน่วยงาน ส่วนกลางสู่ผู้ปฏิบัติงานระดับพื้นที่	-	-	12.50	25.00	62.50	4.50	มากที่สุด
3. วิธีการ หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และเงื่อนไข ในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วม โครงการ	-	-	12.50	12.50	75.00	4.63	มากที่สุด
4. การสนับสนุนปัจจัยการผลิต แก่กลุ่มเป้าหมาย ที่เข้าร่วมโครงการ	-	-			100.0 0	5.00	มากที่สุด
5. การกำกับ/แนะนำ/ติดตามผลการดำเนินงาน	-	-		25.00	75.00	4.75	มากที่สุด
เฉลี่ย						4.62	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5.2) ความพึงพอใจของผู้ประกอบการร้านค้าที่จำหน่ายสินค้า ณ ตลาดนัดคนไทยยิ้มได้ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การชี้แจงรายละเอียดโครงการ/ประสานงาน/แนะนำการดำเนินงานโครงการจากหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ ความเหมาะสมของวิธีการ หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และเงื่อนไขในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายโครงการ ความเหมาะสมของปัจจัยการผลิตที่ได้รับการสนับสนุน และกำกับ/แนะนำ/ติดตามผลการดำเนินงานจากเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ มีความพึงพอใจภาพรวมระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.95 ประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ กำกับ/แนะนำ/ติดตามผลการดำเนินงานจากเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีการสอบถามการเข้าร่วมจำหน่าย เก็บยอดการจำหน่ายร้านค้า และมีการตั้งกลุ่มไลน์เพื่อแจ้งข่าวสารให้กับผู้ประกอบการร้านค้า (ตารางที่ 3.150)

ตารางที่ 3.150 ความพึงพอใจของผู้ประกอบการร้านค้าที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่า คะแนน เฉลี่ย	แปลผล
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด		
1. การชี้แจงรายละเอียดโครงการ/ ประสานงาน/แนะนำการดำเนินงาน โครงการจากหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ ระดับพื้นที่	-	5.08	22.03	52.55	20.34	3.88	มาก
2. ความเหมาะสมของวิธีการ หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และเงื่อนไขในการคัดเลือก กลุ่มเป้าหมายโครงการ	-	1.79	23.21	51.79	23.21	3.96	มาก
3. ความเหมาะสมของปัจจัยการผลิตที่ได้รับ การสนับสนุน	1.75	1.75	19.3	56.14	22.81	3.95	มาก
4. กำกับ/แนะนำ/ติดตามผลการดำเนินงาน จากเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่	-	1.79	19.64	55.36	23.21	4.00	มาก
เฉลี่ย	0.36	2.6	18.55	56.46	22.39	3.95	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5.3) ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มาซื้อสินค้า ณ ตลาดนัดคนไทยยิ้มได้ ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ชนิด ประเภท และปริมาณสินค้า ราคาสินค้าในตลาด คุณภาพสินค้าในตลาด สิ่งอำนวยความสะดวก และสถานที่จัดตลาด และการใช้บริการของตลาด ในภาพรวมมีความพึงพอใจระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.15 ประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเด็นคุณภาพสินค้าในตลาด (ตารางที่ 3.151)

ตารางที่ 3.151 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ระดับความพึงพอใจ (ร้อยละ)					ค่าคะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1. ชนิด ประเภท และปริมาณสินค้า	-	-	10.91	63.64	25.45	4.15	มาก
2. ราคาสินค้าในตลาด	-	-	16.36	54.55	29.09	4.13	มาก
3. คุณภาพสินค้าในตลาด	-	-	7.27	63.64	29.09	4.22	มาก
4. สิ่งอำนวยความสะดวก และสถานที่จัดตลาด	-	-	20.00	49.09	30.91	4.11	มาก
5. การใช้บริการของตลาด	-	-	14.55	58.18	27.27	4.13	มาก
เฉลี่ย	-	-	13.82	57.82	28.36	4.15	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

3.6) ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

3.6.1) งบประมาณ การจัดตลาดนัดคนไทยยิ้มได้ พบว่า งบประมาณบางกิจกรรมล่าช้าและไม่เพียงพอ โดยดำเนินการจัดตลาดนัดอย่างต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมาแต่หน่วยงานในพื้นที่ได้รับงบประมาณการบริหารจัดการที่เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการโครงการ เช่น การซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการประชาสัมพันธ์ปีงบประมาณ 2565 งบประมาณเดือน มีนาคม 2565 นอกจากนี้การดำเนินงานนักการตลาดรุ่นใหม่ได้รับงบประมาณ 6 เดือน ซึ่งนักการตลาดรุ่นใหม่มีส่วนสำคัญต่อการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการตลาด ทำให้หน่วยงานในพื้นที่ดำเนินการในกิจกรรมประชาสัมพันธ์ได้น้อยลง ดังนั้นหน่วยงานส่วนกลางควรสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอและทันเวลากับแผนปฏิบัติงาน

3.6.2) การพัฒนาศักยภาพและสร้างโอกาสทางธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการโซ่ห่วงไทย พบว่า ผู้ประกอบการบางราย มีความกังวลในการใช้ POS เกี่ยวกับรายได้และข้อมูลร้านค้า ประกอบกับผู้ประกอบการบางรายเป็นผู้สูงอายุยังไม่มี ความชำนาญในการใช้เครื่องดังกล่าว นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ไม่ทราบรายละเอียดของการสนับสนุนเครื่องพร้อมระบบ POS ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการประชาสัมพันธ์รับสมัครกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น กรมพัฒนาธุรกิจการค้าควรมีการประชุมชี้แจงให้กับสำนักงานพาณิชย์จังหวัดทราบด้วย หรือให้สำนักงานพาณิชย์จังหวัดมีส่วนร่วมในดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

3.6.3) จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการปรับแผนและวิธีการดำเนินงาน เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เช่น ตั้งจุดตรวจอุณหภูมิ บริการเจลแอลกอฮอล์ เป็นต้น การดำเนินการจัดตลาดนัดผู้ประกอบการร้านค้าบางรายไม่สามารถดำเนินกิจการต่อได้ เนื่องจากข้อจำกัดหรือข้อกำหนดตามมาตรการต่าง ๆ ส่งผลให้ตลาดบางแห่งต้องปิดชั่วคราวเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดดังกล่าว ดังนั้น กรมการพัฒนาชุมชนควรเพิ่มช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ให้กับผู้ประกอบการร้านค้า เพื่อรองรับปัญหาอุปสรรคดังกล่าว

ประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการพัฒนาглоและโครงสร้างดูดับ มูลค่าทางเศรษฐกิจของการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น

การจัดงาน OTOF Midyear 2022 “สุขซ้อป สุขใจ
สุขท้าวไทยรวมไว้ในที่เดียว” วันที่ 12 - 20 สิงหาคม 2565

การจัดงาน OTOF ศิลปอาชีพประเทศไทย OTOF ก้าวไกล
ด้วยพระบารมี วันที่ 4 - 12 มิถุนายน 2565

ตลาดนัดคนไทยยิ้มได้
ณ โรงพยาบาลพระนารายณ์มหาราช จังหวัดลพบุรี

การประชุมติดตามผลการดำเนินงานโครงการฯ
ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า วันที่ 28 มิถุนายน 2565

ตลาดนัดผ้าไหมเมืองสุรินทร์ ครั้งที่ 74
ณ บริเวณศาลากลางจังหวัดสุรินทร์

ตลาดนัดคนไทยยิ้มได้
ณ บริเวณศาลากลางจังหวัดราชบุรี

ตลาดนัดคนไทยยิ้มได้
ณ บริเวณศาลากลางจังหวัดสิงห์บุรี

3.2.16 โครงการติดตามประเมินผลภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก

1) สาระสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์โครงการ เพื่อติดตามการดำเนินงาน ผลสัมฤทธิ์ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานโครงการในระยะต่อไป

1.2) เป้าหมายของโครงการ รายงานการติดตามโครงการในภาพรวม 1 เรื่อง โดยการติดตามครอบคลุมพื้นที่การดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก 15 โครงการ ในพื้นที่ 7,255 ตำบล

1.3) หน่วยงานที่รับผิดชอบ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

1.4) งบประมาณ รวมทั้งสิ้น 4.7910 ล้านบาท

1.5) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2) วิธีการติดตามผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.1) กิจกรรมติดตาม เป็นข้อมูลทุติยภูมิ โดยรวบรวมและประมวลผลจากข้อมูลแต่ละโครงการ นำเสนอผลทั้งภาพรวมและรายโครงการ

2.1.2) กิจกรรมนิเทศงาน ใช้วิธีการลงไปนิเทศงานโครงการภายใต้แผนงานฯ

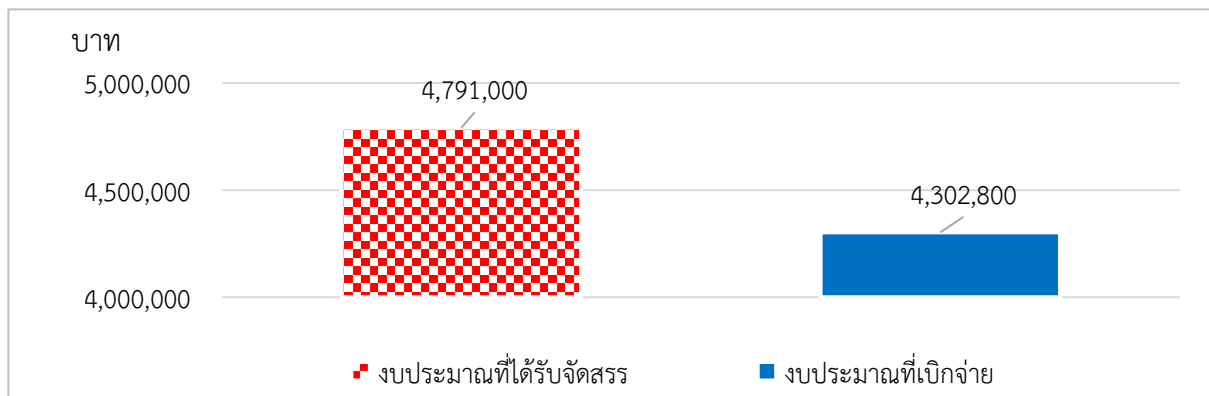
2.2) ช่วงเวลาของข้อมูล

2.2.1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2665

2.2.2) สํารวจข้อมูลในพื้นที่โครงการ ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน - 31 กรกฎาคม 2565

2.3) ผลการติดตาม

2.3.1) งบประมาณ ได้รับจัดสรรงบประมาณสำหรับดำเนินการในกิจกรรมติดตามนิเทศงาน และกิจกรรมติดตามงานโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 โดยหน่วยงานของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร รวมทั้งสิ้น 4,791,000 บาท ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ วันที่ 30 กันยายน 2565 มีผลเบิกจ่าย 4,302,800 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 89.81 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร และมีการกักเงินเหลือปี จำนวน 125,500 บาท (ภาพที่ 3.50)

ที่มา: จากการรายงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบาย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาพที่ 3.50 การจัดสรรงบประมาณและผลการเบิกจ่าย

2.3.2) ผลผลิต

(1) กิจกรรมนิเทศงานโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ดำเนินการจัดทำเอกสารงบประมาณสังเขปปี 2565 แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากเพื่อเผยแพร่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินงาน จัดการประชุมคณะกรรมการจัดทำงบประมาณรายจ่ายบูรณาการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 1 ครั้ง และจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ เป็นรายไตรมาส 4 ครั้ง ครบตามเป้าหมาย นอกจากนี้ได้มีการนิเทศโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก เพื่อให้คำปรึกษา แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะแก่เจ้าหน้าที่ในระดับพื้นที่ 2 ครั้ง

(1.1) ครั้งที่ 1 การนิเทศโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2565 ณ จังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ โครงการส่งเสริมการพัฒนา ระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร ซึ่งดำเนินการโดยกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ และกรมส่งเสริม สหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดังนี้

(1.1.1) โครงการส่งเสริมการพัฒนา ระบบตลาดภายในสำหรับสินค้า เกษตร ของกรมการค้าภายในกระทรวงพาณิชย์ ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสหกรณ์ หมู่ 3 ตำบลโคกขาม เป็นหมู่บ้านทำมาค้าขายแห่งใหม่ที่เริ่มดำเนินการในปี 2565 เป็นปีแรก สภาพปัญหาเริ่มแรก ราคาเกลือทะเลตกต่ำ จึงรวมกลุ่มการผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเกลือทะเล ทำให้รวมกลุ่มและคิดผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเกลือทะเล ได้แก่ สบู่ เกลือแช่เท้า โดยกรมการค้าภายในได้คัดเลือกวิสาหกิจชุมชนบ้านสหกรณ์ หมู่ 3 ตำบลโคกขาม เป็นหมู่บ้านทำมาค้าขาย พัฒนาผลิตภัณฑ์สบู่ สบู่เกลือสปา เกลือแช่เท้า สบู่ คริมบำรุงผิว และยาสีฟัน ภายใต้แบรนด์ Siam Sea Salt เชื่อมโยงตลาดผ่านห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ สร้างจุดถ่ายภาพเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อบรมความรู้เรื่องการจัดทำเพจจำหน่ายสินค้าออนไลน์ให้แก่เกษตรกร และเน้นการเชื่อมโยงแบบออนไลน์

ประเด็นที่พบ คือ การตลาดสำหรับวิสาหกิจชุมชนบ้านสหกรณ์ สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่มีอายุเยอะ มีความเชี่ยวชาญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ แต่ยังขาดความเชี่ยวชาญ ด้านการทำตลาดออนไลน์ และกลุ่มมีความต้องการให้ส่วนราชการ พัฒนาให้มีเกษตรกรรุ่นใหม่ที่จะมาสืบสาน อาชีพการทำนาเกลือ สร้างเครือข่ายพัฒนาคนรุ่นใหม่ให้เข้ามาช่วยเรื่องการทำตลาดออนไลน์ ห้องและอุปกรณ์ ที่ใช้ในกระบวนการผลิต เพื่อรองรับการขอมาตรฐาน อย.

ข้อเสนอแนะจากกรณีศึกษา ในการดำเนินงานในระยะต่อไป ควรเพิ่มความแตกต่างของผลิตภัณฑ์โดยการเล่าเรื่องราวของแหล่งผลิต รวมทั้งสร้างภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ ว่าเป็นการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ต่อยอดพัฒนาสินค้าเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์กับโรงงาน โรงเรียน โรงแรม หน่วยงานต่าง ๆ ให้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในชุมชน

(1.4.2) โครงการส่งเสริมการพัฒนา ระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ณ สหกรณ์ผู้ประกอบการกล้วยไม้ไทย จำกัด มีการดำเนินการใน 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมสนับสนุนการก่อสร้างตลาดกลางสินค้าเกษตร เพื่อเป็นแหล่งรวบรวม และจำหน่ายสินค้า เป้าหมาย 2 แห่ง ดำเนินการได้ 3 แห่ง ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรควนโดน จำกัด จังหวัดสตูล ก่อสร้างตลาดกลางสินค้าเกษตรขนาดไม่น้อยกว่า 1,020 ตารางเมตร สหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ ก่อสร้างตลาดกลางสินค้าเกษตร ขนาดไม่น้อยกว่า 2,680 ตารางเมตร และสหกรณ์การเกษตร ไซยา จำกัด จังหวัดสุราษฎร์ธานี ก่อสร้างร้านค้าจำหน่ายสินค้าสหกรณ์พร้อมติดตั้งระบบไฟฟ้าและประปา ขนาดไม่น้อยกว่า 10 ตารางเมตร 14 หลัง นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมเพิ่มขีดความสามารถการบริหารจัดการ

สินค้าเกษตรและเชื่อมโยงเครือข่ายตลาด โดยดำเนินการจัดทำแผนการบริหารจัดการสินค้าเกษตร 317 แห่ง จัดอบรมหลักสูตรส่งเสริมตลาดออนไลน์ สร้างนักขายออนไลน์มืออาชีพ 176 แห่ง

ประเด็นที่พบ คือ ความต้องการให้ส่วนราชการสนับสนุนรถห้องเย็น เพื่อใช้ขนส่งกล้วยไม้ อุปกรณ์ในการบรรจุหีบห่อกล้วยไม้ และห้องรมยากำจัดแมลงศัตรูพืชเพื่อใช้รมยา กล้วยไม้ที่จะส่งออก

ข้อเสนอแนะจากการนิเทศงาน ในการดำเนินงานในระยะต่อไป ควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยจัดทำแปลงเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ส่งเสริมการแปรรูปกล้วยไม้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ร่วมมือกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการ เพื่อพัฒนาสายพันธุ์และการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมเพื่อลดต้นทุนการผลิต

(1.2) ครั้งที่ 2 การนิเทศโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริม เศรษฐกิจฐานราก ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม ราชบุรี และเพชรบุรี เมื่อวันที่ 24 - 25 สิงหาคม 2565 ประกอบด้วย โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน โครงการส่งเสริมการพัฒนากลไกและโครงสร้างชุดข้อมูลค่าทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น และโครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตร ในระดับชุมชน ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม กรมวิทยาศาสตร์บริการ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม สรุปลงสาระสำคัญ ดังนี้

(1.2.1) โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน โดยสำนักงานปลัด กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กิจกรรมการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ น้ำตาลมะพร้าวของวิสาหกิจชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ ตำบลบ้านปรก อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัด สมุทรสงคราม เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณภายใต้โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน มี ผลิตภัณฑ์ดั้งเดิมคือ น้ำตาลมะพร้าวก้อนแบบถุงหรือกระปุก ราคาถูกและมีคู่แข่งทางการตลาดมาก ไม่สามารถ ทำการตลาดในกลุ่มลูกค้าใหม่ได้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนา นวัตกรรมผลิตภัณฑ์เป็นน้ำตาลมะพร้าวผงไฮดรอลิกจากน้ำตาลมะพร้าว ยืดอายุการเก็บได้ 4 เดือน ออกแบบ เครื่องจักรสำหรับการผลิตน้ำตาลมะพร้าวผง พัฒนาและออกแบบเครื่องจักรต้นแบบสำหรับการผลิตน้ำตาล มะพร้าวผงอบสุญญากาศ (Vacuum) เพื่อลดระยะเวลาการผลิตเหลือเพียง 15 นาทีต่อการผลิต 1 รอบต่อ 2 กิโลกรัม จากเดิมใช้ระยะเวลาในการผลิต 60 - 120 นาที ผลิตน้ำตาลมะพร้าวผงได้มากถึงร้อยละ 87.5 มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากเดิม 60,000 บาทต่อเดือน เป็น 82,500 บาทต่อเดือน และได้รับการพัฒนาโครงการ ต่อเนื่องปีที่ 2 เพื่อออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์น้ำตาลมะพร้าว ให้มีอัตลักษณ์ของบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามและ ทันสมัย สะดวกต่อการใช้งาน พร้อมทั้งออกแบบฉลากทั้ง 3 ผลิตภัณฑ์ ให้มีข้อมูลครบถ้วนตามมาตรฐาน สำหรับการจดแจ้ง อย. ได้แก่ น้ำตาลมะพร้าวผง น้ำตาลมะพร้าวก้อนเดิมเป็นกระปุกพลาสติก และน้ำหวาน ดอกมะพร้าวหรือไฮดรอลิกจากน้ำตาลมะพร้าว โดยมีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครเป็นที่ปรึกษา โครงการ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการวางแผนในการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์การพัฒนาและออกแบบบรรจุภัณฑ์ การจัดทำฉลากสำหรับผลิตภัณฑ์ทั้ง 3 ชนิด ร่วมกับผู้ประกอบการ รวมทั้งการศึกษาอายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ ซึ่งคาดว่าหากการดำเนินการดังกล่าวแล้วเสร็จ ผู้ประกอบการจะมีรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทั้ง 3 ชนิด เพิ่มขึ้นร้อยละ 10

ประเด็นที่พบ คือ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการฯ เนื่องจากในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลพระนครต้องงดการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเป็นการรวมกลุ่มของประชาชน ส่งผลทำให้ การดำเนินงานล่าช้าไม่เป็นไปตามแผน เนื่องจากลักษณะการดำเนินงานจะเป็นการรวมกลุ่มของประชาชน

เพื่อทำกิจกรรม และผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจะต้องทำการทดลองกระบวนการผลิตจึงต้องทำการขอปรับแผน การปฏิบัติงาน และผู้ประกอบการต้องการการสนับสนุน เครื่องทำน้ำตาลมะพร้าวขนาดใหญ่ขึ้น พัฒนา ผลิตภัณฑ์อื่นให้มีมูลค่าเพิ่มและมีการปรับปรุงขั้นตอนการผลิตให้ดียิ่งขึ้น อาทิ น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น นมข้น มะพร้าว และเครื่องไฮดรอลิก สำหรับช่วยทุ่นแรงในขั้นตอนการยกกระทะเพื่อเคี้ยวน้ำตาลมะพร้าว

(1.2.2) โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน โดยกรมวิทยาศาสตร์บริการ ของกลุ่มผู้ประกอบการบุญดาเจริญการค้า อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้ดำเนินการสนับสนุนและเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ประกอบการ OTOP SME วิสาหกิจชุมชนรายย่อย วิสาหกิจชุมชนและชุมชน ดังนี้

(1) ถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ผู้ประกอบการและชุมชน รวม 35 จังหวัด ได้แก่ ภาคเหนือ 3 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 10 จังหวัด ภาคกลาง 13 จังหวัด และภาคใต้ 9 จังหวัด อาทิ การพัฒนากระบวนการผลิตเซรามิก การผลิตเครื่องกรองน้ำอ่อนเพื่อใช้ในกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ OTOP การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสมุนไพร การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร/การยืดอายุการเก็บผลิตภัณฑ์ การพัฒนากระบวนการผลิตผ้าทอด้วยสีธรรมชาติ การบำบัดน้ำเสียจากกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์

(2) ถ่ายทอดความรู้และเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรม/ฝึกอบรม/ แหล่งเรียนรู้ มีผู้เข้ารับการถ่ายทอดความรู้ 1,116 ราย จากผู้ประกอบการประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ประเภท อาหารและเครื่องดื่ม 2 หลักสูตร จำนวน 145 ราย ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร 2 หลักสูตรจำนวน 63 ราย ประเภทของใช้ของประดับตกแต่งและของที่ระลึก 1 หลักสูตร จำนวน 248 ราย ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย 1 หลักสูตรจำนวน 313 ราย ประเภทอื่น ๆ ได้แก่ การบำบัดน้ำทิ้งจากกระบวนการผลิต 2 หลักสูตร และการผลิต เครื่องกรองน้ำอ่อนเพื่อใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ OTOP 2 หลักสูตร จำนวน 347 ราย

(3) ดำเนินการพัฒนาคุณภาพสินค้า OTOP โดยการพัฒนา กระบวนการผลิต พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ และผลักดันให้ผลิตภัณฑ์เข้าสู่กระบวนการยื่นขอการรับรองมาตรฐาน จำนวน 81 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 17 ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร จำนวน 14 ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ของใช้ของประดับตกแต่งและของที่ระลึก จำนวน 16 ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ผ้า และเครื่องแต่งกายจำนวน 20 ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ 14 ผลิตภัณฑ์

(4) พัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น ด้วยการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม จำนวน 13 ชุมชน แบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มจำนวน 3 ชุมชน ด้านผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร 1 ชุมชน ด้านผลิตภัณฑ์ของใช้ของประดับตกแต่งและของที่ระลึก 4 ชุมชน ด้านผลิตภัณฑ์ผ้าและเครื่องแต่งกาย 3 ชุมชน ด้านการผลิตเครื่องกรองน้ำอ่อน 2 ชุมชน

ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการส่งผลให้ผู้ประกอบการได้รับการพัฒนาและมีรายได้เพิ่มสร้างผลกระทบทางสังคมสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจฐานรากจำนวน 34.6760 ล้านบาท และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีแผนดำเนินการใน 25 จังหวัด พัฒนาคุณภาพสินค้า OTOP 80 ผลิตภัณฑ์ คาดว่าจะมีมูลค่าผลกระทบทางสังคมสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจฐานรากไม่น้อยกว่า 33 ล้านบาท

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานในระยะต่อไป กรมวิทยาศาสตร์บริการ มีความประสงค์จะเพิ่มโครงการเพื่อพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิต สินค้าชุมชน ด้วยวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ในการเพิ่มประสิทธิภาพ ในกระบวนการผลิตสินค้าชุมชนให้มีคุณภาพได้มาตรฐานและรักษาสิ่งแวดล้อมส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชน ท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแข่งขันสามารถพึ่งพาตนเองได้ ก่อให้เกิดการยกระดับมาตรฐาน

การครองชีพและความเป็นอยู่ของเกษตรกร ผู้ประกอบการสินค้าชุมชน และวิสาหกิจชุมชนนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ

(1.2.3) โครงการส่งเสริมการพัฒนาไกลและโครงสร้างอุตสาหกรรมค่าทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น โดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ณ ร้านเจ็ป้อม อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี วงเงินรวมทั้งสิ้น 28.6000 ล้านบาท โดยในส่วนของกิจกรรมพัฒนาศักยภาพและสร้างโอกาสทางธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการชาวไทย ได้จ้างเหมาเอกชนเพื่อดำเนินกิจกรรมลดต้นทุนและพัฒนาร้านค้าชาวไทยทั่วประเทศสู่การเป็นสมาร์ทโซห่วย เป้าหมาย 3,000 ราย โดยร้านค้าที่จะเข้าร่วมโครงการต้องมีคุณสมบัติเป็นร้านค้าส่งค้าปลีกประเภทสินค้าอุปโภคบริโภค ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล และไม่เคยได้รับการพัฒนากิจกรรมยกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการฯ

ร้านเจ็ป้อม ห้วยแม่เพรียง เป็นร้านที่มีขนาดเล็ก เข้าร่วมโครงการที่รัฐบาลจัดขึ้น เช่น ธงฟ้าประชารัฐ โครงการคนละครึ่ง โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นต้น ซึ่งมีสินค้าค่อนข้างหลากหลายและสินค้าวางปะปนกันทั้งร้าน ไม่มีการแยกประเภทของสินค้า ชั้นวางสินค้า และสินค้ามีฝุ่นเกาะค่อนข้างมาก ทางที่ปรึกษาโครงการได้ให้คำปรึกษาแนะนำและร่วมปรับภาพลักษณ์ร้านค้าตามหลัก 5 ส (สวย สว่าง สะอาด สะดวก สบาย) แยกประเภทของสินค้าออกเป็นหมวดหมู่ แบ่งเป็นประเภทของกินและของใช้ โดยจัดเรียงสินค้าตามหลัก FIFO (First In First Out) มีการตรวจสอบวันหมดอายุของสินค้า แยกโซนสินค้าออกชัดเจน เช็คสต็อกสินค้า เพื่อให้ทราบสินค้าคงเหลือและสามารถวางแผนในการจัดซื้อสินค้าเพิ่มเติมได้ มีการติดป้ายมุมสินค้าชุมชนเพื่อสร้างจุดเด่น ทำให้ร้านค้ามีภาพลักษณ์ที่สวยงามสะอาด ดูทันสมัย ลูกค้าสามารถหาสินค้าได้ง่ายขึ้น เพิ่มโอกาสในการขาย สร้างรายได้ให้กับร้านค้า

ประเด็นที่พบ คือ การจัดหลักสูตรอบรมควรพิจารณาวิทยากรที่สามารถบรรยายให้ผู้ประกอบการเข้าใจได้ง่ายขึ้น สถานที่จัดอบรมควรใกล้กับสถานประกอบการของผู้เข้ารับการอบรม และกระจายให้ทั่วถึง ซึ่งปัจจุบันส่วนใหญ่การจัดสถานที่ที่จะจัดในตัวเมือง ทำให้ผู้ประกอบการบางรายไม่สามารถไปเข้าร่วมการอบรมได้ และต้องการให้วิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจค้าปลีก ลงพื้นที่เพื่อติดตามและให้คำแนะนำเพิ่มเติมแก่ร้านค้าปลีกเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

(1.2.4) โครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน โดยสำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ของวิสาหกิจชุมชนเพาะเลี้ยงชะมดเข็ดและแปรรูปผลิตภัณฑ์ตำบลทับคาง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เพาะเลี้ยงชะมดเข็ดในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ในปี พ.ศ. 2556 ทีมวิจัยสวนสัตว์เชียงใหม่ได้มีการสำรวจการเลี้ยงชะมดเข็ดเพื่อการเข็ดไซในเขตอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี พบว่า มีเกษตรกรที่เลี้ยงชะมดเข็ด เพื่อการเข็ดไซอยู่ประมาณ 20 กว่าราย ราคาไซชะมดเข็ดอยู่ที่กรัมละ 200 บาท ต่อมาในปี พ.ศ. 2558 ราคาเหลือกรัมละ 50 บาท เกษตรกรจำนวนมากจึงเลิกเลี้ยง เพื่อไม่ให้เกิดการเลี้ยงชะมดเข็ดของเกษตรกรลดจำนวนลงมากกว่านี้ จึงได้มีการหารือเพื่อรวมตัวกันจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนผู้เพาะเลี้ยงชะมดเข็ดและแปรรูปผลิตภัณฑ์ตำบลทับคาง เพื่อรองรับการแปรรูปไซชะมดเข็ด ไม่ให้ราคาตกต่ำ

ในปีงบประมาณ 2565 สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบุรี สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมได้คัดเลือกวิสาหกิจชุมชนผู้เพาะเลี้ยงชะมดเข็ดและแปรรูปผลิตภัณฑ์ตำบลทับคาง ให้เข้าร่วมอุตสาหกรรมโครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน ภายใต้กิจกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตรอุตสาหกรรม 1 จังหวัด 1 ชุมชน (One Province One Agro -Industrial Community : OPOAI - C) วงเงินงบประมาณ 222,400 บาท โดยมีที่ปรึกษาโครงการ คือ บริษัท รีเสิร์ช เอ็กซ์ จำกัด ดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ตามความต้องการของผู้ประกอบการที่ต้องการต่อยอดผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ จากสิ่งที่มีอยู่และเพิ่มมูลค่าให้ไซชะมด ซึ่งต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับไซชะมด

ให้ดูแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ให้มีความหลากหลายมากขึ้น และคงความเป็นเอกลักษณ์ที่มีส่วนประกอบของน้ำมันไซเซมต รวมทั้งสามารถใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้ และได้พัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ครีมบำรุงผิวมือที่ผสมส่วนผสมของน้ำมันไซเซมต เพื่อลดความแห้งและหยابกระด้างหลังจากการล้างมือ เพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ จากการดำเนินโครงการดังกล่าวสามารถเพิ่มรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ครีมบำรุงผิวมือจากไซเซมตใช้ได้ประมาณ 241,920 บาท รวมทั้งการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้หลากหลาย เช่น กาแฟสมุนไพร ไซเซมตน้ำหอม ยาหม่อง สบู่ คุกกี้ ครีมบำรุงผิวมือ เพื่อสร้างรายได้แก่คนในชุมชน เป็นต้น

ประเด็นที่พบ คือ ผู้ประกอบการมีความต้องการต่อยอดผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ จากสิ่งที่มีอยู่และเพิ่มมูลค่าให้ไซเซมต จึงต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับไซเซมตให้ดูแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ให้หลากหลายมากขึ้น ซึ่งคงความเป็นเอกลักษณ์ที่มีส่วนประกอบของน้ำมันไซเซมต และสามารถใช้ได้ในชีวิตประจำวัน และต้องการขอรับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นเพื่อจําแนกวิจัยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์/คิดค้นสูตร/เพิ่มช่องทางการตลาด/การทดสอบตลาดออกบูธแสดงสินค้า

(2) กิจกรรมติดตามผลโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก

(2.1) จัดประชุมชี้แจงแนวทางการติดตามและการรายงานผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ 13 - 14 ธันวาคม 2564 และจัดประชุมพิจารณาประเด็น ตัวชี้วัด และคู่มือการติดตามโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2565

(2.2) จัดทำคู่มือการติดตามโครงการภายใต้แผนงานฯ และจัดส่งให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ประโยชน์เรียบร้อยแล้ว

(2.3) จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ “การติดตามโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ปีงบประมาณ 2565” เมื่อวันที่ 1 - 2 กันยายน 2565 ณ โรงแรมรามารการ์เด้นส์ กรุงเทพมหานคร

(2.4) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานฯ ผ่านระบบการติดตามประเมินผลโครงการสำคัญเชิงนโยบายเป็นประจำทุกไตรมาส รวม 4 ครั้ง

(2.5) รายงานผลการดำเนินงานผ่านระบบ eMENSQR จำนวน 4 ครั้ง

(2.6) รายงานผลการดำเนินงานตามแบบฟอร์มการรายงานผลงานนโยบายรัฐบาล จำนวน 11 ครั้ง

(2.7) รายงานผลการดำเนินงานผ่านการประชุมคณะกรรมการติดตามเร่งรัดการใช้จ่ายงบประมาณของ สศก. จำนวน 11 ครั้ง

(2.8) จัดทำรายงานการติดตามผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 แล้ว 4 ครั้ง คือ รอบไตรมาสที่ 1 - 4 รูปแบบ Infographic และในรูปแบบเอกสารรายงานการติดตามผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก รอบ 6 เดือน และ 12 เดือน เสนอผู้บริหารและหัวหน้าส่วนราชการที่ร่วมขับเคลื่อนรับทราบ และนำผลการติดตามไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำโครงการในปีต่อไป (ภาพที่ 3.51)

ที่มา: ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ภาพที่ 3.51 เอกสารรายงานการติดตามผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 รอบ 12 เดือน (1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565)

(3) กิจกรรมติดตามงานโครงการ โดยร่วมสังเกตการณ์นิเทศโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม ราชบุรี และเพชรบุรี เมื่อวันที่ 24 - 25 สิงหาคม 2565 จำนวน 1 ครั้ง

(4) กิจกรรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การเพิ่มประสิทธิภาพการติดตามโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565” เมื่อวันที่ 13 - 14 กันยายน 2565 ณ โรงแรม เดอะ โบนันซ่า รีสอร์ท เขาใหญ่ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการร่วมกับสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1 - 12 จำนวน 1 ครั้ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก พัฒนาระบบการทำงานและบูรณาการการทำงานด้านการติดตามประเมินผลระหว่างหน่วยงาน และร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์องค์ความรู้และข้อเสนอแนะต่อกัน โดยมีสาระสำคัญที่นำเสนอ ประกอบด้วย การบรรยายเรื่องแผนงานความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติกับภารกิจของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร แนวทางการขับเคลื่อนแผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 การติดตามโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก และแผนงานการติดตามและประเมินผล ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 นอกจากนี้ ยังมีการเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหัวข้อการเพิ่มประสิทธิภาพการติดตามและประเมินผลโครงการฯ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดเก็บข้อมูลการติดตามและประเมินผลอีกด้วย

ตารางที่ 3.152 ผลการดำเนินงานโครงการติดตามประเมินผลภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

กิจกรรม	หน่วยนับ	แผน	ผล	ร้อยละ
1. กิจกรรมนิเทศงานโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการ พัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก				
1.1 งบประมาณโดยสังเขปปี 2565 ของแผนงานบูรณาการพัฒนา และส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก	เรื่อง	1	1	100.00
1.2 ประชุมคณะกรรมการจัดทำงบประมาณรายจ่ายบูรณาการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565	ครั้ง	1	1	100.00
1.3 จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ	ครั้ง	4	4	100.00
1.4 นิเทศโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริม เศรษฐกิจฐานราก	ครั้ง	2	2	100.00
2. กิจกรรมติดตามผลโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการ พัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก				
2.1 จัดประชุมชี้แจงแนวทางการติดตามและการรายงานผล การดำเนินงานโครงการ	ครั้ง	2	2	100.00
2.2 จัดทำคู่มือการติดตามโครงการภายใต้แผนงานฯ	ฉบับ	1	1	100.00
2.3 จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ “การติดตามโครงการภายใต้ แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ปีงบประมาณ 2565”	ครั้ง	1	1	100.00
2.4 รายงานผลการดำเนินงานผ่านระบบ eMENSUR	ครั้ง	4	4	100.00
2.5 รายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล	ครั้ง	11	11	100.00
2.6 รายงานผลการดำเนินงานผ่านการประชุมคณะกรรมการ ติดตามเร่งรัดการใช้จ่ายงบประมาณของ สศค.	ครั้ง	11	11	100.00
2.7 จัดทำรายงานผลการดำเนินโครงการภายใต้แผนงานฯ	ครั้ง	4	4	100.00
2.8 สรุปรายงานติดตามการดำเนินงานแผนงานบูรณาการ พัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก	ครั้ง	4	4	100.00
3. กิจกรรมติดตามงานโครงการ	ครั้ง	1	1	100.00
4. กิจกรรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ	ครั้ง	1	1	100.00

ที่มา: จากการรายงานผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2.3.4) ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

(1) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อการทำงานที่เก็บข้อมูลสำรวจภาคสนามและการติดต่อประสานงานกับกลุ่มเป้าหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้การดำเนินงานในการเก็บข้อมูลปฐมภูมิดังกล่าวมีความล่าช้าออกไป และส่งผลกระทบต่อกระบวนการดำเนินงานขั้นตอนต่อไป จึงดำเนินการจัดทำหนังสือขออนุญาตลงพื้นที่ไปยังหน่วยงานในพื้นที่เพื่อขอข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

(2) การเบิกจ่ายงบประมาณ มีการชะลอการดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ COVID-19 รวมทั้งปรับเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมาย ปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรม เช่น การประชุมแบบออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน Zoom และการส่งแบบสอบถามเจ้าหน้าที่ทางไลน์ เป็นต้น รวมทั้ง การจัดทำเอกสารงบประมาณโดยสังเขปฯ มีการปรับรูปแบบเล่มให้สอดคล้องกับเนื้อหาทำให้ค่าใช้จ่ายในการจ้างพิมพ์ลดลงจากที่ตั้งไว้ (ตั้งไว้ 200,000 บาท ใช้จริง 120,000 บาท) ส่งผลต่อการเบิกจ่ายงบประมาณต่ำกว่าแผนที่กำหนด

ประมวลภาพกิจกรรมโครงการติดตามประเมินผลภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก

นิเทศโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ครั้งที่ 1 ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร

นิเทศโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ครั้งที่ 2 ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดราชบุรี และจังหวัดเพชรบุรี

การติดตามผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 โดยเจ้าหน้าที่จากศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน - 31 กรกฎาคม 2565

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การเพิ่มประสิทธิภาพการติดตามโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565” เมื่อวันที่ 13 - 14 กันยายน 2565 ณ โรงแรม เดอะ โบนันซ่า รีสอร์ท เขาใหญ่ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

**หน่วยงานรับผิดชอบการติดตาม
ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร**

1. ส่วนประเมินผลแผนพัฒนาการเกษตร โทรศัพท์ 0 2579 0507 โทรสาร 0 2579 0507
 - 1.1 โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร
 - 1.2 โครงการติดตามประเมินผลภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก (ภาพรวม)
2. ส่วนประเมินผลการพัฒนาด้านพืช โทรศัพท์ 0 2579 0614 โทรสาร 0 2579 5511
 - 2.1 โครงการบริหารจัดการหนี้
 - 2.2 โครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ
3. ส่วนประเมินผลการพัฒนาด้านปศุสัตว์และประมง โทรศัพท์ 0 2940 5387 โทรสาร 0 2579 2670
 - 3.1 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน
 - 3.2 โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร
 - 3.3 โครงการส่งเสริมการพัฒนากลไกและโครงสร้างจุดซัพพลายเชนทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น
4. ส่วนประเมินผลการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานและทรัพยากรทางการเกษตร โทรศัพท์ 0 2579 0555 โทรสาร 0 2579 2670
 - 4.1 โครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส
 - 4.2 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน
 - 4.3 โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร
5. ส่วนประเมินผลการพัฒนาสถาบันเกษตรกรและเกษตรกร โทรศัพท์ 0 2579 8232 โทรสาร 0 2579 0507
 - 5.1 โครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล
 - 5.2 โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
 - 5.3 โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)
 - 5.4 โครงการยกระดับศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชน
6. ส่วนวิชาการและนวัตกรรมการประเมินผล โทรศัพท์ 0 2579 8616 โทรสาร 0 2579 0507
 - 6.1 โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร
 - 6.2 โครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เกษตรกลาง บางเขน
ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์ 0 2579 0507 โทรสาร 0 2579 0507
www.eva.oae.go.th